

111 Jaar statistiek
in tijdreeksen,
1899–2010

05 06 07
08 09
10
11 12

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
**	= nader voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2008–2009	= 2008 tot en met 2009
2008/2009	= het gemiddelde over de jaren 2008 tot en met 2009
2008/'09	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2008 en eindigend in 2009
2006/'07–2008/'09	= oogstjaar, boekjaar enz., 2006/'07 tot en met 2008/'09

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek – Grafimedia

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

ISSN: 978-90-357-191603

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2010.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Inleiding en verantwoording	5
Tabellen	
1. Bevolking	7
a. Bevolking op 1 januari	8
b. Bevolkingsontwikkeling	12
c. Geboorte/sterfte	14
d. Overledenen naar doodsoorzaak	18
e. Huwelijksluiting en -ontbinding	22
f. Allochtonen naar herkomstgroepering op 1 januari	24
g. Migratie	26
h. Asielverzoeken	30
i. Wijziging van nationaliteit	32
j. Levensverwachting bij geboorte	33
2. Gezondheid en welzijn	37
a. Infectieziekten	38
b. Zorggebruik en zorgaanbod	42
c. Leefstijl	46
3. Arbeid	49
a. Beroepsbevolking	50
b. Werkzame personen, werknemers, arbeidsvolume en lonen	52
c. Leden van vakverenigingen	54
4. Sociale zekerheid	59
a. Uitkeringen en uitgekeerde bedragen	60
b. Werkstakingen	62
5. Natuur, milieu en bodemgebruik	65
a. Klimaat	66
b. Bodemgebruik	68
c. Ontwikkeling soorten	72
6. Energie	76
a. Energieaanbod	76
b. Energiebalans	80
7. Macro-economie	83
a. Productie, inkomen en bestedingen	86
b. Consumentenvertrouwen	90
8. Landbouw	95
a. Grondgebruik gewassen (areaal)	96
b. Landbouwproductie	100
c. Veestapel	104
d. Landbouwbedrijven	108
9. Internationale handel	110
a. Goederenhandel	110
b. Handel naar continenten en landen	114
10. Woningbouw	119
11. Criminaliteit en branden	123
a. Criminaliteit	123
b. Branden en gefailleerden	124

12. Politiek	127
a. Kiezers en verkiezingen	127
b. Zetelverdeling per partij (1918–1956)	129
c. Zetelverdeling per partij (1959–2006)	130
13. Onderwijs	135
a. Leerlingen	136
b. Studenten hoger beroepsonderwijs	142
c. Studenten wetenschappelijk onderwijs	144
d. Geslaagden voortgezet onderwijs	148
e. Geslaagden middelbaar beroepsonderwijs	150
f. Geslaagden hoger beroepsonderwijs	152
g. Geslaagden wetenschappelijk onderwijs	154
h. Overheidsuitgaven voor onderwijs	156
i. Geslaagden voor beroepsdiploma	158
14. Kerkelijke gezindte en kerkbezoek	161
15. Vakanties	165
16. Sparen en beleggen	169
a. Spaartegoeden	170
b. Koerswaarde van ondernemingen	172
c. Openbare emissies	174
d. Consumptief krediet	176
17. Prijzen	179
18. Consumptie en verbruik	185
19. Financiën van grote ondernemingen	190

Inleiding en verantwoording

Het Centraal Bureau voor de Statistiek is in 1892 klein begonnen als een 30-koppige Centrale Commissie voor de Statistiek, opgericht om openbare besturen, waaronder de departementen, advies te geven over statistieken en om zelf statistieken te maken die van belang waren voor praktijk en beleid, zoals in de formele opdracht was gesteld. Statistieken zouden vanaf dat moment definitief de grondslag vormen voor de voorbereiding en de evaluatie van beleid.

De 'Statistiek der arbeidersverenigingen' was in 1894 de eerste eigen publicatie. Het onderzoek, naar een idee van Rindert van Zinderen Bakker, één van de twee arbeidersvertegenwoordigers in de CCS, verscheen als deel 1 in de uiteindelijk zevendelige serie *Bijdragen tot de Statistiek van Nederland*. De publicatie gaf onder meer het overzicht van de (beperkte) verspreiding van allerlei zorgregelingen, zoals zieken- en begrafenisfondsen.

Amateurs waren de CCS-leden goed beschouwd, die het statistiekmaken deden naast een volledige baan. In 1899 is daarom het Centraal Bureau voor de Statistiek opgericht, als professioneel werkbureau met een kleine wetenschappelijke staf.

Dit jaar is het bureau 111 jaar oud, werken er volgens het *Jaarverslag 2009* bijna 2 500 mensen en bracht het in 2009 ruim drieduizend publicaties (persberichten, conjunctuurberichten, boeken, elektronische publicaties en Statlinetabellen) naar buiten.

De publicatie *111 Jaar statistiek in tijdreeksen* geeft een beeld van de thema's en onderwerpen waarover het bureau al zovele decennialang informatie verzamelt en publiceert. De publicatie is inmiddels de negende in een serie die in 1959 is begonnen.¹⁾

De tijdreeksenpublicatie is beperkt van opzet. Er zijn voor deze editie alleen Statline-reeksen opgenomen die voldoen aan twee eisen: 1. het moeten jaarreeksen zijn van ten minste 25 jaar; 2. het jongste cijfer is ten minste het jaar 2007. Een groot aantal tabellen voldoet aan deze eisen, vele ook niet, bijvoorbeeld omdat het CBS is gestopt met waarnemen, omdat reeksbreuken zijn ontstaan door wijzigingen in de waarneming, of om andere redenen. De hier opgenomen reeksen vormen dan ook slechts een klein deel van de statistiekrijkdommen die het bureau beheert. Alle statistieken zijn te vinden op de website (www.cbs.nl).

De volgende CBS-collega's hebben inhoudelijke bijdragen geleverd aan deze publicatie: Ben van Cleef, Lodewijk van Duuren, Jos van Heiningen, Bob Lodder, Han Nicolaas, Roberto Wekker en Herbert van Willenswaard.

Ronald van der Bie

Den Haag, 16 juni 2010

¹⁾ *60 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1959* (CBS, Zeist 1959); *70 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1969* (CBS, 's-Gravenhage 1970); *75 Jaar statistiek van Nederland* (CBS, 's-Gravenhage 1975); *80 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1979* (CBS, 's-Gravenhage 1979); *85 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1984* (CBS, 's-Gravenhage 1984); *90 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1989* (CBS, 's-Gravenhage 1989); *95 Jaren statistiek in tijdreeksen 1899–1994* (CBS, 's-Gravenhage 1994); *200 Jaar statistiek in tijdreeksen 1800–1999* (CBS, Voorburg/Heerlen 2001).

1. Bevolking

Marokkanen in Nederland

De aanwezigheid van 350 duizend Marokkanen in Nederland vindt zijn oorsprong in de immigratie van arbeidsmigranten ('gastarbeiders') uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. In verband met het tekort aan lager geschoold personeel begonnen Nederlandse bedrijven vanaf het einde van de jaren vijftig buitenlandse werknemers aan te trekken uit landen rond de Middellandse Zee. De migratie vanuit de zogenoemde wervingslanden (Griekenland, Italië, Joegoslavië, Marokko, Portugal, Spanje, Tunesië en Turkije) werd hierdoor in de jaren zestig en vroege jaren zeventig een factor van betekenis. Negen op de tien immigranten uit deze landen waren mannen, die vrijwel zonder uitzondering werkzaam waren in de industrie.

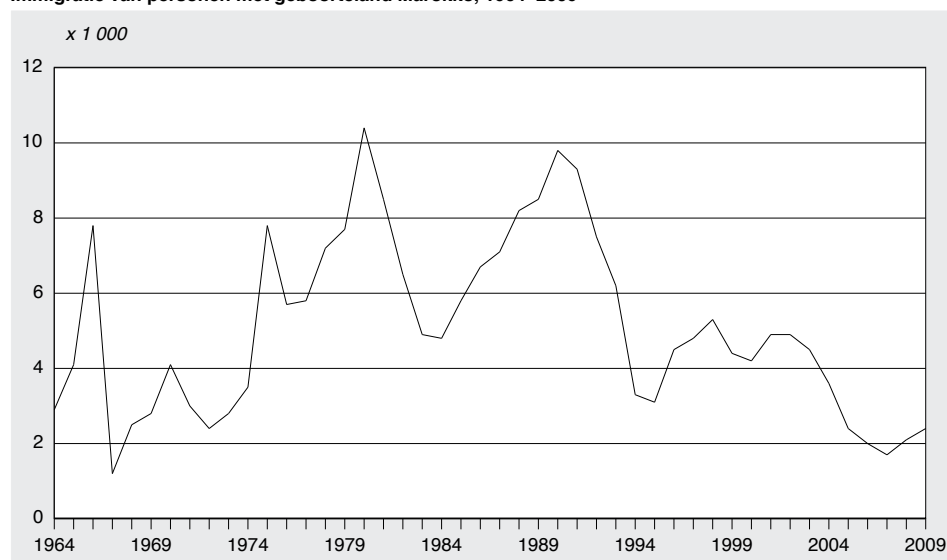
Na de wervingsstop voor buitenlandse werknemers uit landen rond de Middellandse Zee in 1973, veranderde het karakter van de migratie uit Marokko. Veel arbeidsmigranten lieten hun gezin overkomen naar Nederland. Gevolg: een toenemend aandeel vrouwen (en kinderen) in de immigratie vanuit Marokko. Naar schatting kwam eind jaren zeventig ruim driekwart van de Marokkaanse immigranten voor gezinshereniging naar ons land.

Na de fase van gezinshereniging brak een fase aan van gezinsvorming. Hier wonende alleenstaande Marokkaanse mannen zochten in Marokko een partner en lieten die overkomen. Begin jaren negentig maakten gezinshereniging en gezinsvorming ongeveer twee derde van de totale immigratie uit Marokko uit.

Nadat in 2004 maatregelen werden ingevoerd die strengere eisen stelden aan gezinsvormende migratie, daalde het aantal Marokkaanse immigranten naar een niveau van gemiddeld ongeveer 2 duizend.

De meeste eerste generatie Marokkanen komen uit de Rif in Noord-Marokko. De top-drie herkomstprovincies zijn Nador, Al Hoceima en Tetouan. Meer dan de helft van de in Nederland wonende eerste generatie Marokkanen is in één van deze provincies geboren.

Immigratie van personen met geboorteland Marokko, 1964–2009

Bron: CBS.

Tabel 1a
Bevolking op 1 januari

	Totaal	w.v.									
		naar geslacht		naar leeftijd					naar burgerlijke staat		
		mannen	vrouwen	0 tot 20 jaar	20 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 tot 80 jaar	80 jaar of ouder	ongetrouwd	getrouwd	verweduwd
x 1 000											
1900	5 104	2 521	2 583	2 264	1 732	802	272	35	3 152	1 679	268
1901	5 163	2 550	2 613	2 286	1 762	806	274	35			
1902	5 233	2 584	2 649	2 314	1 791	812	278	37			
1903	5 307	2 622	2 685	2 344	1 824	819	281	38			
1904	5 384	2 660	2 724	2 379	1 855	824	287	40			
1905	5 460	2 699	2 762	2 410	1 885	832	292	42			
1906	5 537	2 737	2 800	2 441	1 918	838	298	43			
1907	5 616	2 777	2 840	2 473	1 947	850	303	43			
1908	5 696	2 817	2 879	2 509	1 977	859	308	43			
1909	5 772	2 855	2 916	2 540	2 002	876	311	43			
1910	5 858	2 899	2 959	2 579	2 031	890	315	43	3 577	1 988	283
1911	5 951	2 945	3 005	2 615	2 065	907	319	44			
1912	6 033	2 987	3 047	2 639	2 101	929	320	44			
1913	6 133	3 037	3 095	2 679	2 137	951	321	45			
1914	6 235	3 088	3 146	2 714	2 180	971	323	47			
1915	6 340	3 141	3 199	2 753	2 221	988	330	48			
1916	6 433	3 188	3 245	2 782	2 262	1 004	336	49			
1917	6 527	3 236	3 291	2 811	2 307	1 020	339	50			
1918	6 618	3 282	3 336	2 839	2 346	1 040	344	50			
1919	6 675	3 311	3 364	2 849	2 368	1 060	345	51			
1920	6 754	3 352	3 402	2 866	2 404	1 084	348	52			
1921	6 865	3 410	3 455	2 913	2 441	1 107	351	53	4 078	2 457	314
1922	6 978	3 465	3 513	2 952	2 482	1 134	356	55			
1923	7 081	3 516	3 565	2 982	2 526	1 160	359	55			
1924	7 196	3 574	3 623	3 018	2 570	1 188	364	56			
1925	7 308	3 629	3 679	3 048	2 616	1 215	372	58			
1926	7 416	3 683	3 733	3 073	2 664	1 242	378	59			
1927	7 522	3 735	3 786	3 096	2 712	1 265	389	60			
1928	7 621	3 785	3 836	3 114	2 760	1 291	398	58			
1929	7 728	3 838	3 890	3 136	2 812	1 311	411	59			
1930	7 825	3 886	3 939	3 153	2 862	1 333	418	59			
1931	7 936	3 943	3 993	3 176	2 910	1 358	430	62	4 532	3 037	335
1932	8 062	4 006	4 055	3 197	2 979	1 383	440	63			
1933	8 183	4 068	4 116	3 210	3 048	1 409	451	65			
1934	8 290	4 124	4 167	3 217	3 108	1 437	462	67			
1935	8 392	4 177	4 215	3 223	3 162	1 464	474	69			
1936	8 475	4 221	4 254	3 237	3 193	1 489	485	70			
1937	8 557	4 264	4 293	3 250	3 221	1 519	496	71			
1938	8 640	4 307	4 332	3 264	3 252	1 543	508	72			
1939	8 729	4 353	4 376	3 290	3 268	1 573	524	73			
1940	8 834	4 408	4 426	3 316	3 303	1 602	538	75			
1941	8 923	4 454	4 469	3 317	3 351	1 631	550	75			
1942	9 008	4 497	4 511	3 318	3 392	1 661	562	76			
1943	9 076	4 530	4 546	3 322	3 419	1 683	576	76			
1944	9 129	4 558	4 571	3 334	3 441	1 694	581	78			
1945	9 220	4 603	4 617	3 369	3 462	1 715	593	81			
1946	9 304	4 634	4 670	3 390	3 495	1 741	597	81			
1947	9 543	4 748	4 794	3 522	3 521	1 796	618	86	5 124	4 003	430
1948	9 716	4 838	4 878	3 615	3 541	1 833	636	91	5 153	4 063	430
1949	9 884	4 926	4 959	3 682	3 576	1 875	654	97	5 222	4 158	432
1950	10 027	4 998	5 029	3 742	3 597	1 916	671	100	5 284	4 232	436
1951	10 200	5 084	5 117	3 806	3 639	1 961	690	104	5 354	4 330	440
1952	10 328	5 146	5 183	3 854	3 654	2 002	711	108	5 385	4 422	444
1953	10 436	5 198	5 238	3 895	3 656	2 042	730	114	5 410	4 498	449
1954	10 551	5 256	5 295	3 945	3 658	2 081	747	119	5 443	4 573	454
1955	10 680	5 321	5 359	4 001	3 667	2 123	765	125	5 481	4 658	460
1956	10 822	5 391	5 431	4 064	3 684	2 162	782	130	5 527	4 746	466
1957	10 957	5 460	5 497	4 124	3 703	2 193	801	136	5 567	4 834	472
1958	11 096	5 529	5 567	4 188	3 713	2 234	818	142	5 608	4 924	479
1959	11 278	5 619	5 659	4 270	3 742	2 275	843	148	5 677	5 027	487
1960	11 417	5 686	5 731	4 331	3 756	2 311	864	154	5 731	5 103	495
1961	11 556	5 754	5 802	4 387	3 783	2 338	888	161	5 786	5 182	507
1962	11 721	5 838	5 883	4 461	3 816	2 364	913	168	5 851	5 270	517
1963	11 890	5 924	5 966	4 532	3 862	2 388	935	173	5 918	5 360	527
1964	12 042	6 001	6 041	4 584	3 921	2 404	955	177	5 975	5 442	538
1965	12 212	6 091	6 122	4 631	3 993	2 425	977	186	6 025	5 548	550
1966	12 377	6 178	6 199	4 686	4 034	2 468	996	193	6 060	5 662	563
1967	12 535	6 262	6 273	4 660	4 154	2 503	1 019	200	6 081	5 783	575
1968	12 661	6 317	6 344	4 640	4 237	2 531	1 044	209	6 082	5 889	589
1969	12 798	6 383	6 415	4 638	4 316	2 564	1 066	215	6 084	6 005	602
1970	12 958	6 465	6 493	4 658	4 400	2 589	1 089	222	6 104	6 122	617

gescheiden	naar nationaliteit									naar herkomstsgroepering	
	totaal niet-Nederlands	w.v.								w.v.	
		Amerikaans	Belgisch	Brits	Duits	Italiaans	Spaans	Marokkaans	Turks	Suriname	Nederlandse Antillen
6	53		14,9	1,3	31,9	0,2					
10	70	0,5	18,3	2,1	37,5	0,4			0,1		
17	112,1	0,6	30,3	2,3	56,4	1,0	0,0	0,0	0,1		
31	175,9	0,8	25,4	2,5	102,0	2,6	0,0	0,0	0,1		
68 70 73 75	103,9	0,7	25,3	3,1	27,9	3,4	0,1	0,0	0,0		
76 78 79 80 81											
82	106,5	3,3	20,8	4,5	27,1	4,0	0,2	0,0	0,0		
84	108,3	3,4	20,8	5,0	27,4	5,3	0,3	0,0	0,0		
85	110,6	3,3	20,5	5,2	26,9	6,5	0,3	0,1	0,1		
87	108,3	3,7	20,3	5,4	25,9	6,0	0,3	0,1	0,1		
88	107	4,2	20,2	5,7	25,4	5,2	0,3	0,1	0,1		
81	107,6	4,2	20,2	6,0	24,9	5,9	0,4	0,2	0,1		
84	112,8	4,5	20,4	6,0	25,1	8,5	1,5	0,2	0,2		
85	127,5	5,6	21,2	7,1	25,6	10,5	5,1	0,2	0,3		
87	134,8	6,3	21,4	7,8	26,1	11,4	8,5	0,3	1,2		
90	142,5	6,5	20,4	7,9	25,9	11,4	13,1	1,7	4,3		
92	164,9	7,3	20,1	8,4	26,2	12,7	19,5	5,8	8,7		
96	191,9	8,0	20,0	9,9	27,4	14,2	23,4	14,3	14,5		
101	181,3	7,3	19,9	9,5	28,1	14,2	18,4	12,6	12,3		
108	191,1	7,3	20,0	9,2	29,4	14,9	19,0	14,5	16,1		
115	212,1	7,4	20,2	9,8	31,3	16,3	22,6	17,4	23,6		

Tabel 1a slot
Bevolking op 1 januari

Totaal		w.v.									
		naar geslacht		naar leeftijd					naar burgerlijke staat		
mannen	vrouwen	0 tot 20 jaar	20 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 tot 80 jaar	80 jaar of ouder	ongetrouwd	getrouwd	verweduwd		
x 1 000											
1971	13 119	6 550	6 570	4 679	4 490	2 611	1 112	228	6 114	6 253	631
1972	13 270	6 624	6 645	4 695	4 574	2 633	1 133	235	6 116	6 378	645
1973	13 388	6 676	6 712	4 691	4 650	2 651	1 155	240	6 109	6 473	660
1974	13 491	6 722	6 769	4 671	4 722	2 672	1 177	249	6 106	6 546	674
1975	13 599	6 772	6 827	4 646	4 801	2 692	1 201	258	6 099	6 626	688
1976	13 734	6 837	6 897	4 624	4 895	2 724	1 222	268	6 121	6 704	695
1977	13 814	6 872	6 943	4 579	4 973	2 748	1 236	278	6 120	6 747	709
1978	13 898	6 907	6 991	4 528	5 053	2 767	1 259	290	6 127	6 785	723
1979	13 986	6 945	7 040	4 480	5 144	2 782	1 281	300	6 150	6 811	737
1980	14 091	6 994	7 097	4 432	5 247	2 797	1 303	312	6 191	6 835	751
1981	14 209	7 048	7 160	4 396	5 350	2 820	1 319	323	6 235	6 866	765
1982	14 286	7 082	7 204	4 331	5 444	2 843	1 332	336	6 260	6 871	778
1983	14 340	7 103	7 237	4 253	5 531	2 867	1 343	345	6 239	6 905	786
1984	14 395	7 124	7 270	4 168	5 617	2 902	1 351	358	6 261	6 885	798
1985	14 454	7 150	7 304	4 085	5 704	2 935	1 359	371	6 286	6 870	809
1986	14 529	7 185	7 345	4 019	5 788	2 954	1 387	382	6 323	6 860	818
1987	14 615	7 224	7 391	3 968	5 874	2 969	1 412	392	6 356	6 880	827
1988	14 715	7 274	7 441	3 922	5 958	2 994	1 434	406	6 406	6 898	837
1989	14 805	7 317	7 489	3 875	6 025	3 029	1 459	418	6 447	6 917	845
1990	14 893	7 358	7 534	3 822	6 088	3 077	1 478	428	6 465	6 957	854
1991	15 010	7 420	7 591	3 786	6 173	3 118	1 496	437	6 518	6 995	861
1992	15 129	7 480	7 649	3 762	6 175	3 232	1 515	444	6 573	7 037	866
1993	15 239	7 535	7 704	3 746	6 169	3 338	1 529	456	6 626	7 064	872
1994	15 342	7 586	7 756	3 751	6 157	3 425	1 544	464	6 689	7 075	877
1995	15 424	7 627	7 797	3 760	6 128	3 503	1 558	476	6 736	7 082	876
1996	15 494	7 662	7 832	3 772	6 091	3 570	1 579	481	6 792	7 062	878
1997	15 567	7 697	7 870	3 787	6 059	3 636	1 596	487	6 849	7 045	882
1998	15 654	7 740	7 914	3 809	6 026	3 710	1 617	493	6 911	7 045	883
1999	15 760	7 793	7 967	3 840	6 003	3 786	1 635	496	6 980	7 058	883
2000	15 864	7 846	8 018	3 873	5 976	3 863	1 652	500	7 049	7 071	882
2001	15 987	7 910	8 077	3 908	5 962	3 942	1 658	517	7 139	7 080	882
2002	16 105	7 972	8 133	3 941	5 943	4 023	1 667	532	7 241	7 064	882
2003	16 193	8 015	8 177	3 969	5 900	4 103	1 676	544	7 322	7 052	880
2004	16 258	8 046	8 212	3 988	5 842	4 177	1 693	558	7 389	7 035	878
2005	16 306	8 066	8 240	3 988	5 776	4 253	1 715	574	7 450	7 003	877
2006	16 334	8 077	8 257	3 976	5 705	4 324	1 743	587	7 499	6 964	875
2007	16 358	8 089	8 269	3 957	5 629	4 404	1 768	601	7 543	6 928	872
2008	16 405	8 112	8 293	3 940	5 570	4 480	1 799	615	7 602	6 898	870
2009	16 486	8 156	8 329	3 934	5 529	4 551	1 841	631	7 680	6 883	867

gescheiden	naar nationaliteit									naar herkomstgroepering	
	totaal niet-Nederlands	w.v.									w.v.
		Amerikaans	Belgisch	Brits	Duits	Italiaans	Spaans	Marokkaans	Turks	Suriname	Nederlandse Antillen
121	241,5	8,1	20,3	11,5	33,2	17,5	27,6	23,0	31,8	38,1	18,2
131	268	8,5	20,4	13,0	35,0	18,5	31,7	26,2	40,8	46,0	19,7
145	282,4	8,8	20,5	13,5	36,8	19,3	31,4	27,9	46,0	53,2	21,0
164	296,8	9,1	20,5	14,2	38,4	19,4	31,8	29,6	53,5	62,8	22,3
185	316,3	9,6	20,7	19,5	40,1	19,7	31,3	33,2	62,6	79,2	23,9
214	350,5	10,0	21,5	23,7	41,0	20,0	29,1	42,2	76,5	115,8	25,9
239	376,3	10,5	21,9	26,6	42,7	20,2	27,3	48,2	84,8	118,4	27,9
263	399,8	10,6	22,2	30,0	43,7	20,4	25,6	54,7	94,1	121,6	30,4
287	430	10,6	22,8	33,0	43,3	20,7	24,5	62,9	105,2	128,1	33,3
314	473,4	10,7	23,0	35,4	42,7	20,9	23,5	71,8	119,6	145,7	36,2
343	520,9	10,7	23,3	37,9	42,5	21,1	23,2	83,4	138,5	164,6	40,0
377	537,6	10,6	23,5	39,4	42,3	21,0	22,7	93,1	148,0	168,6	42,3
409	546,5	9,6	23,6	41,3	44,3	21,4	22,6	101,5	154,2	171,4	43,7
450	552,4	10,0	23,7	40,8	44,8	20,9	21,6	106,4	155,3	176,7	44,9
490	558,7	10,4	23,6	40,7	44,8	20,3	20,7	111,3	155,6	181,4	46,2
528	552,5	10,5	22,8	38,5	41,0	17,8	19,0	116,4	156,4	188,2	50,2
552	568	10,4	23,0	38,0	40,4	17,0	18,2	122,7	160,6	195,0	55,2
574	591,8	10,4	22,9	37,1	39,4	15,9	17,6	130,1	167,3	203,0	60,8
597	623,7	10,8	23,1	37,4	40,3	16,0	17,4	139,2	176,5	208,8	66,3
617	641,9	10,5	23,3	37,5	41,8	16,7	17,4	148,0	191,5	219,0	71,2
636	692,4	11,4	23,6	39,0	44,3	16,9	17,2	156,9	203,5	228,7	75,7
654	732,9	12,1	23,9	41,8	46,9	17,2	16,9	163,7	214,8	238,9	80,4
677	757,4	13,0	24,0	44,1	49,3	17,3	16,8	165,1	212,5	248,0	82,0
701	779,8	13,4	24,2	44,7	52,1	17,5	16,9	164,6	202,6	257,6	82,4
731	757,1	12,8	24,1	43,0	53,4	17,5	16,8	158,7	182,1	276,0	86,2
762	725,4	12,8	24,1	41,1	53,9	17,4	16,7	149,8	154,3	280,6	86,8
791	679,9	12,6	24,0	39,3	53,5	17,3	16,6	138,7	127,0	285,5	88,7
816	678,1	13,0	24,4	39,2	53,9	17,4	16,6	135,7	114,7	290,5	92,1
859	662,4	13,4	24,8	38,8	54,1	17,6	16,8	128,6	102,0	297,0	99,1
862	651,5	14,1	25,4	39,5	54,3	17,9	16,9	119,7	100,7	302,5	107,2
886	667,8	14,8	25,9	41,4	54,8	18,2	17,2	111,4	100,8	308,8	117,1
918	690,4	15,2	26,1	43,6	55,6	18,6	17,4	104,3	100,3	315,2	124,9
939	700	15,4	26,3	44,1	56,1	18,7	17,5	97,8	100,3	320,7	129,3
957	702,2	15,1	26,2	43,7	56,5	18,5	17,4	94,4	101,8	325,3	130,7
976	699,4	14,8	26,1	42,5	57,1	18,4	17,1	91,6	100,6	329,4	130,5
996	691,4	14,6	26,0	41,5	58,5	18,5	16,9	86,2	98,9	331,9	129,7
1 015	681,9	14,6	26,0	40,3	60,2	18,6	16,5	80,5	96,8	333,5	130,0
1 036	688,4	14,5	26,2	40,2	62,4	19,0	16,5	74,9	93,7	335,8	131,8
1 056	719,5	14,9	26,6	41,1	65,9	20,3	17,3	70,8	92,7	338,7	134,8

Tabel 1b
Bevolkingsontwikkeling

	Levend- geborenen	Overledenen	Geboorte- overschot	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo	Totale bevolkingsgroei	
	<i>x 1 000</i>							%
1900	163	92	71	28	25	3	75	1,5
1901	168	90	78	26	23	3	84	1,6
1902	169	86	82	25	25	0	84	1,6
1903	170	84	86	26	32	-7	84	1,6
1904	171	87	84	24	30	-7	79	1,4
1905	171	85	86	25	30	-5	82	1,5
1906	171	83	88	26	34	-8	81	1,4
1907	172	83	88	27	41	-14	75	1,3
1908	172	87	85	30	38	-8	78	1,4
1909	171	80	90	32	49	-17	33	0,6
1910	169	80	89	35	35	0	87	1,5
1911	167	87	80	36	39	-3	77	1,3
1912	170	75	96	36	41	-4	92	1,5
1913	174	76	98	40	40	0	98	1,6
1914	177	78	99	56	30	26	127	2,0
1915	167	80	88	38	17	21	110	1,7
1916	173	84	89	57	11	45	134	2,1
1917	173	87	86	60	9	51	142	2,2
1918	168	115	52	23	24	-2	54	0,8
1919	164	90	75	32	54	-22	53	0,8
1920	193	82	111	42	63	-21	34	0,5
1921	190	77	113	30	35	-5	112	1,6
1922	182	80	102	43	34	9	110	1,6
1923	186	71	115	51	40	11	126	1,8
1924	182	71	111	41	50	-9	102	1,4
1925	179	72	106	38	44	-5	101	1,4
1926	177	73	104	48	42	6	110	1,5
1927	175	78	97	47	45	2	99	1,3
1928	179	74	105	49	48	0	105	1,4
1929	177	83	94	58	50	8	102	1,3
1930	182	72	111	67	57	10	103	1,3
1931	177	77	100	65	37	28	126	1,6
1932	179	73	105	56	39	17	122	1,5
1933	171	72	99	50	42	8	107	1,3
1934	172	70	102	44	44	-1	102	1,2
1935	170	74	97	34	48	-14	82	1,0
1936	172	74	98	33	48	-16	82	1,0
1937	170	76	95	34	45	-12	83	1,0
1938	178	74	104	33	48	-15	89	1,0
1939	181	76	105	50	51	-1	105	1,2
1940	185	88	97	20	26	-7	89	1,0
1941	182	90	92	11	17	-7	84	0,9
1942	190	86	104	8	43	-34	69	0,8
1943	209	91	118	9	71	-62	52	0,6
1944	220	108	112	5	24	-19	92	1,0
1945	210	141	68	29	16	13	84	0,9
1946	284	80	204	107	67	41	238	2,6
1947	267	78	190	54	66	-11	173	1,8
1948	248	72	175	46	66	-20	169	1,7
1949	236	81	155	36	58	-22	142	1,4
1950	230	76	154	71	51	20	174	1,7
1951	228	78	151	45	67	-22	128	1,3
1952	232	76	156	34	81	-48	107	1,0
1953	228	81	147	35	67	-32	115	1,1
1954	228	80	149	42	61	-19	129	1,2
1955	229	82	148	52	57	-5	142	1,3
1956	231	85	147	52	63	-11	135	1,3
1957	234	83	151	50	63	-13	139	1,3
1958	237	84	152	68	56	12	182	1,6
1959	243	86	156	37	54	-17	139	1,2
1960	239	88	151	45	58	-13	139	1,2
1961	247	88	159	55	49	6	165	1,4
1962	246	94	152	66	49	17	169	1,4
1963	250	96	154	55	47	8	152	1,3
1964	251	93	157	67	53	14	170	1,4
1965	245	98	147	77	58	19	165	1,4
1966	240	101	139	82	62	20	158	1,3
1967	239	100	139	56	67	-12	126	1,0
1968	237	105	132	64	58	6	137	1,1
1969	248	108	140	76	56	20	159	1,2
1970	239	110	129	91	57	33	162	1,2
1971	227	110	117	95	62	33	150	1,1
1972	214	114	101	81	62	19	118	0,9
1973	195	111	84	85	64	21	103	0,8
1974	186	109	77	94	61	33	108	0,8
1975	178	114	64	127	55	72	134	1,0

Tabel 1b slot
Bevolkingsontwikkeling

	Levend- geborenen	Overledenen	Geboorte- overschot	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo	Totale bevolkingsgroei	
	<i>x 1 000</i>							%
1976	177	114	63	83	62	21	81	0,6
1977	173	110	63	84	61	23	83	0,6
1978	176	114	61	89	61	28	88	0,6
1979	175	113	62	105	60	45	105	0,8
1980	181	114	67	113	59	53	118	0,8
1981	179	116	63	80	63	17	77	0,5
1982	172	117	55	71	68	3	54	0,4
1983	170	118	52	67	61	6	55	0,4
1984	174	120	55	67	59	8	59	0,4
1985	178	123	55	79	55	24	76	0,5
1986	185	125	59	87	55	33	86	0,6
1987	187	122	64	96	52	44	100	0,7
1988	187	124	62	91	56	35	90	0,6
1989	189	129	60	99	60	39	87	0,6
1990	198	129	69	117	57	60	118	0,8
1991	199	130	69	120	57	63	119	0,8
1992	197	130	67	117	59	58	110	0,7
1993	196	138	58	119	59	60	102	0,7
1994	196	133	62	99	62	37	83	0,5
1995	191	136	55	96	63	33	70	0,5
1996	190	138	52	109	65	43	73	0,5
1997	192	136	57	110	62	48	87	0,6
1998	199	137	62	122	60	62	106	0,7
1999	200	140	60	119	59	60	104	0,7
2000	207	141	66	133	61	72	123	0,8
2001	203	140	62	133	63	70	118	0,7
2002	202	142	60	121	67	55	87	0,5
2003	200	142	58	105	69	36	65	0,4
2004	194	137	57	94	75	19	47	0,3
2005	188	136	52	92	83	9	29	0,2
2006	185	135	50	101	91	10	24	0,1
2007	181	133	48	117	91	26	47	0,3
2008	185	135	49	144	90	53	80	0,5
2009	185	134	51	147	85	62	92	0,56

Tabel 1c
Geboorte/sterfte

	Levendgeborenen			Gemid- deld kindertal per vrouw (TFR)	Leeftijd moeder					Rangnummer uit moeder				Moeder niet- gehuwd
	geslachtsverhouding		totaal		jonger dan 20 jaar	20 tot 25 jaar	25 tot 30 jaar	30 jaar of ouder	1e kind	2e kind	3e kind	4e en volgend kind		
	<i>x 1 000</i>	<i>jongens per 1 000 meisjes</i>	<i>per 1 000 van de bevolking</i>	<i>aantal</i>	<i>per 1 000 vrouwen in de leeftijdsgroep</i>					<i>%</i>				
1900	163	1 058	31,6	4,45										2,6
1901	168	1 052	32,2	4,53										2,5
1902	169	1 064	31,8	4,46										2,4
1903	170	1 056	31,6	4,42										2,2
1904	171	1 052	31,4	4,38										2,1
1905	171	1 051	30,8	4,29										2,2
1906	171	1 040	30,4	4,23										2,1
1907	172	1 049	30,0	4,18										2,2
1908	172	1 057	29,7	4,13										2,2
1909	171	1 048	29,2	4,04										2,1
1910	169	1 060	28,6	3,94										2,1
1911	167	1 050	27,8	3,81										2,0
1912	170	1 054	28,1	3,84										2,0
1913	174	1 047	28,2	3,85										2,1
1914	177	1 056	28,2	3,86										2,1
1915	167	1 059	26,2	3,59										2,2
1916	173	1 055	26,5	3,64										2,2
1917	173	1 055	26,0	3,59										2,2
1918	168	1 061	24,8	3,47										2,3
1919	164	1 067	24,2	3,36										2,0
1920	193	1 063	28,2	3,89						26,1				2,1
1921	190	1 058	27,4	3,75						27,0				2,1
1922	182	1 057	25,9	3,54						26,4				2,0
1923	186	1 060	26,0	3,55						25,8				1,9
1924	182	1 056	25,1	3,39						25,0				1,8
1925	179	1 057	24,2	3,26						24,7				1,8
1926	177	1 062	23,8	3,18						24,9				1,9
1927	175	1 061	23,1	3,08						25,2				1,8
1928	179	1 054	23,3	3,09						25,7				1,9
1929	177	1 060	22,8	3,00						26,3				1,8
1930	182	1 063	23,1	3,03						26,9				1,8
1931	177	1 068	22,2	2,88						27,0				1,7
1932	179	1 063	22,0	2,83						26,9				1,7
1933	171	1 060	20,8	2,66						26,6				1,7
1934	172	1 063	20,6	2,63						27,2				1,6
1935	170	1 065	20,2	2,57						28,1				1,5
1936	172	1 063	20,2	2,51	81,3	10,7	80,0	144,3	85,6	28,8	21,4	14,5	35,2	1,5
1937	170	1 058	19,8	2,53	83,7	10,6	78,8	142,0	93,5	28,1	22,3	14,8	34,8	1,4
1938	178	1 061	20,5	2,63	86,8	10,5	82,7	149,6	96,6	30,1	22,2	14,6	33,1	1,4
1939	181	1 051	20,6	2,64	87,1	10,5	83,3	152,5	96,4	29,7	23,2	14,8	32,3	1,3
1940	185	1 052	20,8	2,67	88,1	10,7	87,7	156,5	95,5	31,4	22,5	14,6	31,5	1,4
1941	182	1 071	20,3	2,61	86,0	10,1	87,2	155,6	91,4	31,7	22,6	15,0	30,7	1,7
1942	190	1 077	21,0	2,71	89,3	10,1	87,0	158,5	97,2	29,9	23,6	15,5	31,0	1,7
1943	209	1 069	23,0	2,98	98,1	10,0	95,6	176,7	106,5	31,0	23,7	15,6	29,6	1,8
1944	220	1 070	24,0	3,13	102,7	9,9	96,2	184,9	113,5	28,9	25,0	16,5	29,6	2,0
1945	210	1 073	22,6	2,96	97,2	10,4	86,6	168,7	110,5	25,9	24,6	17,5	32,0	3,5
1946	284	1 070	30,2	3,97	130,4	13,4	111,3	223,2	150,6	26,9	26,6	17,9	28,6	2,5
1947	267	1 059	27,8	3,70	121,5	15,0	109,4	206,2	137,3	30,8	22,1	17,2	29,9	1,9
1948	248	1 072	25,3	3,41	112,1	13,6	101,1	192,7	124,8	29,2	23,6	16,0	31,2	1,7
1949	236	1 065	23,7	3,22	106,3	12,7	97,0	187,8	114,9	28,7	24,5	16,1	30,7	1,6
1950	230	1 066	22,7	3,10	90,5	9,0	82,4	178,1	90,9	27,2	24,6	17,1	31,2	1,5
1951	228	1 065	22,3	3,05	89,4	9,6	85,8	176,9	88,1	28,2	24,0	16,8	31,0	1,4
1952	232	1 065	22,3	3,09	90,6	10,0	88,2	182,1	88,0	29,3	23,7	16,4	30,5	1,4
1953	228	1 064	21,7	3,03	88,9	9,6	87,4	180,6	86,1	28,9	24,4	16,5	30,2	1,3
1954	228	1 065	21,5	3,03	88,6	9,2	89,2	184,3	84,8	29,1	24,8	16,4	29,7	1,3
1955	229	1 053	21,3	3,03	88,5	9,8	91,0	186,9	83,6	29,9	24,7	16,5	28,9	1,2
1956	231	1 061	21,3	3,05	89,0	10,0	93,7	191,6	82,6	30,3	25,1	16,1	28,5	1,2
1957	234	1 058	21,2	3,08	89,4	10,5	97,7	197,9	80,8	31,0	25,4	16,2	27,4	1,2
1958	237	1 057	21,2	3,11	89,7	10,8	101,4	202,8	79,9	31,6	25,7	16,1	26,6	1,2
1959	243	1 051	21,4	3,17	90,9	11,6	105,0	208,9	80,1	31,5	26,6	16,1	25,8	1,4
1960	239	1 056	20,8	3,12	89,0	12,0	105,9	207,8	77,2	31,1	27,1	16,6	25,1	1,3
1961	247	1 050	21,3	3,22	90,1	12,5	113,1	214,1	78,1	31,4	27,1	16,9	24,6	1,4
1962	246	1 050	20,9	3,18	88,0	12,9	117,2	214,0	74,9	32,2	27,2	16,9	23,8	1,5
1963	250	1 058	20,9	3,19	87,9	13,8	121,4	215,0	73,5	32,3	27,7	16,9	23,1	1,6
1964	251	1 059	20,7	3,17	87,2	14,6	123,8	214,6	70,9	33,3	28,0	17,0	21,7	1,7
1965	245	1 058	19,9	3,04	84,1	16,6	125,1	209,1	65,1	35,3	28,5	16,5	19,7	1,8
1966	240	1 052	19,2	2,90	81,1	16,5	122,5	202,9	59,3	37,3	29,4	15,9	17,3	2,0
1967	239	1 055	18,9	2,81	79,8	16,5	124,6	198,1	54,9	39,1	30,2	15,3	15,4	2,1
1968	237	1 047	18,6	2,72	78,2	16,1	124,7	195,2	51,0	39,7	31,3	15,0	14,0	2,0
1969	248	1 055	19,2	2,75	80,6	17,0	130,2	199,5	50,7	39,1	32,4	15,4	13,1	2,2
1970	239	1 049	18,3	2,57	77,0	17,0	125,4	187,7	47,6	39,0	33,5	15,4	12,0	2,1

Overledenen			Sterfte												
			dood- geboren	binnen 1 week na geboorte		binnen 4 weken na geboorte		binnen 1 jaar na geboorte		naar leeftijd					
										1 tot 5 jaar	5 tot 15 jaar	15 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 tot 80 jaar	80 jaar of ouder
</															

Tabel 1c slot
Geboorte/sterfte

	Levendgeborenen			Gemid- deld kindertal per vrouw (TFR)	Leeftijd moeder					Rangnummer uit moeder				Moeder niet- gehuwd
	geslachtsverhouding				totaal	jonger dan 20 jaar	20 tot 25 jaar	25 tot 30 jaar	30 jaar of ouder	1e kind	2e kind	3e kind	4e en volgend kind	
	x 1 000	jongens per 1 000 meisjes	per 1 000 van de bevolking	aantal	per 1 000 vrouwen in de leeftijdsgroep					%				
1971	227	1 055	17,2	2,36	72,3	16,9	118,5	176,3	41,8	40,4	34,3	14,7	10,6	2,0
1972	214	1 046	16,1	2,15	67,2	15,0	111,6	166,7	35,9	42,2	35,8	13,3	8,7	1,9
1973	195	1 047	14,5	1,90	60,5	13,0	99,9	153,2	30,6	43,3	37,4	12,0	7,4	1,9
1974	186	1 054	13,7	1,77	56,9	11,2	94,4	147,0	27,7	43,6	39,0	11,3	6,1	2,0
1975	178	1 050	13,0	1,66	53,6	9,4	86,3	141,6	25,7	43,8	39,6	10,9	5,6	2,1
1976	177	1 060	12,9	1,63	52,5	8,3	83,5	141,6	26,8	43,2	40,0	11,4	5,5	2,5
1977	173	1 055	12,5	1,58	50,6	7,4	76,9	140,2	27,4	42,7	40,0	11,8	5,5	2,7
1978	176	1 051	12,6	1,58	50,5	7,1	74,4	142,3	28,3	42,7	39,4	12,5	5,4	3,1
1979	175	1 050	12,5	1,56	49,5	6,7	70,5	141,3	28,5	43,4	38,0	13,0	5,6	3,4
1980	181	1 052	12,8	1,60	50,5	6,8	70,0	143,4	30,1	43,1	37,1	13,8	6,1	4,1
1981	179	1 043	12,5	1,56	49,1	6,9	64,7	139,9	30,0	42,8	36,7	14,1	6,5	4,8
1982	172	1 052	12,0	1,50	46,7	6,1	59,9	132,7	29,4	42,7	36,3	14,2	6,8	5,9
1983	170	1 046	11,8	1,47	45,7	5,7	57,1	128,2	29,6	43,8	35,6	13,8	6,8	7,0
1984	174	1 054	12,1	1,49	46,2	5,4	55,7	129,4	30,7	44,8	34,8	13,7	6,7	7,7
1985	178	1 045	12,3	1,51	46,6	5,0	52,5	128,9	32,6	44,0	35,5	13,8	6,8	8,3
1986	185	1 035	12,7	1,55	47,7	5,1	50,0	130,2	34,9	43,6	35,9	13,9	6,7	8,8
1987	187	1 055	12,7	1,56	47,8	5,2	46,6	127,4	36,6	43,8	35,7	13,8	6,8	9,3
1988	187	1 047	12,6	1,55	47,4	5,6	44,3	122,4	37,5	44,6	34,9	13,7	6,8	10,2
1989	189	1 039	12,7	1,55	47,8	5,9	42,4	118,9	39,0	44,3	35,1	13,9	6,7	10,7
1990	198	1 053	13,2	1,62	49,9	6,4	42,0	120,1	41,9	45,1	34,4	13,9	6,6	11,4
1991	199	1 046	13,2	1,61	49,8	6,3	40,6	116,4	42,9	45,3	34,7	13,6	6,4	12,0
1992	197	1 052	13,0	1,59	49,1	5,8	38,4	110,4	43,7	44,3	35,4	13,7	6,5	12,4
1993	196	1 047	12,8	1,57	48,7	5,4	36,8	106,5	44,5	44,4	35,9	13,5	6,2	13,1
1994	196	1 052	12,7	1,57	48,6	5,1	36,5	103,4	45,1	44,5	35,7	13,6	6,2	14,3
1995	191	1 050	12,3	1,53	47,3	4,2	34,6	98,9	44,6	44,6	36,5	13,0	5,8	15,5
1996	190	1 061	12,2	1,53	47,4	4,1	33,2	96,9	45,6	45,3	36,1	13,0	5,7	17,0
1997	192	1 043	12,3	1,56	48,5	4,4	34,2	97,0	47,0	46,4	35,4	12,6	5,6	19,2
1998	199	1 050	12,7	1,63	50,4	4,5	34,4	100,9	49,5	47,1	35,0	12,5	5,4	20,8
1999	200	1 055	12,7	1,65	50,8	5,2	34,6	101,6	50,3	46,8	35,6	12,4	5,2	22,8
2000	207	1 046	13,0	1,72	52,4	5,5	36,9	103,9	52,4	46,5	35,8	12,4	5,3	24,9

Overledenen		Sterfte													
		dood- geboren		binnen 1 week na geboorte		binnen 4 weken na geboorte		binnen 1 jaar na geboorte		naar leeftijd					
										1 tot 5 jaar	5 tot 15 jaar	15 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 tot 80 jaar	80 jaar of ouder
x 1 000	promille	mannen per 1 000 overleden vrouwen		x 1 000	promille	x 1 000	promille	x 1 000	promille						
110	8,4	1 249	10,2	4,0	17,6	2,1	9,1	2,8	12,1	1,1	0,4	1,0	7,8	38,3	140,1
114	8,5	1 260	9,2	3,6	16,6	1,9	8,8	2,5	11,7	1,0	0,4	1,0	7,9	38,9	142,4
111	8,2	1 256	9,1	3,2	16,3	1,7	8,5	2,2	11,5	1,0	0,4	1,0	7,6	37,0	136,0
109	8,1	1 255	8,8	2,9	15,4	1,5	8,0	2,1	11,3	1,0	0,3	0,9	7,4	36,2	130,5
114	8,3	1 276	7,7	2,5	13,9	1,4	7,6	1,9	10,6	0,9	0,3	0,9	7,5	36,9	135,2
114	8,3	1 279	8,0	2,6	14,4	1,4	7,7	1,9	10,7	0,8	0,3	0,9	7,4	36,7	131,9
110	7,9	1 269	7,5	2,2	12,9	1,1	6,6	1,6	9,5	0,8	0,3	0,9	7,2	34,9	120,3
114	8,2	1 269	7,1	2,2	12,4	1,2	6,6	1,7	9,6	0,9	0,3	0,9	7,2	35,2	125,6
113	8,0	1 252	7,0	2,1	11,9	1,0	5,9	1,5	8,7	0,8	0,3	0,8	7,0	34,3	119,6
114	8,1	1 261	6,6	2,0	11,1	1,0	5,7	1,6	8,6	0,8	0,3	0,8	6,9	34,1	119,6
116	8,1	1 240	6,2	1,9	10,7	1,0	5,4	1,5	8,3	0,8	0,2	0,8	6,8	33,9	119,4
117	8,2	1 229	5,8	1,7	10,0	0,9	5,1	1,4	8,3	0,8	0,2	0,8	6,9	33,4	119,3
118	8,2	1 225	5,9	1,7	10,1	0,9	5,3	1,4	8,4	0,8	0,2	0,8	6,7	33,1	119,1
120	8,3	1 203	5,9	1,8	10,0	0,9	5,1	1,5	8,3	0,8	0,2	0,8	6,7	33,2	118,7
123	8,5	1 184	5,9	1,8	9,8	0,9	5,0	1,4	8,0	0,7	0,2	0,8	6,6	33,0	120,6
125	8,6	1 162	5,7	1,8	9,7	0,9	4,8	1,4	7,7	0,8	0,2	0,8	6,7	32,7	121,8
122	8,3	1 161	5,5	1,8	9,4	0,9	4,9	1,4	7,6	0,7	0,2	0,8	6,4	31,4	115,4
124	8,4	1 113	5,5	1,7	9,1	0,9	4,6	1,3	6,8	0,6	0,2	0,8	6,1	31,2	117,0
129	8,7	1 085	5,8	1,8	9,6	0,9	4,6	1,3	6,8	0,6	0,2	0,8	6,3	31,2	121,0
129	8,6	1 071	5,7	1,9	9,6	1,0	4,8	1,4	7,1	0,6	0,2	0,8	6,0	30,8	120,0
130	8,6	1 054	5,3	1,8	9,1	0,9	4,6	1,3	6,5	0,6	0,2	0,8	5,8	30,6	119,3
130	8,6	1 042	5,6	1,8	9,1	0,9	4,4	1,2	6,3	0,5	0,2	0,8	5,6	30,0	117,7
138	9,0	1 029	5,4	1,8	9,1	0,9	4,5	1,2	6,3	0,5	0,2	0,8	5,7	30,9	125,8
133	8,7	1 009	5,4	1,7	8,6	0,8	4,0	1,1	5,6	0,5	0,2	0,8	5,5	29,7	119,0
136	8,8	1 012	5,0	1,5	8,1	0,7	3,8	1,0	5,5	0,5	0,2	0,8	5,3	29,8	120,4
138	8,9	1 007	5,0	1,5	8,4	0,8	4,2	1,1	5,7	0,5	0,2	0,8	5,3	29,9	121,0
136	8,7	981	5,1	1,5	7,9	0,7	3,7	1,0	5,0	0,4	0,1	0,8	5,1	28,9	119,3
137	8,8	985	4,8	1,6	7,9	0,8	3,8	1,0	5,2	0,4	0,1	0,7	5,1	28,9	120,4
140	8,9	962	4,7	1,6	7,9	0,8	4,0	1,0	5,2	0,4	0,1	0,8	5,1	29,1	122,3
141	8,8	958	4,8	1,6	7,8	0,8	3,9	1,1	5,1	0,4	0,1	0,7	5,1	28,3	120,5

Tabel 1d
Overledenen naar doodsoorzaak

	Totaal over- ledenen	Infectieziekten en parasitaire ziekten		Kanker	w.v.			Ziekten van hart en vaatstelsel			Griep	
		totaal	tuberculose	totaal		spijsver- terings- organen	adem- halings- organen	borstkanker	totaal	ziekten van de kransvaten	hersenvaat- letsels	
	per 100 000											
1900	1 786		172	92								
1901	1 720	306	194	94								9,1
1902	1 626	285	187	95								17,4
1903	1 558	267	192	100	71			4				13,9
1904	1 592	295	188	99	71			4				6,7
1905	1 532	262	184	102	75			4				14,1
1906	1 478	255	180	102	73			5				9,2
1907	1 460	251	175	103	73			5				16,2
1908	1 503	247	164	104	73			5				16,3
1909	1 374	228	164	105	75			5				9,5
1910	1 355	221	157	106	76			5				12,1
1911	1 450	229	157	110	78			5				12,8
1912	1 230	212	144	111	78			6				4,9
1913	1 231	202	142	111	78			6				8,5
1914	1 239	202	140	109	77			6				5,1
1915	1 245	208	144	109	77			6				10,1
1916	1 289	236	167	110	78			6				10,3
1917	1 312	243	182	111	79			6				6,7
1918	1 737	291	203	111	78			6				257,6
1919	1 341	258	174	109	74			6				22,8
1920	1 220	196	147	112	78			6				35,7
1921	1 140	180	127	115	81			7				6,7
1922	1 170	160	114	112	78			7				52,5
1923	1 018	150	105	114	79			7				11,0
1924	981	144	107	112	78			8				7,3
1925	980	139	99	113	79	2,5		8				8,7
1926	982	144	96	116	79	2,8		9				18,8
1927	1 025	142	94	121	83	3,3		9				42,6
1928	962	126	84	120	81	3,7		9				18,8
1929	1 070	125	86	121	80	4,4		10				57,1
1930	910	113	75	122	80	3,2		10				8,5
1931	963	104	73	124	82	5,1		10				39,9
1932	900	95	64	122	81	4,9		10				17,4
1933	875	85	60	125	81	5,7		11				21,2
1934	841	81	55	125	80	5,6		10				10,7
1935	873	75	52	126	82	6,0		10				18,9
1936	868	74	50	131	83	7,2		12	234		71	18,4
1937	878	67	48	131	83	7,6		12	234		71	36,7
1938	853	68	45	136	84	7,9		13	237		67	12,7
1939	864	57	41	134	83	8,4		12	255		74	21,8
1940	988	64	44	138	86	8,8		12	280		80	17,8
1941	1 001	84	59	143	86	10		13	265		78	47,9
1942	952	90	61	144	85	11		12	252		74	10,2
1943	1 005	127	70	143	86	11		12	231		67	6,4
1944	1 178	140	75	141	84	11		12	259		76	15,7
1945	1 527	179	86	133	79	9		12	293		83	5,6
1946	851	93	47	128	73	10		12	238		69	9,4
1947	806	58	37	132	74	12		12	258		76	5,7
1948	739	44	28	137	75	14		12	253		76	3,5
1949	814	38	25	141	75	14		13	289		85	25,4
1950	751	33	19	147	77	15		13	281	133	85	6,2
1951	756	31	16	149	74	17		14	284	133	86	15,7
1952	735	24	12	151	74	17		14	289	137	89	12,1
1953	771	20	9,2	152	73	18		13	304	145	94	15,2
1954	750	16	7,5	156	74	20		13	314	151	98	4,2
1955	760	15	6,7	155	72	20		13	326	155	101	7,9
1956	779	14	5,5	158	73	22		14	343	166	105	9,1
1957	752	12	4,7	158	71	23		14	325	155	102	13,8
1958	755	11	4,3	163	71	24		14	331	161	100	7,7
1959	758	11	3,6	163	69	26		15	334	160	95	10,8
1960	765	8,9	2,8	168	71	27		15	333	166	93	13,4
1961	759	8,8	2,7	171	70	30		15	339	169	98	2,4
1962	796	8,1	2,5	172	70	31		15	361	183	99	7,6
1963	800	7,4	2,1	178	71	32		15	360	187	97	9,3
1964	771	6,7	1,9	182	73	34		16	344	180	93	1,7
1965	797	6,3	1,8	183	71	34		17	360	186	99	2,6
1966	807	6,4	1,5	187	73	36		17	355	182	99	6,4
1967	792	6,1	1,4	191	72	39		18	350	184	95	1,7
1968	825	6,0	1,5	198	74	41		18	364	188	102	6,7
1969	836	6,7	1,3	196	68	41		18	371	172	94	7,9
1970	841	6,4	1,2	195	68	43		18	381	182	97	8,4

Cara	Ziekten van spijs- verterings- organen	Ziekten urinewegen en geslachtsorganen		Compli- caties bij zwanger- schap en bevalling	Aan- geboren afwijkingen	Onge- vallen, vergiftiging en geweld	w.v.					mannen	vrouwen	
		totaal	nieront- steking/ aandoe- ning aan nierbuisjes				vervoers- ongevallen	acciden- tele val	verdrinking	zelfdoding				
										aantal	per 100 000			aantal
		66		9,0		39					414		289	125
			49	8,0		38						6,0		
			46	8,0		36						6,0		
	202	52	44	8,0	22,0	39			17,0			6,0		
	211	53	45	8,0	15,0	38			15,0			7,0		
	195	53	44	7,5	6,9	38			14,4	515	7,2	390	125	
	195	53	45	8,0	7,0	37			14,0			7,0		
	142	51	43	7,0	8,0	37			14,0			7,0		
	172	52	44	7,0	9,0	37			14,0			7,0		
	128	54	45	6,0	7,0	38			14,0			7,0		
	136	49	41	7,1	8,0	37			14,2	505	6,2	347	158	
	225	48	40	7,0	7,0	39			15,0			6,0		
	105	48	39	7,0	7,0	38			14,0			6,0		
	120	47	39	6,0	8,0	37			13,0			7,0		
	130	48	39	6,0	8,0	37			14,0			6,0		
	94	49	40	6,6	7,5	36		3,4	13,4	466	6,1	321	145	
	96	51	42	7,0	9,0	38			14,0			6,0		
	106	51	42	7,0	8,0	39			14,0			6,0		
	103	48	40	7,0	8,0	39			12,0			7,0		
	79	45	37	8,0	7,0	39			12,0			7,0		
	82	44	35	6,9	8,3	37		3,2	11,7	579	7,3	402	177	
	97	42	34	6,4	8,6	35		2,4	10,0			6,4		
	58	43	35	6,5	6,7	34		2,2	10,1			6,3		
	60	41	33	6,1	7,3	36		2,8	10,7			6,0		
	53	42	33	6,0	7,4	33		4,0	9,6			6,2		
	57	43	33	6,4	9,4	34		4,0	9,6	537	6,2	374	163	
	57	41	30	6,8	10,0	36		5,1	10,2			6,6		
	51	48	35	6,7	10,4	35		4,7	8,2			7,3		
	50	49	36	7,8	11,2	37		5,5	8,2			6,9		
	53	48	35	7,6	11,0	37		5,7	8,3			6,5		
	47	45	32	7,7	11,9	38		5,0	7,9	637	8,1	446	191	
	44	48	33	7,1	12,1	39			7,6			8,4		
	47	45	32	6,6	13,3	39			7,9			9,0		
	44	45	30	6,6	13,1	37			6,9			8,1		
	42	44	29	6,6	12,6	37			6,8			8,6		
	41	46	29	6,0	12,3	35			5,7	657	8,0	472	185	
	42	47	30	6,1	12,4	36		4,5	5,5	767	8,1	512	255	
	40	48	30	5,1	12,5	36		3,4	6,3	749	8,0	490	259	
	40	50	31	5,5	13,9	37		4,2	5,5	833	8,5	568	265	
	39	50	31	5,1	13,4	37		4,7	5,9	745	7,8	509	236	
	41	50	31	4,9	14,3	99		5,9	10,0	1 046	10,8	670	376	
	47	53	19	3,9	15,0	51	8,0	6,6	8,2	661	6,5	396	265	
	56	46	15	4,1	14,9	59	7,0	7,2	6,1	901	9,0	483	418	
	53	43	13	4,5	13,9	74	8,9	7,9	6,9	855	8,1	498	357	
	61	40	14	5,5	14,6	175	8,7	6,9	8,8	653	6,5	374	279	
	117	45	14	4,4	18,0	274	15,6	7,7	8,9	1 011	9,4	666	345	
	41	36	11	4,5	19,1	48	14,1	5,0	6,6	852	7,8	537	315	
	40	35	10	3,9	16,5	46	10,9	6,1	6,6	701	6,6	469	232	
	35	34	9	3,1	14,8	40	11,2	5,5	5,6	697	6,6	458	239	
	35	36	10	2,6	13,8	44	10,7	5,5	4,8	674	6,2	449	225	
16	29	28	15	2,4	13,8	36	11,8	6,4	5,1	605	5,5	401	204	
16	27	23	12	1,9	14,8	37	12,5	6,8	4,3	661	6,0	436	225	
15	27	23	12	1,7	14,2	36	12,7	7,1	4,4	701	6,3	448	253	
16	27	22	10	1,7	13,8	56	15,0	7,0	4,5	721	6,5	473	248	
15	27	22	10	1,5	14,4	40	16,3	8,0	3,9	711	6,2	468	243	
16	27	21	9,4	1,3	14,4	41	16,7	8,5	4,2	718	6,0	443	275	
18	27	21	9,3	1,4	13,5	41	17,3	8,7	3,5	727	6,0	436	291	
18	28	20	7,6	1,3	13,4	44	18,5	9,4	4,2	769	6,4	440	329	
19	28	20	7,8	0,9	13,8	41	16,3	9,6	3,7	832	6,8	511	321	
19	29	21	7,6	1,1	13,2	43	17,2	9,8	4,2	845	7,0	525	320	
19	27	20	7,6	0,8	12,6	44	19,0	9,9	3,1	830	6,6	510	320	
18	27	20	7,1	0,8	12,9	46	19,2	11,1	3,7	816	6,7	526	290	
20	27	21	7,2	0,7	13,7	49	20,5	12,5	3,1	876	6,6	526	350	
22	28	21	7,1	0,7	12,2	46	18,6	12,5	3,4	811	6,2	524	287	
20	27	20	6,5	0,7	12,2	49	21,7	12,1	3,4	865	6,5	535	330	
22	28	20	6,7	0,5	10,5	51	21,8	14,0	3,0	937	6,9	584	353	
24	29	20	6,3	0,4	10,6	54	23,2	14,6	3,5	966	7,1	612	354	
23	28	19	5,7	0,5	10,0	55	24,5	15,1	3,4	867	6,2	556	311	
25	29	19	5,2	0,4	10,0	55	24,1	16,4	2,6	909	6,3	566	343	
26	26	19	4,4	0,4	10,9	58	25,2	16,8	2,6	1 029	7,3	630	399	
24	25	18	3,7	0,2	10,1	58	25,6	17,0	2,3	1 169	8,1	723	446	

Tabel 1d slot
Overledenen naar doodsoorzaak

	Totaal over- ledenen	Infectieziekten en parasitaire ziekten		Kanker	w.v.			Ziekten van hart en vaatstelsel			Griep
		totaal	tuberculose	totaal	spijsver- terings- organen	adem- halings- organen	borstkanker	totaal	ziekten van de kransvaten	hersenvaat- letsels	
per 100 000											
1971	836	6,7	1,6	195	65	45	18	374	182	92	2,5
1972	852	6,2	1,5	198	65	45	18	392	190	98	4,9
1973	824	5,6	1,4	202	67	47	19	370	179	93	6,4
1974	807	5,4	1,3	203	66	48	19	365	177	91	2,6
1975	832	5,5	1,5	208	67	50	19	372	183	93	5,3
1976	831	4,5	1,0	206	66	52	18	376	189	90	8,6
1977	795	4,3	0,7	206	66	52	18	359	186	85	1,8
1978	821	4,1	1,2	213	66	55	18	371	188	89	3,8
1979	802	4,1	1,3	215	68	54	19	367	178	86	0,8
1980	808	4,4	1,1	217	68	57	19	362	173	85	0,5
1981	811	4,1	1,2	222	68	58	20	366	183	85	0,6
1982	819	4,4	1,2	222	68	60	20	369	183	85	0,8
1983	820	4,4	1,1	224	68	58	20	365	171	82	1,3
1984	831	4,4	1,2	228	68	60	20	370	174	84	1,5
1985	847	4,3	1,0	229	68	60	21	375	177	81	1,3
1986	860	4,9	1,1	233	68	62	21	365	173	81	3,2
1987	833	4,6	1,1	239	70	61	22	347	164	79	0,7
1988	841	4,4	1,0	240	69	63	22	349	159	82	0,5
1989	868	5,3	1,1	239	69	61	23	348	153	83	2,8
1990	862	5,6	0,9	235	66	59	22	345	150	83	3,3
1991	862	6,0	0,8	238	67	59	23	344	145	84	1,0
1992	855	6,1	0,9	237	67	60	23	340	139	85	0,9
1993	901	7,5	1,1	238	66	60	23	355	145	84	4,3
1994	885	6,7	0,9	237	66	60	23	336	135	82	0,9
1995	878	7,6	0,9	236	67	60	23	337	134	80	1,9
1996	886	10,3	0,8	240	67	57	23	330	132	79	1,7
1997	870	9,3	0,7	238	66	57	23	319	124	78	1,3
1998	875	9,6	0,8	238	65	57	23	317	122	77	1,6
1999	889	10,3	0,8	241	67	57	23	314	116	79	1,7
2000	882	10,2	0,6	237	66	56	22	309	110	77	2,3
2001	875	10,3	0,5	235	65	57	22	297	104	74	0,4
2002	882	10,8	0,4	236	67	57	22	297	99	76	0,9
2003	875	11,7	0,4	236	68	57	21	289	96	71	1,0
2004	839	11,5	0,5	239	68	59	21	274	87	68	0,8
2005	836	11,2	0,4	241	72	60	20	266	82	63	2,0
2006	828	11,8	0,5	242	71	60	21	255	76	61	0,5
2007	812	11,3	0,3	243	73	61	20	249	73	58	0,5
2008	822	12,2	0,3	248	74	62	20	244	69	56	0,3

Cara	Ziekten van spijs- verterings- organen	Ziekten urinewegen en geslachtsorganen		Compli- caties bij zwanger- schap en bevalling	Aan- geboren afwijkingen	Onge- vallen, vergiftiging en geweld	w.v.							
		totaal	nieront steking/ aandoe- ning aan nierbuisjes				totaal	vervoers- ongevallen	acciden- tele val	verdrinking	zelfdoding			
												mannen	vrouwen	
											aantal	per 100 000	aantal	
24	27	18	3,4	0,2	9,2	57	25,2	15,2	2,3	1 215	8,3	722	493	
23	27	18	3,4	0,2	7,6	55	24,6	14,8	2,1	1 203	8,2	729	474	
22	26	16	2,8	0,1	7,2	54	23,5	14,1	2,2	1 267	8,7	731	536	
23	26	16	2,8	0,2	6,5	52	19,6	15,7	1,8	1 367	9,2	820	547	
27	26	17	2,2	0,1	6,2	49	17,8	15,0	2,0	1 343	8,9	811	532	
27	25	15	2,1	0,1	6,8	50	18,8	14,2	1,8	1 412	9,4	885	527	
27	23	14	2,2	0,2	5,9	48	21,0	11,7	1,1	1 387	9,2	871	516	
29	26	15	2,0	0,1	6,1	46	17,4	12,4	1,3	1 450	9,7	837	613	
25	29	17	2,0	0,1	5,8	46	15,0	13,4	1,2	1 580	10,4	885	695	
26	28	17	2,3	0,1	5,5	43	14,6	11,9	1,0	1 557	10,1	981	576	
26	29	18	2,1	0,1	5,6	41	13,2	12,1	1,2	1 656	10,0	1 023	627	
27	30	18	2,0	0,1	5,7	42	12,5	11,4	1,3	1 772	10,7	1 063	703	
29	30	19	1,7	0,1	5,4	42	12,5	10,4	1,1	1 886	12,0	1 150	736	
31	29	18	1,3	0,1	5,4	42	12,1	10,5	0,9	1 902	12,4	1 160	742	
33	29	19	1,4	0,1	5,2	38	10,5	10,2	0,8	1 760	11,3	1 127	633	
36	30	17	1,3	0,1	5,4	38	10,8	10,1	0,9	1 740	11,0	1 076	664	
35	29	15	1,1	0,1	5,3	37	10,1	10,2	0,7	1 784	11,0	1 114	670	
37	30	15	1,3	0,1	4,9	35	9,5	10,0	0,7	1 659	10,3	1 054	605	
41	32	16	0,9	0,1	4,6	38	10,1	11,1	0,7	1 674	10,2	1 045	629	
40	31	17	0,8	0,1	5,0	36	9,4	10,6	0,7	1 620	9,7	1 021	599	
40	31	16	0,7	0,1	4,7	36	8,8	10,8	0,6	1 611	10,7	1 033	578	
36	33	16	0,8	0,1	4,8	36	9,4	10,4	0,6	1 587	10,5	1 041	546	
42	33	18	0,5	0,1	4,6	34	8,5	10,0	0,6	1 555	10,2	1 020	535	
37	33	17	0,7	0,1	4,7	38	8,5	10,1	0,7	1 584	10,3	1 085	499	
40	33	17	0,6	0,1	4,1	34	8,0	10,0	0,6	1 511	9,8	1 000	511	
42	33	17	0,3	0,1	4,1	34	7,7	10,3	0,5	1 577	10,2	1 043	534	
41	32	17	0,2	0,1	4,2	33	7,4	9,9	0,6	1 570	10,1	1 042	528	
44	32	16	0,2	0,1	4,1	31	6,9	9,8	0,5	1 519	9,7	1 002	517	
43	32	17	0,2	0,1	3,9	33	7,3	11,0	0,6	1 517	9,6	1 015	502	
42	34	18	0,2	0,1	3,8	33	7,1	10,5	0,7	1 500	9,4	999	501	
40	33	18	0,3	0,1	3,8	34	6,4	13,0	0,5	1 473	9,2	1 010	463	
39	35	17	0,3	0,1	3,2	33	6,5	11,3	0,7	1 567	9,7	1 062	505	
40	36	18	0,2	0,0	3,4	33	6,7	12,1	0,5	1 500	9,2	1 016	484	
35	34	17	0,2	0,1	3,3	32	5,4	11,3	0,6	1 514	9,3	1 022	492	
39	33	18	0,3	0,1	3,2	33	4,9	12,0	0,6	1 572	9,6	1 073	499	
39	33	19	0,2	0,1	3,4	33	4,8	12,3	0,5	1 524	9,3	1 046	478	
39	33	19	0,1	0,1	2,8	32	4,9	12,3	0,5	1 353	8,3	943	410	
38	33	20	0,2	0,0	2,7	33	4,4	12,7	0,5	1 398	8,7	988	410	

Tabel 1e
Huwelijkssluiting- en ontbinding

	Huwelijkssluitingen		w.v.		Huwelijks-ontbindingen		w.v.							
			beide part- ners 1e huwelijk	gemiddelde huwelijksleeftijd				door echtscheiding			door overlijden			
				mannen	vrouwen					gemiddelde leeftijd		gemid- delde huwelijks- duur	mannen	vrouwen
										man	vrouw			
	x 1 000	per 1 000 inwoners	%	jaar		x 1 000	per 1 000 echtparen	x 1 000	per 1 000 echtparen	jaar		promille		
1900	39	7,7	87,5	29,3	26,7	25,4	30,3	0,6	0,7			16,2	13,4	
1901	40	7,7	87,5	29,3	26,7	23,5	27,5	0,6	0,7			14,8	12,1	
1902	40	7,6	87,5	29,2	26,7	23,6	27,0	0,6	0,7			14,6	11,8	
1903	40	7,4	88,0	29,1	26,7	23,4	26,2	0,6	0,7			14,1	11,4	
1904	41	7,4	87,9	29,2	26,7	23,3	25,7	0,7	0,7			13,7	11,2	
1905	41	7,3	88,3	29,1	26,6	24,1	26,2	0,8	0,8			13,9	11,4	
1906	42	7,5	88,5	29,0	26,5	23,8	25,4	0,8	0,9			13,4	11,1	
1907	43	7,6	88,9	29,0	26,5	25,0	26,2	0,8	0,9			14,0	11,4	
1908	42	7,3	88,7	28,9	26,5	24,8	25,6	0,8	0,9		10,9	13,5	11,2	
1909	42	7,1	88,5	29,1	26,6	25,3	25,7	0,9	0,9		11,2	13,7	11,1	
1910	43	7,2	88,9	29,2	26,8	24,3	24,4	0,9	0,9		11,4	12,9	10,6	
1911	43	7,2	89,2			25,1	24,7	1,0	1,0		11,2	13,1	10,7	
1912	46	7,6	89,3			24,4	23,6	1,1	1,0		11,4	12,3	10,3	
1913	48	7,9	89,4			24,5	23,3	1,1	1,1		11,6	12,2	10,0	
1914	43	6,8	89,1			24,8	23,0	1,1	1,0		10,9	12,0	9,9	
1915	43	6,7	88,6	29,0	26,5	26,4	24,1	1,2	1,1		11,6	12,6	10,4	
1916	47	7,2	88,5	29,2	26,7	27,8	25,0	1,3	1,2		10,8	12,9	10,9	
1917	49	7,4	88,8	29,1	26,6	28,6	25,3	1,4	1,2		11,1	13,2	10,9	
1918	50	7,3	88,9	29,1	26,6	38,2	33,2	1,4	1,2		10,8	17,0	14,9	
1919	58	8,6	87,4	29,4	26,9	29,1	25,0	1,5	1,3		10,4	12,8	10,9	
1920	65	9,5	87,3			28,7	24,0	2,0	1,6		10,4	12,1	10,3	
1921	64	9,2	88,1			27,4	22,3	2,0	1,6		10,8	11,1	9,5	
1922	61	8,7	88,5			29,7	23,5	2,0	1,6		11,2	11,7	10,3	
1923	57	8,0	88,5			26,8	20,7	2,0	1,6		11,1	10,4	8,8	
1924	56	7,8	88,7			27,6	20,8	2,1	1,6		11,1	10,3	8,9	
1925	55	7,4	88,8			27,8	20,5	2,2	1,6		10,9	10,2	8,7	
1926	55	7,4	88,9			28,5	20,7	2,4	1,7		10,7	10,2	8,8	
1927	57	7,5	89,1			30,6	21,8	2,6	1,8		10,9	10,8	9,2	
1928	59	7,7	89,0			30,4	21,2	2,7	1,9		10,9	10,5	8,8	
1929	61	7,9	89,0			33,5	23,0	2,7	1,9		10,8	11,5	9,6	
1930	63	8,0	89,0			30,3	20,4	2,9	1,9		10,8	10,0	8,5	
1931	59	7,4	88,4			32,7	21,5	3,0	2,0		11,0	10,6	8,9	
1932	56	6,9	88,1			31,9	20,5	2,9	1,9		11,1	10,1	8,5	
1933	59	7,2	89,0			31,8	20,1	2,9	1,8		10,9	9,9	8,3	
1934	61	7,3	89,5			31,4	19,5	2,9	1,8		11,2	9,7	8,0	
1935	61	7,2	89,8			33,5	20,0	3,0	1,8		10,7	10,1	8,2	
1936	63	7,5	89,8	29,1	26,2	33,9	20,4	3,2	1,9		10,8	10,2	8,2	
1937	66	7,7	89,6	29,0	26,2	35,0	20,7	3,4	2,0		10,9	10,3	8,4	
1938	67	7,7	89,4	29,1	26,2	34,5	20,1	3,3	1,9		11,1	10,1	8,1	
1939	81	9,2	90,4	29,0	26,3	35,7	20,4	3,3	1,9		11,3	10,4	8,2	
1940	67	7,6	89,4	29,3	26,4	39,4	22,0	2,9	1,6		11,1	11,9	8,5	
1941	66	7,3	88,9	29,4	26,5	39,8	21,9	3,3	1,8		10,9	11,5	8,6	
1942	88	9,7	90,7	28,8	26,1	38,4	20,9	3,8	2,1		10,7	11,2	7,7	
1943	65	7,2	88,3	29,4	26,5	40,4	21,4	4,5	2,4		10,1	11,2	7,8	
1944	50	5,5	85,5	30,2	27,0	46,2	24,4	4,7	2,5		9,8	13,1	8,9	
1945	72	7,8	88,0	30,0	26,9	56,5	29,9	4,6	2,4		9,6	18,1	9,4	
1946	107	11,4	84,5	30,2	27,0	41,8	21,9	10,1	5,3	36,5	33,7	10,2	9,4	
1947	99	10,2	82,4	30,3	27,2	40,9	20,6	8,8	4,4	37,8	35,0	11,0	9,4	
1948	88	9,0	81,9	30,4	27,3	39,5	19,4	8,0	3,9	38,6	35,8	11,2	9,1	
1949	82	8,3	83,3	30,2	27,1	42,1	20,2	7,0	3,3	38,8	36,3	11,7	9,8	
1950	83	8,2	84,4	30,0	26,9	39,7	18,6	6,5	3,0	38,4	35,6	11,2	9,2	
1951	90	8,8	86,1	29,6	26,6	40,3	18,5	6,1	2,8	39,5	36,6	11,4	9,3	
1952	87	8,4	87,0	29,5	26,5	40,3	18,1	5,8	2,6	39,5	36,6	11,5	9,2	
1953	86	8,2	87,4	29,4	26,4	42,0	18,6	5,5	2,4	39,5	36,6	11,4	9,6	
1954	88	8,3	88,0	29,3	26,4	41,8	18,2	5,5	2,4	40,0	36,9	11,5	9,7	
1955	89	8,3	88,3	29,2	26,3	43,0	18,3	5,5	2,3	39,6	36,8	11,4	10,0	
1956	92	8,5	88,6	29,1	26,2	44,8	18,7	5,5	2,3	39,7	36,8	11,5	10,2	
1957	94	8,5	88,8	29,0	26,1	44,0	18,1	5,3	2,2	39,6	37,5	11,6	9,9	
1958	92	8,2	89,4	28,7	25,8	44,8	18,0	5,3	2,1	39,8	36,6	11,3	10,0	
1959	88	7,8	89,1	28,5	25,6	46,0	18,2	5,5	2,2	39,5	36,5	11,3	10,3	
1960	89	7,8	89,3	28,3	25,4	47,3	18,4	5,7	2,2	39,1	36,0	11,1	10,4	
1961	93	8,0	90,2	28,0	25,1	48,4	18,6	5,7	2,2	39,3	36,0	11,3	10,7	
1962	93	7,9	90,3	27,8	24,9	50,8	19,1	5,7	2,2	39,5	36,3	11,5	11,2	
1963	95	8,0	90,6	27,6	24,8	52,3	19,4	5,9	2,2	39,1	35,9	11,5	11,4	
1964	103	8,5	90,6	27,5	24,6	52,5	19,1	6,2	2,3	38,9	35,7	11,3	11,3	
1965	109	8,8	91,4	27,1	24,3	55,0	19,6	6,2	2,2	39,1	36,0	11,5	11,7	
1966	112	9,0	91,6	26,9	24,1	56,3	19,6	6,8	2,4	38,9	36,0	11,7	11,6	
1967	115	9,1	91,8	26,5	23,9	57,7	19,7	7,5	2,6	39,1	35,9	11,7	11,7	
1968	118	9,2	91,5	26,3	23,8	60,4	20,3	8,1	2,7	38,8	35,7	11,7	12,0	
1969	117	9,1	91,3	26,2	23,8	63,0	20,7	9,1	3,0	38,8	35,8	11,8	12,1	
1970	124	9,5	90,4	26,2	23,7	65,3	21,0	10,3	3,3	38,6	35,6	11,8	12,2	

Tabel 1e slot
Huwelijkssluiting- en ontbinding

	Huwelijkssluitingen			w.v.		Huwelijks- ontbindingen		w.v.						
	x 1 000	per 1 000 inwoners	%	jaar	x 1 000	per 1 000 echtparen	x 1 000	per 1 000 echtparen	door echtscheiding			door overlijden		
									beide part- ners 1e huwelijk	gemiddelde huwelijksleeftijd		gemid- delde huwelijks- duur	mannen	vrouwen
										mannen	vrouwen			
									man	vrouw				
1971	122	9,3	90,6	26,1	23,6	66,4	20,9	11,6	3,6	38,3	35,5	11,8	11,9	5,4
1972	118	8,8	89,6	26,3	23,7	71,7	22,2	14,9	4,6	41,0	38,4	13,4	12,3	5,3
1973	108	8,0	87,9	26,5	23,8	72,9	22,3	17,9	5,5	39,7	37,1	13,0	11,7	5,1
1974	110	8,1	87,8	26,5	23,7	73,5	22,3	19,2	5,8	39,2	36,5	12,6	11,5	4,9
1975	100	7,3	87,4	26,5	23,8	76,9	23,0	20,1	6,0	38,7	36,0	12,5	12,0	5,0
1976	97	7,0	86,6	26,6	23,8	77,3	22,9	20,9	6,2	38,4	35,7	12,3	11,9	4,8
1977	93	6,7	85,5	26,9	24,1	76,5	22,6	21,5	6,3	38,2	35,6	12,3	11,5	4,7
1978	89	6,4	84,2	27,2	24,3	78,6	23,1	22,3	6,5	38,0	35,3	12,1	11,8	4,8
1979	86	6,1	83,2	27,3	24,5	79,1	23,2	23,7	7,0	37,8	35,2	12,0	11,5	4,7
1980	90	6,4	83,4	27,4	24,5	81,5	23,8	25,7	7,5	37,7	35,1	11,9	11,7	4,6
1981	86	6,0	83,2	27,5	24,6	84,5	24,6	28,5	8,3	37,8	35,1	12,0	11,7	4,6
1982	84	5,8	82,4	27,7	24,9	87,2	25,4	30,9	9,0	38,3	35,5	12,1	11,8	4,6
1983	78	5,5	81,1	28,1	25,2	89,0	25,8	32,6	9,4	38,9	35,9	12,5	11,8	4,5
1984	82	5,7	78,1	28,8	25,9	90,4	26,2	34,1	9,9	39,2	36,2	12,7	11,8	4,6
1985	83	5,7	78,0	29,1	26,3	91,5	26,6	34,0	9,9	39,6	36,5	12,8	12,1	4,6
1986	87	6,0	77,1	29,6	26,8	87,9	25,6	29,8	8,7	39,6	36,7	12,9	12,1	4,8
1987	87	6,0	77,4	29,8	27,0	84,3	24,4	27,8	8,1	39,8	37,0	13,1	11,8	4,5
1988	88	6,0	77,7	30,1	27,3	84,7	24,5	27,9	8,1	39,9	37,1	13,0	11,8	4,6
1989	90	6,1	77,2	30,3	27,6	86,1	24,8	28,3	8,1	40,0	37,1	12,9	12,0	4,7
1990	96	6,4	76,5	30,7	28,0	85,8	24,6	28,4	8,1	40,1	37,2	12,7	11,8	4,6
1991	95	6,3	75,7	31,1	28,4	85,9	24,5	28,3	8,1	39,9	37,1	12,5	11,7	4,7
1992	94	6,2	76,0	31,5	28,8	87,9	24,9	30,5	8,6	40,0	37,2	12,3	11,6	4,7
1993	88	5,8	75,5	31,8	29,1	90,6	25,6	30,5	8,6	40,1	37,4	12,0	12,2	4,8
1994	83	5,4	75,1	32,1	29,5	94,6	26,7	36,2	10,2	40,3	37,5	12,0	11,7	4,8
1995	81	5,3	75,5	32,4	29,6	92,5	26,1	34,2	9,7	40,4	37,7	12,2	11,7	4,7
1996	85	5,5	74,3	32,8	30,0	94,1	26,7	34,9	9,9	40,8	38,1	12,2	11,9	4,9
1997	85	5,4	73,6	33,2	30,4	91,7	26,0	33,7	9,6	41,0	38,4	12,3	11,6	4,8
1998	87	5,5	73,0	33,6	30,7	90,8	25,7	32,5	9,2	41,6	38,7	12,7	11,6	4,9
1999	89	5,7	73,8	33,7	30,8	92,4	26,1	33,6	9,5	41,8	38,8	12,9	11,6	5,0
2000	88	5,5	72,7	34,1	31,1	93,6	26,4	34,7	9,8	41,9	39,0	12,9	11,6	5,1
2001	82	5,1	72,7	34,6	31,5	95,6	27,0	37,1	10,5	42,1	39,2	13,1	11,5	5,1
2002	86	5,3	72,4	34,7	31,6	91,7	26,0	33,2	9,4	42,7	39,8	13,6	11,5	5,1
2003	80	5,0	72,0	35,0	31,9	89,8	25,5	31,5	8,9	43,0	40,0	13,6	11,4	5,1
2004	73	4,5	71,9	35,4	32,3	87,8	25,0	31,1	8,9	43,3	40,3	13,6	11,1	5,1
2005	72	4,4	71,7	35,8	32,7	88,2	25,2	31,9	9,1	43,7	40,7	13,8	11,0	5,1
2006	72	4,4	71,2	36,1	33,0	86,9	25,0	31,7	9,1	44,1	41,1	14,0	10,9	5,0
2007	72	4,4	71,3	36,3	33,2	86,7	25,1	32,0	9,2	44,6	41,5	14,1	10,9	5,0
2008	75	4,6	71,7	36,4	33,4	87,0	25,2	32,2	9,3	44,8	41,8	14,2	10,8	5,1

Tabel 1f
Allochtonen naar herkomstgroepering op 1 januari

	Eerste- en tweedegeneratie allochtoon								Eerste generatie		
	totaal	westers totaal	niet-westers	w.v.					totaal	westers totaal	niet-westers
				Marokko	Nederlandse Antillen en Aruba	Suriname	Turkije	overig niet-westers			
<i>x 1 000</i>											
1972	1 225	1 063	162	22	22	54	31	34	567	439	128
1973	1 261	1 076	184	24	24	61	37	39	587	441	146
1974	1 299	1 086	213	27	25	71	46	44	610	441	170
1975	1 348	1 097	251	30	27	87	56	50	645	443	202
1976	1 430	1 109	321	39	29	125	67	60	712	447	265
1977	1 465	1 116	349	45	32	128	76	68	731	446	286
1978	1 504	1 124	379	52	34	132	86	75	753	445	308
1979	1 552	1 133	419	60	38	139	98	85	782	445	337
1980	1 617	1 141	476	69	41	157	113	96	827	445	382
1981	1 693	1 150	543	82	45	177	132	108	881	445	436
1982	1 736	1 155	581	92	48	182	142	118	900	442	459
1983	1 764	1 157	607	99	49	185	147	126	907	437	470
1984	1 791	1 159	632	106	51	192	150	133	910	432	479
1985	1 820	1 162	657	112	53	197	153	142	916	428	488
1986	1 862	1 173	690	120	57	204	160	149	935	431	504
1987	1 912	1 185	727	130	62	212	169	156	960	436	524
1988	1 972	1 197	775	140	67	220	179	169	994	441	553
1989	2 028	1 210	818	151	72	226	191	178	1 024	448	576
1990	2 087	1 221	866	163	77	233	204	189	1 054	452	602
1991	2 166	1 239	927	177	81	243	219	207	1 103	463	640
1992	2 245	1 259	987	190	85	252	235	225	1 153	476	677
1993	2 319	1 281	1 038	201	87	261	246	243	1 196	492	704
1994	2 395	1 303	1 092	211	87	271	257	266	1 241	508	733
1995	2 449	1 320	1 129	219	86	276	264	284	1 264	520	744
1996	2 499	1 328	1 171	225	87	281	272	307	1 284	523	762
1997	2 554	1 333	1 221	233	89	286	280	334	1 311	525	786
1998	2 620	1 342	1 278	242	92	290	290	364	1 346	530	816
1999	2 699	1 353	1 346	252	99	297	300	398	1 390	536	854
2000	2 775	1 367	1 409	262	107	303	309	428	1 431	545	886
2001	2 870	1 387	1 483	273	117	309	320	465	1 489	560	929
2002	2 965	1 407	1 558	284	125	315	331	503	1 547	575	972
2003	3 039	1 416	1 623	295	129	321	341	536	1 586	581	1 005
2004	3 088	1 420	1 668	306	131	325	352	554	1 603	582	1 021
2005	3 123	1 424	1 699	316	131	329	359	564	1 607	582	1 024
2006	3 148	1 428	1 720	323	130	332	364	571	1 604	584	1 020
2007	3 170	1 432	1 738	329	130	334	369	577	1 601	587	1 014
2008	3 215	1 450	1 766	335	132	336	373	590	1 619	602	1 017
2009	3 288	1 478	1 809	342	135	339	378	616	1 662	627	1 034

					Tweede generatie							
w.v.					totaal	westers totaal	niet-westers	w.v.				
Marokko	Nederland- se Antillen en Aruba	Suriname	Turkije	overig niet-westers				Marokko	Nederland- se Antillen en Aruba	Suriname	Turkije	overig niet-westers
21	16	39	28	25	658	624	34	1	6	15	3	9
22	17	45	33	29	674	635	39	2	7	16	4	10
24	18	53	40	33	688	645	43	2	7	17	5	11
27	19	69	49	38	703	654	49	3	8	19	7	12
35	21	104	58	48	718	662	55	4	9	21	9	13
39	23	105	65	54	734	671	63	6	9	23	11	14
44	25	106	72	60	751	679	72	7	10	26	14	15
51	27	111	81	67	770	688	82	9	10	28	17	17
58	30	126	93	77	790	696	94	12	11	31	20	19
67	33	142	108	87	812	705	107	15	12	35	24	22
74	35	143	113	94	835	713	122	18	13	39	29	24
78	36	143	114	99	857	720	137	21	14	43	33	27
81	36	145	113	104	880	727	153	25	15	47	37	30
83	37	146	112	109	903	734	169	29	16	51	41	33
88	40	149	115	113	927	742	186	33	17	56	45	36
93	44	151	120	116	952	749	203	37	18	60	49	40
99	48	155	125	126	978	756	222	41	19	65	54	43
106	52	156	131	131	1 004	762	242	46	20	70	59	47
113	55	159	138	138	1 033	769	264	51	22	74	66	52
120	58	164	147	151	1 063	776	287	56	23	79	72	56
128	60	168	156	164	1 093	783	310	62	25	84	79	61
133	60	173	161	177	1 123	789	334	68	26	88	85	67
137	59	179	164	194	1 154	795	359	74	28	93	92	73
140	57	179	166	203	1 185	800	385	79	30	97	98	81
141	56	179	167	219	1 215	805	410	85	31	101	104	88
143	56	180	169	238	1 244	808	435	90	32	106	111	96
146	58	181	172	259	1 275	812	462	96	34	110	117	105
149	63	182	175	283	1 309	817	492	103	36	115	124	114
153	69	183	178	303	1 344	822	523	110	38	119	131	125
156	77	185	182	330	1 381	827	555	117	40	124	138	135
160	82	186	186	358	1 418	831	587	125	43	129	145	146
163	84	187	190	379	1 453	835	618	132	45	133	151	157
166	84	188	194	388	1 485	838	647	140	47	137	157	166
168	82	188	196	390	1 516	841	675	147	48	141	163	175
169	80	187	196	388	1 543	843	700	155	50	144	169	183
168	79	186	195	387	1 569	845	724	162	51	147	173	190
167	79	185	195	391	1 596	848	749	168	53	151	178	199
167	80	185	195	407	1 626	851	775	175	55	154	183	209

Tabel 1g
Migratie

Buitenlandse migratie																
naar nationaliteit											naar land van herkomst / bestemming					
immigratie						emigratie						immigratie				
totaal	Neder-lands	niet-Neder-lands	w.v.			totaal	Neder-lands	niet-Neder-lands	w.v.			totaal	Euro-pese Unie	Indo-nesië, Surina-me en Neder-landse Antillen	w.v.	
			Euro-pese Unie	Marok-kaans	Turks				Euro-pese Unie	Marok-kaans	Turks				Indo-nesië	Surina-me en Neder-landse Antillen
x 1 000																
1900	28,4					25,1						28,4		4,3		
1901	26,1					22,8						26,1		4,0		
1902	24,5					24,8						24,5		4,7		
1903	25,6					32,2						25,6		4,8		
1904	23,7					30,4						23,7		4,3		
1905	25,2					30,4						25,2		4,8		
1906	26,2					34,5						26,2		4,5		
1907	27,3					41,3						27,3		4,6		
1908	30,0					38,3						30,0		4,8		
1909	32,2					49,0						32,2		4,3		
1910	34,8					35,1						34,8		4,4		
1911	35,8					38,9						35,8		5,0		
1912	36,2					40,6						36,2		5,2		
1913	40,0					40,2						40,0		6,0		
1914	55,9					29,8						55,9		5,4		
1915	37,9					17,1						37,9		3,7		
1916	56,5					11,1						56,5		4,7		
1917	60,2					8,8						60,2		2,6		
1918	22,7					24,4						22,7		1,1		
1919	32,3					54,0						32,3		7,2		
1920	41,6					63,1						41,6		8,7		
1921	30,3					35,4						30,3		7,3		
1922	43,0					34,4						43,0		9,0		
1923	51,2					40,1						51,2		7,4		
1924	41,3					50,2						41,3		7,2		
1925	38,4					43,7						38,4		7,0		
1926	48,2					41,9						48,2		8,1		
1927	47,5					45,2						47,5		9,4		
1928	48,6					48,4						48,6		11,3		
1929	57,8					49,5						57,8		11,4		
1930	66,7					56,7						66,7		13,7		
1931	65,4					37,4						65,4		13,5		
1932	55,9					38,6						55,9		13,9		
1933	49,6					41,5						49,6		13,4		
1934	43,7					44,5						43,7		13,5		
1935	34,3					48,4						34,3		12,4		
1936	32,5					48,3						32,5		11,3		
1937	33,9					45,5						33,9		12,2	11,3	0,9
1938	33,1					48,2						33,1		12,5	11,4	1,1
1939	50,1					51,0						50,1		12,6	11,3	1,2
1940	19,5					26,4						19,5		2,6	2,2	0,3
1941	10,7					17,3						10,7		0,0	0,0	0,0
1942	8,3					42,7						8,3		0,0	0,0	
1943	8,8					70,7						8,8		0,0		0,0
1944	5,3					24,4						5,3		0,0		
1945	29,1					15,7						29,1		0,4	0,2	0,2
1946	107,4					66,8						107,4		72,5	69,2	3,3
1947	54,4					65,9						54,4		24,6	22,0	2,7
1948	46,3	36,6	9,7			66,5	59,9	6,5				46,3		19,9	17,6	2,3
1949	36,3	30,0	6,3			58,2	51,4	6,8				36,3		19,1	16,5	2,6
1950	70,6	64,8	5,8			50,7	44,5	6,2				70,6		57,8	56,1	1,7
1951	45,0	39,6	5,4			67,4	61,6	5,9				45,0		32,6	30,8	1,7
1952	33,7	28,3	5,4			81,3	75,8	5,5				33,7		19,7	17,2	2,5
1953	35,4	29,7	5,8			67,1	61,8	5,3				35,4		18,9	15,5	3,3
1954	42,4	36,0	6,4			61,4	56,3	5,0				42,4		23,2	19,3	3,9
1955	52,1	44,0	8,1			57,3	51,6	5,6				52,1		29,6	26,0	3,6
1956	51,8	39,3	12,4			62,7	56,3	6,5				51,8		23,6	19,8	3,8
1957	50,1	38,2	11,9			62,6	55,0	7,6				50,1		22,4	18,5	3,9
1958	68,0	58,5	9,5	3,4		55,9	47,4	8,4	4,4			68,0	10,6	43,6	39,8	3,8
1959	37,2	28,2	9,0	3,7		54,1	46,7	7,3	3,6			37,2	11,5	10,6	6,7	4,0
1960	45,4	32,3	13,1	5,8		58,2	50,1	8,1	3,5			45,4	14,1	12,6	8,1	4,5
1961	55,1	35,2	19,9	8,9		48,7	39,8	8,9	4,2			55,1	20,5	13,2	8,8	4,4
1962	66,0	42,5	23,6	7,7		49,1	38,0	11,1	5,5			66,0	21,9	24,0	19,1	4,9
1963	55,1	31,8	23,3	6,5		46,7	33,0	13,7	5,4			55,1	24,7	9,3	3,7	5,6
1964	67,1	29,7	37,3	7,5		53,4	36,8	16,6	5,4			67,1	32,1	9,6	3,8	5,8
1965	76,6	30,8	45,8	7,7	5,3 5,4	57,8	38,7	19,1	5,1 0,7 1,1			76,6	36,1	12,4	5,3	7,1

													Binnenlandse migratie							
													binnen ge- meen- ten ver- huisde perso- nen	tussen gemeenten verhuisde personen						
emigratie															binnen de- zelfde pro- vincie	in gezins- ver- band				
w.v.		Ma- rokko	Turkije	overige gebie- den	totaal	Euro- pese Unie	Indo- nesië, Surina- me en Neder- landse Antillen	w.v.		Ma- rokko	Turkije	overige gebie- den								
Suri- name	Neder- landse Antil- len							Indo- nesië	Surina- me en Neder- landse Antillen								Suri- name	Neder- landse Antil- len		
																	x 1 000	per 1 000 van de bevol- king	%	
					25,1		3,1							291	56,7	63,3				
					22,8		3,6							308	59,2	63,4				
					24,8		4,6							315	59,8	63,2				
					32,2		4,5							335	62,7	62,5				
					30,4		3,6							338	62,4	62,5				
					30,4		3,8							337	61,2	62,4				
					34,5		3,3							355	63,6	62,2				
					41,3		4,2							351	62,0	61,9				
					38,3		4,7							347	60,5	62,2				
					49,0		4,8							378	64,9	63,4				
					35,1		5,1							349	59,2	62,7				
					38,9		5,4							369	61,5	62,7				
					40,6		5,7							380	62,4	62,0				
					40,2		6,5							386	62,4	61,7				
					29,8		4,9							352	56,0	62,0				
					17,1		4,2							337	52,8	61,6				
					11,1		3,6							380	58,6	60,1				
					8,8		2,3							467	71,0	60,2				
					24,4		2,9							479	72,1	58,2				
					54,0		5,2							511	76,1	57,1				
					63,1		8,0							467	68,5	59,7				
					35,4		8,3							381	55,1	59,0				
					34,4		7,2							383	54,5	60,4				
					40,1		5,5							390	54,6	61,9				
					50,2		6,1							422	58,1	62,2				
					43,7		6,0							434	59,0	62,2				
					41,9		8,1							443	59,3	62,5				
					45,2		10,2							450	59,4	61,9				
					48,4		12,2							477	62,1	61,4				
					49,5		13,2							489	62,9	60,9				
					56,7		13,0							509	64,6	61,8				
					37,4		10,1							442	55,3	62,4				
					38,6		8,5							424	52,2	62,8				
					41,5		7,6							415	50,4	62,9				
					44,5		9,1							431	51,6	63,1				
					48,4		11,4							413	49,0	62,6				
					48,3		11,8							416	48,9	61,5				
					45,5		14,9	13,6	1,3					443	51,5	60,7				
					48,2		14,4	12,9	1,5					450	51,8	59,6				
					51,0		16,4	15,0	1,4					483	55,0					
					26,4		6,7	6,2	0,5					524	59,1					
					17,3		0,7	0,6	0,1					456	50,9					
					42,7		0,2	0,2	0,0					447	49,4					
					70,7		0,0	0,0	0,0					487	53,5					
					24,4		0,0	0,0	0,0					408	44,5					
					15,7		0,9	0,6	0,3					639	69,0					
					66,8		8,1	5,3	2,8					616	65,4					
					65,9		27,5	23,4	4,1					483	50,2					
					66,5		32,2	29,0	3,2					417	42,5	48,1	38,0			
					58,2		26,2	23,2	3,0					394	39,6	50,0	39,1			
0,5	1,2			1,8	50,7		12,0	9,6	2,4	0,7	1,7		23,5	409	40,4	50,0	40,4			
0,3	1,4			1,8	67,4		12,3	9,5	2,8	0,9	2,0		39,8	444	43,2	50,6	43,1			
0,5	2,0			2,8	81,3		13,0	10,0	3,0	0,6	2,4		51,7	439	42,3	50,5	41,9			
0,8	2,5			3,9	67,1		10,5	7,6	2,9	0,5	2,4		39,6	453	43,2	50,3	42,1			
0,9	3,0			5,1	61,4		9,5	6,8	2,7	0,6	2,1		35,8	460	43,3	50,1	43,3			
1,0	2,6			6,5	57,3		9,3	6,2	3,0	0,8	2,2		31,0	456	42,4	49,4	43,3			
1,2	2,6			7,0	62,7		10,3	6,8	3,5	0,8	2,6		34,7	468	42,9	49,8	45,1			
1,3	2,5			7,4	62,6		9,8	6,5	3,3	0,9	2,5		34,3	487	44,2	51,4	46,9			
1,2	2,6			7,3	55,9	10,9	6,7	3,3	3,4	0,9	2,5		26,3	491	43,9	51,9	46,6			
1,0	3,0			8,2	54,1	10,6	6,6	3,1	3,5	0,9	2,6		26,0	489	43,1	52,0	47,1			
1,4	3,1			10,2	58,2	14,9	6,5	3,1	3,4	1,0	2,4		28,1	506	44,0	51,8	47,2			
1,7	2,7			12,9	48,7	15,7	6,7	3,3	3,4	1,2	2,2		18,2	505	43,4	51,4	49,5			
2,2	2,7			11,6	49,1	19,1	5,4	2,2	3,2	1,0	2,3		16,4	506	42,8	51,9	49,1			
2,4	3,2			11,1	46,7	22,8	3,9	0,3	3,6	1,0	2,7		11,6	505	42,2	52,2	48,5			
2,5	3,3		3,5	10,9	53,4	26,8	3,9	0,6	3,3	0,9	2,3		13,0	531	43,8	53,1	49,0			
3,1	4,1	4,1	3,8	10,3	57,8	31,3	3,7	0,5	3,2	1,2	2,0	0,6	0,9	548	44,5	53,9	49,8			

Tabel 1g slot
Migratie

	Buitenlandse migratie												naar land van herkomst / bestemming					
	naar nationaliteit																	
	immigratie						emigratie						immigratie					
	totaal	Neder-lands	niet-Neder-lands	w.v. Euro- pese Unie	Marok- kaans	Turks	totaal	Neder-lands	niet-Neder-lands	w.v. Euro- pese Unie	Marok- kaans	Turks	totaal	Euro- pese Unie	Indo- nesië, Surina- me en Neder- landse Antillen	w.v. Indo- nesië	Surina- me en Neder- landse Antillen	
<i>x 1 000</i>																		
1966	81,8	32,5	49,4	8,0	9,1	6,9	61,9	39,2	22,7	5,2	1,6	1,7	81,8	35,8	11,8	3,9	7,8	
1967	55,8	32,0	23,8	7,4	1,2	1,6	67,3	39,3	28,0	5,8	2,4	3,3	55,8	25,0	9,4	2,3	7,1	
1968	64,5	32,2	32,3	7,9	2,8	4,6	58,5	37,4	21,1	5,8	1,0	1,6	64,5	27,3	9,3	1,7	7,5	
1969	76,4	34,2	42,1	8,8	3,4	7,7	56,2	37,9	18,3	5,0	0,4	1,2	76,4	32,3	10,7	1,2	9,5	
1970	90,8	38,8	52,1	8,7	5,9	9,0	57,4	38,8	18,5	4,8	0,4	1,5	90,8	36,5	12,8	1,6	11,2	
1971	95,1	41,6	53,4	9,3	3,8	10,2	62,0	38,7	23,3	5,7	0,6	1,8	95,1	36,4	14,6	1,7	13,0	
1972	81,3	39,7	41,6	9,4	2,4	6,9	62,2	36,9	25,3	5,5	0,7	2,4	81,3	30,9	14,0	1,9	12,1	
1973	84,7	40,4	44,3	8,9	2,8	9,9	63,6	37,7	26,0	6,3	0,6	2,3	84,7	30,1	16,3	1,7	14,6	
1974	93,8	48,4	45,4	8,6	3,5	10,4	60,7	37,0	23,6	5,2	0,6	2,2	93,8	31,7	23,1	1,8	21,3	
1975	127,3	72,0	55,2	16,0	7,9	12,7	55,2	33,1	22,1	7,1	0,7	3,1	127,3	32,9	45,6	1,8	43,8	
1976	83,0	34,0	48,9	14,8	5,7	10,2	61,5	35,8	25,7	8,6	0,8	3,8	83,0	28,6	11,7	2,1	9,6	
1977	83,9	34,0	49,9	15,5	5,8	10,5	61,1	36,4	24,7	8,6	0,8	3,7	83,9	28,8	11,3	2,1	9,2	
1978	89,2	33,6	55,6	15,1	7,2	11,7	61,1	37,0	24,1	9,3	0,9	3,4	89,2	28,4	14,4	2,3	12,1	
1979	104,6	32,4	72,2	15,4	7,7	14,0	59,8	35,4	24,4	10,1	1,1	2,8	104,6	28,2	25,4	2,8	22,6	
1980	112,5	32,7	79,8	16,2	10,4	17,5	59,5	35,8	23,6	10,1	1,3	2,5	112,5	29,6	27,1	2,6	24,5	
1981	80,2	29,8	50,4	14,5	8,5	8,6	63,2	38,2	25,0	10,0	1,5	3,3	80,2	27,7	11,1	2,3	8,9	
1982	70,7	29,8	40,9	12,5	6,5	5,3	67,5	39,4	28,1	10,0	2,5	5,0	70,7	25,3	9,3	1,9	7,4	
1983	66,8	30,3	36,4	11,5	5,0	3,9	60,8	32,8	28,0	9,2	2,8	5,7	66,8	23,4	10,9	1,8	9,1	
1984	66,9	29,6	37,3	11,7	4,8	4,1	58,9	31,8	27,0	8,8	2,7	6,3	66,9	23,9	8,8	1,4	7,4	
1985	79,4	33,2	46,2	13,0	5,8	6,0	55,2	31,0	24,2	8,4	1,9	5,2	79,4	25,2	13,4	1,4	11,9	
1986	87,4	34,6	52,8	15,1	6,8	8,6	54,7	31,2	23,6	9,1	1,7	5,3	87,4	27,1	14,1	1,5	12,5	
1987	95,9	35,1	60,9	15,2	7,2	9,7	52,0	31,1	20,9	8,7	1,4	3,9	95,9	27,6	15,9	1,6	14,3	
1988	91,2	33,0	58,3	15,0	8,4	10,5	55,8	34,4	21,4	8,7	1,5	3,6	91,2	27,4	13,8	1,4	12,3	
1989	98,9	33,5	65,4	15,1	8,7	11,1	59,7	38,2	21,5	9,3	1,3	3,2	98,9	27,6	15,3	1,6	13,7	
1990	117,4	36,1	81,3	17,8	9,8	12,8	57,3	36,7	20,6	8,6	1,1	2,4	117,4	31,9	18,4	1,8	16,7	
1991	120,2	35,9	84,3	20,0	9,3	12,7	57,3	36,0	21,3	9,2	1,1	1,8	120,2	33,9	18,0	1,8	16,2	
1992	116,9	33,9	83,0	21,4	7,5	9,2	58,8	36,1	22,7	9,5	1,1	1,9	116,9	35,3	16,1	1,9	14,2	
1993	119,0	31,6	87,6	18,9	6,2	7,7	59,2	37,0	22,2	9,4	1,2	1,8	119,0	32,7	16,1	1,5	14,6	
1994	99,3	30,9	68,4	15,2	3,3	4,3	62,2	39,4	22,7	10,0	1,2	1,7	99,3	29,6	9,9	1,2	8,8	
1995	96,1	29,1	67,0	14,8	3,1	4,8	63,3	41,6	21,7	10,0	1,2	1,6	96,1	29,1	8,9	1,1	7,8	
1996	109,0	31,6	77,2	18,3	4,5	6,2	65,3	42,9	22,4	10,8	1,1	1,5	109,0	32,3	10,6	1,3	9,4	
1997	109,9	33,1	76,7	19,2	4,8	6,1	62,2	40,3	21,9	10,2	0,9	1,2	109,9	33,5	11,7	1,3	10,4	
1998	122,4	40,7	81,7	19,9	5,3	5,1	60,4	39,2	21,3	10,3	0,6	0,9	122,4	35,7	17,1	2,1	15,1	
1999	119,2	40,8	78,4	20,4	4,4	4,2	59,0	38,4	20,7	10,1	0,5	0,7	119,2	34,9	16,4	1,6	14,8	
2000	132,9	41,5	91,4	22,1	4,2	4,5	61,2	40,5	20,7	10,8	0,4	0,6	132,9	35,8	18,3	1,8	16,5	
2001	133,4	38,9	94,5	22,4	4,9	4,8	63,3	42,9	20,4	10,2	0,4	0,5	133,4	35,5	16,3	1,9	14,3	
2002	121,3	34,6	86,6	21,0	4,9	5,4	66,7	45,6	21,2	10,6	0,4	0,4	121,3	33,5	13,6	1,9	11,8	
2003	104,5	30,9	73,6	19,1	4,5	6,2	68,9	47,0	21,9	10,8	0,4	0,7	104,5	31,8	11,5	1,7	9,8	
2004	94,0	28,9	65,1	18,6	3,3	4,1	75,0	51,5	23,5	11,2	0,5	1,3	94,0	31,8	9,4	1,4	8,0	
2005	92,3	28,9	63,4	26,6	2,1	3,1	83,4	59,4	24,0	12,7	0,5	1,0	92,3	41,3	7,8	1,3	6,6	
2006	101,2	33,5	67,7	30,8	1,7	2,8	91,0	64,6	26,5	13,9	0,4	1,0	101,2	47,4	8,1	1,3	6,8	
2007	116,8	36,6	80,3	43,2	1,2	2,4	91,3	62,3	29,0	15,2	0,4	1,1	116,8	61,2	8,9	1,5	7,4	
2008	143,5	40,2	103,4	55,4	1,5	3,3	90,1	59,4	30,7	17,5	0,4	1,0	143,5	75,3	9,9	1,5	8,4	

															Binnenlandse migratie				
															binnen ge- meen- ten ver- huisde perso- nen	tussen gemeenten verhuisde personen			
emigratie																binnen de- zelfde pro- vincie	in gezins- ver- band		
w.v.		Ma- rokko	Turkije	overige gebie- den	totaal	Euro- pese Unie	Indo- nesië, Surina- me en Neder- landse Antillen	w.v.	Indo- nesië	Surina- me en Neder- landse Antillen	w.v.	Ma- rokko	Turkije	overige gebie- den					
Suri- name	Neder- landse Antil- len										Suri- name	Neder- landse Antil- len							
															x 1 000	per 1 000 van de bevol- king	%		
3,9	3,9	7,8	5,4	10,3	61,9	31,1	4,7	0,5	4,2	1,6	2,6	1,4	1,5	14,2		576	46,2	54,3	49,8
4,0	3,2	1,2	1,5	8,9	67,3	33,1	4,4	0,6	3,9	1,5	2,3	2,3	3,2	15,2		587	46,6	55,1	49,9
4,5	3,0	2,5	4,3	10,3	58,5	27,5	5,1	1,3	3,8	1,5	2,4	0,9	1,5	14,3		619	48,6	55,4	51,9
6,0	3,5	2,8	6,9	10,1	56,2	26,6	5,0	1,0	4,0	1,6	2,4	0,4	1,1	13,3		646	50,2	56,1	53,8
7,4	3,8	4,1	8,4	12,6	57,4	28,4	5,2	0,9	4,3	1,8	2,5	0,4	1,1	12,0		644	49,4	56,1	52,6
9,5	3,5	3,0	10,0	13,4	62,0	31,4	5,8	1,1	4,7	2,0	2,7	0,6	1,4	11,5		686	52,0	57,2	53,6
8,5	3,7	2,4	6,9	12,4	62,2	31,8	5,7	1,1	4,6	2,1	2,4	0,7	1,9	10,7		695	52,2	59,0	54,8
11,1	3,5	2,8	9,9	11,0	63,6	33,4	5,0	1,0	4,0	2,1	1,9	0,6	2,0	11,3	970	717	53,3	59,6	57,3
17,9	3,4	3,5	10,4	10,4	60,7	30,0	5,0	1,0	4,0	2,2	1,8	0,6	2,2	12,0		715	52,8	59,0	56,5
39,7	4,1	7,8	12,6	10,2	55,2	25,4	5,7	1,1	4,7	3,0	1,6	0,7	3,1	9,6		678	49,6	59,0	56,0
5,8	3,8	5,7	10,2	10,4	61,5	26,2	8,0	1,1	6,9	5,1	1,7	0,8	3,8	10,2		658	47,8	58,7	55,1
4,8	4,4	5,8	10,5	10,8	61,1	26,3	6,5	1,1	5,4	3,4	2,0	0,8	3,7	10,6		627	45,2	58,1	54,0
7,4	4,7	7,2	11,7	9,7	61,1	27,6	5,8	1,0	4,8	2,7	2,2	0,9	3,4	10,3		870	591	42,4	58,2
18,2	4,5	7,7	14,0	8,7	59,8	27,1	5,8	1,1	4,7	2,4	2,3	1,1	2,8	10,7		810	531	37,8	57,4
19,0	5,5	10,4	17,4	7,7	59,5	25,9	5,7	1,1	4,6	2,3	2,3	1,3	2,4	12,0		886	554	39,1	58,0
4,4	4,4	8,5	8,5	6,5	63,2	24,9	7,3	1,2	6,1	3,3	2,8	1,5	3,2	13,1		896	542	38,1	58,8
3,4	4,0	6,5	5,2	7,2	67,5	24,6	8,0	1,1	6,9	3,7	3,2	2,5	4,9	13,5		958	559	39,0	60,5
5,2	3,9	4,9	3,8	6,9	60,8	23,8	6,2	1,0	5,2	2,3	2,9	2,8	5,7	9,2		980	555	38,7	61,4
3,5	3,9	4,8	4,1	7,1	58,9	23,9	5,2	0,9	4,3	1,7	2,6	2,7	6,2	8,5	1 015	553	38,4	60,4	45,5
5,3	6,6	5,8	5,9	8,1	55,2	24,1	4,6	0,9	3,6	1,6	2,1	1,9	5,2	8,1	1 023	566	39,1	59,5	46,1
5,3	7,2	6,7	8,5	8,3	54,7	23,7	4,4	0,9	3,5	1,4	2,1	1,7	5,3	8,3	1 061	595	40,8	58,9	46,5
6,5	7,8	7,1	9,6	7,8	52,0	23,5	4,4	0,9	3,6	1,1	2,5	1,4	3,9	7,8	1 070	595	40,6	58,9	45,3
4,1	8,2	8,2	10,5	7,3	55,8	24,8	5,7	0,9	4,8	1,5	3,3	1,5	3,6	8,7	1 059	589	39,9	58,8	43,9
5,7	8,0	8,5	11,1	8,3	59,7	27,2	6,8	1,0	5,9	1,8	4,1	1,4	3,2	9,0	1 055	596	40,2	57,8	42,0
8,4	8,2	9,5	12,8	9,2	57,3	26,2	7,2	0,9	6,3	1,6	4,7	1,1	2,4	8,5	986	566	37,9	56,6	40,1
8,3	7,9	9,0	12,5	9,9	57,3	26,3	7,5	1,0	6,5	1,9	4,7	1,2	1,8	7,9	957	562	37,3	56,3	39,7
8,3	5,9	7,3	9,3	10,6	58,8	26,8	7,7	0,9	6,9	1,7	5,2	1,1	2,0	8,0	993	577	38,0	57,2	40,0
9,1	5,5	6,0	7,9	9,5	59,2	27,0	7,9	0,8	7,2	1,4	5,7	1,2	2,0	8,0	1 041	588	38,5	58,2	40,3
3,9	4,8	3,3	4,4	7,7	62,2	28,1	8,2	0,8	7,3	1,2	6,1	1,3	2,0	8,8	1 091	594	38,6	58,8	39,2
2,7	5,1	3,2	5,3	7,5	63,3	30,0	7,6	0,8	6,8	1,1	5,7	1,4	2,1	9,2	1 111	606	39,2	59,1	37,8
3,6	5,8	4,5	6,8	9,5	65,3	32,0	6,9	0,9	6,1	1,3	4,8	1,3	2,2	9,3	1 084	630	40,6	58,7	37,9
3,5	7,0	4,8	6,9	8,5	62,2	29,7	6,6	0,8	5,8	1,4	4,4	1,1	1,9	9,2	1 107	633	40,6	58,0	38,2
4,6	10,5	5,4	6,3	11,0	60,4	29,9	5,6	0,5	5,0	1,2	3,8	0,8	1,5	9,3	1 108	666	42,4	57,5	37,8
3,1	11,6	4,7	5,4	10,7	59,0	30,1	5,2	0,5	4,7	0,9	3,9	0,7	1,3	9,4	1 058	637	40,3	58,2	38,5
3,4	13,1	4,4	5,8	10,6	61,2	32,9	4,9	0,5	4,4	0,8	3,7	0,7	1,2	9,3	972	614	38,6	58,5	38,7
3,4	10,9	5,2	6,4	10,9	63,3	35,0	5,4	0,5	4,9	0,8	4,1	0,7	0,9	8,8	952	610	38,0	58,4	38,3
3,4	8,4	5,1	6,5	10,0	66,7	37,8	6,6	0,6	5,9	1,0	5,0	0,6	0,9	8,7	967	629	38,9	58,8	37,3
3,4	6,5	4,8	6,9	8,4	68,9	37,7	7,8	0,6	7,2	1,0	6,2	0,7	1,1	8,2	950	616	38,0	59,2	35,9
2,8	5,2	3,6	4,7	7,7	75,0	40,4	8,5	0,7	7,9	1,1	6,8	0,8	2,0	8,4	970	618	38,0	60,0	35,8
2,1	4,4	2,4	3,6	7,8	83,4	45,5	9,3	0,8	8,5	1,4	7,1	0,8	2,0	9,9	1 009	642	39,3	59,8	36,1
1,8	4,9	2,0	3,4	9,3	91,0	49,9	8,6	0,9	7,7	1,4	6,3	0,8	2,2	11,2	1 026	652	39,9	59,4	35,9
2,0	5,4	1,5	3,0	10,4	91,3	50,3	7,7	1,0	6,7	1,3	5,4	0,9	2,3	10,8	993	647	39,5	59,3	35,2
2,2	6,2	1,8	4,2	11,5	90,1	50,5	7,4	0,9	6,5	1,2	5,3	0,9	2,3	10,2	983	649	39,5	59,3	34,0

Tabel 1h
Asielverzoeken

(Eerste) asielverzoeken														
	totaal	Voormalig Joego- slavië	Voor- malige Sovjet- Unie	Afghani- stan	Algerije	Angola	Armenië	Azerbei- dzjan	Bosnië- Herze- govina	China	Ethiopië	Ghana	Guinee	Irak
aantal														
1980	1 330			10						10	210	10		30
1981	750			20							140			60
1982	1 210	10		20						10	70	20		90
1983	2 020	10		30							110	30		20
1984	2 600	20		30							140	20		20
1985	5 640	10		140		10					150	40		20
1986	5 870	20		450	10	30					350	140		20
1987	13 460	70		70	10	290					540	2 520	10	50
1988	7 490	120	10	50	30	80					680	920		170
1989	13 900	500	50	260	40	210				120	890	810	10	360
1990	21 210	580	220	570	100	260				640	1 020	720	30	440
1991	21 620	2 730	1 010	300	80	160				1 310	820	470	60	680
1992	20 350	5 620	630	350	150	120	40	10	810	230	300	140	20	770
1993	35 400	10 190	1 600	1 500	340	540	350	20	4 940	900	450	70	60	3 230
1994	52 580	13 440	4 530	2 530	1 320	1 370	1 080	100	8 640	870	600	70	70	2 860
1995	29 260	6 150	1 890	1 910	650	740	360	130	4 220	480	180	100	50	2 430
1996	22 860	1 970	1 700	3 020	440	420	360	190	980	470	110	60	90	4 380
1997	34 440	3 790	1 960	5 920	530	370	430	320	1 970	1 160	130	30	120	9 640
1998	45 220	8 330	3 230	7 120	820	610	710	1 270	3 770	920	240	20	340	8 300
1999	39 300	5 080	5 520	4 400	640	1 590	1 250	2 450	1 170	1 250	210	40	530	3 700
2000	43 560	5 650	4 180	5 030	420	2 180	810	1 150	1 640	1 390	250	30	1 390	2 750
2001	32 580	2 200	3 250	3 630	330	4 110	530	640	1 030	710	230	20	1 470	1 330
2002	18 670	860	1 900	1 080	200	1 890	420	340	220	540	130	30	480	1 020
2003	13 400	540	1 120	490	110	370	200	280	100	300	90	30	200	3 470
2004	9 780	500	920	690	70	180	250	250	60	270	70	30	120	1 040
2005	12 350	450	1 190	900	50	220	200	290	90	330	80	20	110	1 620
2006	14 470	780	1 330	930	60	210	280	380	120	310	210	10	120	2 770
2007	7 430	60	360	190	30	30	120	50	10	250	40	20	110	2 050
2008	13 400	50	480	400	20	30	210	60	10	560	50	30	150	5 030
2009	14 910	100	1 130	1 280	40	40	350	120	20	300	90	30	240	1 990

Iran	Kongo (Demo- cratische Repu- blik)	Libanon	Liberia	Nigeria	Polen	Roemenië	Russische Federatie	Servië en Monte- negro	Sierra Leone	Somalië	Sri Lanka	Sudan	Syrië	Turkije
20					10	30							20	610
20					90	40								50
40		20			270	80		10					10	100
90	10	30			180	60		10			40		10	420
340		40			210	60		20		20	550		70	460
510	30	60			360	30		10		20	2 090		110	1 030
550	180	180	10	20	150	50		20		80	130	10	140	1 380
550	1 360	410	30	170	200	60		70	10	210	390	10	110	1 360
640	450	240	20	130	460	160	10	120	10	400	400		120	380
720	680	1 110	20	420	890	440	50	500		2 380	880	20	200	490
1 720	200	1 200	160	900	1 190	2 200	220	580		1 690	3 010	50	700	800
1 730	300	210	340	740	550	1 660	1 010	2 730	0	1 710	1 820	100	550	910
1 300	480	260	340	230	340	960	410	4 770	30	4 250	1 030	90	240	720
2 610	1 310	350	700	250	160	1 090	630	4 690	100	4 330	1 900	160	270	640
6 080	2 180	350	410	140	140	2 760	1 140	4 110	80	5 390	1 810	260	390	620
2 700	770	140	340	520	50	380	620	1 560	390	3 980	1 320	600	260	700
1 520	440	130	640	490	20	130	550	800	250	1 460	1 480	660	310	690
1 250	590	140	470	300	30	80	460	1 650	390	1 280	1 500	680	460	1 140
1 680	410	160	190	390	20	60	520	4 290	480	2 780	1 050	1 870	830	1 220
1 530	250	130	180	240	10	80	960	3 690	1 280	2 730	860	1 690	850	1 490
2 530	530	140	240	280	60	60	1 010	3 810	2 000	2 100	970	1 410	1 080	2 250
1 520	500	80	170	400	30	30	920	910	2 410	1 100	680	870	520	1 400
670	530	80	290	570	20	60	420	520	1 610	540	300	510	320	640
550	220	40	440	420	20	30	240	400	310	440	100	290	230	410
450	100	30	140	230	10	20	200	400	140	790	80	250	180	340
560	190	30	180	160	–	10	290	340	190	1 320	90	340	280	290
920	270	70	80	240	0	20	250	610	200	1 460	150	320	290	340
200	20	20	40	180	–	0	80	40	130	1 900	100	70	50	100
320	40	30	30	100	–	–	100	30	130	3 840	220	50	50	70
500	30	10	20	150	0	0	150	80	120	5 890	190	120	100	70

Tabel 1i
Wijziging van nationaliteit

	Saldo wijzigingen	Naturalisatie	
	<i>x 1 000</i>		<i>promille</i>
1946		0	
1947		1	
1948		1	
1949		3	
1950		3	
1951		3	
1952		4	
1953		3	
1954		7	
1955		4	
1956		3	29,3
1957		4	34,3
1958		3	31,3
1959		2	22,6
1960		3	31,1
1961		4	36,4
1962		4	36,4
1963		6	45,7
1964		3	25,4
1965		7	47,1
1966		6	39
1967		5	24
1968		6	34,3
1969		4	23,1
1970		4	17,1
1971		4	18,3
1972		4	15,7
1973		5	16,4
1974		5	15,8
1975		6	19,6
1976		5	13,1
1977	9	7	18,6
1978	11	7	16,5
1979	14	12	28,7
1980	19	15	31,6
1981	20	15	28,3
1982	20	15	27,7
1983	11	7	12,3
1984	13	9	15,5
1985	35	16	28,2
1986	19	12	21,4
1987	19	10	17,3
1988	9	7	12,4
1989	29	27	44,0
1990	13	12	18,0
1991	29	27	39,4
1992	36	34	46,3
1993	43	40	52,1
1994	49	47	62,1
1995	71	68	96,2
1996	83	79	112,0
1997	60	56	82,1
1998	59	56	83,1
1999	62	58	88,5
2000	50	46	69,6
2001	46	43	62,9
2002	45	42	60,2
2003	29	25	35,1
2004	26	21	29,4
2005	28	21	30,8
2006	29	21	30,6
2007	30	22	32,4
2008	28	22	31,7

Tabel 1j
Levensverwachting bij geboorte

	Mannen	Vrouwen
	<i>jaar</i>	
1950	70,4	72,7
1951	70,4	72,8
1952	71,1	73,4
1953	70,5	73,1
1954	71,1	73,9
1955	71,1	74,2
1956	71,1	74,2
1957	71,5	74,7
1958	71,6	74,9
1959	71,3	75,2
1960	71,5	75,4
1961	71,6	75,9
1962	71,1	75,7
1963	71,0	75,8
1964	71,3	76,3
1965	71,1	76,1
1966	71,0	76,1
1967	71,2	76,6
1968	70,9	76,4
1969	70,9	76,3
1970	70,8	76,5
1971	71,0	76,8
1972	70,8	76,8
1973	71,3	77,1
1974	71,6	77,6
1975	71,5	77,7
1976	71,5	77,9
1977	72,1	78,5
1978	72,0	78,5
1979	72,5	78,9
1980	72,5	79,2
1981	72,7	79,3
1982	72,7	79,4
1983	72,9	79,6
1984	73,0	79,7
1985	73,1	79,7
1986	73,1	79,6
1987	73,5	80,1
1988	73,7	80,2
1989	73,7	79,9
1990	73,8	80,1
1991	74,1	80,2
1992	74,3	80,3
1993	74,0	80,0
1994	74,6	80,3
1995	74,6	80,4
1996	74,7	80,4
1997	75,2	80,6
1998	75,2	80,7
1999	75,3	80,5
2000	75,5	80,6
2001	75,8	80,7
2002	76,0	80,7
2003	76,2	80,9
2004	76,9	81,4
2005	77,2	81,6
2006	77,6	81,9
2007	78,0	82,3
2008	78,3	82,3

Toelichting

Levendgeborenen

Voor de jaren 1900–1924: levend aangegeven kinderen.

Overledenen

Voor de jaren 1900–1924 exclusief de vóór de geboorteaangifte overleden levendgeboren kinderen.

Immigratie

Tot en met september 1994: een aantal speciale gevallen uitgezonderd, vond opnemings voor een persoon met de Nederlandse nationaliteit plaats als deze zich voor langer dan 30 dagen dacht te vestigen en voor een persoon met een niet-Nederlandse nationaliteit als de verwachte vestigingsduur de 180 dagen overschreed.

Vanaf oktober 1994: men wordt ingeschreven als men verwacht minimaal vier maanden in Nederland te blijven.

Emigratie

Tot en met september 1994 werd iemand uit het bevolkingsregister afgevoerd wanneer hij Nederland voor langer dan 360 dagen dacht te verlaten. Met ingang van oktober 1994 geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland ten minste acht maanden bedraagt.

Gemiddeld kindertal per vrouw

Het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw krijgt indien de in een bepaald jaar waargenomen leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers gedurende haar leven zouden gelden.

Perinatale sterfte

Doodgeborenen plus de overleden baby's binnen een week na de geboorte.

Wijziging van nationaliteit

Voor de jaren 1946 tot 1985 conform de bepalingen van de Wet op het Nederlanderschap en ingezetenschap van 12 december 1892, Staatsblad 268.

Voor de jaren 1946 tot 1977 alleen naturalisaties. Vanaf 1977 is dit uitgebreid met wijzigingen van nationaliteit als gevolg van andere regelingen zoals de toescheidingsovereenkomst met Suriname en de wijzigingen van nationaliteit door huwelijk en adoptie.

Nationaliteit

Personen kunnen meer dan één nationaliteit hebben. Om dubbeltellingen te voorkomen wordt in statistische overzichten aan personen die meerdere nationaliteiten hebben, slechts één nationaliteit toegekend. Daarbij gelden prioriteringsregels. Iemand met de Nederlandse nationaliteit in de statistiek is steeds Nederlander. Voor mensen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten, geldt de volgorde: nationaliteit van één van de Benelux-landen, nationaliteit van een staat binnen de Europese Unie, andere Europese nationaliteit, niet-Europese nationaliteit. Personen die geen nationaliteit hebben zijn staatloos.

Naturalisatie

De naturalisaties van 1946 tot 1977 zijn inclusief die van de in het buitenland woonachtige personen. De naturalisaties vanaf 1977 zijn alleen van in Nederland woonachtige personen.

Huwelijksontbinding

Beëindiging van het huwelijk door overlijden of echtscheiding.

Huwelijkssluiting

Periode 1900–1952, en periode 1994 (oktober)–thans.

Periode 1953–1994 (september): in Nederland gesloten huwelijken, ongeacht of de partners al dan niet in het bevolkingsregister van een Nederlandse gemeente stonden ingeschreven.

Sinds 1 april 2001 staat het huwelijk ook open voor paren van gelijk geslacht.

Allochtoon

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Niet-westers allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Eerstegeneratieallochtoon

Persoon die in het buitenland is geboren met ten minste één in het buitenland geboren ouder.

Tweedegeneratieallochtoon

Persoon die in Nederland is geboren met ten minste één in het buitenland geboren ouder.

In Nederland ingediende asielverzoeken

Voor 1999 exclusief 3,4 duizend evacués uit Kosovo.

Bronnen: Immigratie- en Naturalisatiedienst van het Ministerie van Justitie.

2. Gezondheid

Tuberculose als volksvijand

De relatieve sterfte aan infectieziekten daalde gedurende de gehele twintigste eeuw, van 18 procent van alle sterfgevallen in 1900 tot nog geen anderhalf procent in 2008. De grootste winst is geboekt bij tuberculose, lang doodsoorzaak nummer één. Tot ongeveer 1940 vormde tbc tussen de 60 en 70 procent van alle sterfte door infectieziekten. Vooral na het midden van de jaren vijftig nam de tbc-sterfte zowel absoluut als relatief af.

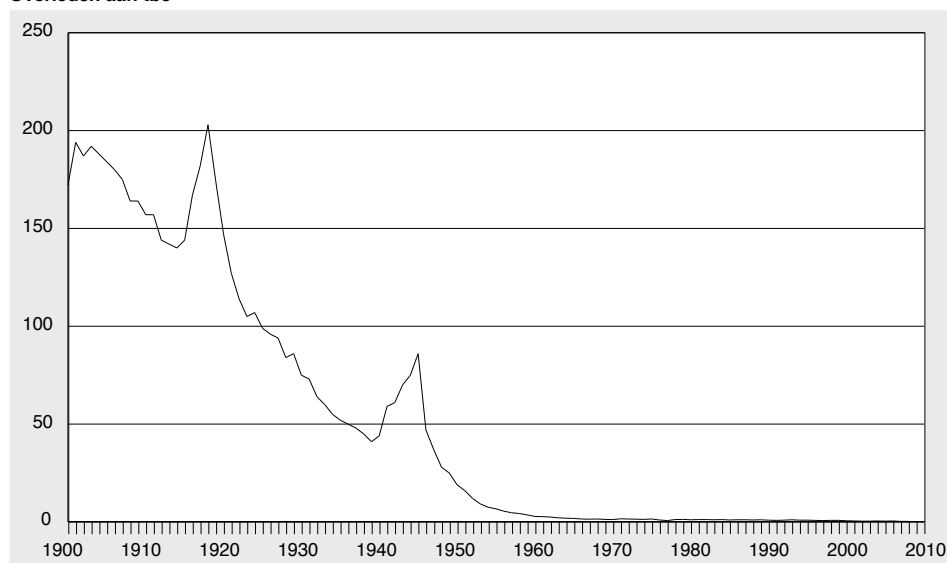
Na de ontdekking van de tuberkelbacil in 1882 werd tbc beschouwd als besmettelijke ziekte, die bestreden moest worden door de besmettingbron aan te pakken. Het duurde nog tot de jaren veertig tot een werkzaam antibioticum beschikbaar was. Tot dat moment werden wel andere middelen beproefd, zoals de collaps therapie: het laten inklappen en buiten werking stellen van de aangetaste long door lucht in de borstholte te spuiten. Ook werd de borstkas wel verkleind door aan één kant een stukje van de ribben af te zagen. De uiteinden werden aan elkaar gezet om te vergroeien.

Uiteindelijk overwon de medisch-hygiënische stroming. Het idee dat een langdurig verblijf in zuivere lucht het herstel bevorderde, bestond al in de negentiende eeuw. In 1897 huurde de Vereniging tot Behartiging van de Belangen van Minvermogene Nederlandse Longlijders een villa in het Zwitserse Davos, die dienst deed als het eerste buitenlandse sanatorium. Na 1900 kwamen in ons land de eerste volkssanatoria, gefinancierd uit bijzondere collecten. Amsterdamse diamantwerkers konden vanaf 1925 terecht in een eigen sanatorium 'Zonnestraal' in Hilversum, eigenlijk een nazorgkolonie die de herstellende arbeider hielp met de reïntegratie, onder meer door arbeidstherapie.

Antibiotica deden na de Tweede Wereldoorlog hun intrede. Streptomycine, in 1944 door Selman Waksman geïsoleerd uit bodemorganismen, was het eerste medicijn. Met groot-schalig massaröntgenonderzoek onder de bevolking hoopten artsen de tbc-gevallen op te sporen en te behandelen. Dit had overigens maar weinig succes en in 1974 zijn de bevolkingsonderzoeken gestaakt.

Per jaar wordt de diagnose tbc bij circa duizend personen gesteld, het merendeel hiervan is geboren in het buitenland. De sterfte aan tbc is nog maar relatief gering. Van de 29 mannen en 22 vrouwen die in 2008 aan tbc overleden, was 80 procent 70 jaar of ouder.

Overleden aan tbc

Bron: CBS.

Tabel 2a
Infectieziekten

Meldingsplichtige infectieziekten													
	bof	buiktyfus	difterie	hepatitis A	kinkhoest	legionellose	malaria	mazelen	meningokokkenziekte	paratyfus B	polio	Q-koorts	rubella
aantal meldingen													
1900		2 900											
1901		2 777											
1902		2 314											
1903		2 880	3 583										
1904		3 059	3 748										
1905		2 746	3 508										
1906		2 737	3 608										
1907		2 621	2 735										
1908		2 339	3 463										
1909		2 011	3 598										
1910		2 029	3 261										
1911		2 097	4 456										
1912		1 392	5 051										
1913		1 515	5 443										
1914		1 713	5 728										
1915		1 712	5 476						20				
1916		1 561	5 745						226				
1917		2 404	7 431						582				
1918		4 156	13 327						236				
1919		4 382	10 900						122				
1920		2 223	8 060						133				
1921		2 014	7 575						120				
1922		1 134	4 744						132				
1923		1 390	4 134						111				
1924		1 187	4 451						106		38		
1925		1 160	4 714						115		32		
1926		1 220	3 629						93		49		
1927		776	3 620						108		50		
1928		885	4 417						119		75		
1929		700	4 888						152		511		
1930		639	7 450						140	216	599		
1931		460	5 693						178	156	136		
1932		490	5 353						164	189	242		
1933		471	4 251						136	204	146		
1934		398	2 990						113	94	197		
1935		359	1 762						89	84	52		
1936		290	1 544						89	120	101		
1937		237	1 068						100	118	60		
1938		204	1 272						132	68	687		
1939		172	1 273						150	160	403		
1940		108	1 733						277	101	111		
1941		161	5 437				678		433	87	445		
1942		523	19 407				743		178	252	196		
1943		527	56 790				853		158	180	1 931		
1944		472	60 400				2 550		221	207	1 218		
1945		4 827	50 005				2 913		215	1 154	200		
1946		722	27 003				8 456		886	860	357		
1947		528	10 390				1 931		956	600	693		
1948		226	4 313				1 873		337	602	81		
1949		203	3 364				265		296	529	160		
1950		163	2 985				449		282	525	77		
1951		137	2 765	2 635			186		321	290	568		5 742
1952		123	2 805	4 726			74		333	268	1 713		6 804
1953		161	2 714	5 522			68		313	309	167		549
1954		79	1 521	6 033			59		331	622	75		563
1955		100	745	3 716			85		349	313	481		10 069
1956		87	576	2 252			82		352	219	2 206		6 713
1957		87	446	2 201			62		214	317	203		474
1958		77	217	2 669			60		156	277	39		435
1959		63	387	9 439			53		174	306	11		1 238
1960		52	112	16 848			54		118	163	29		2 992
1961		41	16	5 986			37		149	64	83		2 153
1962		50	15	1 454			54		162	43	36		804
1963		44	5	752			34		183	48	33		2 522
1964		25	1	1 544			18		156	34	15		5 587
1965		49	2	2 288			16		170	37	3		1 204
1966		29	1	2 939			32		516	18	14		582
1967		21	—	4 927			26		303	28	2		1 218
1968		22	3	3 056			24		253	19	7		4 935
1969		33	—	2 359			30		211	12	16		2 157
1970		23	2	3 789			16		183	22	2		1 683

		AIDS/HIV		Ziekenhuisopnamen naar enkele diagnoses											
shigellose	tuber- culose	aids	HIV-geïn- fecteerd	alle diag- nosen	nieuw- vormingen	ziekten van hart en vaat- stelsel	ziekten van adem- halings- stelsel	ziekten van spijsver- terings- stelsel	ziekten spieren, beende- ren, bind- weefsel	ziekten van uro- genitaal stelsel	zwanger- schap, bevalling en kraam- bed	aandoe- ningen van de perinatale periode	symp- tomen, bevin- dingen, labuit- slagen	ongevals- letsel, vergifti- gingen	
per 10 000 personen															
21															
2															
10															
14															
3															
7															
10															
1															
7															
26															
8															
7															
38															
2															
27															
113															
16															
11															
20															
14															
7															
40	9 038														
180	7 433														
97	7 584														
63	8 139														
65	8 389														
61	8 226														
72	8 872														
162	10 243														
753	9 485														
415	10 192														
328	9 261														
382	8 806														
386	8 568														
408	8 797														
1 000	8 393														
703	8 540														
1 185	7 620														
3 415	11 838														
4 132	15 545														
5 346	18 571														
3 952	18 918														
2 605	19 104														
265	18 506														
264	16 491														
285	17 947														
807	17 508														
434	16 108														
614	14 880														
724	13 825														
1 325	12 411														
1 458	10 241														
2 198	8 670														
1 555	7 457														
1 607	7 490														
1 398	7 198														
5 568	6 716														
1 977	5 845														
948	5 465														
506	4 998														
1 095	4 633														
701	3 992														
348	3 758														
375	3 719														
325	3 129														
155	3 166														
273	2 792														
163	2 570														

Tabel 2a slot
Infectieziekten

Meldingsplichtige infectieziekten												
bof	buiktyfus	difterie	hepatitis A	kinkhoest	legionel- lose	malaria	mazelen	meningo- kokken- ziekte	paraty- fus B	polio	Q-koorts	rubella
<i>aantal meldingen</i>												
1971		24	1	2 469		26		202	9	37		3 140
1972		32	–	1 200		19		248	11	–		1 651
1973		31	1	1 123		30		171	10	4		2 715
1974		33	–	952		27		161	8	–		529
1975		31	–	1 183		54		95	25	–		1 325
1976		28	–	1 327	4	76	2 512	128	10	–		4 365
1977	1 550	52	2	1 188	25	107	1 812	117	21	1	3	768
1978	1 105	54	1	1 041	1	109	133	186	28	110	1	854
1979	470	56	1	718	26	113	56	181	38	–	2	3 007
1980	1 117	60	–	987	30	101	178	176	15	–	5	706
1981	753	66	–	923	50	128	77	198	21	1	19	505
1982	405	55	–	1 212	80	119	95	136	27	–	24	873
1983	822	58	2	808	200	143	480	123	24	1	29	335
1984	306	76	1	804	534	123	82	144	20	1	23	842
1985	310	44	–	854	1 522	137	24	166	28	–	28	128
1986	458	73	1	885	2 159	167	90	205	23	–	32	91
1987	433	61	–	1 010	2 709	153	227	205	20	–	23	320
1988	99	63	–	1 105	112	260	1 519	236	23	–	25	77
1989	30	56	–	678	362	244	124	472	18	–	30	29
1990	21	63	–	761	399	249	16	505	13	–	23	37
1991	23	90	–	921	143	272	59	443	18	–	19	58
1992	53	71	–	822	152	180	472	518	9	34	26	9
1993	41	54	–	1 078	264	223	468	563	6	37	18	16
1994	40	91	–	978	455	236	302	422	8	–	22	14
1995	37	63	1	998	300	313	184	460	11	–	27	21
1996	36	43	–	735	2 655	308	57	482	14	–	15	39
1997	47	39	1	873	3 947	223	21	491	14	–	16	19
1998	34	24	–	1 242	2 252	250	9	505	9	–	9	18
1999		36	1	688	6 280	254	2 371	531	26	–	6	3
2000		27	–	645	4 835	691	1 019	516	17	–	10	12
2001		39	–	701	6 986	569	17	770	26	–	14	4
2002		24	–	430	5 877	393	3	655	7	–	14	3
2003		38	–	371	2 652	348	3	356	13	–	10	1
2004		32	–	443	8 928	302	12	305	17	–	19	34
2005		34	–	222	6 759	310	3	260	9	–	5	362
2006		23	–	258	4 163	251	1	168	15	–	10	13
2007		22	–	168	7 375	210	4	195	21	–	132	4
2008	7	29	–	183	8704	341	225	162	26	–	1 013	2

		AIDS/HIV		Ziekenhuisopnamen naar enkele diagnosen										
shigellose	tuber- culose	aids	HIV-geïn- fecteerd	alle diag- nosen	nieuw- vormingen	ziekten van hart en vaat- stelsel	ziekten van adem- halings- stelsel	ziekten van spijsver- terings- stelsel	ziekten spieren, beende- ren, bind- weefsel	ziekten van uro- genitaal stelsel	zwanger- schap, bevalling en kraam- bed	aandoe- ningen van de perinatale periode	symp- tomen, bevin- dingen, labuit- slagen	ongevals- letsel, vergifti- gingen
per 10 000 personen														
185	2 473													
171	2 458													
182	2 350													
188	2 119													
343	2 230													
352	2 081													
397	1 974													
398	1 911													
536	1 765													
518	1 664													
535	1 707		8	1 104	90	115	93	99	93	100	94	20	55	78
560	1 478		19	1 117	93	121	92	99	98	102	90	22	55	79
581	1 397	22	23	1 118	94	126	89	98	101	102	88	23	56	79
834	1 361	31	68	1 085	94	127	78	96	102	95	86	24	57	77
549	1 323	65	164	1 072	93	131	75	94	102	88	86	27	57	78
518	1 202	137	134	1 055	93	129	75	91	101	82	87	29	57	76
544	1 192	245	205	1 029	94	131	70	89	101	76	86	31	53	75
488	1 326	325	183	1 022	94	132	71	88	102	73	84	32	56	73
485	1 317	391	230	1 028	96	133	70	87	102	72	83	33	63	74
416	1 369	419	289	1 017	93	138	68	85	100	68	85	36	56	73
369	1 345	450	309	1 014	91	141	69	86	100	65	83	35	56	72
387	1 465	510	358	1 018	94	145	69	89	99	65	80	35	54	73
385	1 577	481	443	1 019	95	150	72	88	96	62	79	36	54	73
312	1 800	494	496	1 032	96	155	71	90	94	61	79	37	57	75
378	1 612	533	557	1 019	95	155	70	89	88	59	78	36	58	77
326	1 649	459	659	1 016	96	157	72	88	85	56	80	38	58	79
408	1 488	337	799	1 004	95	155	70	87	80	54	81	38	62	79
382	1 362	238	639	979	91	149	72	85	74	51	84	40	64	75
336	1 555	231	665	955	90	144	67	83	68	48	84	41	69	75
319	1 443	249	810	923	87	138	64	82	64	46	86	43	60	73
346	1 492	260	933	909	88	135	62	82	65	46	85	43	60	74
249	1 415	301	999	935	89	139	63	84	67	48	86	43	67	76
256	1 340	292	1 032	967	91	142	65	88	70	51	86	43	76	79
348	1 301	279	1 115	1 013	98	151	67	92	75	55	86	42	87	82
415	1 146	337	1 157	1 038	100	152	73	91	77	57	86	42	96	84
268	1 028	275	1 018	1 065	102	153	74	94	80	57	89	42	102	86
384	1 000	257	1 098	1 089	105	154	76	94	82	58	91	41	109	89
356	997	159	851											

Tabel 2b
Zorggebruik en zorgaanbod

	Zorggebruik					Zorgaanbod			
	Contacten met zorgverleners					Kwantitatieve gegevens van ziekenhuizen			
	huisarts	specialist	tandarts	fysiotherapeut	alternatieve genezer	bedden	ziekenhuisopnamen	verpleegdagen	gemiddelde verpleegduur
	%					x 1 000		dagen	
1900									
1901									
1902									
1903									
1904									
1905									
1906									
1907									
1908									
1909									
1910									
1911									
1912									
1913									
1914									
1915									
1916									
1917									
1918									
1919									
1920									
1921									
1922						20,9			
1923						21,3			
1924						22,4			
1925						22,9			
1926						24,5	183		
1927						25,3	192	6 429	33,6
1928						26,0	208	6 797	32,7
1929						27,5	226	7 220	31,9
1930						28,4	245	7 416	30,3
1931						29,8	250	7 361	29,4
1932						30,0	253	7 444	29,4
1933						30,0	257	7 505	29,3
1934						30,1	265	7 484	28,2
1935						30,6	274	7 550	27,6
1936						30,6	293	7 750	26,5
1937						31,3	312	8 126	26,1
1938						31,8	331	8 488	25,6
1939						32,3	344	8 630	25,1
1940						31,9	344	8 514	24,7
1941						33,7	381	9 841	25,9
1942						35,8	445	10 777	24,2
1943									
1944						34,4	415	10 395	25,1
1945						36,9	398	10 533	26,5
1946						38,1	519	11 826	22,8
1947						40,3	586	12 519	21,4
1948						40,4	579	12 945	22,4
1949						40,8	605	13 328	22,0
1950						41,9	551	12 139	22,0
1951						45,1	660	14 105	21,4
1952						46,8	690	14 117	20,5
1953						48,2	741	14 946	20,0
1954						49,8	758	15 212	20,1
1955						51,0	784	15 759	20,1
1956						51,9	784	16 274	20,7
1957						53,4	821	16 683	20,3
1958						54,7	859	17 495	20,4
1959						56,2	912	18 203	20,0
1960						58,0	916	18 448	20,1
1961						58,9	939	18 786	20,0
1962						59,5	962	19 166	19,9
1963						60,4	990	19 618	19,8
1964						61,5	1 031	20 043	19,4
1965						65,3	1 054	21 459	20,4
1966						68,2	1 088	22 440	20,6
1967						69,8	1 135	22 851	20,1
1968						70,1	1 181	23 320	19,7
1969						72,0	1 236	23 825	19,3
1970						72,4	1 264	23 714	18,8

Beroepen in de gezondheidszorg						Uitgaven zorg		
huisartsen	medisch specialisten	sociaal geneeskundigen	tandartsen	apothekers	verloskundigen	totaal		
<i>aantal</i>						<i>mln euro</i>	<i>1972=100</i>	<i>euro per hoofd van de bevolking % van bbp</i>
2 151			169	668	849			
			173	679	872			
			170	670	840			
			177	706	851			
			181	678	870			
			182	676	873			
			191	655	853			
			201	601	882			
			215	661	890			
2 208			238	653	912			
			246	654	924			
			260	654	918			
			284	666	931			
			291	706	941			
			307	654	925			
			321	655	946			
			329	658	985			
			351	657	988			
			369	621	994			
2 450			378	542	939			
			381	639	920			
			418		885			
			452	581	918			
			488	620	895			
			536	612	942			
			589	626	941			
			625	632	965			
			658	638	969			
			714	648	1 000			
2 628			748	617	914			
			795	642	933			
			846	676	955			
			895	691	972			
			976	721	999			
			1 066	778	1 043			
			1 133	791	1 049			
			1 133	800	1 051			
			1 198	799	1 069			
			1 286	812	1 082			
3 164			1 334	856	1 103			
			1 531	861	1 139			
			1 593	884	1 171			
			1 644	822	1 186			
				726				
			1 553	751	912			
			1 400	795				
3 482								
			1 591	750				
			1 668	750	1 000			
			1 860					
			1 879	834	1 241			
			2 000	798				
4 527	2 891		2 302	843	910			
4 215	3 371		2 403	847	880			
4 320	3 589		2 489	862	891			
4 343	3 733		2 573	851	899			
4 405	3 906		2 492	856	788			
4 649	4 070		2 592	856	784			
4 581	4 246	149	2 605	856	790			
4 587	4 503	422	2 722	845	787			
4 416	4 729	520	2 837	947	752			
4 452	4 950	869	2 955	974	778			
4 477	5 076	1 081	3 034	999	785			
4 506	5 113	1 167	3 133	1 008	775			
4 472	5 337	1 227	3 243	1 008	781			
4 464	5 460	1 280	3 205	1 019	775			
4 462	5 703	1 319	3 364	1 057	836			

Tabel 2b slot
Zorggebruik en zorgaanbod

	Zorggebruik					Zorgaanbod			
	Contacten met zorgverleners					Kwantitatieve gegevens van ziekenhuizen			
	huisarts	specialist	tandarts	fysiotherapeut	alternatieve genezer	bedden	ziekenhuisopnamen	verpleegdagen	gemiddelde verpleegduur
	%					x 1 000		dagen	
1971						73,8	1 317	23 979	18,2
1972						75,5	1 362	24 115	17,7
1973						75,5	1 393	23 762	17,1
1974						75,1	1 422	23 549	16,6
1975						74,6	1 443	23 182	16,1
1976						74,2	1 488	22 969	15,4
1977						74,3	1 503	22 875	15,2
1978						74,0	1 542	22 853	14,8
1979						73,7	1 561	22 548	14,4
1980						73,1	1 588	22 295	14,0
1981	69,3	35,7	60,9	6,6	3,8	72,7	1 605	21 919	13,7
1982	70,5	37,7	62,5	6,8	3,7	69,8	1 622	21 624	13,3
1983	71,4	38,0	65,1	8,1		69,6	1 620	21 071	13,0
1984	71,4	37,8	66,7	9,7		69,0	1 584	20 226	12,8
1985	71,9	37,5	67,2	9,7	4,5	68,5	1 576	19 755	12,5
1986	72,9	37,9	67,5	10,5	4,9	68,0	1 556	19 168	12,3
1987	71,9	37,5	68,3	11,2	5,2	67,4	1 527	18 456	12,1
1988	72,4	37,1	68,6	11,8	5,6	67,0	1 529	18 136	11,9
1989	73,4	38,2	69,8	12,9	5,7	65,8	1 546	17 853	11,5
1990	75,4	41,0	71,3	14,3	5,9	64,6	1 538	17 284	11,2
1991	75,5	38,5	71,7	13,7	6,1	63,7	1 550	16 969	10,9
1992	75,4	38,5	72,9	13,5	5,8	63,4	1 565	16 667	10,6
1993	75,6	39,7	74,0	13,7	5,7	62,4	1 574	16 393	10,4
1994	76,3	39,5	73,9	13,7	6,0	59,9	1 603	16 126	10,1
1995	75,2	38,9	74,6	13,6	6,2	58,9	1 593	15 778	9,9
1996	75,2	37,6	74,4	13,2	5,3	58,1	1 589	15 531	9,8
1997	75,5	37,4	76,1	15,2	6,1	58,2	1 581	15 159	9,6
1998	75,6	38,1	77,6	15,3	6,4	57,8	1 551	14 790	9,5
1999	75,5	38,4	77,1	15,6	6,8	57,2	1 522	13 940	9,2
2000	75,6	38,0	78,2	16,2	5,9	55,4	1 485	13 332	9,0
2001	76,1	37,8	77,7	16,7	6,9	53,2	1 479	12 778	8,6
2002	74,9	38,0	78,5	17,2	6,6	52,9	1 544	12 946	8,4
2003	74,4	38,7	78,2	17,6	6,8	52,3	1 602	12 651	7,9
2004	73,3	39,0	78,4	17,3	7,2	52,2	1 681	12 557	7,5
2005	73,1	40,0	77,9	16,8	6,5	51,3	1 711	12 396	7,2
2006	72,6	40,2	78,1	17,8	6,3	55,9	1 749	11 564	6,6
2007	72,0	41,0	77,7	18,8	7,0	55,7	1 780	11 271	6,3
2008	73,3	41,2	78,3	20,0	7,2	55,6	1 873	11 172	6,0

Beroepen in de gezondheidszorg						Uitgaven zorg			
huisartsen	medisch specialisten	sociaal geneeskundigen	tandartsen	apothekers	verloskundigen	totaal			
<i>aantal</i>						<i>mln euro</i>	<i>1972=100</i>	<i>euro per hoofd van de bevolking</i>	<i>% van bbp</i>
4 489	5 909	1 370	3 468	1 084	883				
4 601	6 110	1 368	3 654	1 114	829	6 450	100	484	8,7
4 660	6 518	1 417	3 889	1 138	879	7 539	104	561	8,9
4 796	6 635	1 456	4 110	1 166	862	8 917	108	658	9,2
4 969	7 223	1 524	4 462	1 197	850	10 592	111	775	9,9
5 092	7 551		4 608	1 257	830	12 063	115	876	9,9
5 260	7 869		4 817	1 309	799	13 362	118	964	10,1
5 399	8 287		5 052	1 382	789	14 652	121	1 051	10,3
5 557	8 939		5 346	1 463	802	15 832	124	1 128	10,5
5 701	9 332		5 688	1 529	825	17 310	127	1 223	10,6
5 806	9 732		5 970	1 601	841	18 591	129	1 305	10,9
5 915	9 937		6 271	1 672	867	19 919	131	1 392	11,2
6 053	10 336		6 586	1 725	902	20 696	133	1 440	11,2
6 226	12 325		6 865	1 800	931	21 007	133	1 456	10,9
6 423	12 860		7 118	1 900	945	21 771	136	1 502	10,8
6 512	13 295		7 405	1 991	980	22 637	138	1 553	10,9
6 596	13 771		7 585	2 103	1 003	23 190	141	1 581	11,1
6 714	13 946		7 882	2 153	1 044	23 927	143	1 621	11,0
6 800	14 569	3 059	7 803	2 229	1 083	24 922	148	1 678	10,8
6 857	14 575		7 900	2 247	1 122	26 658	153	1 783	10,9
6 904	13 970		7 377	2 287	1 167	28 737	157	1 907	11,2
6 969	13 238		7 210	2 392	1 203	30 725	161	2 024	11,5
7 013	13 694	3 720	7 258	2 464	1 234	32 167	164	2 104	11,7
7 125	14 143	3 929	7 328	2 484	1 276	33 368	168	2 169	11,5
7 170	13 917	4 056	7 258	2 521	1 332	35 148	174	2 274	11,5
7 377	14 563	4 219	6 936	2 661	1 357	36 413	178	2 345	11,4
7 456	15 240	4 459	7 030	2 742	1 416	38 208	183	2 448	11,2
7 571	14 345	3 584	7 162	2 806	1 519	40 828	191	2 599	11,3
7 706	14 484	3 738	7 284	2 871	1 584	43 866	197	2 774	11,4
7 763	15 226	3 775	7 397	3 018	1 651	46 967	204	2 949	11,2
7 932	15 749	3 932	7 509	3 074	1 748	52 566	215	3 276	11,7
8 107	16 086	3 980	7 623	3 147	1 871	58 767	224	3 639	12,6
8 209	16 264	3 745	7 759	3 181	2 013	63 444	234	3 910	13,3
8 408	16 769	4 082	7 950	3 250	2 106	65 545	241	4 026	13,3
8 495	17 435	4 141	7 994	3 329	2 242	67 843	248	4 157	13,2
8 688	18 143	4 181	8 113	3 373	2 304	70 532	254	4 315	13,1
8 783	18 578	4 210	8 241	3 417	2 340	74 447	263	4 545	13,1
		4 204	8 357	3 475	2 444	79 091	275	4 809	13,3

Tabel 2c
Leefstijl

	Overgewicht			Gebruik anticonceptiepil
	totaal	matig overgewicht	ernstig overgewicht	
	%			
1981	33,3	28,2	5,1	26,9
1982	32,7	28,0	4,7	27,8
1983	33,3	28,5	4,8	27,4
1984	33,4	28,2	5,2	30,0
1985	33,0	28,0	5,0	29,0
1986	34,2	29,4	4,8	32,6
1987	34,9	29,6	5,3	32,8
1988	34,0	29,2	4,8	36,7
1989	35,4	29,1	6,3	37,3
1990	34,9	28,8	6,1	34,2
1991	35,1	29,3	5,8	40,6
1992	36,5	30,1	6,4	41,4
1993	36,4	30,3	6,1	43,4
1994	38,3	31,3	7,0	45,0
1995	37,9	31,0	6,9	42,8
1996	38,9	32,0	6,9	45,5
1997	40,5	32,4	8,1	43,3
1998	40,5	32,1	8,4	42,7
1999	42,3	33,6	8,7	43,2
2000	44,1	34,8	9,4	43,1
2001	44,8	35,4	9,3	43,1
2002	44,8	35,1	9,7	41,9
2003	46,1	35,4	10,7	41,3
2004	46,5	35,7	10,9	39,9
2005	44,9	34,3	10,7	39,7
2006	46,5	35,2	11,3	36,5
2007	45,5	34,3	11,2	38,1
2008	46,9	35,7	11,1	38,5

Toelichting

Bof

In 1999 is de meldingsplicht gestopt, maar december 2008 opnieuw ingevoerd. Sinds 1987 in het Rijksvaccinatieprogramma.

Buiktyfus

Cijfers over 1900–1929 zijn inclusief paratyfus B. Meldingsplicht sinds 1872.

Difterie

Sinds 1957 in het Rijksvaccinatieprogramma. Meldingsplicht sinds 1872.

Hepatitis A

Meldingsplicht sinds 1950.

Kinkhoest

Sinds 1957 in het Rijksvaccinatieprogramma. Meldingsplicht sinds 1975.

Legionellose (veteranenziekte)

Meldingsplicht sinds 1987.

Malaria

Meldingsplicht sinds 1940.

Mazelen

Sinds 1976 in het Rijksvaccinatieprogramma. Meldingsplicht sinds 1975.

Meningokokkenziekte (nekkrimp)

Sinds 2002 in het Rijksvaccinatieprogramma, maar alleen tegen meningokok subtype C.

Paratyfus B

Van 1900–1929 zijn de cijfers over paratyfus B opgenomen bij de gegevens over buiktyfus. Meldingsplicht sinds 1928.

Polio (kinderverlamming)

Sinds 1957 in het Rijksvaccinatieprogramma. Meldingsplicht sinds 1923.

Q-koorts

Meldingsplicht sinds 1975.

Rubella (rodehond)

Sinds 1974 in het Rijksvaccinatieprogramma. Meldingsplicht sinds 1950.

Shigellose (bacillaire dysenterie)

Meldingsplicht sinds 1873.

Tuberculose

Meldingsplicht sinds 1980. De tuberculoseregistratie is een dynamisch (uitbreidbaar) bestand. Om die reden kan het aantal diagnosen in eerdere verslagjaren in de toekomst nog wijzigen.

Aids

Tot en met 1998: Aids-diagnosen gemeld bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Vanaf 1999: Aids-diagnosen onder geregistreerde HIV-geïnfekteerden uit de landelijke HIV-registratie van de Stichting HIV-monitoring. De HIV-registratie is een dynamisch (uitbreidbaar) bestand. Om die reden kan het aantal diagnosen in eerdere verslagjaren in de toekomst nog wijzigen.

HIV-geïnfecteerd

Diagnosen afkomstig uit de HIV-registratie van de Stichting HIV-monitoring.

Totaal overgewicht

Percentage personen van 20 jaar of ouder met een Body Mass Index (BMI) van 25 kg/m² of meer.

Matig overgewicht

Percentage personen van 20 jaar of ouder met een Body Mass Index (BMI) vanaf 25 kg/m² tot 30 kg/m².

Ernstig overgewicht

Percentage personen van 20 jaar of ouder met een Body Mass Index (BMI) van 30 kg/m² of meer.

Gebruik anticonceptiepill

Percentage vrouwen van 16 tot 50 jaar die de anticonceptiepill gebruiken.

Ziekenhuisopnamen naar enkele diagnoses

Klinische opnamen in algemene, academische en categorale ziekenhuizen, met uitzondering van de revalidatie-, epilepsie- en astmacentra en een kankerkliniek. Geen dagbehandelingen. Opnamen worden meegeteld als de ontslagdatum van de opname in het betreffende kalenderjaar (statistiekjaar) valt. Indeling volgens de ISHMT (International Shortlist for Hospital Morbidity Tabulation).

Nieuwvormingen

Nieuwvormingen zijn onderverdeeld in kwaadaardige en niet-kwaadaardige.

Ziekten van urogenitaal stelsel

Ziekten urinewegen en geslachtsorganen.

Bedden

Tot 2006: feitelijke bedden (klinische en dagbehandeling). Dit is het gemiddeld aantal bedden waarvan wordt uitgegaan bij de dagelijkse planning van de te verlenen zorg. Vanaf 2006: aantal door de NZa toegelaten bedden bij zorgaanbieders voor verblijf en behandeling (klinisch, dag- en deeltijd-).

Verpleegdagen

Een in rekening te brengen kalenderdag, die deel uitmaakt van de periode vanaf opname in tot en met ontslag uit een ziekenhuis. Dag van opname en dag van ontslag worden als een verpleegdag aangemerkt. Inclusief PAAZ-dagen (psychiatrie) en afwezigheidsdagen.

Medisch specialisten

Tot en met 1983 werkzame personen, vanaf 1984 personen die geregistreerd zijn als arts met als specialisatie één van de deelgebieden van de geneeskunst die door het Centrale College Medisch Specialisten formeel zijn erkend als medische specialismen.

Sociaal-geneeskundigen

(Geregistreerde) sportartsen, schoolartsen, jeugdartsen, bedrijfsartsen, verzekeringsartsen en artsen algemene gezondheidszorg.

3. Arbeid

Werkende moeders

In 1910 waren vrouwen met kinderen thuis die fabrieksarbeid verrichten nog niet talrijk. Dat vrouwen werkten, was niet ongebruikelijk. Hun verdiensten waren hard nodig. Maar ze moesten er volgens onderzoeksters van de Arbeidsinspectie mee ophouden als er kinderen kwamen. Zij veroordeelden de fabrieksarbeid van werkende moeders dan ook van harte. Het waren 'de plichten en behoeften, welke na haar huwelijk sterker behoreen te spreken dan sleur en de zucht naar dagelijksche omgang met medearbeidsters'. De moeders waren bovendien een slecht voorbeeld voor hun kinderen, die in dezelfde geest zouden opgroeien, waardoor het probleem alsmaar groter zou worden.

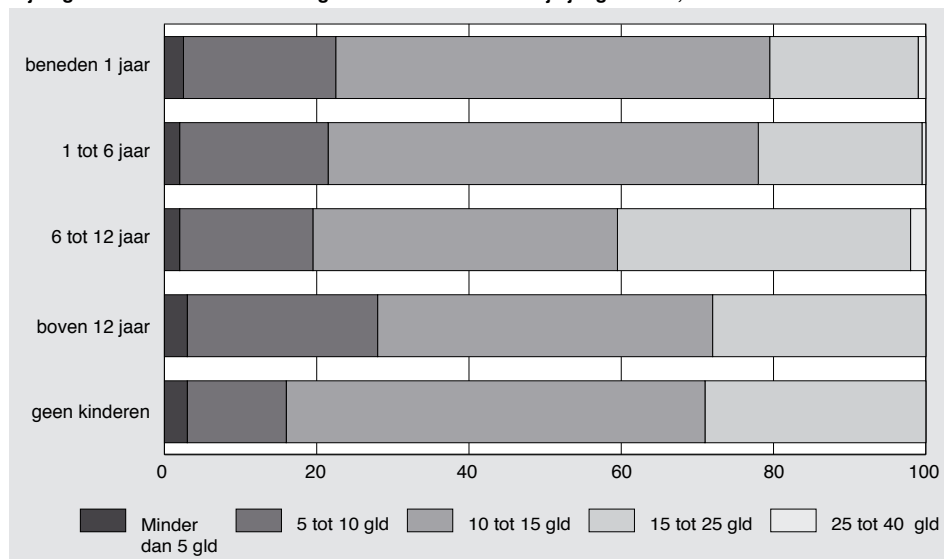
Omvangrijk was de fabrieksarbeid van gehuwde vrouwen in 1910 niet. Zij vormden nog geen anderhalf procent van de fabrieksbevolking (mannen en vrouwen boven 16 jaar) en 10 procent van alle fabrieksarbeidsters. In de industriecentra in Maastricht, Eindhoven en Twente kwam de arbeid van gehuwde vrouwen relatief veel voor, en percentages boven de 20 procent waren daar zeker geen uitzondering.

Het was echte financiële nood die de vrouwen dwong te gaan werken. In vele gevallen waren de verdiensten van de vrouw echter zo gering dat de inspectrices zich afvroegen of het kleine financiële gewin wel opwoog tegen de schade die het gezin leidde door haar afwezigheid thuis.

Met werkdagen die gemakkelijk tien of elf uur duurden, konden de vrouwen niet ook nog eens thuis voor de kinderen zorgen. Die zorg lieten ze over aan grootouders, andere familie of buren. Tijd en gelegenheid om borstvoeding te geven was er dan bijvoorbeeld niet meer bij en de onderzoeksters constateerden in de onderzochte gezinnen dan ook een hoge zuigelingen- en kindersterfte, veel miskramen en doodgeboorten.

De werkende vrouw is al lang geen bespreekgeval meer, en kinderen zijn geen enkele reden om niet te werken of om te stoppen met werken. In 2008 werkte bijna een kwart van de moeders die minderjarige kinderen thuis hebben niet. Een op de tien moeders had een klein baantje (minder dan 12 uur per week), een kwart werkte drie dagen per week. Een op de zeven moeders werkte full time.

Bijdragen van de vrouwen aan het gezinsinkomen naar leeftijd jongste kind, ca. 1910

Bron: CBS.

Tabel 3a
Beroepsbevolking

	Beroepsbevolking			Werkzame beroepsbevolking			Werkloze beroepsbevolking			Bruto arbeidsparticipatie			Netto arbeidsparticipatie			Geregistreeerde werklozen		
	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen
	<i>x 1 000</i>									%			<i>x 1 000</i>					
1929																		
1930																74	69	5
1931																		
1932																		
1933																		
1934																		
1935																329	313	16
1936																368	350	19
1937																324	308	16
1938																303	288	15
1939																236	224	12
1940																		
1941																		
1942																		
1943																		
1944																		
1945																		
1946																		
1947																32	29	3
1948																30	26	4
1949																43		5
1950																59	54	5
1951																68	62	7
1952																106	98	8
1953																76	69	8
1954																52	46	6
1955																33	29	4
1956																24	21	3
1957																33	30	4
1958																69	63	6
1959																49	44	5
1960																29	25	4
1961																21	18	3
1962																21	17	4
1963																24	20	4
1964																21	17	4
1965																25	22	4
1966																36	31	4
1967																75	68	7
1968																68	61	8
1969																49	42	7
1970	4 711	3 518	1 194	4 681	3 496	1 184	31	22	9							44	36	8
1971	4 749	3 522	1 227	4 706	3 492	1 214	43	30	13							62	51	11
1972	4 809	3 544	1 265	4 736	3 490	1 245	73	54	20							108	91	17
1973	4 846	3 560	1 286	4 769	3 507	1 262	77	53	24							110	88	21
1974	4 867	3 567	1 299	4 771	3 504	1 267	95	64	32							135	107	28
1975	4 883	3 572	1 311	4 744	3 481	1 263	139	91	48							195	153	42
1976	4 915	3 593	1 322	4 762	3 498	1 265	153	95	58							211	160	51
1977	4 944	3 612	1 333	4 792	3 525	1 267	152	86	66							204	145	58
1978	4 949	3 591	1 358	4 790	3 510	1 280	159	81	78							201	134	67
1979	4 967	3 580	1 386	4 800	3 501	1 299	166	79	87							194	123	71
1980	5 075	3 603	1 472	4 881	3 508	1 372	194	95	99							217	141	76
1981	5 154	3 615	1 539	4 848	3 447	1 400	307	168	139	55	76	33	52	73	30	317	217	100
1982	5 189	3 613	1 576	4 752	3 358	1 394	437	255	182							468	333	135
1983	5 232	3 618	1 613	4 699	3 290	1 410	533	329	204	55	75	34	49	68	30	612	446	166
1984	5 253	3 613	1 640	4 720	3 289	1 430	534	324	210							591	425	166
1985	5 293	3 625	1 668	4 811	3 342	1 469	482	283	199	54	73	34	49	67	30	511	358	153
1986	5 515	3 692	1 824	5 040	3 443	1 597	475	248	227							474	310	164
1987	5 743	3 763	1 980	5 257	3 536	1 721	486	226	259	57	74	40	52	70	35	456	278	178
1988	5 867	3 797	2 070	5 378	3 564	1 814	490	233	257	58	74	41	53	70	36	453	281	173
1989	5 929	3 825	2 104	5 477	3 619	1 858	452	206	246	58	74	42	54	70	37	407	244	163
1990	6 063	3 865	2 198	5 644	3 686	1 958	419	179	240	59	75	44	55	71	39	358	209	149
1991	6 189	3 912	2 277	5 790	3 732	2 057	400	180	220	60	75	45	56	72	41	334	190	145
1992	6 296	3 967	2 330	5 885	3 781	2 105	411	186	225	61	76	46	57	72	41	336	195	141
1993	6 406	3 999	2 407	5 925	3 771	2 154	481	228	253	61	76	47	57	71	42	415	240	175
1994	6 466	4 014	2 452	5 920	3 747	2 172	547	266	280	62	75	48	57	70	42	486	283	203
1995	6 596	4 067	2 529	6 063	3 814	2 249	533	253	281	63	76	49	58	72	44	464	260	204
1996	6 686	4 098	2 588	6 185	3 870	2 315	501	228	273	63	77	50	59	72	45	440	240	201
1997	6 832	4 140	2 692	6 384	3 940	2 444	448	200	248	65	77	52	60	74	47	375	199	176
1998	6 941	4 190	2 751	6 587	4 036	2 551	354	153	201	65	78	53	62	75	49	287	155	132
1999	7 069	4 233	2 836	6 768	4 105	2 663	301	128	173	66	78	54	63	76	51	220	115	105
2000	7 187	4 275	2 912	6 917	4 162	2 755	270	114	157	67	79	55	64	77	52	188	98	90

Tabel 3a slot
Beroepsbevolking

	Beroepsbevolking			Werkzame beroepsbevolking			Werkloze beroepsbevolking			Bruto arbeidsparticipatie			Netto arbeidsparticipatie			Geregistreeerde werklozen		
	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen	totaal	man-nen	vrou-wen
	<i>x 1 000</i>									<i>%</i>								
2001	7 273	4 293	2 980	7 021	4 185	2 836	252	109	143	67	78	56	65	77	53	146	77	69
2002	7 337	4 305	3 033	7 035	4 157	2 878	302	147	155	68	78	57	65	76	54	170	91	79
2003	7 401	4 301	3 099	7 001	4 096	2 905	399	205	194	68	78	57	64	74	54	255	144	111
2004	7 398	4 266	3 132	6 919	4 019	2 899	479	246	233	68	77	58	63	73	54	319	179	141
2005	7 401	4 283	3 117	6 918	4 045	2 873	483	238	245	68	78	58	63	73	53	311	164	146
2006	7 486	4 276	3 210	7 074	4 085	2 989	413	191	222	68	78	59	65	74	55	260	133	127
2007	7 603	4 299	3 304	7 259	4 146	3 114	344	153	190	69	78	61	66	75	57	182	93	89
2008	7 714	4 332	3 382	7 410	4 191	3 220	304	141	162	70	79	62	68	76	59	145	77	68
2009	7 753	4 310	3 443	7 373	4 115	3 259	379	195	184	71	78	63	67	75	60	191	110	81

Tabel 3b
Werkzame personen, werknemers, arbeidsvolume en lonen

	Werkzame personen	Werk- nemers	Arbeidsvolume		Beloning van werk- nemers (loon- kosten)	Indexcijfers cao-lonen		Arbeidsproductiviteit		Arbeids- inkomens- quote	Loonkosten per eenheid product
			werkzame personen	werk- nemers							
	1 000 personen		1 000 arbeidsjaren		1 000 euro	1972=100	2000= 100	%	2000=100		% mutatie
1920											
1921			2 530								
1922			2 560								
1923			2 530								
1924			2 580								
1925			2 630								
1926			2 680								
1927			2 740								
1928			2 820								
1929			2 900								
1930			2 950								
1931			2 900								
1932			2 740								
1933			2 740								
1934			2 750								
1935			2 750								
1936			2 760								
1937			2 860			10					
1938			2 940			10					
1939			3 110								
1940											
1941											
1942											
1943											
1944						13					
1945						16					
1946						17					
1947			3 548			18					
1948			3 700			19					
1949			3 751			20					
1950			3 773			22					
1951			3 787			22					
1952			3 771			22					
1953			3 840			25					
1954			3 944			27					
1955			4 016			28					
1956			4 078			31					
1957			4 100			32					
1958			4 062			33					
1959			4 104			36					
1960			4 182			37					
1961			4 243			40					
1962			4 328			43					
1963			4 387			50					
1964			4 464			55					
1965			4 502			60					
1966			4 537			64					
1967			4 523			67					
1968			4 565			73					
1969	5 365	4 485	4 880	4 161	6,7	80	10		55,5	78,0	
1970	5 451	4 572	4 945	4 236	7,5	89	11	4,6	58,1	79,9	
1971	5 510	4 626	4 981	4 278	8,5	100	12	3,8	60,3	81,4	
1972	5 487	4 596	4 946	4 247	9,6	112	14	4,3	62,9	81,6	
1973	5 531	4 642	4 963	4 273	11,1	128	16	5,2	66,2	81,6	
1974	5 574	4 680	4 981	4 296	12,8	144	18	3,9	68,8	80,1	
1975	5 579	4 686	4 961	4 284	14,5	157	20	0,5	69,1	84,9	
1976	5 632	4 740	4 978	4 313	16,1	169	22	4,1	72,0	82,4	
1977	5 684	4 803	5 008	4 360	17,4	179	24	1,7	73,2	84,2	
1978	5 752	4 872	5 049	4 410	18,6	188	26	1,8	74,5	84,0	4,7
1979	5 872	4 979	5 130	4 491	19,7	195	27	0,6	74,9	84,7	5,1
1980	5 955	5 042	5 177	4 532	20,7	200	29	0,6	75,4	83,6	5,3
1981	5 929	5 004	5 119	4 473	21,5	213	31	0,9	76,1	81,4	2,8
1982	5 840	4 910	4 998	4 356	22,7	214	33	1,1	76,9	81,6	4,3
1983	5 788	4 850	4 917	4 274	23,5	213	35	3,7	79,8	80,0	0,1
1984	5 836	4 885	4 924	4 277	23,6	215	36	3,2	82,3	76,2	-2,4
1985	5 945	4 979	5 014	4 363	24,0	217	37	0,7	82,9	76,4	1,7
1986	6 085	5 100	5 117	4 459	24,5	218	37	0,0	83,0	77,7	1,4
1987	6 215	5 208	5 201	4 538	24,9	220	37	0,6	83,5	80,2	0,7
1988	6 328	5 313	5 279	4 611	25,2	223	38	1,6	84,8	79,3	-0,7
1989	6 497	5 469	5 392	4 718	25,4	230	39	2,0	86,5	77,1	-1,2
1990	6 696	5 660	5 536	4 857	26,2	239	40	1,2	87,5	77,7	2,1

Tabel 3b slot
Werkzame personen, werknemers, arbeidsvolume en lonen

	Werkzame personen	Werk- nemers	Arbeidsvolume		Beloning van werk- nemers (loon- kosten)	Indexcijfers cao-lonen		Arbeidsproductiviteit		Arbeids- inkomens- quote	Loonkosten per eenheid product	
			werkzame personen	werk- nemers								
	1 000 personen		1 000 arbeidsjaren		1 000 euro	1972=100	2000= 100	%	2000=100		% mutatie	
1991	6 824	5 780	5 610	4 921	27,4	248		42	1,1	88,5	78,3	4,1
1992	6 920	5 854	5 682	4 977	28,7	256		43	0,2	88,6	79,8	4,0
1993	6 949	5 858	5 682	4 954	29,7	260		44	1,2	89,7	81,2	1,6
1994	6 998	5 879	5 671	4 917	30,6	263		47	3,0	92,4	79,1	-1,0
1995	7 155	6 014	5 774	5 001	31,2	267		48	1,1	93,4	78,6	0,0
1996	7 315	6 150	5 908	5 106	31,7	272		49	0,7	94,0	78,3	0,9
1997	7 541	6 354	6 089	5 270	32,5	280		50	1,1	95,1	77,0	1,1
1998	7 738	6 565	6 266	5 457	33,7	289		52	0,9	95,9	77,7	2,7
1999	7 937	6 810	6 414	5 628	35,1	298	100,0	54	2,1	97,9	78,1	1,7
2000	8 115	6 988	6 534	5 750	36,8	312	104,3	57	2,1	100,0	77,2	2,5
2001	8 282	7 152	6 636	5 858	38,8	323	108,2	60	0,3	100,3	77,7	5,1
2002	8 324	7 199	6 620	5 850	40,8		111,2	63	0,4	100,7	78,3	4,4
2003	8 283	7 167	6 547	5 776	42,5		112,5	65	1,6	102,4	78,9	1,4
2004	8 211	7 083	6 480	5 699	44,0		113,4	67	3,4	105,8	78,7	-0,8
2005	8 252	7 105	6 478	5 683	44,8		115,8	70	2,1	108,0	76,6	-2,2
2006	8 392	7 227	6 583	5 773	45,9		118,1	73	1,7	109,9	75,8	0,0
2007	8 610	7 429	6 732	5 909	47,5		122,2	75	1,4	111,4	76,0	1,5
2008	8 734	7 554	6 812	5 993	49,2		125,6	78	0,9	112,4	75,8	3,0

Tabel 3c
Leden vakverenigingen

	totaal	w.v.					Leden 'overige vakverenigingen'
		FNV	NVV	NKV	CNV	MHP	
x 1 000							
1900							
1901					1		
1902					1		
1903					2		
1904					3		
1905					2		
1906					2		
1907		26	26		3		
1908		32	32		1		
1909		37	37		1		
1910	185	52	41	12	7		126
1911	200	60	44	16	7		132
1912	216	69	52	16	8		140
1913	234	83	61	21	8		143
1914	266	113	84	29	11		142
1915	273	123	88	35	12		138
1916	299	140	100	40	15		144
1917	352	184	129	55	21		148
1918	421	229	159	69	28		164
1919	515	283	191	92	46		186
1920	684	389	248	141	67		228
1921	651	363	217	146	74		215
1922	640	360	217	142	71		209
1923	574	314	197	117	61		198
1924	518	278	180	98	53		186
1925	498	276	184	92	50		171
1926	493	281	190	90	48		165
1927	504	293	197	96	51		160
1928	520	305	203	102	53		162
1929	539	328	217	110	58		154
1930	625	382	251	131	71		171
1931	675	417	271	146	80		178
1932	780	492	315	177	101		187
1933	829	529	336	193	115		185
1934	796	512	322	190	116		168
1935	752	479	299	180	113		161
1936	728	459	286	174	109		160
1937	724	451	283	168	108		164
1938	743	464	294	170	110		169
1939	769	483	306	177	114		172
1940	798	505	319	186	119		174
1941	724	505	331	173	113		106
1942							
1943							
1944							
1945							
1946	805	425	243	183	94		123
1947	961	525	300	225	119		147
1948	1 053	582	331	252	132		162
1949	1 106	634	365	269	148		161
1950	1 160	678	382	296	156		163
1951	1 214	717	406	311	167		167
1952	1 258	742	421	322	175		177
1953	1 138	770	436	335	182		185
1954	1 185	801	454	347	191		192
1955	1 221	824	463	361	200		198
1956	1 258	850	468	382	206		202
1957	1 335	912	500	412	216		206
1958	1 332	881	486	395	219		232
1959	1 333	873	477	396	218		242
1960	1 354	887	487	400	219		248
1961	1 399	919	507	412	224		256
1962	1 420	925	508	418	225		269
1963	1 434	931	513	418	227		277
1964	1 471	950	529	421	229		292
1965	1 462	933	526	407	229		300
1966	1 487	947	536	411	234		306
1967	1 534	982	556	426	239		314
1968	1 545	988	559	428	241		317
1969	1 531	966	556	411	240		324
1970	1 524	963	563	400	239		323
1971	1 578	1 017	613	405	238		323
1972	1 617	1 023	624	400	239		354
1973	1 654	1 053	657	396	235		366
1974	1 684	1 069	671	398	231		384
1975	1 710	1 044	684	360	228	123	314

Tabel 3c slot
Leden vakverenigingen

	totaal	w.v.					
		FNV	NVV	NKV	CNV	MHP	Leden 'overige vakverenigingen'
x 1 000							
1976	1 725	1 055	703	353	230	112	328
1977	1 769	1 067	720	347	259	114	329
1978	1 786	1 070	731	340	294	114	307
1979	1 792	1 078	746	332	301	117	296
1980	1 790	1 078	752	326	304	118	289
1981	1 737	1 042	734	308	297	115	282
1982	1 724	1 016			342	113	253
1983	1 646	979			332	112	224
1984	1 583	933			311	110	229
1985	1 541	899			300	108	234
1986	1 542	893			298	108	244
1987	1 554	896			294	111	253
1988	1 571	906			292	117	257
1989	1 615	937			295	122	260
1990	1 653	975			302	125	251
1991	1 707	1 025			309	133	241
1992	1 773	1 068			320	142	242
1993	1 810	1 092			327	146	138
1994	1 840	1 111			338	156	124
1995	1 873	1 147			344	159	110
1996	1 889	1 162			350	162	109
1997	1 902	1 194			354	161	172
1998	1 914	1 224			357	186	148
1999	1 935	1 233			361	219	123
2000	1 912	1 225			357	207	124
2001	1 919	1 223			356	215	125
2002	1 923	1 225			354	200	144
2003	1 921	1 205			355	169	191
2004							
2005	1 899	1 194			347	159	199
2006	1 866	1 171			342	161	192
2007	1 878	1 182			335	167	194
2008	1 898	1 192			334	169	203
2009	1 887	1 197			336	135	219

Beroepsbevolking: van 2 naar 8 miljoen

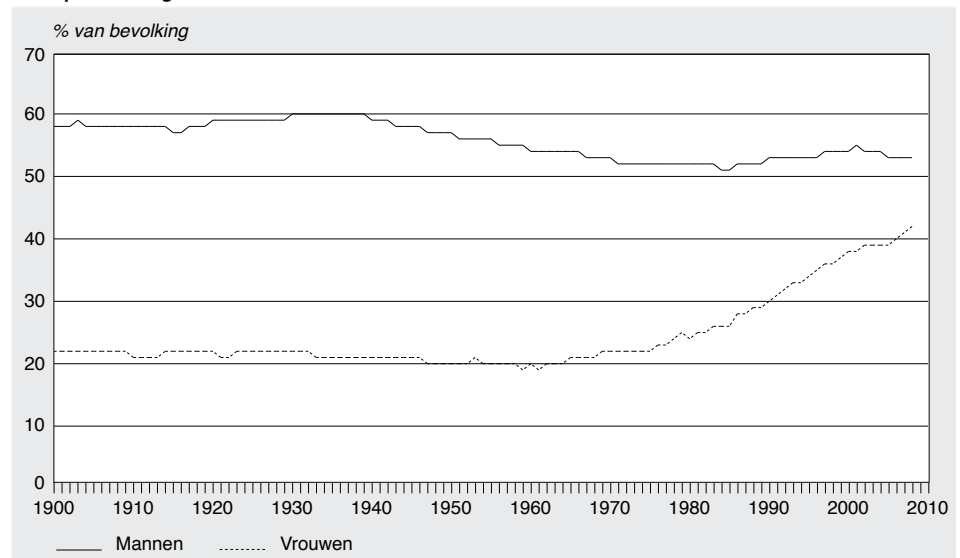
De afgelopen eeuw is de beroepsbevolking gestegen van ongeveer 2 miljoen mensen tot ongeveer 8 miljoen. Deze verviervoudiging is in eerste instantie te wijten aan de toename van de bevolking, die steeg van ongeveer 5 miljoen naar 16 miljoen. Het aandeel van vrouwen in de beroepsbevolking is de afgelopen eeuw sterk toegenomen.

In de afgelopen 25 jaar is ook de beroepsbevolking als percentage van de totale bevolking gestegen, van ongeveer 40 procent naar 50 procent. Vanaf 1960 is de vrouwelijke beroepsbevolking als percentage van de totale bevolking ongeveer verdubbeld: van rond 20 procent naar rond 40 procent. In de eerste helft van de twintigste eeuw was dit percentage redelijk constant. Bij de mannen is er sprake van een structurele daling sinds de tweede wereld oorlog. Deze daling is echter minder spectaculair dan de stijging bij de vrouwen. De laatste zeventig jaar daalde de deelname van mannen op de arbeidsmarkt van 60 procent naar 54 procent.

Interessant is dat de toename van de vrouwen in de beroepsbevolking zich zowel bij de werkzame als de werkloze beroepsbevolking manifesteert. Naast de enorme fluctuaties die het werkloosheidspercentage kent, valt op dat vanaf eind jaren zeventig de vrouwen een hoger werkloosheidspercentage kennen dan de mannen.

De werkloosheid was het hoogst in de jaren dertig, de bekende crisisjaren. In de naoorlogse jaren beleefde Nederland een bloeiperiode met een lage werkloosheid, die voornamelijk frictiewerkloosheid was. In de jaren zeventig is de werkloosheid geleidelijk gaan stijgen, met een piek aan het begin van de tachtiger jaren. Opvallend is dat de vrouwen relatief vaker werkloos zijn sinds halverwege de jaren zeventig.

Beroepsbevolking 1900–2008

Bron: CBS.

Toelichting

Beroepsbevolking

Alle personen van 15 tot 65 jaar die ten minste 12 uur per week werken, of werk hebben aanvaard of verklaren dat zij ten minste 12 uur per week willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk te vinden.

Werkzame beroepsbevolking

Personen van 15 tot 65 jaar die in Nederland wonen en betaald werk hebben van 12 uur of meer per week.

Werkloze beroepsbevolking

Personen van 15 tot 65 jaar zonder werk, of met werk voor minder dan 12 uur per week, die actief op zoek zijn naar betaald werk en die daarvoor direct beschikbaar zijn.

Bruto arbeidsparticipatie

De werkzame en werkloze beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.

Netto arbeidsparticipatie

De werkzame beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.

Geregistreerde werklozen

Personen van 16 tot 65 jaar die bij een CWI (voorheen arbeidsbureau) ingeschreven zijn en die niet of minder dan 12 uur per week werken en daarvoor beschikbaar zijn of werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 12 uur per week gaan werken.

FNV

Federatie Nederlandse Vakbeweging.

Cijfers vanaf 1906 inclusief NVV, vanaf 1910 inclusief NKV. Per 1 januari 1982 zijn het Nederlands Verbond van Vakverenigingen NVV en het Nederlands Katholiek Vakverbond NKV gefuseerd tot FNV. Met ingang van verslagjaar 2007 worden de FNV Vrouwenbond, FNV Zelfstandige Bondgenoten en FNV Zelfstandigen Bouw meegeteld.

NVV

Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen.

In 1906 werd het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen opgericht. Per 1 januari 1982 zijn de vakcentrales NVV en NKV gefuseerd tot FNV.

NKV

Nederlands Katholiek Vakverbond.

In 1909 werd het Bureau voor de Rooms-Katholieke Vakorganisatie opgericht. Later werd dit het Rooms-Katholiek Werkliedenverbond (RKWV, 1925) en vervolgens de Katholieke Arbeidersbeweging-KAB. Vanaf 1964 werd de naam van deze vakcentrale NKV. Per 1 januari 1982 zijn de vakcentrales NVV en NKV gefuseerd tot FNV.

CNV

Christelijk Nationaal Vakverbond.

In 1900 werd het Christelijk Arbeidssecretariaat opgericht. Vanuit dit CAS ontstond in 1909 het Christelijk Nationaal Vakverbond CNV.

MHP

Vakcentrale voor middengroepen en hoger personeel, opgericht op 10 april 1974.

4. Sociale zekerheid

Het stakingsmiddel

Over arbeidsvoorwaarden onderhandelen vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers. Het is de basis van ons poldermodel. Anders dan een eeuw geleden wordt er in de arbeidsvoorwaardenstrijd weinig meer gestaakt.

Arbeidsonrust

Het was mei 1823. Een aannemer had zijn grondwerk voor de aanleg van het Noord-Hollands Kanaal goedkoop aangenomen. Hij kon alleen zelf nog wat verdienen door de arbeidskosten laag te houden. Dat betekende: knijpen in de lonen van zijn werklieden. De onrust onder de arbeiders was dan ook groot.

Op een dag riep een van de grondwerkers op tot een staking voor meer loon. De mannen hielden het acht dagen vol, toen ging de aannemer door de knieën. Hij betaalde meer loon, maar niet aan iedereen. Daarop volgde verdere actie. Zo'n driehonderd man trok op naar de keet van de aannemer. Toen enkelen naar binnen wilden, schoot de aannemer twee mannen dood. Enkele ingenieurs die bij het werk betrokken waren, wisten de zaak te sussen, maar toen de aannemer zich even later liet zien, sloegen de stakers hem dood. Zes mannen zijn veroordeeld tot in totaal 45 jaar celstraf. Cornelis Duyn, die de dodelijke klap had toegebracht, verdedigde zich tijdens zijn proces op luchtige toon en zei dat hij zijn baas alleen maar wat rechter in zijn bed had willen leggen.

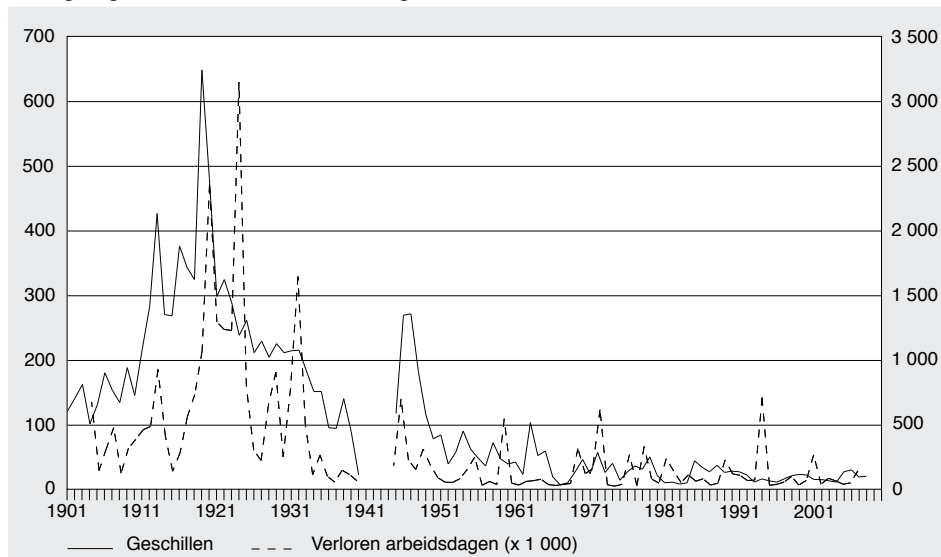
Van dit soort kleine, spontane stakingen zijn er in de negentiende eeuw vele honderden geweest. De meeste vonden plaats in het grondwerk in het noorden en oosten van ons land, door dijkwerkers, polderjongens en veenarbeiders. Deze vroege stakingen gingen vaak met veel geweld gepaard. Staken was tot 1872 verboden. Als er gestaakt werd, traden politie en marechaussee hardhandig op. Dat harde optreden hielp overigens niet altijd en maakte soms ook de stakers alleen maar gewelddadiger.

Minder, maar wel efficiënter

De negentiende-eeuwse stakingen waren vooral spontane stakingen om meer loon, na 1890 gaven in de landelijke vakcentrales steeds vaker leiding aan de stakingen en werd ook gestaakt om andere arbeidsvoorwaarden.

Stakingspatronen zijn in de loop van de twintigste eeuw ingrijpend veranderd. Er wordt de laatste jaren minder, maar wel efficiënter gestaakt dan aan het begin van de twintigste eeuw. Destijds werd het stakingsbeeld bepaald door vele tientallen, soms honderden kleine stakingen, met weinig deelnemers die lang staakten. In recente jaren is het aantal stakingen gering, is het aantal stakers hoog en is de duur van de staking (in termen van het aantal verloren stakingsdagen) beperkt.

Stakingen: geschillen en verloren arbeidsdagen

Bron: CBS.

Tabel 4a
Uitkeringen en uitgekeerde bedragen

	Uitkeringen							Uitgekeerde bedragen				
	Ziektewet	Arbeids- ongeschikt- heidsuit- keringen	WW-uit- keringen	AOW-uit- keringen	Anw-uit- keringen	AKW-uitkeringen		Bijstands- regelingen	Arbeids- ongeschikt- heidsuit- keringen	Werkloos- heidsuit- keringen	AOW-uit- keringen	AKW-uit- keringen
						gerechtig- den	telkinderen					
x 1 000									mln euro			
1900												
1901												
1902												
1903												
1904												
1905		1							1			
1906												
1907												
1908												
1909												
1910		6							1			
1911												
1912												
1913												
1914												
1915		10							2			
1916												
1917												
1918												
1919												
1920		13							4			
1921												
1922												
1923												
1924												
1925		26							12			
1926												
1927												
1928												
1929												
1930	21	27							25			
1935	17	48							26			
1936	17	50							27			
1937	18	52							28			
1938	19	55							29			
1939	21	64							32			
1940	24	77							34			
1941	33	84				168	363		42			6
1942	47	88				166	363		52			6
1943		92				159	339		16			6
1944		96				172	402		63			7
1945		96				176	413					7
1946	49	88				197	499		67			34
1947	55	95		250		626	1 475		76			74
1948	58	93		297		672	1 579		99		60	86
1949	65	94		300		706	1 662		113		67	98
1950	61	98		309		728	1 717		118		73	109
1951	62	101		318		752	1 802		131		82	129
1952	60	104	44	332		766	1 839		134	20	88	134
1953	55	105	41	343		782	1 881		142	50	98	139
1954	67	108	37	360		805	1 939		149	53	119	157
1955	74	111	32	369		825	1 982		170	56	126	168
1956	80	113	27	369		838	2 010		188	45	133	176
1957	92	115	21	739		862	2 058		227	33	378	196
1958	88	120	51	765		875	2 076		233	83	411	218
1959	96	125	35	788	106	899	2 120		253	67	455	226
1960	101	133	22	814	113	928	2 178		286	47	585	259
1961	102	139	16	830	112	964	2 262		307	35	624	275
1962	112	145	19	850	127	1 002	2 330		344	63	738	290
1963	119	153	28	873	131	1 333	3 184		493	140	882	434
1964	123	170	18	901	134	1 410	3 383		603	78	1 063	545
1965	133	194	22	926	137	1 442	3 460	87	723	96	1 502	609
1966	139	224	28	952	142	1 486	3 605	100	843	147	1 701	713
1967	148	236	50	979	144	1 508	3 635	115	777	235	1 880	792
1968	180	252	44	1 006	147	1 537	3 683	142	1 318	252	2 024	847
1969	202	278	34	1 035	151	1 585	3 782	164	1 468	250	2 380	940
1970	223	295	25	1 061	152	1 614	3 827	170	1 703	295	2 709	1 039
1971	223	312	32	1 088	156	1 650	3 901	178	2 035	335	3 202	1 186
1972	232	332	55	1 116	160	1 685	3 967	189	2 473	576	3 628	1 325
1973	244	353	45	1 141	164	1 701	3 999	193	2 980	640	4 305	1 453
1974	261	374	56	1 171	162	1 743	4 077	214	3 711	895	5 079	1 631
1975	267	406	73	1 197	164	1 753	4 110	256	4 505	1 469	5 967	1 799

Tabel 4a slot
Uitkeringen en uitgekeerde bedragen

	Uitkeringen								Uitgekeerde bedragen			
	Ziektewet	Arbeids- ongeschikt- heidsuit- keringen	WW-uit- keringen	AOW-uit- keringen	Anw-uit- keringen	AKW-uitkeringen		Bijstands- regelingen	Arbeids- ongeschikt- heidsuit- keringen	Werkloos- heidsuit- keringen	AOW-uit- keringen	AKW-uit- keringen
						gerechtig- den	telkinderen					
	<i>x 1 000</i>								<i>mln euro</i>			
1976	273	527	60	1 221	167	1 770	4 153	229	5 397	1 808	6 947	1 961
1977	277	580	53	1 252	168	1 766	4 126	221	6 488	1 778	7 719	2 065
1978	289	625	47	1 280	169	1 763	4 074	198	7 627	1 901	8 545	2 315
1979	293	660	48	1 309	169	1 751	3 959	202	8 350	2 458	9 150	2 509
1980	293	661	69	1 333	171	2 078	4 486	230	9 138	2 462	9 937	3 161
1981	276	689	124	1 356	171	2 189	4 627	265	9 444	3 830	10 439	3 179
1982	261	711	145	1 376	173	2 185	4 694	340	9 913	5 592	11 115	3 299
1983	248	730	146	1 393	175	2 184	4 706	472	10 230	6 876	11 314	3 343
1984	250	751	125	1 410	175	2 178	4 696	550	10 641	6 908	11 420	3 372
1985	245	767	108	1 862	177	2 166	4 660	583	10 519	6 496	11 949	3 393
1986	263	783	94	1 898	176	2 113	4 429	575	10 842	6 220	12 406	3 211
1987	277	793	170	1 934	171	1 932	3 643	568	11 011	5 873	12 644	2 508
1988	288	814	210	1 976	169	1 895	3 575	578	11 169	5 493	13 048	2 595
1989	318	845	211	2 011	188	1 857	3 515	562	11 739	5 119	13 577	2 675
1990	348	879	205	2 040	193	1 810	3 442	522	12 973	5 062	13 352	2 763
1991	348	904	207	2 069	195	1 800	3 430	501	13 464	5 309	13 955	2 872
1992	341	913	249	2 097	195	1 806	3 444	492	13 805	5 696	14 538	3 057
1993	345	921	332	2 127	195	1 805	3 446	497	14 035	2 963	14 912	3 091
1994	215	894	410	2 152	196	1 811	3 464	505	11 837	3 669	14 769	3 187
1995	220	860	395	2 186	196	1 813	3 468	502	11 364	3 716	15 180	2 955
1996	135	855	376	2 216	193	1 807	3 433	495	9 893	3 641	15 853	2 898
1997	97	865	335	2 248	187	1 809	3 419	451	9 142	3 204	16 609	2 834
1998	104	907	287	2 276	180	1 811	3 397	412	10 389	2 789	17 578	2 870
1999	108	926	223	2 305	174	1 825	3 406	381	11 119	2 274	18 399	2 828
2000	106	957	189	2 334	168	1 842	3 424	354	11 604	1 954	19 098	2 971
2001	106	981	166	2 366	163	1 865	3 452	342	12 140	1 913	20 284	3 043
2002	79	993	204	2 402	158	1 890	3 480	341	12 281	2 277	21 376	3 136
2003	66	982	287	2 446	151	1 911	3 506	359	12 295	3 244	22 427	3 217
2004	64	961	323	2 499	145	1 925	3 528	363	12 299	4 010	22 890	3 225
2005	77	899	305	2 554	138	1 930	3 525	355	11 923	4 076	23 369	3 192
2006	91	863	249	2 605	131	1 933	3 520	329	11 701	3 564	24 243	3 263
2007	96	847	192	2 664	123	1 928	3 492	305	11 863	2 863	25 198	3 349
2008	82	838	171	2 735	115	1 930	3 485	292	10 244	2 428	26 446	3 390
2009	88	834	270	2 813	106	1 933	3 481	317	10 123	3 541	27 580	3 401

Tabel 4b
Werkstakingen

	Geschillen	Verloren arbeidsdagen	Betrokken werknemers
	<i>aantal</i>	<i>x 1 000</i>	
1901	122		5
1902	142		15
1903	163		35
1904	102	658	11
1905	132	123	7
1906	181	295	19
1907	154	458	15
1908	135	102	7
1909	189	297	9
1910	146	366	13
1911	217	442	20
1912	283	467	22
1913	427	912	30
1914	271	393	16
1915	269	118	15
1916	377	261	18
1917	344	545	31
1918	325	716	40
1919	649	1 057	62
1920	481	2 355	67
1921	299	1 282	48
1922	325	1 224	44
1923	289	1 216	56
1924	239	3 156	27
1925	262	781	32
1926	212	281	9
1927	230	202	14
1928	205	635	17
1929	226	890	21
1930	212	229	11
1931	215	766	28
1932	216	1 636	32
1933	184	483	15
1934	152	90	6
1935	152	244	13
1936	96	77	10
1937	95	32	6
1938	141	125	6
1939	90	91	5
1940	23	43	3
1941			
1942			
1943			
1944			
1945	118	161	37
1946	270	682	72
1947	272	203	60
1948	183	131	18
1949	116	289	14
1950	79	163	18
1951	85	67	14
1952	40	31	4
1953	58	30	11
1954	91	59	19
1955	63	133	21
1956	49	228	38
1957	37	7	1
1958	73	37	5
1959	48	14	8
1960	40	526	84
1961	43	25	9
1962	24	9	2
1963	104	38	26
1964	53	44	9
1965	60	55	23
1966	20	13	11
1967	8	6	2
1968	11	14	5
1969	28	22	12
1970	47	294	86
1971	25	98	37
1972	58	137	25
1973	27	598	65
1974	41	12	12
1975	15	1	1
1976	28	16	21
1977	37	246	44
1978	32	6	10
1979	51	310	51
1980	22	57	26

**Tabel 4b slot
Werkstakingen**

	Geschillen	Verloren arbeidsdagen	Betrokken werknemers
	<i>aantal</i>	<i>x 1 000</i>	
1981	11	24	9
1982	12	215	70
1983	9	118	20
1984	11	29	16
1985	45	89	23
1986	35	39	17
1987	28	58	13
1988	38	9	5
1989	27	24	15
1990	29	207	25
1991	28	96	42
1992	23	85	52
1993	12	45	21
1994	17	47	22
1995	14	692	55
1996	12	7	8
1997	17	15	7
1998	22	33	31
1999	24	76	59
2000	23	9	10
2001	16	45	37
2002	16	246	29
2003	14	15	11
2004	12	62	104
2005	28	42	29
2006	31	16	11
2007	20	26	21
2008	21	121	52
2009	25	5	4

Toelichting

Ziektewet

De gegevens tot 1997 hebben uitsluitend betrekking op de omslagleden van de bedrijfsverenigingen, gelijk aan 80 procent van het totaal aan verzekerde mensjaren. De cijfers over de uitkeringsgevallen geven de gemiddelde aantallen uitkeringen per dag aan.

Bronnen:

1930: overheid/bedrijfsleven.

1953: bedrijfsverenigingen.

1997: uitvoeringsinstellingen.

2002: UWV.

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

De aantallen hebben betrekking op de Ongevallenwetten 1901 en 1921 (1901–1967), de Land- en Tuinbouwongevallenwet (1922–1967), de Invaliditeitswet (vanaf 1919), de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (vanaf 1967) en de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (vanaf 1976).

Tot en met 1966 hebben de cijfers uitsluitend betrekking op blijvende ongevallenrenten aan getroffen en invaliditeitsrenten. Niet in begrepen zijn de tijdelijke ongevallenuitkeringen, renten aan nabestaanden en ouderdomsrenten.

Bronnen:

1900: overheid/bedrijfsleven.

1953: bedrijfsverenigingen.

1997: uitvoeringsinstellingen.

2002: UWV.

Werkloosheidsuitkeringen

Totaal aantal uitkeringen van de Werkloosheidswet en de Wet Werkloosheidsvoorziening (1965–1987). De aantallen zijn inclusief de uitkeringen die niet tot uitbetaling zijn gekomen, onder andere omdat er inkomsten zijn uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering (zogenoemde nul-uitkeringen).

AOW-uitkeringen

Uitvoerend-cijfers van de aantallen pensioenuitkeringen als gevolg van de Noodwet Ouderdomsvoorziening (1947–1956) en de Algemene Ouderdomswet (vanaf 1957). De Ouderdomswet 1919 is hier geheel buiten beschouwing gebleven. Hetzelfde geldt voor uitkeringen/renten op grond van verwante regelingen. De aantallen geven de situatie weer op 31 december.

Bronnen:

1947: Rijksverzekeringsbank.

1956: Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid.

1986: Sociale Verzekeringsbank.

Anw-uitkeringen

De Algemene Nabestaandenwet (Anw, 1996) vervangt de Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) van 1959. Sindsdien is niet meer de leeftijd het criterium voor het recht op een uitkering maar het geboortjaar. De maximumleeftijd waarop het recht op een wezenuitkering bestaat is voor kinderen die studeren of het huishouden verzorgen, is teruggebracht van 27 jaar naar 21 jaar.

AKW-uitkeringen

Exclusief de kinderbijslagwetten voor rentetrekken.

Bijstandsregelingen

Uitkeringen in het kader van de periodieke algemene bijstand en de Rijksgroepsregeling Werkloze werknemers.

5. Natuur, milieu en bodemgebruik

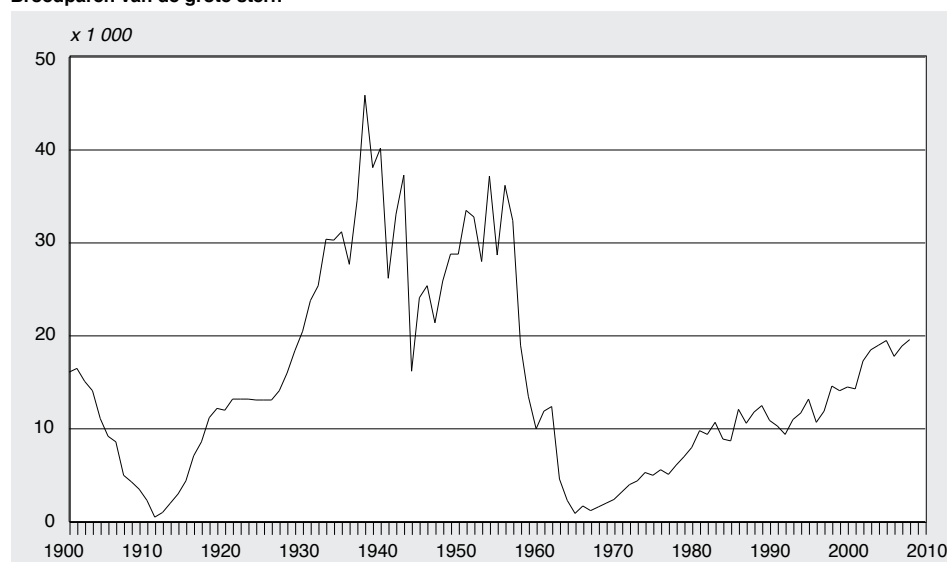
Grote stern: speelvogel van mens, industrie en natuur

Van de grote stern worden in ons land de laatste jaren zo'n 18 tot 20 duizend broedparen geregistreerd. Dat zijn er iets meer dan aan het begin van de twintigste eeuw. Het aantal broedparen van de stern wisselde door de jaren heen sterk. Rond 1910 werd op grote schaal op de grote stern gejaagd. De vogelveren werden gebruikt om dameshoeden mee te versieren. Nadat deze vogel in 1908 wettelijk beschermd werd, kon de populatie uitgroeien tot 30 tot 40 duizend broedparen in de jaren dertig. In de oorlogsjaren halveerde de populatie omdat mensen de eieren gingen eten, maar in de jaren vijftig groeide de populatie sterk, onder meer in De Beer bij Hoek van Holland, een broedgebied dat was ontstaan bij het graven van Nieuwe Waterweg, waar 10 duizend paren konden worden waargenomen.

Het aantal broedparen van de grote stern daalde rond 1960 sterk door lozingen van organochloorverbindingen in de Nieuwe Waterweg. In 1965 waren nog slechts 900 broedparen over. Ook het verloren gaan van De Beer, begin jaren zestig, speelde een rol.

Na het stoppen van de lozingen is het aantal paren weer toegenomen tot bijna 20 duizend in 2008. Zoveel als het er in de jaren vijftig waren, zijn het er nog steeds niet. Vermoedelijk belemmeren nu de beschikbaarheid van voldoende voedsel, door overbevissing en

Broedparen van de grote stern

Bron: CBS.

eutrofiëring van het water, de verdere groei van de populatie.

De grootste kolonies bevinden zich thans op Griend, de Kleine Stampersplaat (Grevelingen) en de Hooge Platen (Westerschelde).

Tabel 5a
Klimaat

	Gemiddelde temperatuur			Ijsdagen	Vorstdagen	Zomerse dagen	Graad- dagen	Neerslag	Zonneschijn
	jaar	winter	zomer						
	<i>graden Celsius</i>			<i>dagen</i>			<i>graden Celsius</i>	<i>mm</i>	<i>uren</i>
1900	9	1	17						1 403
1901	8	1	16						1 361
1902	8	2	15						1 276
1903	9	3	15						1 193
1904	9	1	16						1 470
1905	8	3	17						1 481
1906	9	2	16					742	1 558
1907	8	0	14					680	1 281
1908	8	1	16					659	1 560
1909	8	0	14					850	1 554
1910	9	3	15					836	1 574
1911	9	3	17					656	1 740
1912	9	3	15					1 051	1 389
1913	9	3	14					736	1 446
1914	9	3	16					804	1 625
1915	8	3	15					914	1 582
1916	9	4	14					917	1 359
1917	8	0	17					803	1 686
1918	9	2	15					907	1 518
1919	8	2	14					759	1 451
1920	9	4	15					656	1 594
1921	9	3	16					407	1 781
1922	8	1	15					665	1 581
1923	8	3	15					861	1 348
1924	8	0	15					796	1 501
1925	9	4	16					921	1 467
1926	9	3	16					728	1 310
1927	8	3	15					895	1 320
1928	9	2	15					834	1 658
1929	8	-1	15					645	1 772
1930	9	3	16					931	1 532
1931	8	2	15					789	1 539
1932	9	2	17					760	1 546
1933	9	2	17					522	1 759
1934	10	1	16					728	1 652
1935	9	4	17					939	1 572
1936	9	3	16					766	1 498
1937	9	3	16					745	1 286
1938	9	3	16					801	1 450
1939	9	2	17					859	1 618
1940	8	-1	15				3 629	840	1 637
1941	8	0	17				3 482	762	1 560
1942	8	-1	16				3 568	800	1 597
1943	9	3	16				3 090	686	1 816
1944	9	2	16				3 193	828	1 547
1945	10	2	16				2 974	824	1 428
1946	9	2	15				3 281	818	1 522
1947	9	-2	18				3 289	751	1 882
1948	9	4	16				3 039	738	1 678
1949	10	3	16				2 959	667	1 829
1950	9	3	17	15	65	22	3 193	951	1 562
1951	9	2	16				3 064	810	1 611
1952	9	3	16	6	75	14	3 379	792	1 604
1953	9	1	16	9	55	21	3 075	607	1 528
1954	9	1	15	15	62	9	3 291	818	1 410
1955	9	2	16	14	88	17	3 410	660	1 640
1956	8	0	14	28	76	4	3 607	752	1 387
1957	9	4	16	3	41	15	3 014	924	1 488
1958	9	3	15	1	64	15	3 190	829	1 413
1959	9	2	17	11	55	37	2 960	539	1 986
1960	9	3	15	5	44	10	3 063	928	1 355
1961	9	3	15	9	42	16	3 010	912	1 435
1962	8	2	14	13	72	4	3 601	765	1 398
1963	7	-3	15	42	92	25	3 717	777	1 425
1964	8	1	15	11	71	23	3 320	748	1 531
1965	8	2	14	6	72	4	3 404	1 160	1 509
1966	9	3	16	16	57	14	3 171	1 143	1 319
1967	9	4	16	3	41	15	2 991	856	1 498
1968	9	2	16	14	79	15	3 268	863	1 332
1969	9	1	17	17	81	29	3 282	748	1 519
1970	9	0	16	14	72	24	3 295	909	1 490
1971	9	2	16	9	66	13	3 133	562	1 621
1972	8	3	15	7	61	9	3 379	656	1 469
1973	9	3	16	3	70	24	3 234	780	1 608
1974	9	4	15	2	37	7	3 033	993	1 528
1975	9	5	17	0	58	32	3 083	628	1 643

**Tabel 5a slot
Klimaat**

	Gemiddelde temperatuur			Ijsdagen	Vorstdagen	Zomerse dagen	Graad- dagen	Neerslag	Zonneschijn
	jaar	winter	zomer						
	graden Celsius			dagen			graden Celsius	mm	uren
1976	10	3	18	8	64	45	3 097	542	1 813
1977	9	3	15	3	47	6	2 997	813	1 365
1978	9	3	15	14	64	13	3 304	645	1 317
1979	8	0	15	25	83	13	3 476	873	1 331
1980	9	3	15	10	72	12	3 301	863	1 427
1981	9	2	15	12	73	14	3 244	992	1 308
1982	10	1	17	18	74	32	3 005	635	1 649
1983	10	3	18	3	63	40	2 999	891	1 550
1984	9	3	15	3	56	16	3 177	890	1 392
1985	8	0	15	28	89	15	3 487	727	1 390
1986	9	1	16	19	73	21	3 333	834	1 550
1987	8	1	15	17	80	11	3 372	976	1 308
1988	10	5	15	0	34	15	2 823	933	1 218
1989	10	5	17	1	41	34	2 729	718	1 719
1990	10	6	16	0	33	32	2 677	764	1 622
1991	9	2	16	8	68	26	3 163	716	1 530
1992	10	3	17	6	34	33	2 829	957	1 536
1993	9	3	15	8	60	13	3 076	929	1 494
1994	10	3	18	7	48	24	2 835	1 036	1 548
1995	10	5	18	12	61	41	2 917	798	1 814
1996	8	0	16	25	101	20	3 504	614	1 607
1997	10	1	18	12	55	28	2 929	786	1 693
1998	10	5	16	6	41	17	2 821	1 307	1 354
1999	10	4	17	2	45	31	2 676	977	1 720
2000	10	5	16	2	35	22	2 659	975	1 515
2001	10	4	17	3	66	24	2 880	1 091	1 623
2002	10	4	17	6	40	18	2 720	988	1 688
2003	10	2	18	6	75	48	2 913	648	2 022
2004	10	4	17	3	65	25	2 880	910	1 623
2005	10	3	16	3	48	34	2 765	873	1 789
2006	11	2	18	2	60	51	2 671	867	1 725
2007	11	5	17	2	35	20	2 525	1 033	1 690
2008	10	5	17	1	26	55	2 785	943	1 735
2009	10	2	17	1	27	56	2 805	833	1 838

Tabel 5b
Bodemgebruik

	Totale opper- vlakte	Verkeesterrein				Bebouwd terrein				Semi-bebouwd terrein			
		totaal	w.v.			totaal	w.v.			totaal	w.v.		
			spoor- terrein	weg- verkeers- terrein	vliegveld		woon- terrein	bedrijven- terrein	sociaal- culturele voorzieningen		delfstof- winplaats	bouw- terrein	overige
	<i>km²</i>												
1900	32 550												
1901													
1902													
1903													
1904													
1905	32 570												
1906	32 570												
1907	32 570												
1908													
1909	32 600												
1910	32 610												
1911	32 610												
1912	32 620												
1913	32 620												
1914	32 620												
1915	32 620												
1916	32 620												
1917	32 620												
1918	32 630												
1919	32 640												
1920	32 650												
1921	32 670												
1922	32 680												
1923	32 680												
1924	32 680												
1925	32 670												
1926	32 680												
1927	32 670												
1928	32 670												
1929	32 680												
1930	32 750												
1931	32 780												
1932	32 910												
1933	32 900												
1934	32 910												
1935	32 920												
1936	32 930												
1937	32 970												
1938	32 990												
1939	33 270												
1940	33 350												
1941	33 420												
1942	33 500												
1943	33 690												
1944													
1945	33 720												
1946	33 830												
1947	33 840												
1948	33 840												
1949	33 850												
1950	35 500	951	122	774	55								
1951	35 500	975	118	802	55								
1952	35 500	968	116	790	62								
1953	35 500	988	117	808	63								
1954	35 500	983	116	801	66								
1955	35 500	993	114	808	71			36					
1956	35 500	1 001	114	816	71			45					
1957	35 500	1 002	113	812	77			58					
1958	36 160	983	106	802	75			66					
1959	36 160	990	99	817	74			67					
1960	36 160	874	98	706	70			76					
1961	36 153	791	87	634	70			96				251	
1962	36 153	780	81	631	68			118				240	
1963	36 175	770	78	631	61			144				191	
1964	36 102	731	72	598	61			168				167	
1965	36 056	644	71	511	62			182				158	
1966	36 151	641	68	505	68			216				143	
1967	36 152	646	66	512	68	1 983	1 751	232				221	
1968	36 621	654	67	517	70	2 028	1 794	234				253	
1969	36 622	662	65	527	70	2 100	1 874	226				258	
1970	36 623	669	66	534	69	2 121	1 883	238				253	

Recreatieterrein				Agrarisch terrein			Bos en open natuurlijk terrein			Water		
totaal	w.v.			totaal	w.v.		totaal	w.v.		totaal	w.v.	
	park en plantsoen	sport- terrein	overige		glastuin- bouw	overige		bos	open natuurlijk terrein		binnen- water	buiten- water
						21 160	8 760	2 520	6 240	910		
						21 270	8 410	2 570	5 840	900		
							8 360	2 570	5 790	890		
							8 320	2 580	5 740	890		
						21 540	8 190	2 600	5 590	900		
							8 130	2 600	5 530	900		
							8 050	2 610	5 440	900		
							7 950	2 600	5 350	900		
							7 830	2 580	5 250	910		
						22 010	7 750	2 570	5 180	920		
							7 680	2 570	5 110	910		
							7 620	2 570	5 050	900		
							7 590	2 540	5 050	910		
							7 560	2 520	5 040	920		
						22 180	7 480	2 490	4 990	920		
							7 410	2 480	4 930	920		
							7 340	2 490	4 850	940		
							7 260	2 480	4 780	950		
							7 130	2 500	4 630	970		
						22 530	7 060	2 500	4 560	970		
							6 970	2 490	4 480	950		
							6 880	2 490	4 390	940		
							6 780	2 500	4 280	930		
							6 680	2 530	4 150	920		
						22 950	6 570	2 540	4 030	910		
							6 450	2 540	3 910	910		
							6 360	2 540	3 820	910		
							6 320	2 540	3 780	900		
							6 270	2 550	3 720	890		
						23 350	6 180	2 550	3 630	900		
							6 120	2 550	3 570	900		
						23 440	6 040	2 560	3 480	890		
						23 590	5 890	2 560	3 330	900		
						23 600	5 390	2 580	2 810	870		
						23 730	5 230	2 580	2 650	1 100		
						23 240	6 160	2 580	3 580	610		
						23 410	5 720	2 510	3 210	660		
						23 360	5 720	2 470	3 250	720		
						23 540	5 670	2 440	3 230	710		
						21 680	5 680	2 410	3 270	680		
						24 790	5 600	2 430	3 170	730		
						24 890	5 490	2 430	3 060	740		
						24 980	5 360	2 420	2 940	740		
						25 050	5 060	2 420	2 640	880		
36						25 050	5 150	2 420	2 730	880		
41						25 050	5 060	2 430	2 630	1 910		
46						25 130	5 020	2 440	2 580	2 060		
53						25 310	4 950	2 450	2 500	1 960		
56						25 310	4 920	2 460	2 460	1 950		
65						25 330	4 820	2 450	2 370	1 990		
65						25 320	4 790	2 500	2 290	2 020		
67						25 330	4 740	2 490	2 250	2 290		
68						25 310	5 340	2 600	2 740	2 400		
73						25 440	5 170	2 640	2 530	2 440		
80						25 520	5 040	2 680	2 360	2 500		
84						25 590	5 000	2 700	2 300	2 490		
88						25 630	4 940	2 760	2 180	2 570		
95						25 590	4 890	2 800	2 090	2 630		
100						25 590	4 910	2 880	2 030	2 610		
110						25 690	4 790	2 890	1 900	2 650		
120						25 680	4 730	2 920	1 810	2 720		
96						25 660	4 630	2 940	1 690	2 770		
99						25 620	4 580	2 950	1 630	3 240		
94						25 580	4 970	2 960	2 010	2 820		
85						25 520	4 970	2 980	1 990	2 840		

**Tabel 5b slot
Bodemgebruik**

	Totale opper- vlakte	Verkeesterrein				Bebouwd terrein				Semi-bebouwd terrein			
		totaal	w.v.			totaal	w.v.			totaal	w.v.		
			spoor- terrein	weg- verkeers- terrein	vliegveld		woon- terrein	bedrijven- terrein	sociaal- culturele voorzieningen		delfstof- winplaats	bouw- terrein	overige
	<i>km²</i>												
1971	36 711	686	66	551	69	2 189	1 941	248				243	
1972	36 842	692	65	558	69	2 255	2 000	255				278	
1973	36 946	698	65	563	70	2 336	2 068	268				306	109
1974	36 948	714	64	578	72	2 404	2 128	276				311	110
1975	36 948	719	64	583	72	2 472	2 184	288				299	114
1976	36 948	742	65	605	72	2 531	2 233	298				286	115
1977	37 187	1 269	101	1 100	68	2 588	1 871	545	172	523	72	337	114
1978	37 187												
1979	37 283	1 263	101	1 112	50	2 674	1 935	568	171	532	70	341	121
1980	37 283												
1981	37 305	1 289	101	1 138	50	2 765	1 997	594	174	517	72	326	119
1982	37 305												
1983	37 291	1 303	101	1 158	44	2 837	2 052	606	178	479	70	285	123
1984	37 291												
1985	37 334	1 328	103	1 181	43	2 885	2 085	618	183	452	65	254	133
1986	37 334												
1987	37 334												
1988	37 334												
1989	39 858	1 374	106	1 229	40	2 973	2 131	670	171	429	63	224	142
1990	40 935												
1991	41 049												
1992	41 028												
1993	41 028	1 331	101	1 197	33	3 027	2 168	698	161	440	66	237	137
1994	41 028												
1995	41 044												
1996	41 526	1 125	91	1 008	26	3 048	2 138	759	152	378	31	217	130
1997	41 526												
1998	41 526												
1999	41 526												
2000	41 528	1 130	88	1 016	26	3 183	2 211	820	152	486	32	327	127
2001	41 528												
2002	41 528												
2003	41 528	1 147	84	1 040	22	3 289	2 239	895	154	506	31	349	126
2004	41 528												
2005	41 543												
2006	41 543	1 160	85	1 050	25	3 379	2 278	945	156	528	31	376	121

Recreatieterrein				Agrarisch terrein			Bos en open natuurlijk terrein			Water		
totaal	w.v.			totaal	w.v.		totaal	w.v.		totaal	w.v.	
	park en plantsoen	sport- terrein	overige		glastuin- bouw	overige		bos	open natuurlijk terrein		binnen- water	buiten- water
	90					25 410	4 890	2 990	1 900	3 030		
	90					25 370	4 820	3 000	1 820	3 040		
	87	105				25 330	4 790	3 030	1 760	3 040		
	89	113				25 250	4 770	3 060	1 710	3 130		
	95	121				25 160	4 770	3 080	1 690	3 140		
	101	128				25 110	4 740	3 090	1 650	3 140		
647	120	209	318	24 372	133	24 238	4 546	2 905	1 641	3 243	1 586	1 656
675	128	218	329	24 252	137	24 115	4 543	2 940	1 603	3 344	1 595	1 749
710	139	231	340	24 133	139	23 994	4 514	2 955	1 560	3 376	1 610	1 766
738	145	240	352	24 042	140	23 903	4 525	2 969	1 557	3 368	1 635	1 733
782	154	249	379	23 974	138	23 836	4 500	3 003	1 497	3 414	1 677	1 737
784	161	262	362	23 833	135	23 699	4 478	3 041	1 437	5 986	1 818	4 168
809	154	294	361	23 755	142	23 614	4 517	3 108	1 409	7 148	2 973	4 175
862	227	311	325	23 604	139	23 465	4 784	3 441	1 343	7 726	3 553	4 173
889	240	315	334	23 260	150	23 111	4 835	3 501	1 334	7 744	3 574	4 170
937	267	322	348	23 037	157	22 880	4 841	3 464	1 377	7 772	3 598	4 174
963	277	334	352	22 858	162	22 696	4 840	3 447	1 393	7 814	3 626	4 188

Tabel 5c
Ontwikkeling soorten

	Gevangen muskusratten	Gewone zeehond Waddenzee	Grote stern (broedparen)	Raaf (paren)	Aalscholver (broedparen)	Intrek glasaal
	<i>x 1 000</i>	<i>abs.</i>	<i>x 1 000</i>	<i>abs.</i>	<i>x 1 000</i>	<i>aantal per monster</i>
1900			16,1			
1901			16,5			
1902			15,1			
1903			14,1			
1904			11,1			
1905			9,2			
1906			8,6			
1907			5,0			
1908			4,3			
1909			3,5			
1910			2,3			
1911			0,5			
1912			1,0			
1913			2,0			
1914			3,0			
1915			4,4			
1916			7,1			
1917			8,6			
1918			11,2		3,0	
1919			12,2			
1920			12,0			
1921			13,2			
1922			13,2			
1923			13,2			
1924			13,1			
1925			13,1		1,9	
1926			13,1		1,4	
1927			14,1			
1928			16,0			
1929			18,4			
1930			20,5		1,5	
1931			23,8			
1932			25,4			
1933			30,4			
1934			30,3			
1935			31,2			
1936			27,7			
1937			34,6			
1938			45,9			
1939			38,1			
1940			40,2		4,0	25,9
1941			26,2		3,7	24,9
1942			33,1			25,0
1943			37,3			25,3
1944			16,2			23,8
1945			24,1			20,2
1946			25,4			18,2
1947			21,4			9,8
1948			25,9			7,6
1949			28,8			9,6
1950	0,3		28,8			30,8
1951			33,5			33,2
1952			32,8		3,4	37,5
1953	0,8		28,0			43,5
1954	0,5		37,2			42,0
1955	0,4		28,7			23,8
1956	0,3		36,2		1,2	34,9
1957	0,4		32,4		0,0	37,5
1958	0,7		19,0		0,0	35,9
1959	0,7	1 125	13,5		0,0	44,4
1960	0,4	1 250	10,0		1,6	64,8
1961	0,7	1 250	11,9		1,0	85,5
1962	1,6	1 375	12,4		0,8	88,4
1963	3,2	1 500	4,6		1,1	105,2
1964	5,3	1 515	2,3		1,1	100,2
1965	5,0	1 450	0,9		1,1	83,8
1966	8,5	1 245	1,7		1,2	53,9
1967	14,0	890	1,2		1,3	47,8
1968	11,0	920	1,6			36,1
1969	16,0	975	2,0			35,5
1970	14,0	965	2,4		2,2	36,0
1971	21,0	665	3,2		2,3	36,7
1972	24,0	650	4,0		2,5	39,1
1973	34,0	540	4,4		3,4	37,5
1974	54,0	530	5,3		3,2	40,4
1975	70,0	520	5,0		4,0	49,2

Tabel 5c slot
Ontwikkeling soorten

	Gevangen muskusratten	Gewone zeehond Waddenzee	Grote stern (broedparen)	Raaf (paren)	Aalscholver (broedparen)	Intrek glasaal
	<i>x 1 000</i>	<i>abs.</i>	<i>x 1 000</i>	<i>abs.</i>	<i>x 1 000</i>	<i>aantal per monster</i>
1976	62	480	5,6	4	3,4	54,1
1977	75	485	5,1	5	4,2	62,3
1978	104	505	6,1	6	4,5	60,6
1979	113	545	7,0	10	4,6	59,3
1980	115	515	8,0	8	5,5	45,7
1981	141	585	9,8	5	7,0	37,3
1982	178	655	9,4	5	7,2	25,4
1983	215	710	10,7	6	8,5	21,3
1984	211	740	8,9	8	10,5	18,8
1985	230	775	8,7	10	10,7	16,2
1986	261	800	12,1	13	12,6	14,5
1987	287	1 055	10,6	17	12,3	11,6
1988	344	975	11,8	23	13,6	8,7
1989	338	535	12,5	29	14,9	4,9
1990	369	560	10,9	46	18,6	4,1
1991	434	750	10,3	60	19,3	3,7
1992	401	960	9,4	81	21,0	4,1
1993	352	1 075	11,0	81	20,6	4,9
1994	339	1 230	11,7	87	14,8	6,6
1995	334	1 410	13,2	85	16,7	9,1
1996	327	1 590	10,7	114	18,6	8,9
1997	263	2 020	11,9	88	17,4	8,5
1998	249	2 280	14,6	91	19,9	7,1
1999	297	2 400	14,1	84	18,7	5,2
2000	277	3 330	14,5	87	20,0	2,3
2001	299	3 595	14,3	78	20,4	2,1
2002	363	4 465	17,3	70	22,1	1,7
2003	399	2 365	18,5	77	22,6	1,4
2004	403	3 194	19,0	79	23,0	1,4
2005	336	3 443	19,5	80	22,0	1,4
2006	245	4 065	17,8	85	23,3	1,1
2007	234	4 159	18,9	82	21,0	0,8
2008	188	5 975	19,6	82	21,0	
2009	97	6 339				

Toelichting

Wintergemiddelde

De winter loopt van december tot en met februari.

Zomergemiddelde

De zomer loopt van juni tot en met augustus.

Ijsdagen

Aantal dagen in het jaar met een maximumtemperatuur lager dan 0,0 graden Celsius.

Vorstdagen

Aantal dagen in het jaar met een minimumtemperatuur lager dan 0,0 graden Celsius.

Zomerse dagen

Aantal dagen in het jaar met een maximumtemperatuur van 25,0 graden Celsius of hoger.

Tropische dagen

Aantal dagen in het jaar met een maximumtemperatuur van 30,0 graden Celsius of hoger.

Graaddagen

De som per jaar van de daggemiddelde temperatuur beneden de stookgrens van 18 graden Celsius.

Bijvoorbeeld:

- daggemiddelde temperatuur 20 graden Celsius: geen graaddagen
- daggemiddelde temperatuur 10 graden Celsius: $18 - 10 = 8$ graaddagen
- daggemiddelde temperatuur -4 graden Celsius: $18 - (-4) = 22$ graaddagen

De som over deze drie dagen is dus 30 graaddagen

Hoeveelheid neerslag

Aantal mm neerslag dat valt tussen 8 uur 's morgens en 8 uur de volgende morgen, gemeten met een pluviometer (regenmeter).

Hoeveelheid zonneschijn

De duur van de zonneschijn in uren. Tot 1992 gemeten met de Campbell-Stokes zonneschijnmeter, vanaf 1992 langs elektronische weg gemeten met een pyranometer. Waarden boven circa 120 Watt/m² worden geregistreerd als zonneschijn. Dat komt ongeveer overeen met een situatie dat de zon schaduw maakt.

Water

Gemeentelijk ingedeeld binnen- en buitenwater.

1899–1949: exclusief water groter dan 75 ha;

1899–1939: inclusief vergraven grond, moeras en strand;

1940–1945: exclusief vergraven grond, moeras en strand;

1950–1966: de gegevens hebben betrekking op een herberekening van het bodemgebruik, uitgaande van de stand op 1 januari 1967.

1968: vermeerdering door indijking Zuid-Flevoland en door gewijzigde gemeentegrens Het Bildt en de Waddenzee.

1977: toeneming door gemeentelijke indeling van Waddenzee, Eems, Dollard en Noordzee en gewijzigde interpretatie van de rijksgrens in de Eems.

Vanaf 1985: toeneming ten gevolge van het gemeentelijk indelen van de Waddenzee, delen van de Noordzee en het IJsselmeer.

Spoorterrein

Terrein in gebruik voor vervoer en transport per rail. Tot en met 1993 werden ook terreinen voor tram en metro in deze categorie opgenomen.

Wegverkeersterrein

Terrein in gebruik voor vervoer en transport over het hoofdwegenetwerk. Tot en met 1993 zijn ook onverharde wegen in deze categorie opgenomen.

Bedrijfterrein

Terrein in gebruik voor geconcentreerde detailhandel en horeca-activiteiten, voor het algemeen nut, nijverheid, handel en zakelijke dienstverlening.

Vanaf 1955–1976 alleen industrieterreinen.

Vanaf 1977 een samengestelde categorie: detailhandel en horeca, openbare voorziening en bedrijfterrein zijn samengevoegd.

Overige semi-bebouwde terreinen

Terrein in gebruik als stortplaats, wrakkenopslag, begraafplaats of overig semi-verhard terrein.

Overig agrarisch terrein

Agrarisch terrein niet in gebruik voor glastuinbouw, zoals grasland, tuinland, bouwland of boomgaard.

1899–1939: cultuurgrond, inclusief tuinen voor eigen gebruik;

1940–1945: cultuurgrond, exclusief tuinen voor eigen gebruik;

1946–1976: inclusief smalle sloten, onverharde wegen, tuinen voor eigen gebruik;

vanaf 1977: inclusief smalle sloten, tuinen voor eigen gebruik.

vanaf 1996: inclusief on- en halfverharde wegen.

Open natuurlijke terreinen

Terrein in droge en natte natuurlijke staat. Tot en met 1959 inclusief dijken zonder wegen en natuurbaden.

Bronnen: Compendium voor de leefomgeving.

6. Energie

Tabel 6a
Energieaanbod

	Elektriciteit	w.v.				Aardgas	w.v.			
		productie		invoer	uitvoer		winning	invoer	uitvoer	voorraad- mutatie
		totaal	centraal							
mln kWh						mln m³				
1920			452							
1921			493							
1922			577							
1923										
1924			748							
1925			838							
1926			932							
1927			1 094							
1928			1 233							
1929			1 427							
1930			1 608							
1931			1 735							
1932			1 795							
1933			1 833							
1934			1 907							
1935			1 948							
1936		3 122	2 033	1 089						
1937		3 485	2 243	1 242						
1938	3 706	3 688	2 421	1 267	18					
1939	4 064	4 064	2 687	1 377	0					
1940	3 777	3 777	2 534	1 243	0					
1941	3 652	3 652	2 515	1 137	0					
1942	3 606	3 606	2 570	1 036	0					
1943	3 565	3 565	2 528	1 037	0					
1944	2 973	2 969	2 141	828	4					
1945	1 865	1 831	1 059	772	34					
1946	3 740	3 698	2 522	1 176	42	0	0	–	–	–
1947	4 610	4 635	3 319	1 316		1	1	–	–	–
1948	5 544	5 577	4 068	1 509		33	5	–	–	–
1949	6 304	6 337	4 615	1 722		33	7	–	–	–
1950	7 441	7 417	5 439	1 978	51	27	5	–	–	–
1951	8 214	7 911	5 756	2 155	307	4	9	–	–	–
1952	8 788	8 599	6 300	2 299	208	19	15	–	–	–
1953	9 591	9 603	7 107	2 496	65	77	24	–	–	–
1954	10 538	10 588	8 094	2 494	36	86	91	–	–	–
1955	11 385	11 188	8 611	2 577	240	43	128	–	–	–
1956	12 420	12 448	9 743	2 705	176	204	143	–	–	–
1957	13 286	13 367	10 498	2 869	128	209	137	–	–	–
1958	14 045	13 854	10 737	3 117	224	33	173	–	–	–
1959	15 046	14 971	11 505	3 466	140	65	215	–	–	–
1960	16 634	16 516	12 756	3 760	156	38	312	–	–	–
1961	17 667	17 624	13 716	3 908	110	67	426	–	–	–
1962	19 235	19 255	15 206	4 049	88	108	524	–	–	–
1963	21 031	20 984	16 818	4 166	141	94	619	–	–	–
1964	22 993	22 975	18 405	4 570	50	32	857	–	12	–
1965	25 044	25 010	20 198	4 812	103	69	1 702	–	36	–
1966	27 562	27 869	22 544	5 325	72	379	3 262	–	143	–
1967	29 725	30 056	24 484	5 572	69	400	5 739	–	1 369	–
1968	33 345	33 619	27 910	5 709	29	303	9 679	–	4 536	–
1969	36 786	37 144	31 267	5 877	27	385	14 263	–	7 774	–
1970	40 518	40 859	34 585	6 273	27	368	20 073	–	11 691	–
1971	43 822	44 904	38 452	6 453	1	1 083	26 228	–	17 668	–
1972	48 091	49 551	42 984	6 567	5	1 465	34 121	–	24 395	–
1973	51 284	52 628	45 638	6 989	7	1 351	37 931	–	33 217	–
1974	53 871	55 350	48 585	6 765	10	1 489	40 384	–	43 967	–
1975	54 029	54 287	48 419	5 868	54	312	42 093	–	49 295	22
1976	57 844	58 166	52 228	5 938	24	347	43 735	–	53 892	–4
1977	59 063	58 313	52 313	6 000	1 000	250	43 893	–	291	–32
1978	61 968	61 624	55 357	6 267	619	274	43 989	–	1 760	–55
1979	64 633	64 492	57 991	6 501	398	257	43 786	–	2 068	–10
1980	64 527	64 834	58 174	6 660	511	818	40 030	–	3 786	0
1981	63 960	64 081	57 610	6 471	333	453	38 105	–	3 352	–10
1982	63 204	60 340	53 119	7 221	3 106	242	36 400	–	3 390	2
1983	64 322	59 677	52 890	6 787	4 871	226	38 927	–	3 180	0
1984	66 310	62 827	55 151	7 676	3 660	177	41 343	–	77 828	12
1985	68 102	62 975	55 001	7 974	5 253	126	43 579	–	81 491	16

Aard- oliegrond- stoffen	w.v.					Aardolie- producten	w.v.				
	winning	productie	invoer	uitvoer	voorraad- mutatie		productie	invoer	uitvoer	bunkers	voorraad- mutatie
mln kg											
	2										
	6										
	63										
	213										
	496										
	621										
	705										
	714										
	715										
	820										
	939										
	1 024										
	1 097										
	1 523										
	1 621										
	1 773										
	1 918										
	2 047										
	2 157										
	2 215										
	2 269										
	2 395										
	2 366										
	2 265										
	2 147										
	2 020										
	1 919										
	1 714										
	1 637										
	1 556										
	1 575										
	1 573										
	1 546										
	1 598										
	1 520		99 124	43 382			60 515	13 228	32 008	12 175	
	1 581		114 091	55 053			65 457	19 231	37 888	10 916	
50 531	1 568		100 635	50 334	-1 338	34 557	57 238	28 547	40 955	10 484	211
40 752	1 606		81 738	44 037	1 444	36 175	51 298	32 769	39 718	10 048	1 874
39 578	1 894		76 770	40 114	1 027	34 812	53 335	36 399	45 854	9 886	818
43 668	2 900		71 164	31 590	1 194	35 474	59 325	36 447	50 833	9 309	-156
47 815	3 432		76 133	31 324	-427	34 138	62 059	32 456	51 466	8 762	-150
42 635	4 069		68 659	28 666	-1 427	32 101	55 593	36 931	50 920	10 051	548

**Tabel 6a slot
Energieaanbod**

	Elektriciteit						Aardgas				
	w.v.						w.v.				
	productie			invoer		uitvoer	winning		invoer	uitvoer	voorraad- mutatie
	totaal	centraal	decentraal								
	<i>mln kWh</i>						<i>mln m³</i>				
1986	69 347	67 170	58 551	8 619	2 189	12	43 469	74 488	1 987	33 010	4
1987	72 071	68 448	58 537	9 911	3 644	21	44 858	74 644	2 117	31 887	-16
1988	75 487	69 654	57 926	11 728	5 833	0	40 576	65 884	2 528	27 804	-32
1989	78 004	73 081	62 019	11 062	5 274	352	41 586	72 019	2 594	33 036	9
1990	81 098	71 892	59 582	12 310	9 678	472	41 179	72 663	2 688	34 167	-5
1991	83 437	74 282	61 601	12 681	9 778	622	46 004	82 098	2 316	38 407	-3
1992	85 909	77 231	62 763	14 468	8 906	228	44 772	82 639	2 798	40 663	-2
1993	87 295	76 992	60 718	16 274	10 572	269	46 140	84 297	3 491	41 633	-15
1994	90 238	79 677	61 710	17 967	10 850	289	44 560	79 628	3 482	38 544	-6
1995	92 454	81 063	60 770	20 293	11 978	587	45 829	80 710	3 652	38 533	0
1996	95 823	85 234	60 876	24 358	11 288	699	50 500	91 350	5 397	46 255	8
1997	99 291	86 659	60 732	25 927	13 107	475	47 429	80 838	6 843	40 237	-15
1998	102 795	90 981	62 254	28 727	12 235	421	47 115	77 105	6 831	36 841	20
1999	105 108	86 669	55 126	31 543	22 407	3 968	45 863	71 702	10 253	36 102	10
2000	108 342	89 426	56 546	32 880	22 947	4 031	46 346	69 180	16 500	39 329	-5
2001	111 523	94 240	62 374	31 866	21 493	4 210	47 648	74 323	20 267	46 950	8
2002	112 295	95 914	65 418	30 496	20 870	4 489	47 405	71 786	25 363	49 766	22
2003	113 687	96 695	66 539	30 156	20 802	3 810	47 648	69 114	24 147	45 581	-32
2004	116 942	100 725	70 398	30 327	21 405	5 188	48 644	81 499	17 860	50 742	27
2005	118 719	100 424	69 208	31 216	23 693	5 398	46 770	74 460	21 747	49 445	8
2006	120 294	98 835	67 136	31 699	27 346	5 887	45 344	73 300	23 866	51 813	-9
2007	122 773	105 164	70 429	34 735	23 089	5 480	44 072	72 084	24 735	52 770	23
2008	124 051	108 201	67 570	40 631	24 966	9 116	45 935	79 325	25 081	58 504	33
2009	117 119	112 231	70 917	41 314	15 452	10 564	46 301	74 659	24 323	52 717	36

	Aard- oliegrond- stoffen	w.v.				Aardolie- producten	w.v.					
		winning	productie	invoer	uitvoer		voorraad- mutatie	productie	invoer	uitvoer	bunkers	voorraad- mutatie
mln kg												
	50 160	4 995		75 348	29 912	-271	38 401	67 272	39 548	55 898	11 114	-1 407
	51 773	4 663		75 398	27 559	-730	37 130	67 432	34 506	55 555	11 009	1 757
	54 320	4 271		82 601	33 350	797	40 436	72 499	34 483	54 173	12 216	-157
	54 241	3 814		86 158	35 123	-608	40 716	72 944	38 111	57 807	11 955	-576
	51 755	3 976		85 933	38 239	86	40 672	67 840	39 522	54 281	12 614	205
	55 698	3 719		94 379	43 225	824	38 693	69 445	36 201	53 183	13 038	-732
	57 335	3 324		99 855	44 412	-1 433	37 819	71 423	31 388	52 102	13 442	552
	58 557	3 284		97 736	43 339	876	37 273	73 012	31 997	53 376	14 063	-298
	58 843	4 352		97 933	43 189	-253	43 344	79 135	31 144	52 538	13 595	-802
	62 523	3 523		98 104	39 342	237	42 503	82 143	29 530	56 810	14 048	1 688
	63 577	3 188		104 593	44 444	240	43 209	84 464	31 712	58 385	14 421	-162
	63 488	3 026		104 739	44 104	-172	43 478	84 031	36 499	61 330	15 341	-381
	64 801	2 736		107 376	44 515	-796	43 425	85 018	34 998	60 886	15 703	-2
	61 337	2 580		101 222	43 729	1 263	43 849	81 239	37 363	60 062	16 235	1 543
	61 788	2 351		103 308	43 075	-796	47 837	84 868	44 674	63 442	16 910	-1 353
	62 135	2 264		102 381	41 764	-745	49 570	86 220	46 864	65 920	18 195	601
	57 514	3 074		99 742	45 939	638	53 886	85 729	51 207	65 445	18 145	540
	59 945	3 076		103 499	47 613	983	58 438	91 474	50 426	66 025	17 152	-285
	62 062	2 891		106 748	47 304	-273	60 595	95 054	55 523	70 587	18 570	-826
	62 621	2 269		106 480	45 621	-507	62 534	96 504	63 575	75 964	20 931	-650
	61 034	2 022		103 969	44 390	-568	61 579	94 649	73 321	84 362	21 609	-421
	60 844	2 576	928	105 796	47 984	-473	39 338	68 303	64 505	73 920	20 049	498
	60 418	2 163	946	106 531	49 847	622	37 532	67 909	69 062	77 862	19 499	-2 078
	59 139	1 704	947	101 769	45 001	-280	39 187	68 876	76 814	88 318	17 885	-300

Tabel 6b
Energiebalans

	Winning	Invoer	Uitvoer	Invoersaldo	Bunkers	Voorraadmutatie
<i>PJ</i>						
1946				151	17	-16
1947				203	34	-23
1948				185	38	0
1949				209	48	4
1950				271	61	1
1951				326	81	-9
1952				317	78	-11
1953				316	75	11
1954				384	108	27
1955				472	118	-12
1956				549	129	-5
1957				540	120	-41
1958				520	121	-25
1959				498	115	4
1960				584	126	29
1961				708	170	-28
1962				780	183	33
1963				913	188	3
1964				1 039	214	-46
1965				1 080	243	-15
1966				1 151	244	-39
1967				1 193	259	-40
1968				1 199	319	27
1969				1 250	392	-13
1970	1 225			1 255	423	-41
1971	1 584			956	442	46
1972	2 023			903	537	61
1973	2 401			952	567	-169
1974	2 819			135	460	85
1975	3 023	4 681	4 754	-73	507	39
1976	3 232	5 316	5 277	39	544	-8
1977	3 245	5 047	5 073	-26	522	-1
1978	2 989	5 040	4 745	295	534	44
1979	3 126	5 967	5 621	346	464	-84
1980	3 032	5 855	5 689	166	445	-31
1981	2 821	5 243	5 211	32	421	143
1982	2 445	5 211	4 948	263	409	83
1983	2 634	4 951	4 850	101	387	74
1984	2 690	5 078	4 887	191	368	-1
1985	2 834	4 930	4 751	179	419	-36
1986	2 654	5 335	4 822	513	463	-65
1987	2 639	5 138	4 648	490	459	33
1988	2 350	5 533	4 719	814	509	26
1989	2 522	5 824	5 102	722	498	-55
1990	2 547	5 982	5 261	721	525	-20
1991	2 834	6 129	5 558	571	544	-5
1992	2 845	6 151	5 565	586	559	-30
1993	2 902	6 112	5 575	537	584	30
1994	2 802	6 124	5 431	693	565	-49
1995	2 808	6 101	5 449	652	586	91
1996	3 141	6 504	5 953	551	601	15
1997	2 790	6 847	5 920	927	639	-79
1998	2 677	6 943	5 929	1 014	655	-14
1999	2 502	6 848	5 814	1 034	677	134
2000	2 417	7 527	6 076	1 451	705	-98
2001	2 581	7 897	6 552	1 345	758	-11
2002	2 544	7 910	6 594	1 316	756	63
2003	2 460	8 007	6 520	1 487	714	16
2004	2 856	8 186	6 913	1 273	773	-42
2005	2 628	8 586	6 978	1 608	870	-55
2006	2 581	8 983	7 406	1 576	898	-26
2007	2 578	8 858	7 233	1 625	835	-15
2008	2 814	9 010	7 598	1 412	811	-81
2009	2 658	9 034	7 586	1 448	744	-100

Binnenlands verbruik	w.v.					
	steenkool en -producten	aardoliegrondstoffen en -producten	aardgas	elektriciteit	warmte, biomassa en afval	stoom uit kernenergie
2 016	192	1 171	635	-1	15	4
2 144	145	1 151	830	-4	18	4
2 451	124	1 228	1 080	-5	20	4
2 617	126	1 261	1 201	-5	23	12
2 579	120	1 125	1 278	-5	26	35
2 482	101	985	1 332	-1	28	36
2 718	126	1 134	1 384	-1	33	43
2 696	132	1 096	1 389	3	35	41
2 793	151	1 162	1 392	1	42	44
2 924	144	1 312	1 386	1	43	39
2 723	167	1 204	1 267	-1	40	46
2 575	185	1 105	1 206	0	39	40
2 381	214	926	1 152	10	37	42
2 422	221	878	1 232	17	35	38
2 511	267	847	1 309	13	35	41
2 558	266	817	1 379	19	36	42
2 640	274	901	1 376	8	35	45
2 703	289	905	1 420	14	38	39
2 682	346	948	1 284	22	42	40
2 691	343	935	1 316	19	35	43
2 723	366	944	1 303	34	37	38
2 857	337	955	1 456	34	39	36
2 841	336	969	1 417	33	42	43
2 885	339	956	1 460	39	48	42
2 881	361	976	1 410	40	50	43
2 964	375	997	1 451	44	56	43
3 106	363	994	1 598	41	66	45
2 999	353	998	1 501	48	73	25
3 022	359	1 010	1 491	46	76	39
2 993	315	1 038	1 452	70	79	40
3 065	329	1 073	1 469	73	82	41
3 157	351	1 105	1 508	67	85	41
3 167	353	1 115	1 500	64	94	40
3 248	364	1 174	1 508	67	93	41
3 314	360	1 204	1 540	67	104	39
3 311	342	1 249	1 480	75	124	41
3 233	325	1 221	1 435	88	127	36
3 353	357	1 352	1 395	77	132	41
3 334	338	1 274	1 454	73	154	40
3 262	309	1 243	1 466	35	167	41

Toelichting

Algemeen

De energiedragers zijn gewaardeerd op onderste verbrandingswaarde. 1 PJ = 1 petajoule = 10 tot de macht 15 J; 1 J = 1 joule = 0,24 calorie.

Binnenlands aanbod aardgas en aardoliegrondstoffen

Winning plus invoer minus uitvoer plus voorraadmutatie.

Binnenlands aanbod aardolieproducten

Productie plus invoer minus uitvoer minus bunkers plus voorraadmutatie.

Binnenlands aanbod elektriciteit

Productie plus invoer minus uitvoer.

Energiedragers

Steenkool en steenkoolproducten, aardoliegrondstoffen, aardolieproducten en overige energiedragers, waaronder aardgas, stoom uit kernenergie, elektriciteit en overige energie.

Bunkers

Bunkers is een bijzondere vorm van uitvoer van energiedragers. Het betreft de levering van brandstof aan schepen en vliegtuigen op Nederlands grondgebied, bestemd voor eigen voortstuwing in het grensoverschrijdend verkeer naar het buitenland.

7. Macro-economie

Conjunctuuronderzoek

Vanaf 1972 houdt het CBS conjunctuurenquêtes onder de bevolking. In het Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO) wordt aan zo'n duizend mensen, willekeurig gekozen, gevraagd naar hun mening over de economische situatie in het algemeen en over de financiële situatie van het eigen huishouden. Aanvankelijk deed het bureau dat viermaal per jaar en schriftelijk, sinds 1986 gebeurt dit maandelijks en telefonisch. Met de uitkomsten van het onderzoek hoopt het bureau onder meer zicht te krijgen op trendwijzigingen in de particuliere consumptie. De geënquêteerden krijgen veertig vragen voorgelegd, de index van het consumentenvertrouwen wordt samengesteld uit de antwoorden op vijf vragen. Twee vragen hebben betrekking op de economische situatie, twee op de eigen financiële situatie en één op de aankoop van duurzame consumptieartikelen.

De ontwikkeling van het consumentenvertrouwen blijkt de ontwikkeling van de toekomstige groei van de consumentenbestedingen en de reële groei van de economie (bruto binnenlands product) vrij goed te voorspellen: de bestedingen en het bbp stijgen wanneer het consumentenvertrouwen toeneemt, en dalen wanneer het vertrouwen afneemt.

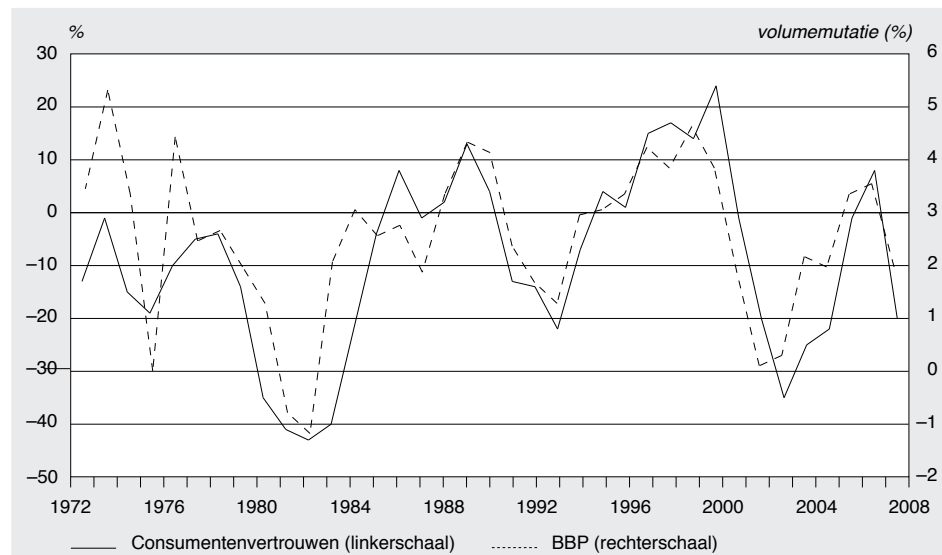
Conjunctuurlijnen

Het conjunctuuronderzoek van het CBS is al oud. De eerste stappen op het terrein zette het bureau in 1924 met de ontwikkeling van een zogeheten 'economische barometer'. Met zo'n barometer hoopten de CBS-onderzoekers de symptomen te ontdekken die waarschuwen voor een omslag in het economische klimaat. De 'Harvard barometer', in 1919 ontwikkeld door Persons, stond ervoor model. Anders dan de Harvard barometer was het echter van meet af aan niet de bedoeling dat het CBS de conjunctuur zou gaan voorspellen. Waarnemen was voldoende.

Het Bureau Conjunctuuronderzoek, onder leiding van de commies M.J. de Bosch Kemper, sinds 1928 bijgestaan door de dienstweigeraar Jan Tinbergen, stelde uiteindelijk ruim honderd indicatoren samen die de economische ontwikkeling beschreven op de hoofdterreinen van de geld- en effectenmarkt, het bankwezen, handel en verkeer, prijzen (groot- en kleinhandel), voortbrenging en verbruik, en lonen en arbeidsmarkt. Door de indicatoren in onderling verband te presenteren kon de economische toestand van Nederland, en de lijnen waarlangs deze zich ontwikkelde, worden gekarakteriseerd.

Het bureau presenteerde de resultaten van het conjunctuuronderzoek in zogeheten conjunctuurlijnen. Dat waren grafische illustraties waarin de ontwikkelingen van de indicatoren waren weergegeven als afwijkingen van de (langjarige) trend. De conjunctuurlijnen verschenen voor het eerst in 1928 in de *Sociaal-economische kroniek*, vanaf 1930 in de *De Nederlandsche Conjunctuur*. Samenvattingen verschenen in het *Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek*.

Consumentenvertrouwen en BBP

Bron: CBS.

Het conjunctuurbeeld van het Interbellum

Een financiële crisis die een economische crisis werd; de huidige kredietcrisis heeft zijn historische parallellen. De crisis van de jaren dertig spreekt waarschijnlijk het meest tot de verbeelding vanwege de massawerkloosheid die ontstond en de grote armoede in een tijd dat er nog maar weinig sociale voorzieningen waren. Economen zijn gefascineerd door de grotere krimp en de langere duur van de crisis ten opzichte van andere landen. De depressie van de jaren dertig hield vooral zo lang aan doordat ons land langer dan andere landen is vast blijven houden aan de gouden standaard, waardoor onze concurrentiepositie verslechterde.

Bijgaande conjunctuurlijn toont de maand-op-maandontwikkeling van de conjunctuur in het Interbellum (1922–1938). De lijn brengt de crisis van 1929/1930, de lange duur van de depressie en het specifieke W-patroon daarin fraai in beeld. Het dieptepunt was al in het najaar van 1932 bereikt en de economie begon vanaf dat moment weer langzaam wat op te krabbelen, maar in het voorjaar van 1934 viel de economie opnieuw terug. Pas diep in 1936 begon de economie definitief aan te trekken.

Conjunctuurklok

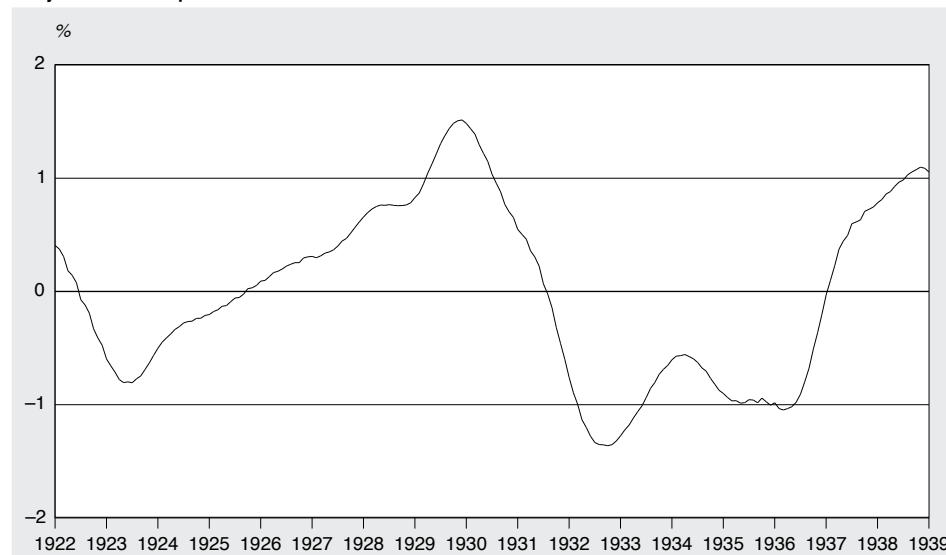
Het beeld van de conjunctuur is ook gevat in een Conjunctuurklok, een geanimeerde vorm van de vier fasen van de conjunctuurencyclus. In de Conjunctuurklok is een selectie van conjunctuurindicatoren opgenomen. Deze indicatoren zijn weergegeven als de afwijking van hun langetermijntrend. Door de indicatoren gezamenlijk af te beelden, ontstaat een samenhangend beeld van de stand van de conjunctuur.

De Klok is opgebouwd met tien indicatoren: een stemmingsindicator (beurskoersen), productie-indicatoren (voltooide nieuwbouwwoningen, scheepsbouw), arbeidsmarktindicatoren (havenarbeid in Rotterdam, werkloosheid), een investeringsindicator (aانبestedingen in de woning- en infrastructuurbouw), indicatoren van de internationale handel (uitvoer, tonnage van uitgaande schepen) en een indicator van het verbruik (opbrengst indirecte belastingen).

Van de tien indicatoren kunnen er vijf als *leading* en vijf als *coincident-lagging* getypeerd worden. De leading indicatoren (uitvoer, internationale scheepvaart, beurskoersen, scheepsbouw en havenarbeid) lopen gemiddeld drie maanden vóór, de lagging indicatoren (aانبestedingen, faillissementen, opbrengst indirecte belastingen, werkloosheid en voltooide nieuwbouwwoningen) lopen drie maanden achter op de totaalindicator (het ongewogen gemiddelde van de tien indicatoren).

Een lopende Conjunctuurklok van het Interbellum is vanaf 30 augustus 2010 te zien op de website van het CBS (www.cbs.nl).

Conjunctuurverloop Interbellum

Bron: CBS.

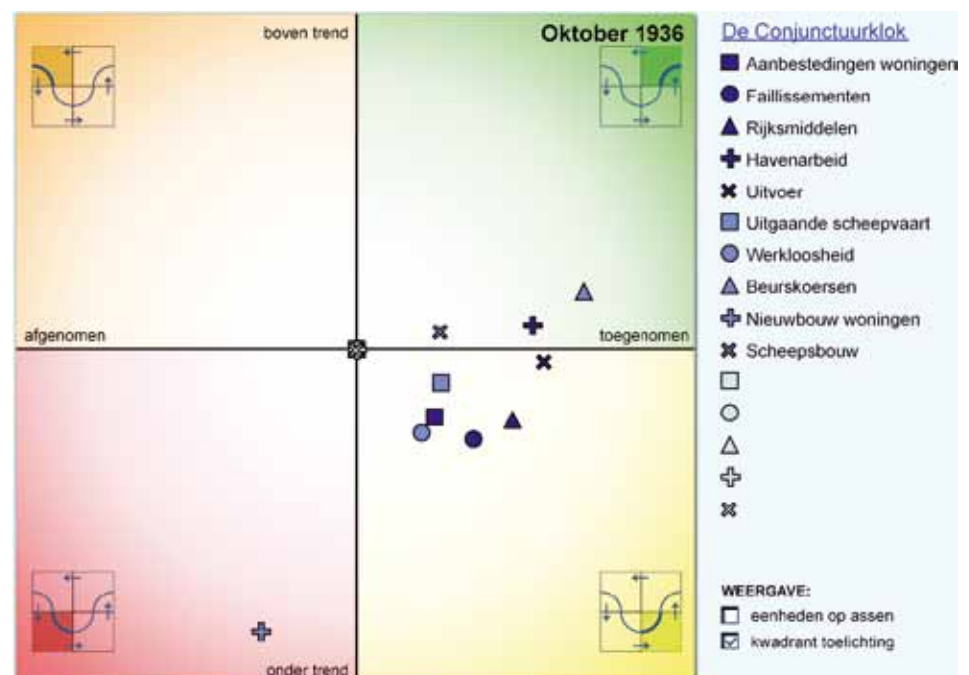
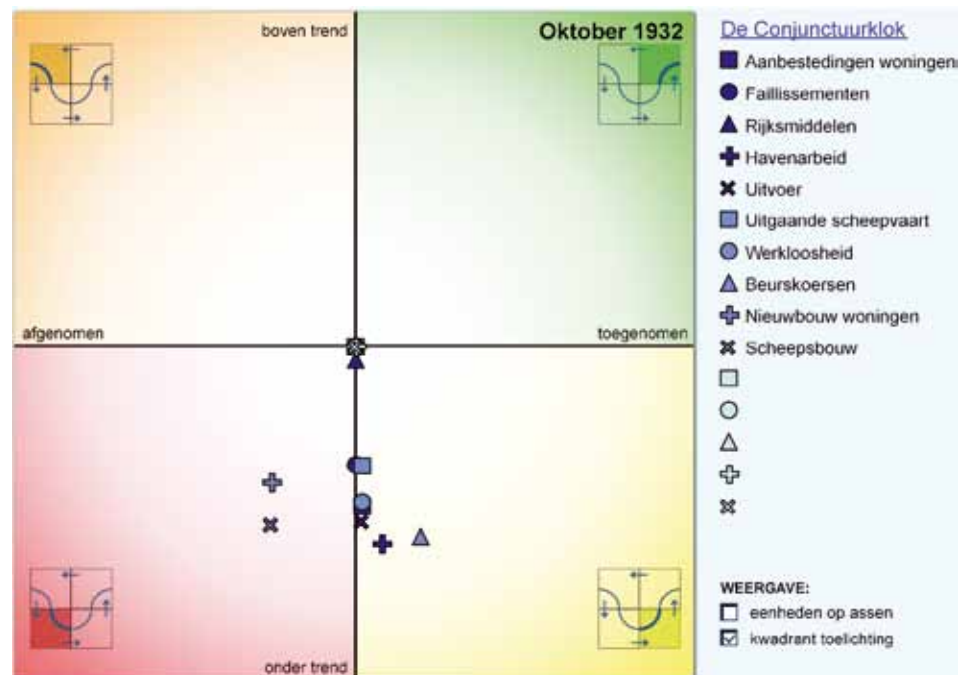
Legenda bij de Conjunctuurklok:

Op de verticale as (de y-as) van de Conjunctuurklok is voor iedere indicator zijn afwijking tot de langetermijntrend uitgezet. Op de horizontale as (de x-as) van de klok is de periode-op-periodeontwikkeling geplaatst.

Er zijn vier fasen te onderscheiden:

- boven trend en afgenomen (het kwadrant links boven, kleur oranje);
- onder trend en afgenomen (het kwadrant links onder, kleur rood);
- onder trend en toegenomen (het kwadrant rechts onder, kleur geel);
- boven trend en toegenomen (het kwadrant rechts boven, kleur groen).

Aan de hand van de verdeling van de diverse indicatoren over de kwadranten in de Klok kan een beeld van de stand en het verloop van de conjunctuur worden verkregen. Het gaat om de plaats en de beweging van de puntenwolk. In een periode van hoogconjunctuur zal de meerderheid van de indicatoren zich boven de trend bevinden, in een periode van laagconjunctuur juist onder de trend.

Tabel 7a
Productie, inkomen en bestedingen

Productie, inkomen en bestedingen										
binnenlands product		vorderingensaldo		nationaal inkomen		beschikbaar nationaal inkomen		saldo transacties met het buitenland		
bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	nationaal vorderingen-saldo	overheids-tekort(-)/overschot (+)	bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	Saldo lopende transacties	Saldo ontvangen primaire inkomens	Saldo inkomens-overdrachten
<i>mln euro</i>										
1900		752			815				63	
1901		783			845				63	
1902		801			863				62	
1903		814			886				72	
1904		837			904				68	
1905		866			934				68	
1906		896			978				83	
1907		922			996				74	
1908		945			1 023				79	
1909		975			1 054				79	
1910		1 007			1 093				85	
1911		1 048			1 139				92	
1912		1 118			1 220				102	
1913		1 150			1 274				123	
1914		1 137			1 239				102	
1915		1 368			1 464				96	
1916		1 556			1 675				120	
1917		1 545			1 664				118	
1918					1 860					
1919					2 509					
1920					2 852					
1921	2 628	2 443		2 858	2 673	2 859		-59	230	1
1922	2 506	2 350		2 676	2 520	2 677		-78	170	1
1923	2 415	2 261		2 596	2 442	2 597		-15	181	1
1924	2 540	2 389		2 741	2 590	2 742		11	201	1
1925	2 602	2 451		2 826	2 675	2 827		50	224	1
1926	2 654	2 504		2 910	2 760	2 911		68	256	1
1927	2 737	2 584		2 988	2 835	2 989		92	251	1
1928	2 862	2 700		3 138	2 976	3 139		95	276	1
1929	2 945	2 772		3 178	3 005	3 179		23	233	1
1930	2 835	2 651		3 071	2 887	3 072		22	236	1
1931	2 620	2 437		2 767	2 584	2 768		-33	147	1
1932	2 375	2 211		2 478	2 314	2 479		-49	103	1
1933	2 289	2 139		2 372	2 222	2 373		-93	83	1
1934	2 250	2 103		2 314	2 167	2 315		-40	64	1
1935	2 217	2 077		2 300	2 160	2 301		9	83	1
1936	2 248	2 111		2 362	2 225	2 363		48	114	1
1937	2 454	2 292		2 601	2 439	2 602		72	147	1
1938	2 499	2 315		2 661	2 477	2 662		94	162	1
1939	2 750	2 552		2 906	2 708	2 906		30	156	-
1940										
1941										
1942										
1943										
1944										
1945										
1946	4 845	4 403		4 947	4 505				102	
1947	5 957	5 376		6 056	5 475				99	
1948	6 730	5 998	-394	6 770	6 038	6 807		-657	40	37
1949	7 546	6 772	177	7 663	6 889	7 706		-142	117	43
1950	8 441	7 601	43	966	8 509	7 669	8 553	-513	68	44
1951	9 640	8 647	132	684	9 742	8 749	9 758	-122	102	16
1952	10 052	8 961	940	733	10 208	9 117	10 226	796	156	18
1953	10 699	9 610	725	270	10 891	9 802	10 902	617	192	11
1954	11 954	10 827	183	91	12 145	11 018	12 151	106	191	6
1955	13 374	12 127	399	-331	13 624	12 377	13 625	354	250	1
1956	14 504	13 151	-304	-90	14 649	13 296	14 631	-340	145	-18
1957	15 767	14 258	-248	31	15 892	14 383	15 867	-270	125	-25
1958	15 912	14 313	711	-265	16 152	14 553	16 139	696	240	-13
1959	16 971	15 288	797	77	17 274	15 591	17 249	809	303	-25
1960	18 986	17 212	584	147	19 197	17 423	19 184	565	211	-13
1961	20 045	18 136	291	16	20 339	18 430	20 308	287	294	-31
1962	21 579	19 517	186	-122	21 783	19 721	21 720	226	204	-63
1963	23 411	21 170	210	-316	23 713	21 472	23 749	164	302	36
1964	27 548	25 071	-246	-410	27 896	25 419	27 857	-292	348	-39
1965	30 767	28 040	78	-253	31 110	28 383	31 017	32	343	-93

87

Tabel 7a slot
Productie, inkomen en bestedingen

Productie, inkomen en bestedingen										
binnenlands product		vorderingensaldo		nationaal inkomen		beschikbaar nationaal inkomen		saldo transacties met het buitenland		
bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	nationaal vorderingen-saldo	overheids-tekort(-)/overschot (+)	bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	bruto, marktprijzen	netto, marktprijzen	Saldo lopende transacties	Saldo ontvangen primaire inkomens	Saldo inkomens-overdrachten
<i>mln euro</i>										
1966	33 502	30 509	-308	-289	33 775	30 782	33 674	-323	273	-101
1967	36 755	33 503	-130	-477	37 140	33 888	36 988	-115	385	-152
1968	40 754	37 238	93	-347	41 023	37 507	40 884	123	269	-139
1969	51 790	46 023	1 202	-588	52 967	47 200	52 951	1 298	1 177	-16
1970	58 073	51 417	245	-885	59 209	52 553	59 158	394	1 136	-51
1971	65 905	58 141	783	-1 042	66 799	59 035	66 456	883	894	-343
1972	73 803	65 052	3 109	-513	74 979	66 228	74 656	3 258	1 176	-323
1973	84 421	74 725	3 520	462	86 064	76 368	85 297	3 654	1 643	-767
1974	98 585	87 294	6 405	-255	100 225	88 934	99 732	6 524	1 640	-493
1975	106 568	93 533	3 334	-3 017	107 019	93 984	106 547	3 489	451	-472
1976	121 328	106 698	4 266	-2 464	122 479	107 849	122 308	4 464	1 151	-171
1977	131 034	114 999	311	-989	132 116	116 081	131 409	539	1 082	-707
1978	141 746	124 234	-1 800	-2 980	142 327	124 815	140 958	-1 543	581	-1 369
1979	151 500	132 217	1 013	-3 734	153 445	134 162	152 700	1 377	1 945	-745
1980	163 091	141 730	-247	-6 440	164 462	143 101	163 515	233	1 371	-947
1981	172 153	148 693	5 198	-8 420	172 250	148 790	171 136	5 728	97	-1 114
1982	177 878	152 999	6 024	-10 975	177 958	153 079	176 870	6 686	80	-1 088
1983	184 082	158 401	5 838	-10 109	185 129	159 448	184 218	6 286	1 047	-911
1984	194 095	167 359	10 251	-10 141	195 847	169 111	194 533	10 645	1 752	-1 314
1985	200 827	172 953	6 423	-7 222	200 013	172 139	199 056	6 746	-814	-957
1986	206 861	177 938	4 934	-9 567	206 257	177 334	204 982	5 405	-604	-1 275
1987	208 647	178 130	4 797	-11 239	210 471	179 954	209 298	5 394	1 824	-1 173
1988	217 596	185 241	5 068	-9 210	218 655	186 300	217 743	5 573	1 059	-912
1989	230 277	195 895	6 670	-11 520	231 903	197 521	230 694	7 314	1 626	-1 209
1990	243 652	207 056	5 535	-12 962	241 845	205 249	240 481	6 176	-1 807	-1 364
1991	257 375	218 602	7 098	-6 874	256 557	217 784	254 400	7 712	-818	-2 157
1992	268 299	227 399	5 075	-11 149	266 385	225 485	264 125	6 054	-1 914	-2 260
1993	276 013	233 576	11 031	-7 713	276 022	233 585	273 095	12 153	9	-2 927
1994	290 048	246 412	14 192	-10 218	292 008	248 372	288 845	15 241	1 960	-3 163
1995	305 261	260 035	17 742	-28 137	309 796	264 570	306 708	18 844	4 535	-3 088
1996	319 755	272 605	14 107	-6 044	322 610	275 460	318 693	15 908	2 855	-3 917
1997	342 237	292 928	18 974	-4 272	346 800	297 491	342 700	19 976	4 563	-4 100
1998	362 464	310 081	8 270	-3 164	358 704	306 321	354 331	8 950	-3 760	-4 373
1999	386 193	329 867	15 819	1 600	390 395	334 069	386 094	16 355	4 202	-4 301
2000	417 960	356 652	25 380	8 244	426 980	365 672	421 163	26 594	9 020	-5 817
2001	447 731	381 866	22 552	-1 141	451 110	385 245	444 899	23 345	3 379	-6 211
2002	465 214	395 787	27 272	-9 805	469 468	400 041	462 826	28 239	4 254	-6 642
2003	476 945	405 484	28 181	-15 041	482 368	410 907	475 916	29 203	5 423	-6 452
2004	491 184	417 686	40 847	-8 679	504 333	430 835	496 841	42 167	13 149	-7 492
2005	513 407	437 698	36 671	-1 449	515 885	440 176	507 666	38 422	2 478	-8 219
2006	540 216	461 622	46 856	2 792	554 741	476 147	546 721	48 744	14 525	-8 020
2007	568 664	486 608	46 305	976	576 875	494 819	567 721	48 551	8 211	-9 154
2008	595 883	510 003	23 172	4 030	580 214	494 334	570 996	25 167	-15 669	-9 218

Totale finale bestedingen												
beschikbaar voor finale bestedingen		finale bestedingen						inkomensvorming				
binnen-lands product (bruto), markt-prijzen)	invoer	consumptieve bestedingen		investerings (bruto)		veranderingen in voorraden	uitvoer	lonen	sociale premies t.l.v. werk-gevers	saldo belastingen op productie, invoer en subsidies	afschrijvingen	exploitatie-overschot/gem. inkomen (netto)
		huis-houdens incl. IZWh	overheid	vennoot-schappen, huis-houdens en IZWh	overheid							
33 502	15 302	19 493	5 313	7 174	1 583	433	14 808	15 383	3 101	3 258	2 993	8 767
36 755	16 131	21 164	5 970	7 857	1 790	321	15 784	16 626	3 548	3 625	3 252	9 704
40 754	17 712	23 136	6 468	8 769	2 136	252	17 705	18 066	4 181	4 236	3 516	10 755
51 790	21 918	27 594	9 842	10 666	2 770	779	22 057	22 398	5 346	4 339	5 767	13 940
58 073	26 682	30 799	11 265	13 085	3 130	483	25 993	25 610	6 160	4 987	6 656	14 660
65 905	29 345	34 161	13 338	14 904	3 599	-431	29 679	29 194	7 316	5 951	7 764	15 680
73 803	30 796	37 623	15 400	15 643	3 539	-809	33 203	32 535	8 355	6 650	8 751	17 512
84 421	36 996	43 080	17 532	17 262	3 644	123	39 776	37 026	10 366	7 233	9 696	20 100
98 585	46 806	48 589	20 750	17 909	4 080	1 877	52 186	42 796	12 278	7 599	11 291	24 621
106 568	49 587	54 948	24 457	18 799	4 963	-112	53 100	48 391	13 934	8 524	13 035	22 684
121 328	57 632	63 138	27 885	20 408	5 459	950	61 120	53 595	15 671	9 708	14 630	27 724
131 034	62 292	69 399	31 117	24 244	5 269	838	62 459	58 833	16 908	11 639	16 035	27 619
141 746	65 260	75 658	34 142	26 236	5 770	693	64 507	63 838	18 350	12 273	17 512	29 773
151 500	75 046	80 619	37 361	27 168	5 945	226	75 227	68 370	20 124	12 857	19 283	30 866
163 091	85 496	86 098	39 916	29 953	6 625	682	85 313	72 414	21 587	13 260	21 361	34 469
172 153	91 292	88 736	42 192	28 646	6 763	-934	98 042	74 133	21 987	13 512	23 460	39 061
177 878	93 618	91 812	44 485	28 840	6 644	-1 607	101 322	76 717	22 323	13 825	24 879	40 134
184 082	98 099	95 533	45 798	30 249	6 279	62	104 260	76 829	23 515	14 131	25 681	43 926
194 095	107 384	98 738	45 457	32 492	6 998	198	117 596	77 456	23 353	15 010	26 736	51 540
200 827	116 294	102 920	47 675	35 504	6 845	-636	124 813	80 723	23 918	15 571	27 874	52 741
206 861	101 721	105 189	48 934	38 317	6 487	662	108 993	84 351	24 813	16 777	28 923	51 997
208 647	102 327	106 878	51 377	39 071	6 755	-151	107 044	87 380	25 514	16 819	30 517	48 417
217 596	111 395	109 436	52 238	43 826	7 119	-425	116 797	90 554	25 483	17 821	32 355	51 383
230 277	124 623	114 809	53 452	45 838	7 251	2 075	131 475	94 712	24 916	18 662	34 382	57 605
243 652	128 271	121 102	56 121	47 500	7 828	1 821	137 551	109 225	17 891	20 580	36 596	59 360
257 375	136 538	128 838	59 820	48 737	8 190	1 176	147 152	115 946	19 077	22 061	38 773	61 518
268 299	138 414	133 777	63 816	49 945	8 828	1 773	148 574	122 527	20 453	22 915	40 900	61 504
276 013	135 674	137 805	66 426	49 429	8 873	-1 504	150 658	126 702	20 325	25 782	42 437	60 767
290 048	148 377	144 084	69 254	50 418	9 231	729	164 709	130 352	20 251	26 724	43 636	69 085
305 261	163 876	151 058	72 687	53 868	9 632	673	181 219	133 469	22 368	31 035	45 226	73 163
319 755	173 789	160 658	72 830	58 494	10 655	233	190 674	138 394	23 426	33 382	47 150	77 403
342 237	197 284	170 179	76 472	65 088	10 030	1 061	216 691	146 979	24 243	36 131	49 309	85 575
362 464	209 802	182 540	80 489	69 727	10 734	2 010	226 766	148 291	35 763	38 233	52 383	87 794
386 193	227 196	195 774	85 867	76 732	11 651	-92	243 457	159 361	37 983	42 035	56 326	90 488
417 960	269 732	210 823	91 871	78 540	13 112	430	292 916	170 718	41 085	44 975	61 308	99 874
447 731	275 305	224 244	101 385	80 110	14 563	1 518	301 216	182 607	44 783	50 145	65 865	104 331
465 214	268 112	233 043	110 246	76 437	16 425	-1 275	298 450	189 544	49 281	50 731	69 427	106 231
476 945	270 538	238 103	116 793	75 916	16 932	-759	300 498	193 799	51 953	52 345	71 461	107 387
491 184	289 894	242 781	118 942	76 610	15 816	818	326 111	195 648	55 382	55 042	73 498	111 614
513 407	313 688	250 343	121 685	80 132	16 884	598	357 453	199 011	55 552	58 801	75 709	124 334
540 216	351 669	254 875	135 442	88 536	17 837	1 720	393 475	207 545	57 380	63 188	78 594	133 509
568 664	376 170	263 498	143 988	94 547	19 068	-1 586	425 319	220 396	60 059	66 054	82 056	140 099
595 883	407 598	272 457	151 775	101 001	20 717	181	457 350	231 364	63 785	67 354	85 880	147 500

Tabel 7b
Consumentenvertrouwen

	Consumentenvertrouwen	Economisch klimaat	Koopbereidheid
<i>(gemiddelde) saldo positieve en negatieve antwoorden</i>			
1972 mei	-18	-55	7
1972 oktober	-9	-40	12
1972	-13	-48	10
1973 januari	-6	-36	13
1973 mei	-3	-28	13
1973 oktober	5	-10	15
1973	-1	-25	14
1974 januari	-28	-67	-2
1974 mei	-6	-31	10
1974 oktober	-10	-41	12
1974	-15	-47	7
1975 januari	-22	-64	6
1975 mei	-14	-49	9
1975 oktober	-21	-62	7
1975	-19	-59	7
1976 januari	-11	-39	8
1976 mei	-9	-32	6
1976 oktober	-10	-38	8
1976	-10	-36	7
1977 januari	-3	-26	12
1977 mei	-1	-19	12
1977 oktober	-13	-48	11
1977	-5	-31	12
1978 januari	5	-13	16
1978 mei	-4	-28	12
1978 oktober	-13	-43	6
1978	-4	-28	11
1979 januari	-10	-35	7
1979 mei	-12	-40	6
1979 oktober	-18	-50	3
1979	-14	-42	5
1980 januari	-28	-69	-1
1980 mei	-35	-71	-11
1980 oktober	-42	-76	-19
1980	-35	-72	-11
1981 januari	-41	-75	-18
1981 mei	-43	-71	-24
1981 oktober	-41	-64	-25
1981	-41	-70	-22
1982 januari	-43	-70	-25
1982 mei	-38	-63	-20
1982 oktober	-48	-77	-30
1982	-43	-70	-25
1983 januari	-46	-71	-30
1983 mei	-38	-48	-31
1983 oktober	-36	-40	-34
1983	-40	-53	-32
1984 januari	-27	-17	-33
1984 april	-22	-8	-32
1984 juli	-19	-5	-28
1984 oktober	-20	-5	-30
1984	-22	-9	-31
1985 januari	-8	16	-23
1985 april	-9	8	-21
1985 juli	-1	20	-14
1985 oktober	3	23	-11
1985	-4	17	-17
1986 januari	12	36	-5
1986-I	11	28	-1
1986-III	7	18	0
1986-IV	4	13	-1
1986	8	21	-1
1987-I	8	13	4
1987-II	-1	-4	2
1987-III	-3	-8	0
1987-IV	-7	-12	-4
1987	-1	-3	0
1988-I	-2	-10	4
1988-II	0	-4	3
1988-III	4	4	5
1988-IV	6	15	0
1988	2	1	3
1989-I	14	22	9
1989-II	12	17	9
1989-III	15	20	11
1989-IV	13	22	7
1989	13	20	9
1990-I	14	19	11
1990-II	9	7	10
1990-III	5	-6	12
1990-IV	-10	-30	4
1990	4	-3	9
1991-I	-10	-30	4
1991-II	-10	-30	4
1991-III	-14	-36	1
1991-IV	-20	-45	-3
1991	-13	-35	2

Tabel 7b slot
Consumentenvertrouwen

	Consumentenvertrouwen	Economisch klimaat	Koopbereidheid
<i>(gemiddelde) saldo positieve en negatieve</i>			
1992-I	-15	-39	1
1992-II	-13	-35	1
1992-III	-7	-26	5
1992-IV	-19	-45	-2
1992	-14	-36	1
1993-I	-22	-53	0
1993-II	-25	-56	-5
1993-III	-19	-46	-1
1993-IV	-23	-47	-8
1993	-22	-50	-3
1994-I	-16	-36	-2
1994-II	-9	-19	-2
1994-III	1	3	0
1994-IV	-4	-2	-5
1994	-7	-14	-2
1995-I	3	6	1
1995-II	3	4	3
1995-III	8	9	8
1995-IV	3	6	1
1995	4	6	3
1996-I	-2	-10	3
1996-II	-4	-15	4
1996-III	5	2	8
1996-IV	4	7	1
1996	1	-4	4
1997-I	12	15	10
1997-II	15	19	12
1997-III	19	23	16
1997-IV	14	20	10
1997	15	19	12
1998-I	20	26	17
1998-II	23	27	20
1998-III	22	22	22
1998-IV	4	-11	14
1998	17	16	18
1999-I	7	-6	16
1999-II	10	-5	20
1999-III	18	12	22
1999-IV	21	20	22
1999	14	5	20
2000-I	26	29	24
2000-II	26	28	25
2000-III	25	24	25
2000-IV	20	16	22
2000	24	24	24
2001-I	10	-1	18
2001-II	-1	-25	16
2001-III	-4	-32	15
2001-IV	-9	-41	12
2001	-1	-25	15
2002-I	-5	-21	6
2002-II	-17	-34	-6
2002-III	-27	-48	-14
2002-IV	-32	-54	-17
2002	-20	-39	-8
2003-I	-36	-62	-19
2003-II	-36	-60	-21
2003-III	-35	-53	-23
2003-IV	-33	-48	-23
2003	-35	-56	-21
2004-I	-26	-34	-20
2004-II	-26	-35	-20
2004-III	-20	-23	-18
2004-IV	-29	-36	-24
2004	-25	-32	-21
2005-I	-22	-23	-21
2005-II	-21	-21	-21
2005-III	-25	-29	-23
2005-IV	-21	-18	-23
2005	-22	-23	-22
2006-I	-11	-3	-16
2006-II	-1	12	-10
2006-III	5	19	-4
2006-IV	5	19	-5
2006	-1	12	-9
2007-I	13	27	3
2007-II	14	25	8
2007-III	10	14	7
2007-IV	-5	-8	-3
2007	8	14	4
2008-I	-7	-17	0
2008-II	-16	-33	-4
2008-III	-26	-49	-11
2008-IV	-31	-57	-14
2008	-20	-39	-7
2009-I	-30	-62	-8
2009-II	-24	-46	-9
2009-III	-18	-35	-6
2009-IV	-18	-35	-7
2009	-22	-44	-8

Toelichting

Nationaal inkomenoverschot

Nationaal inkomenoverschot = saldo lopende transacties van Nederland met het buitenland.

Overheid

Voor de periode 1946–1948 zijn de investeringen van de overheid begrepen in de consumptie van de overheid.

Nijverheid (exclusief bouwnijverheid en bouwinstallatiebedrijven)

Door een wijziging in de bedrijfsindeling zijn met ingang van 1969 onder andere de reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen overgebracht van de delfstoffenwinning en industrie naar de handel, hotel- en restaurantwezen en reparatiebedrijven.

Handel, hotel- en restaurantwezen, reparatiebedrijven

Door een wijziging in de bedrijfsindeling zijn met ingang van 1969 onder andere de reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen overgebracht van de delfstoffenwinning en industrie naar de handel, hotel- en restaurantwezen en reparatiebedrijven.

Binnenlandse particuliere consumptieve bestedingen

Inclusief de consumptie van niet-ingezetenen in Nederland, maar zonder de consumptie van Nederlandse ingezetenen in het buitenland.

Voedings- en genotmiddelen

Tot 1940 zijn de bestedingen in hotels, cafés en restaurants in deze post begrepen, van 1948 af in de 'overige goederen en diensten'.

Overige goederen en diensten

Vanaf 1948 zijn de bestedingen in hotels, cafés en restaurants in deze post begrepen, tot 1940 in 'voedings- en genotmiddelen'.

Consumptie van gezinshuishoudingen

Inclusief de consumptieve bestedingen van Nederlandse toeristen in het buitenland, diplomatieke vertegenwoordigers, militairen e.d., die tijdelijk in het buitenland vertoeven), maar zonder de bestedingen van buitenlanders in Nederland.

Indexcijfers cao-lonen

De indexcijfers cao-lonen zijn indexcijfers per maand van volwassen werknemers, inclusief bijzondere beloningen. De cijfers tot en met 1953 berusten deels op schattingen.

Arbeidsproductiviteit

Bruto toegevoegde waarde (in basisprijzen) per eenheid arbeidsvolume.

Beloning van werknemers

Som van lonen en sociale premies. Lonen inclusief bonussen, overwerkvergoeding, fooien en provisie, loon in natura (auto van de zaak, korting op kinderopvang, rentevoordeel, voordelig reizen), vakantiegeld en vergoedingen voor kosten in verband met de dienstbetrekking, zoals de kosten van het woon-werkverkeer. De sociale premies zijn de premies wettelijke sociale verzekering, pensioenpremies, overige particuliere sociale premies en toegerekende sociale premies.

Arbeidsinkomensquote

Het aandeel van de beloning voor arbeid in de netto toegevoegde waarde. De beloning voor arbeid is de loonsom van werknemers plus de toegerekende beloning voor zelfstandigen en meewerkende gezinsleden.

Consumentenvertrouwen

Rekenkundig gemiddelde van de saldi van de positieve en negatieve antwoorden op vijf vragen uit het ConsumentenConjunctuurOnderzoek. Twee vragen hebben betrekking op

de economische situatie, twee op de eigen financiële situatie en één op de aankoop van duurzame consumptieartikelen. Het economisch klimaat en de koopbereidheid zijn de indicatoren van het consumentenvertrouwen

Economisch klimaat

Rekenkundig gemiddelde van de saldi van de positieve en negatieve antwoorden op twee vragen over de algemene economische situatie.

Koopbereidheid

Rekenkundig gemiddelde van de saldi van de positieve en negatieve antwoorden op drie vragen: twee vragen naar de eigen financiële situatie en van de vraag of de consument de tijd gunstig acht voor het doen van grote aankopen.

Conjunctuurindicatoren voor het Interbellum:

1. aantal faillissementen.
2. uitvoer (mln gld).
3. werkloosheid: indexcijfers van het aantal werkloosheidsdagen, d.i. percentage dagen werkloosheid van het aantal dagen dat gewerkt had kunnen worden indien geen werkloosheid was voorgekomen.
4. aandelenkoersen. Het algemeen indexcijfer (1930=100) van alle aan de Amsterdamse beurs genoteerde fondsen: de productiemiddelen- en consumptiegoederenindustrie, Indische ondernemingen (tabak-, thee- rubber-, suikerondernemingen), scheepvaart-ondernemingen, bank- en kredietinstellingen, De Koninklijke, internationale fondsen.
5. aantal schepen in aanbouw (kwartaalcijfers. Bron: Lloyds Register).
6. aanbestedingen in de bouw (mln gld).
7. het aantal uitgevoerde taken per week in de Rotterdamse haven.
8. tonnage (mln ton) van uitgaande schepen.
9. opbrengst van de rijksmiddelen (mln gld). Som van alle indirecte belastingen: accijnzen op zout, geslacht, wijn, gedistilleerd, bier, suiker, tabak; belasting op gouden en zilveren werken, omzetbelasting; rechten en boeten van zegel, registratie, successie; opbrengst loodsgelden; rechten op invoer; statistiekrecht; dividend- en tantiëmebelasting.
10. voltooide (nieuwbouw)woningen.

Bronnen:

Beknopte sociaal economische kroniek van Nederland, de Koloniën en het buitenland. (CBS, 's-Gravenhage, 1923–1925).

Sociaal-economische kroniek van Nederland, de Koloniën en het buitenland. (CBS, 's-Gravenhage, 1925–1928).

Nederlandsche conjunctuur. Kwartaalschrift. (CBS, 's-Gravenhage, 1930–1940).

Over de methodologische aspecten van het Klok maken, zie Ruth, Floris van, Barry Schouten and Roberto Wekker, 'The Statistics Netherlands' Business Cycle Tracer. Methodological aspects; concept, cycle computation and indicator selection. (CBS, oktober 2005). (<http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/BB133698-DCE9-4DE0-8748-D64154D14FF9/0/2005methodebusinesscycletracerart.pdf>)

8. Landbouw

Drukke in de wei

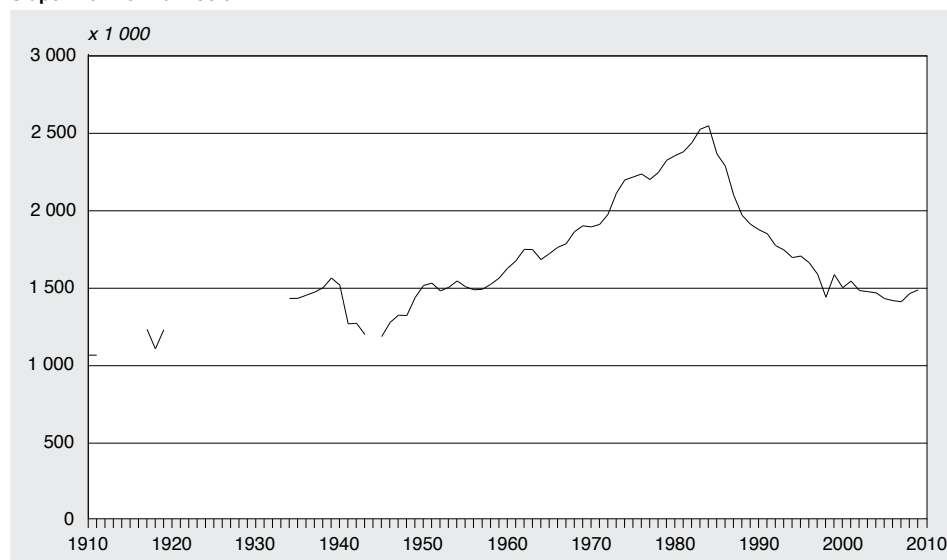
In 1910 liepen ruim twee miljoen runderen op de Nederlandse weilanden. Ruim de helft van de rundveestapel – 1,1 miljoen stuks – bestond uit melkvee (koeien en kalveren). Friesland en Zuid-Holland waren de voornaamste rundveeprovincies. In deze provincies liep 30 procent van de totale rundveestapel. Friesland telde de meeste runderen (307 duizend), Zuid-Holland had de meeste melkkoeien (178 duizend).

Het aantal melkkoeien is toegenomen van 1,1 miljoen in 1910 tot 1,49 miljoen in 2009. Het is in honderd jaar tijd per saldo dus wel wat drukker geworden op de Nederlandse velden. Tussendoor is het drukker geweest. In de jaren zeventig was het aantal melkkoeien toegenomen tot boven de 2 miljoen, in 1983 en 1984 liepen er maar liefst 2,5 miljoen melkkoeien rond. Aangemoedigd door een gegarandeerde melkprijs produceerden boeren veel meer melk dan er vermarkt kon worden. De invoering van melkquota en boetes op teveel geproduceerde melk (superheffing) hebben de melkveestapel en de melkproductie sindsdien sterk teruggebracht.

De melkveehouderij heeft zich in honderd jaar tijd langzaam verplaatst naar Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant. Toch lopen nog steeds de meeste melkkoeien in Friesland (267 duizend). Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant volgen met 242 duizend, 229 duizend en 214 duizend melkkoeien. Nagenoeg tweederde van de melkveestapel staat in deze vier provincies.

Onder invloed van, onder meer, een toenemende intensivering van het weidebedrijf, verbeterde huisvestingssystemen, nieuwe veevoedingstechnieken en een doelmatiger aanfok is de melkproductiviteit van de koe de afgelopen eeuw vrijwel voortdurend toegenomen. Lag rond 1910 de jaarlijkse melkgift van een koe nog maar net boven de 2 500 liter, in 1936/1939 was de gemiddelde melkgift al meer dan 3 500 liter. Inmiddels geeft een melk-koe al bijna 8 duizend liter melk per jaar. Dankzij deze geweldige productiviteitsstijging zorgen bijna 35 procent meer melkkoeien in 2009 voor een viermaal zo grote melkproductie als in 1910.

Stapel melk- en kalfkoeien

Bron: CBS.

Tabel 8a
Grondgebruik gewassen (areaal)

	Totale cultuur- grond	Aardappelen		Suiker- bieten	Voeder- bieten	Zaaiuien	Granen							Brakland
		con- sumptie	zetmeel				winter- gerst	zomer- gerst	haver	korrel- maïs	rogge	winter- tarwe	zomer- tarwe	
	1 000 ha													
1900	2 085	135	22	46	14	4	28	10	131		214			8
1901		134	22	49	14	3	26	10	135		216	53	1	7
1902		136	22	33	16	3	28	8	137		218	61	1	7
1903	2 091	128	23	40	17	3	23	9	144		218	52	3	7
1904	2 094	132	27	34	18	3	19	12	145		216	50	4	7
1905	2 096	131	30	47	17	3	26	7	132		219	59	2	6
1906	2 102	133	28	42	18	3	20	8	139		218	54	3	10
1907	2 105	132	26	44	18	3	23	8	139		220	48	7	7
1908	2 111	132	27	48	19	2	23	7	140		222	51	5	6
1909	2 118	133	28	55	19	3	21	8	142		224	45	7	6
1910	2 123	133	29	56	20	2	21	8	141		222	48	6	5
1911	2 131	136	30	56	21	3	22	6	138		225	53	4	5
1912	2 142	142	30	65	22	3	22	5	138		228	54	4	6
1913	2 154	138	32	60	22	3	21	6	141		228	53	4	5
1914	2 162	140	31	63	23	3	21	6	141		228	57	4	5
1915	2 169	144	33	57	25	3	20	5	145		221	62	4	5
1916	2 174	142	30	65	26	4	19	5	139		200	52	2	6
1917	2 174	144	29	46	34	3	12	8	155		189	41	8	6
1918	2 171	151	27	38	37	3	15	10	159		191	52	8	7
1919	2 177	153	27	53	36	2	14	9	158		201	57	11	5
1920	2 184	146	27	67	34	2	15	8	160		199	56	5	5
1921	2 187	153	26	74	33	3	16	9	155		202	68	5	6
1922	2 194	165	28	56	35	4	10	15	159		202	52	8	4
1923	2 204	132	29	67	35	3	12	11	154		210	58	4	3
1924	2 209	135	33	74	36	3	8	17	152		198	44	4	2
1925	2 216	135	35	66	37	3	9	20	148		201	51	3	2
1926	2 225	135	35	62	39	4	10	18	154		197	50	3	2
1927	2 232	137	36	70	39	3	10	16	149		197	58	4	2
1928	2 242	141	38	65	39	4	10	18	152		196	56	4	2
1929	2 251	144	38	55	42	5	5	26	160		197	38	7	2
1930	2 257	129	32	58	42	4	10	21	150		192	52	5	2
1931	2 269	137	27	37	44	4	8	20	149		180	58	20	2
1932	2 271	148	28	40	44	4	7	13	142		166	102	18	2
1933	2 279	128	25	47	45	5	7	11	136		165	115	22	2
1934	2 289	118	25	42	46	4	9	23	131		187	124	24	3
1935	2 297	111	28	41	47	4	15	26	128		210	130	24	2
1936	2 302	111	20	43	47	4	15	27	135		224	130	22	2
1937	2 302	112	25	42	49	4	20	29	147		228	111	18	2
1938	2 322	91	31	44	48	5	24	19	150		243	110	15	3
1939	2 334	96	29	46	50	6	4	37	163	1	225	42	82	4
1940	2 324	92	37	50	52	4	6	37	139		228	78	56	13
1941	2 341	117	43	45	54	4	7	40	109		241	82	55	2
1942	2 336	159	53	41	55	3	5	46	104		281	48	95	3
1943	2 354	161	51	44	53	3	7	39	114		317	87	62	5
1944		141	53	40			10	24	123		299	105	42	
1945	2 168	134	39	18			7	41	148		216	52	67	18
1946	2 380	141	48	45	66		12	50	177	4	225	90	32	22
1947	2 392	147	55	51	67	4	4	65	163	4	181	37	49	13
1948	2 401	160	62	47	63	7	9	44	142	5	184	81	18	7
1949	2 406	130	55	67	59	5	9	40	135	4	189	90	14	6
1950	2 337	120	45	67	56	6	12	57	141	4	175	82	9	4
1951	2 325	117	39	66	62	5	11	54	153	11	161	59	17	
1952	2 336	122	39	63	60	5	18	52	152	14	184	74	8	
1953	2 311	112	38	68	57	7	15	88	157	10	172	42	23	
1954	2 325	119	41	79	56	5	3	59	142	9	166	59	51	
1955	2 308	106	38	67	55	4	4	66	171	6	154	35	55	
1956	2 306	104	33	69	51	5	9	65	154	4	171	32	54	
1957	2 306	99	37	65	48	5	8	64	159	2	157	42	57	
1958	2 305	93	38	81	47	7	9	73	137	1	145	55	57	
1959	2 310	98	38	93	42	5	8	64	126	1	144	61	60	
1960	2 317	97	41	93	39	5	10	59	115	0	153	88	40	
1961	2 314	81	43	85	34	4	7	95	123	0	120	39	83	
1962	2 303	79	42	77	31	5	8	92	119	0	107	63	70	
1963	2 289	82	43	70	28	6	8	93	113	0	106	68	58	
1964	2 267	73	43	79	24	5	8	80	103	0	106	84	67	
1965	2 256	73	44	92	20	6	11	88	101	0	98	98	61	
1966	2 247	79	44	92	16	5	9	111	99	0	74	92	56	
1967	2 239	92	46	100	14	6	8	99	88	0	73	96	58	
1968	2 226	90	59	104	12	6	7	100	76	0	75	89	64	
1969	2 211	83	62	103	11	7	5	95	83	0	62	86	69	
1970	2 143	91	66	104	9	8	9	95	55	1	55	105	37	

Gras- land	Bloembollen			Fruit open grond		Fruit onder glas	Groenten open grond								Verbruik van kunstmeststoffen		
	lelies	narcis- sen	tulpen	appelen	peren		bloem- kool	knol- selderij	peen	prei	sluitkool	stok- en stam- sla- bonen	tuin- bonen	witlof- wortel	stikstof	fosfaat	kali
	100 ha														mln kg		
1 200																	
1 202																	
1 204																	
1 205															9	36	26
1 211															16	36	29
1 215															10	35	28
1 219															21	35	33
1 221															28	36	34
1 226															16	45	33
1 229															19	59	38
1 232															20	63	41
1 237															24	71	47
1 244															24	53	42
1 251															28	17	12
1 267															17	7	18
1 264															13	12	16
1 241															0	1	24
1 222															33	25	21
1 231															33	49	41
1 237															31	42	41
1 245															25	74	60
1 265															28	74	52
1 270															34	87	65
1 274															37	88	75
1 282															42	102	83
1 288															56	107	90
1 293															64	112	94
1 298															62	106	100
1 324															43	106	92
1 341															64	73	43
1 344															66	67	49
1 348															61	59	59
1 337															59	91	90
1 319															64	103	82
1 353															76	89	102
1 350															86	95	111
1 361															97	106	118
1 366						9									102	108	104
1 348															95	55	154
1 337															71	16	138
1 228															63	6	145
1 156															52	7	129
															24	2	76
															77	49	57
1 249															106	110	69
1 335	10	27	354	139	9								7		116	137	100
1 345	9	25	371	138	8								7	19	117	122	109
1 354	18	24	386	141	8								7	19	143	125	153
1 317	10	25	406	145	8								8	26	156	120	155
1 321	10	26	426	143	7	19							6	21	156	97	160
1 306	11	29	433	145	7	20							6	21	159	115	158
1 298	11	29	418	134	6	19							7	23	172	120	162
1 292	11	29	397	128	6	16							7	26	187	109	146
1 296	11	31	372	117	5	19							7	26	184	111	165
1 294	11	35	373	113	5	17							8	25	194	112	152
1 305			370	111	5	22							8	23	209	111	151
1 325			367	111	5	19								25	209	112	146
1 332	12	35	359	108	5	19								26	212	113	153
1 327			356	108	5	20								25	224	112	138
1 336			354	108	5	21								25	243	101	126
1 352			348	109	4	21								28	294	102	124
1 354			345	108	4	19								26	290	121	147
1 342			341	105	3	26								24	294	111	139
1 337	13	57	334	102	3	23							8	19	311	115	137
1 349	14	59	331	100	3	24							10	18	337	109	131
1 362	14	52	326	102	3	25							13		343	106	128
1 360	14	54	317	100	3	23							14		339	104	125
1 364	15	57	296	94	2	23							16		387	108	122
1 334	14	55	262	84	2	19							17		405	110	135

Tabel 8a slot
Grondgebruik gewassen (areaal)

	Totale cultuur- grond	Aardappelen		Suiker- bieten	Voeder- bieten	Zaaiuien	Granen							Braakland
		con- sumptie	zetmeel				winter- gerst	zomer- gerst	haver	korrel- maïs	rogge	winter- tarwe	zomer- tarwe	
1 000 ha														
1971	2 129	85	69	102	8	10	9	89	45	2	60	105	37	
1972	2 114	80	69	113	6	7	10	73	33	4	56	135	21	
1973	2 100	86	70	117	5	9	10	79	30	3	31	116	22	
1974	2 092	87	72	116	4	10	8	65	33	2	22	103	27	
1975	2 082	78	73	137	3	10	6	77	34	1	18	65	42	
1976	2 073	89	72	139	3	11	10	52	25	1	21	109	21	
1977	2 060	98	72	130	3	13	11	55	21	1	21	109	19	
1978	2 045	91	70	131	2	12	12	54	25	1	17	102	19	
1979	2 033	97	69	124	2	11	11	52	21	1	12	126	15	
1980	2 020	102	71	121	2	11	12	41	18	1	10	128	14	5
1981	2 011	98	67	130	2	12	14	39	21	0	7	119	12	5
1982	2 005	101	65	134	2	12	7	37	24	0	6	113	18	5
1983	2 008	101	62	123	2	11	10	27	14	0	7	142	7	6
1984	2 016	102	58	129	2	12	11	24	12	1	6	141	4	4
1985	2 019	109	60	131	2	13	7	32	11	1	5	121	7	5
1986	2 027	107	60	138	2	11	9	33	7	0	4	111	6	6
1987	2 014	103	57	121	2	11	8	38	9	.	6	99	8	4
1988	2 012	104	57	123	2	10	6	56	13	.	7	104	10	6
1989	2 004	105	60	124	3	8	8	42	8	.	7	131	9	6
1990	2 006	112	63	125	3	9	10	30	3	.	9	135	6	6
1991	1 991	117	63	123	3	10	7	35	3	11	7	115	8	6
1992	1 985	123	65	121	3	10	6	28	4	8	6	117	10	6
1993	1 988	113	63	117	2	10	4	36	5	11	7	100	18	11
1994	1 971	111	60	115	2	11	3	41	6	12	6	99	23	14
1995	1 965	118	61	116	2	12	3	32	3	9	8	126	10	11
1996	1 982	122	63	117	1	12	3	33	2	11	7	134	7	11
1997	1 965	117	62	114	1	11	3	39	2	13	5	125	13	11
1998	1 973	124	57	113	1	13	3	37	2	14	6	128	11	12
1999	1 967	127	53	120	1	14	2	56	3	16	3	62	41	23
2000	1 977	129	51	111	1	14	4	43	2	20	6	120	16	24
2001	1 952	115	49	109	1	14	3	63	2	27	3	96	29	30
2002	1 968	116	49	109	1	15	3	54	2	24	3	113	23	30
2003	1 951	110	49	103	1	16	3	52	2	25	3	106	24	29
2004	1 955	112	51	98	1	20	3	45	2	22	3	117	21	25
2005	1 938	105	51	91	1	17	3	48	2	21	2	116	21	35
2006	1 920	107	50	83	0	18	3	41	2	20	2	122	20	21
2007	1 914	109	48	82	0	20	4	42	2	19	3	124	17	17
2008	1 929	106	46	72	0	20	5	46	1	22	2	141	16	8
2009	1 917	71	47	73	0	20	5	40	2	19	2	129	22	7

Gras-land	Bloembollen			Fruit open grond		Fruit onder glas	Groenten open grond								Verbruik van kunstmeststoffen		
	lelies	narcissen	tulpen	appelen	peren		bloemkool	knol-selderij	peen	prei	sluitkool	stok- en stam-sla-bonen	tuin-bonen	witlof-wortel	stikstof	fosfaat	kali
	100 ha														mln kg		
1 326		15	56	241	81	2	21						19		374	101	126
1 317		16	58	230	77	2	25	8	18	9		38	19	21	376	101	128
1 311		17	60	220	72	1	24	11	23	10		46	18	22	412	110	123
1 298		16	62	220	71	1	25	14	24	14		54	18	22	435	93	113
1 286		17	58	219	69	1	25	13	27	13		55	21	21	453	81	101
1 270		16	51	215	67	1	24	14	32	13		49	22	24	430	92	114
1 239		15	53	201	63	1	21	18	39	16		52	22	27	447	87	111
1 221	10	15	57	198	61	1	24	20	32	14		60	20	30	443	81	107
1 213	11	15	60	192	59	1	23	21	26	14		48	18	36	486	84	124
1 198	11	15	63	172	57	1	23	14	27	16	3	42	19	32	483	83	114
1 188	12	15	64	163	56	1	23	15	34	18	10	46	18	36	477	81	106
1 177	14	15	62	160	56	0	24	15	36	18	9	55	18	38	457	78	102
1 181	15	15	60	158	56	0	23	11	32	19	8	41	17	41	478	87	117
1 179	16	15	60	158	56	0	22	12	40	21	9	31	16	47	505	89	125
1 164	15	16	66	156	56	0	23	15	46	25	9	49	17	54	500	81	120
1 155	15	16	68	150	53	0	25	16	43	26	10	52	15	61	504	88	105
1 088	18	16	71	151	52	0	22	11	38	26	9	43	11	48	458	80	98
1 114	20	16	71	154	52	0	23	12	48	29	11	50	11	51	444	86	105
1 099	23	17	70	159	50	0	25	13	57	28	10	43	11	56	412	76	98
1 096	24	17	68	163	51	0	24	14	60	29	10	39	12	59	400	74	94
1 080	25	16	70	168	53	0	26	13	71	36	12	48	13	60	392	79	93
1 063	27	15	72	170	54	0	27	14	68	41	13	51	11	48	390	68	82
1 064	30	14	73	166	56	0	28	12	69	39	13	44	9	52	372	69	84
1 051	31	13	75	165	57	0	26	12	75	42	10	48	9	45	406	62	69
1 048	33	14	80	153	59	0	24	14	79	39	11	47	9	39	390	66	74
1 052	33	15	87	151	59	0	24	16	76	36	12	45	10	40	405	65	64
1 030	34	15	94	152	60	0	22	14	72	37	12	46	13	46	401	64	71
1 032	38	16	100	147	59	0	22	15	78	36	12	49	9	42	403	71	67
1 018	45	18	101	142	60	0	23	16	89	37	12	48	8	48	383	65	56
1 011	51	18	97	128	60	0	22	13	77	32	25	36	7	42	339	62	52
993	50	19	100	117	61	0	22	14	78	32	24	37	8	38	298	52	49
1 000	51	20	106	112	63	0	23	14	79	33	26	38	10	37	292	48	53
985	49	20	110	103	64	1	23	13	83	32	27	41	11	36	291	52	54
983	45	18	110	102	65	0	23	13	79	30	26	44	11	29	300	51	52
976	43	18	106	97	67	0	24	11	73	27	25	43	8	34	279	49	47
997	49	19	104	96	69	0	27	12	87	30	27	39	15	36	288	48	42
990	50	18	107	94	73	1	26	14	81	31	29	38	15	35	257	36	45
982	50	20	114	93	75	1	25	13	78	30	31	34	18	32	214	19	40
975	43	19	117	91	78	1	24	12	82	29	28	29	16	30			

Tabel 8b
Landbouwproductie

	Dierlijke productie													Gewassen (opbrengst)				
	eieren		vlees van								zuivelproducten				aardappelen		fruit	
	totale pro- ductie	afge- leverd aan fabrie- ken	overige melk	rund	kalf	varken	paard	schaap en geit	vlees- kip	vlees- kuiken	boter	gecon- den- seerde melk	kaas	melk- poeder	con- sump- tieaard- appelen	zet- meel- aardap- pelen	appe- len	peren
mln kg																		
1900		2 624	851	1 773	94	25	115				57		76		1 478	426		
1901		2 636	897	1 739	98	25	117				56		76		1 792	480		
1902		2 640	940	1 700	99	25	117				56		77		1 734	523		
1903		2 614	969	1 645	90	23	125				55		75		1 313	433		
1904		2 565	1 004	1 561	96	25	136				54		73		1 647	595		
1905		2 652	1 099	1 553	106	27	140				57		76		1 423	631		
1906		2 763	1 229	1 534	107	26	144				60		79		1 610	650		
1907		2 811	1 272	1 539	111	28	116				61		80		1 702	546		
1908		2 872	1 331	1 541	105	27	132				62		81		1 713	586		
1909		2 786	1 283	1 503	108	30	149				59		82		1 756	561		
1910		2 958	1 412	1 546	109	29	155				65		84		1 535	562		
1911		2 939	1 378	1 561	101	26	135				62		89		1 911	559		
1912		3 149	1 499	1 650	103	27	138				67		96		2 096	793		
1913		3 237	1 593	1 644	108	28	143				69		99		1 881	709		
1914		3 314	1 676	1 638			111				70		103		2 114	754		
1915		3 407	1 768	1 639			135				73		107		2 387	645		
1916		3 489	1 824	1 665			133				74		112		1 968	630		
1917		3 024	1 605	1 419			114				63		85		2 355	708		
1918		2 350	1 319	1 031			113				46		52		2 577	641		
1919		2 546	1 499	1 047			111				51		59		2 488	603		
1920		2 784	1 657	1 127			137				57		68		2 366	632		
1921		3 104	1 829	1 275			123				60		98		2 131	451		
1922		3 256	1 964	1 292			168				65		98		3 232	673		
1923		3 445	2 126	1 319			184				69		106		1 910	632		
1924	73	3 644	2 205	1 439			152				73		111		2 079	710		
1925	84	3 734	2 477	1 257	137		178	22			75		113		2 266	891		
1926	97	4 030	2 552	1 478	141		196	25			83		122		2 153	822		
1927	108	4 198	2 665	1 533	151		217	24			85		126		1 877	649		
1928	114	4 329	2 740	1 589	165		223	26			85		132		2 710	1 155		
1929	119	4 401	2 802	1 599	169		174	27			87		135		2 940	1 156		
1930	125	4 478	2 910	1 568	129		210	24			87		137		2 195	844		
1931	128	4 544	2 933	1 611	118		288	18			85		133		2 277	583		
1932	130	4 607	3 042	1 565	141		274	16			85		119		2 929	678		
1933	125	4 732	3 079	1 653	166		275	11			88	129	122	19	2 450	603		
1934	138	4 778		4 778	155		271	8			90	127	116	21	2 194	746		
1935	126	4 996		4 996	154		220	10			96	104	117	19	1 919	740	62	44
1936	114	5 165	3 315	1 850	135		243	9			101	133	121	30	2 017	489	40	21
1937	124	5 340	3 414	1 926	119		217	8			101	174	125	28	2 050	646	79	41
1938	135	5 325	3 370	1 955	120		214	8			103	157	126	28	1 974	869	52	9
1939	147	5 512	3 546	1 966	148		235	11			110	143	121	39	2 232	818	117	53
1940	138	5 194	3 256	1 938	154		160	10			104	79	108	26	1 929	892	113	61
1941	63		2 603	2 603	141		70	2			100	6	70	17	2 238	1 206	59	41
1942	31	3 117	2 426	691	151		41	3			71	0	52	24	3 208	1 342	73	63
1943	19	2 715	1 995	720	78		43	3			55	0	46	24	3 062	1 137	66	35
1944	16	2 583	1 816	767				3			49	1	40	18			33	22
1945	13	2 546	1 826	720				3			39	0	37	3	2 018	574	71	68
1946	28	3 581	2 761	820	93		78	3			53	17	66	14	3 071	1 174	104	62
1947	59	3 657	2 882	775	118		91	2			52	36	65	16	3 012	1 599	218	136
1948	68	4 483	3 675	808	77		98	3			71	62	98	24	4 154	1 716	157	68
1949	87	5 374	4 432	942	86		164	6			84	118	130	28	3 064	1 541	386	194
1950	114	5 737	4 766	971	140		236	14	10		93	172	127	41	2 846	1 205	251	111
1951	139	5 667	4 651	1 016	173		265	12	4		84	179	142	34	2 742	1 053	323	89
1952	145	5 601	4 604	997	173		250	11	5		74	228	144	49	3 302	1 056	347	172
1953	164	5 835	4 850	985	171		278	10	7		83	219	158	54	2 762	917	361	138
1954	206	5 863	4 932	931	184		292	14	7		82	226	162	57	2 939	1 060	332	152
1955	217	5 725	4 885	840	206		324	11	6	29	74	262	171	52	2 809	1 052	291	104
1956	224	5 822	5 027	795	200		335	11	6	32	77	292	165	62	2 444	718	253	98
1957	244	5 876	5 110	766	209		347	10	7	41	76	282	174	68	2 693	1 048	233	40
1958	243	6 134	5 377	757	210		329	9	9	41	92	286	185	82	2 677	929	266	134
1959	275	6 299	5 572	727	214		341	14	10	48	80	340	203	79	2 140	1 001	394	132
1960	284	6 721	6 068	653	236		413	15	9	51	100	386	201	109	2 705	1 269	326	128
1961	299	6 953	6 152	801	232		383	13	7	44	97	408	212	102	2 292	1 260	292	125
1962	344	7 284	6 492	792	269		400	10	8	55	102	436	222	115	2 426	1 368	216	91
1963	296	7 011	6 274	737	314		406	8	8	48	94	450	211	107	2 326	1 299	279	110
1964	286	6 956	6 256	700	257		416	8	6	45	127	90	465	109	2 374	1 508	430	144
1965	236	7 142	6 485	657	265		489	7	11	40	102	453	219	119	2 039	1 034	404	80
1966	232	7 236	6 606	630	262		496	6	9	36	100	435	232	127	2 572	1 362	345	116
1967	201	7 520	6 945	575	275		529	5	9	34	98	457	261	121	3 208	1 632	488	72
1968	222	7 791	7 242	549	285		593	5	8	33	119	482	245	144	3 014	2 031	340	180
1969	250	7 915	7 393	522	286		589	5	8	34	112	495	260	139	2 727	1 977	475	90
1970	263	8 252	7 748	504	250	104	700	6	11	40	121	495	271	153	3 234	2 370	450	160

granen					groenten								uien	witlof	erwten (droog ge- oogst)	snij- maïs	suiker- bieten	voeder- bieten	zaai- uien	
winter- gerst	zomer- gerst	haver	korrel- maïs	rogge	winter- tarwe	zomer- tarwe	bloem- kool	erwten	knol- selderij	peen	prei	sper- ziebo- nen								
78	20	266		339											53		1 509			
63	20	291		378	114	3									58		1 828			
83	17	269		352	137	1									65		914			
62	19	293		340	102	8									61		960			
55	28	309		348	113	10									79		1 018			
72	15	257		349	131	5									56		1 599			
55	18	310		352	126	8									71		1 363			
74	18	356		368	123	19									56		1 306			
72	16	319		403	124	12									59		1 563			
53	17	287		420	90	15									41		1 497			
52	16	292		390	103	14									36		1 627			
65	13	300		420	140	11									52		2 005			
60	12	219		397	132	10									53		2 176			
54	14	313		417	127	11									42		1 665			
54	13	319		330	147	9									53		1 994			
62	14	343		402	179	10									51		1 714			
36	12	311		286	121	4									45		1 717			
30	19	293		323	81	20									71		1 458			
37	22	318		329	123	20									83		1 245			
32	22	296		363	131	24									64		1 494			
40	20	322		362	145	12									57		1 906			
50	27	350		461	222	14									73		2 708			
		289		423											73		1 818			
		302		370											82		1 720			
		303		401											117		2 426			
		295		422											94		2 224			
		327		351											79		2 111			
		307		347											64		1 826			
		360		446											125		2 289			
		374		471											130		2 060			
		297		384											98		2 138			
		287		365											89		1 029		93	
		277		357											92		1 656		97	
22	29	307		394	358	59									101		1 948		117	
33	69	304		502	424	71									119		1 786		98	
44	72	298		465	398	58	48			36	6				106		1 526		99	
46	76	331		476	369	50	54			40	9				104		1 638	3 007	134	
58	77	376		484	301	42	51			53	8				84		1 582	2 864	86	
74	66	447		551	388	46	56			40	8			22	11	104		1 520	2 873	148
13	133	449		603	147	270	35			46	6					143		1 716	2 797	175
17	127	387		444	246	148	45			49	8			36		97		1 895	3 066	95
18	123	222		439	241	138	51			82	13			54	11	101		1 650	3 101	80
		223		581			30			105	6			60	8	73		1 321		
		254		608			29			101	2			56	8	59		1 574		
							27			59	3			41	4					
		252		206			30			90	6			42	3	60		449		
34	143	425		456	275	84	54			90	11			38	10	55		1 705	3 955	
7	172	338		318	79	115	44			71	9	25		31	15	45		1 577	2 924	91
27	111	316		382	260	45	62			78	14	31			18	32		1 893	4 033	240
33	156	424	12	517	382	43	56			83	12	31		170	18	67		2 943	3 444	118
41	191	382	15	421	273	21	71	30		105	16	46		228	23	73		2 718	3 466	208
41	169	491	38	458	219	51	69			57	15	24		135	17	76		2 451	3 228	105
67	173	483	52	497	300	27	76			79	17	28		172	16	89		2 789	3 732	138
50	229	484	40	431	167	82	83			82	16	31		136	19	79		2 971	3 759	231
11	197	467	29	515	228	169	64	35		74	17	20		125	15	93		3 062	3 424	114
14	250	582	23	465	134	53	69	38		75	17	33		133	19	131		2 984	3 878	99
32	241	483	9	492	122	187	62	37		80	18	24		155	19	76		2 525	2 830	169
31	261	504	5	458	177	216	78	43		81	22	33		175	20	116		2 689	3 374	148
31	284	446	4	427	216	186	71	33		95	20	40		212	19	93		3 878	3 828	235
33	236	319	1	386	281	213	69	42		126	25	25		162	23	110		3 098	1 604	124
44	247	387	1	460	434	156	57	61		110	22	42		204	25	116		4 676	3 316	155
26	360	431	1	301	156	326	57	69		102	24	43		218	19	86		3 854	2 588	157
31	400	465	0	339	315	288	57	87		107	17	36		209	21	71		2 934	1 926	178
29	358	424	0	313	305	225	47	81		111	19	42		192	26	67		2 691	1 915	188
31	345	420		356	421	291	59	70		103	26	39		216	26	75		3 876	1 923	186
39	334	363		250	446	245	50	42		117	26	20		195	24	44		3 573	1 121	173
33	383	357		190	395	202	49	55		124	28	28		191	18	35		3 645	1 055	145
35	411	365		239	491	247	60	76		133	28	39		261	24	48		5 074	1 120	215
28	362	318		239	423	256	53	76		116	30	31		266	24	29		5 128	963	213
18	371	322		207	408	269	53	79		138	31	37		284	30	40		5 002	854	249
34	295	199		168	509	131	49	62		137	33	57		339	27	39		4 711	720	331

Tabel 8b slot
Landbouwproductie

	Dierlijke productie												Gewassen (opbrengst)						
	eieren		melk		vlees van							zuivelproducten				aardappelen		fruit	
		totale productie	afgeleverd aan fabrieken	overige melk	rund	kalf	varken	paard	schaap en geit	vlees- kip	vlees- kuiken	boter	gecondenseerde melk	kaas	melkpoeder	consumptieaardappelen	zetmeelaardappelen	appelen	peren
<i>mln kg</i>																			
1971	232	8 399	7 912	487	242	106	795	4	12	35	363	125	482	297	151	3 175	2 574	520	110
1972	230	8 940	8 461	479	199	100	789	3	11	39	377	163	475	313	196	3 024	2 557	400	95
1973	269	9 313	8 850	463	200	108	813	3	10	38	397	169	488	326	199	3 175	2 595	450	55
1974	299	9 837	9 386	451	283	112	882	2	15	35	371	172	512	367	224	3 211	2 884	385	140
1975	290	10 286	9 847	439	287	117	892	3	16	32	371	204	461	368	275	2 574	2 429	393	83
1976	315	10 562	10 154	408	282	121	935	5	16	34	389	203	502	378	274	2 776	2 007	380	130
1977	366	10 600	10 217	383	267	131	966	5	15	32	398	179	523	404	269	3 233	2 519	315	90
1978	430	11 324	10 957	367	253	133	1 048	4	15	41	402	212	488	410	336	3 397	2 834	510	110
1979	499	11 565	11 223	342	274	142	1 107	4	18	48	406	203	515	425	314	3 504	2 773	450	120
1980	539	11 851	11 510	341	288	144	1 125	3	21	52	429	181	534	437	325	3 950	2 317	434	106
1981	587	12 185	11 856	329	303	148	1 194	2	16	57	473	183	563	457	353	3 913	2 531	362	95
1982	640	12 821	12 488	333	285	153	1 211	2	13	65	475	218	566	475	368	4 146	2 073	357	97
1983	642	13 207	12 881	326	296	162	1 247	2	11	66	445	271	521	478	404	3 437	1 974	343	105
1984	664	12 732	12 415	317	351	175	1 307	2	10	68	456	242	548	508	339	4 344	2 329	388	115
1985	662	12 525	12 208	317	327	183	1 412	3	10	70	470	230	535	514	321	4 688	2 461	347	96
1986	656	12 710	12 346	364	369	184	1 450	2	8	69	487	265	500	553	324	4 752	2 105	400	93
1987	656	11 717	11 342	375	360	185	1 528	1	13	66	527	199	470	570	265	4 955	2 522	306	126
1988	652	11 430	11 048	382	337	169	1 631	1	12	73	535	170	445	582	265	4 413	2 329	327	76
1989	655	11 375	10 923	452	326	159	1 636	1	14	67	548	180	418	590	268	4 376	2 479	375	102
1990	661	11 273	10 766	507	355	165	1 662	1	17	74	585	178	402	616	236	4 658	2 378	382	85
1991	661	11 085	10 574	511	447	176	1 591	1	17	70	613	163	405	634	224	4 843	2 106	303	81
1992	630	10 980	10 504	476	451	184	1 584	1	17	74	647	149	390	661	176	5 261	2 380	395	95
1993	618	10 953	10 500	453	425	187	1 747	1	18	56	659	147	377	663	199	5 063	2 636	597	131
1994	623	10 935	10 468	467	410	194	1 673	1	17	42	704	128	336	652	169	4 662	2 427	530	135
1995	602	11 280	10 811	469	386	194	1 622	1	16	38	728	132	353	683	154	4 811	2 529	560	140
1996		11 013	10 535	478	387	192	1 624	1	18	38	729	128	327	688	152	5 433	2 623	437	130
1997		10 922	10 459	464	368	196	1 376	1	15	36	728	135	329	704	151	5 151	2 821	420	141
1998	645	10 955	10 541	414	337	198	1 715	1	16	37	833	149	290	650	176	5 158	1 878	518	141
1999	647	11 173	10 777	396	297	211	1 711	1	17	37	838	140	281	659	169	5 943	2 278	570	140
2000	668	11 155	10 734	421	272	199	1 623	1	19	30	834	126	274	684	166	5 961	2 166	461	203
2001	657	10 970	10 828	142	207	165	1 432	1	20	32	857	130	305	652	176	4 968	2 047	408	46
2002	635	10 677	10 357	320	207	177	1 377	1	17	28	833	119	276	639	165	5 282	2 080	354	171
2003	468	11 075	10 696	379	178	186	1 253	1	15	28	838	116	278	658	182	4 647	1 822	359	159
2004	611	10 905	10 561	344	184	198	1 287	1	15	18	661	101	280	659	162	5 217	2 270	436	210
2005	607	10 847	10 479	368	185	211	1 298	1	13	28	726	119	292	672	160	4 523	2 254	359	195
2006	611	10 994	10 657	337	179	205	1 265	1	16	32	739	125	309	714	155	4 374	1 865	365	222
2007	621	11 227	10 737	490	173	212	1 290	0	16	34	814	129	327	730	153	4 844	2 016	391	260
2008	629	11 620	11 295	673	151	223	1 312	0	15	34	814	124	342	722	182	4 897	2 095	375	172
2009			11 077									128	320	713	203	5 081	2 100	407	295

granen							groenten						uien	witlof	erwten (droog ge- oogst)	snij- maïs	suiker- bieten	voeder- bieten	zaai- uien
winter- gerst	zomer- gerst	haver	korrel- maïs	rogge	winter- tarwe	zomer- tarwe	bloem- kool	erwten	knol- selderij	peen	prei	sper- ziebo- nen							
38	335	206	10	209	547	159	57	52		137	43	57	386	29	31		5 024	637	401
41	299	140		151	598	75	59	40		136	36	41	336	30	11		4 957	477	305
46	336	134		105	630	95	59	49		146	41	60	379	27	12		5 592	348	335
39	276	163		78	618	127	57	54		146	51	74	386	23	23		4 911	306	333
27	309	158		63	334	194	60	52	37	152	45	59	401	21	22		5 927	250	366
47	216	103		65	618	92	55	46		180	43	46	326	23	16		6 484	206	310
52	235	94		74	584	77	52	28		174	51	65	455	27	13		6 017	210	590
64	291	140		68	699	94	55	24		149	33	58	474	34	18		6 324	169	522
55	233	109		49	762	74	52	25		134	49	63	493	39	15		5 491	136	457
68	190	94		39	815	67	49	26	51	155	51	39	452	33	15		5 931	135	415
75	174	115		29	819	63	56	32	37	199	58	69	497	42	15		7 061	166	537
38	210	136		26	855	112	54	45	43	206	62	79	597	45	28		7 946	213	561
56	121	61		26	1 012	31	56	36	41	176	67	59	410	45	32		5 445	165	412
67	125	58		25	1 108	23	59	39	36	213	53	44	486	51	56		6 955	171	581
37	160	58		19	813	38	48	41	46	224	66	56	479	57	71	1 993	6 335	189	530
58	205	40		20	899	40	60	32	39	253	67	61	497	75		2 667	7 707		
46	218	47		25	721	49	41	27	42	261	76	40	478	70		2 157	6 920		
37	265	60		28	770	56	47	37	42	291	82	50	452	72		2 484	6 737		
50	202	32		33	1 006	53	54	43	40	355	91	57	418	73		2 686	7 679		
54	164	16		36	1 040	34	53	47	45	369	94	52	497	80		2 363	8 623	292	455
43	196	18		34	889	55	54	52	49	432	99	71	524	94		2 337	7 189	239	463
40	163	19	63	34	948	69	61	55	48	476	114	85	569	91		2 596	8 251	246	573
26	227	31	98	41	894	140	56	46	44	420	106	65	602	82		2 917	7 479	211	606
14	213	28	87	27	834	147	53	44	37	356	103	66	611	86	6	2 728	6 149	178	465
18	184	15	64	42	1 103	64	59	30	37	369	117	64	484	86	3	2 527	6 499	132	479
18	217	11	87	38	1 217	52		36		350	97		510	85	4	2 695	6 416	114	623
17	252	11	159	28	975	88		26		350	95		650	88	3	3 480	6 606	100	575
16	198	10		30	999	73	45	31	40	274	75	69	613	60	3	2 903	5 505	80	652
12	352	14	112	14	543	309	48	36	60	379	117	62	860	75	4	3 415	7 317	79	755
21	267	13	224	29	1 032	110	43	37	62	385	95	52	929	70	4	2 855	6 727	71	821
21	366	14	242	17	791	199	40	35	53	378	100	55	864	63	4	2 912	5 947	49	765
16	299	13	227	17	916	141	42	40	56	422	95	62	918	70	5	3 042	6 250	60	817
20	329	15	207	18	957	173	42	38	54	432	104	65	909	64	10	3 127	6 210	49	809
22	266	10	190	17	1 080	144	42	35	64	471	104	73	1 301	59	12	3 143	6 292	56	1 225
20	287	9	183	11	1 033	142	42	34	53	487	82	71	1 082	67	8	3 389	5 931	38	983
24	244	9	130	11	1 057	127	40	34	50	541	102	70	942	56	2	3 143	5 414	25	853
29	232	7	159	8	922	97	46	38	58	543	114	70	1 085	68	2	3 320	5 504		1 074
34	276	7	164	8	1 261	105	49	37	61	496	95	64	1 236	60	2	3 893	5 219		1 231
39	271	10	159	11	1 236	166	40	38	55	561	96	49	1 269	56	.	3 893	5 735		1 221

Tabel 8c
Veestapel

	Eenden	Geiten	Kalkoenen	Kippen		Paarden en pony's
				legghennen	slachtkuikens	
x 1 000						
1900	452	203				319
1901	457	199				326
1902	456	195				328
1903	433	192				319
1904						319
1905						322
1906						323
1907						324
1908						325
1909						326
1910						327
1911						329
1912						331
1913						334
1914						342
1915						350
1916						359
1917						368
1918						378
1919						362
1920						361
1921						364
1922						356
1923						348
1924						341
1925						334
1926						326
1927						319
1928						312
1929						306
1930	662					299
1931						298
1932						298
1933						297
1934						296
1935						296
1936						295
1937						300
1938						312
1939						322
1940						326
1941						319
1942						337
1943						357
1944						
1945						346
1946						305
1947						316
1948						303
1949						276
1950						252
1951						250
1952						241
1953						249
1954						241
1955						222
1956				33 024	2 407	210
1957				33 178	1 976	201
1958				35 482	2 315	195
1959				40 219	2 980	196
1960				37 886	4 525	187
1961				42 576	7 342	171
1962				39 851	6 039	162
1963				36 387	8 210	149
1964				32 859	12 692	137
1965				26 333	15 946	123
1966				25 739	19 546	105
1967				22 546	21 965	117
1968				22 444	22 957	115
1969				23 733	25 358	110
1970	950	13	987	25 315	30 060	86

Runderen					Schapen	Varkens
melk- en fokvee			vleesvee			
melk- en kalfkoeien	stieren	overig melk- en fokvee	vlees- en weidevee	vleeskalveren		
					771	954
					752	976
					709	1 051
					654	1 127
					607	1 100
						1 140
						1 180
						1 220
						1 260
1 068	23	790			889	1 260
						1 290
1 110	24	820			842	1 320
						1 350
						1 380
						1 300
1 235	29	972				1 250
1 109	28	817			642	1 185
1 232	42	610				600
						900
						1 000
1 086	26	868			668	1 519
						1 600
						1 700
						1 900
						1 900
						2 000
						2 300
						2 100
1 299	26	921			485	1 900
						2 018
						2 550
						2 735
1 434	49	1 208				2 113
1 435	38	996				2 070
						1 629
1 455	34	930			655	1 679
1 475	31	977			608	1 406
1 503	38	1 074			654	1 538
1 566	38	1 070			690	1 553
1 520	33	994			574	1 288
1 270	19	1 101			508	948
1 274	34	1 072			574	491
1 201	25	812			451	545
1 188	30	1 044			489	77
1 279	29	1 076			558	1 040
1 326	25	964			460	857
1 324	22	912			425	871
1 441	25	1 020			464	1 298
1 518	24	1 117			390	1 860
1 533	24	1 210			360	1 935
1 483	22	1 232			383	1 843
1 506	23	1 285			424	1 968
1 547	23	1 338			407	1 945
1 510	22	1 300			381	2 378
1 490	20	1 287			433	2 332
1 493	22	1 342			496	2 529
1 525	22	1 398			543	2 472
1 565	25	1 468			522	2 590
1 628	25	1 495	281	78	456	2 955
1 676	25	1 543	289	89	438	2 860
1 751	27	1 565	355	118	482	2 800
1 750	27	1 494	314	110	468	2 923
1 685	25	1 445	265	148	443	3 268
1 723	30	1 519	298	180	484	3 752
1 764	31	1 581	352	241	558	3 918
1 787	33	1 595	329	286	529	4 295
1 865	33	1 627	272	319	552	4 683
1 903	35	1 658	293	388	554	4 755
1 896	37	1 650	298	434	575	5 533

Tabel 8c slot
Veestapel

	Eenden	Geiten	Kalkoenen	Kippen		Paarden en pony's
				leghennen	slachtkuikens	
x 1 000						
1971			1 320	25 544	34 580	73
1972			1 226	24 598	33 832	70
1973			1 416	24 468	35 860	74
1974			1 672	25 478	36 910	77
1975			1 540	28 803	39 250	79
1976			1 350	24 449	39 410	78
1977			1 056	26 244	38 908	76
1978			799	30 892	37 915	75
1979			942	34 350	38 387	70
1980			880	37 455	38 609	67
1981			606	39 081	40 338	60
1982			554	40 882	39 823	59
1983	505	7	591	40 847	35 108	60
1984	546	12	566	42 657	34 480	64
1985	561	12	688	44 436	38 383	62
1986	605	23	898	45 525	39 414	63
1987	471	34	1 022	46 847	42 071	64
1988	685	35	950	45 431	40 312	65
1989	713	42	929	44 350	37 995	67
1990	1 086	61	1 052	44 320	41 172	70
1991	1 152	70	1 236	44 471	41 639	77
1992	1 036	63	1 364	44 991	46 525	86
1993	844	57	1 323	42 234	45 781	92
1994	756	64	1 295	40 868	43 056	97
1995	869	76	1 207	38 161	43 827	100
1996	861	102	1 250	37 579	44 142	107
1997	906	119	1 357	40 077	44 987	112
1998	970	132	1 500	41 434	48 537	114
1999	1 077	153	1 438	42 461	53 247	115
2000	958	179	1 544	44 036	50 937	117
2001	867	221	1 523	42 726	50 127	120
2002	852	255	1 451	38 889	54 660	121
2003	706	274	1 112	30 498	42 289	126
2004	723	282	1 238	35 668	44 262	128
2005	1 031	292	1 245	41 048	44 496	133
2006	1 043	310	1 140	41 642	41 914	128
2007	1 134	324	1 232	41 225	43 352	134
2008	1 064	355	1 044	44 241	44 358	144
2009	1 157	374	1 060	45 547	43 285	145

Runderen					Schapen	Varkens
melk- en fokvee			vleesvee			
melk- en kalfkoeien	stieren	overig melk- en fokvee	vlees- en weidevee	vleeskalveren		
1 912	34	1 564	225	465	572	6 158
1 977	36	1 649	234	411	592	6 233
2 113	42	1 809	281	429	657	6 425
2 199	56	1 911	371	442	749	6 719
2 218	48	1 890	331	471	760	7 279
2 238	47	1 869	335	475	780	7 507
2 202	47	1 786	345	496	800	8 288
2 247	44	1 792	350	556	841	9 172
2 326	44	1 864	341	573	895	9 722
2 356	44	1 908	336	582	858	10 138
2 381	41	1 895	318	556	815	10 315
2 439	41	1 891	300	569	776	10 254
2 526	45	1 930	312	597	772	10 656
2 549	47	1 933	349	638	766	11 146
2 367	45	1 810	388	638	814	12 383
2 288	44	1 664	437	690	868	13 481
2 100	39	1 546	510	700	985	14 349
1 971	40	1 524	556	619	1 169	13 934
1 913	40	1 602	620	597	1 404	13 729
1 878	43	1 686	718	602	1 702	13 915
1 852	48	1 728	813	622	1 882	13 217
1 775	48	1 667	792	637	1 954	14 160
1 747	41	1 573	780	656	1 916	14 964
1 698	41	1 538	749	690	1 766	14 565
1 708	42	1 548	687	670	1 674	14 397
1 665	46	1 565	597	677	1 627	14 419
1 591	40	1 520	556	704	1 465	15 189
1 442	36	1 415	511	711	1 394	13 446
1 588	36	1 348	481	753	1 401	13 567
1 504	37	1 299	437	783	1 305	13 118
1 546	38	1 312	425	712	1 293	13 073
1 485	46	1 222	379	713	1 184	11 648
1 478	31	1 152	355	732	1 182	11 169
1 470	26	1 139	355	765	1 234	11 153
1 433	31	1 124	371	829	1 361	11 312
1 420	25	1 100	349	844	1 376	11 356
1 413	24	1 106	350	860	1 369	11 663
1 466	23	1 155	338	899	1 213	12 026
1 489	22	1 245	330	894	1 117	12 186

Tabel 8d
Landbouwbedrijven

	Alle bedrijven	w.v.										
		akkerbouw	tuinbouw open grond	tuinbouw onder glas	grasland	rundvee	varkens	paarden en pony's	schapen	geiten	kippen	eenden
x 1 000												
1950	410				242	216	271	149	35		286	5
1951	370	241			238	217	237	148	30		264	6
1952	366	252			236	215	216	147	29		256	7
1953	360	243			230	214	212	147	30		247	6
1954	350	241			229	212	189	146	28		253	6
1955	319	219			225	209	179	141	24		227	7
1956	316	215	109	18	223	204	169	138	26		224	7
1957	314	209	111	19	220	203	165	133	28		221	6
1958	313	204			220	201	157	128	32		213	6
1959	308	197			218	201	150	127	32		210	6
1960	301	193			215	200	146	124	26		199	4
1961	300	184			212	196	132	117	23		188	4
1962	298	175			210	194	120	111	24		178	3
1963	290	168			204	188	115	104	22		158	3
1964	273	157			196	179	111	96	22		141	3
1965	264	150			190	174	109	87	23		124	2
1966	255	140	81	21	184	169	101	75	24		108	2
1967	247	129	78	21	179	163	95	65	23		94	2
1968	240	125	71	21	174	157	91	68	22		84	2
1969	232	115	66	21	170	152	85	63	23		71	2
1970	185	96	53	20	141	131	76	50	20		53	1
1971	179	91	49	19	135	124	72	42	19		43	1
1972	173	86	45	18	131	118	66	37	19		37	1
1973	169	83	43	18	128	116	62	35	20		33	1
1974	166	81	41	18	126	113	59	33	21		28	1
1975	163	77	40	18	122	108	55	32	22		25	1
1976	159	77	38	17	119	104	53	30	21		18	0
1977	155	77	37	16	115	99	52	28	21		11	0
1978	152	73	36	16	112	95	50	27	22		10	0
1979	149	70	34	16	110	91	47	25	23		9	0
1980	145	69	33	16	107	87	42	23	23		8	0
1981	142	68	32	16	104	84	39	20	22		8	0
1982	140	67	32	15	101	81	37	20	21		7	0
1983	139	66	32	15	100	80	36	20	20	2	7	0
1984	138	67	32	15	99	80	34	21	20	2	9	0
1985	136	67	32	15	97	77	34	19	20	2	6	0
1986	134	68	28	15	94	74	34	20	20	3	6	0
1987	132	68	27	15	93	70	31	20	20	2	6	0
1988	130	66	27	15	92	68	31	19	22	2	6	0
1989	127	65	26	15	90	66	29	19	23	2	5	0
1990	125	64	26	14	88	65	28	18	25	3	5	0
1991	123	62	25	14	87	64	27	18	25	3	5	0
1992	121	62	25	14	85	63	26	19	25	3	5	0
1993	120	61	24	14	85	60	26	19	25	3	5	0
1994	116	60	24	14	83	58	23	19	23	3	5	0
1995	113	59	23	13	81	56	22	19	22	3	4	0
1996	111	58	22	13	78	54	20	20	21	4	4	0
1997	108	57	22	12	80	52	20	20	20	4	4	0
1998	104	56	21	12	74	50	19	20	19	4	4	0
1999	102	54	20	12	71	48	16	20	18	4	4	0
2000	97	59	16	11	61	46	15	20	18	4	4	0
2001	93	55	15	11	58	43	13	19	17	5	4	0
2002	89	52	15	10	56	41	12	18	15	5	3	0
2003	85	50	14	10	51	39	11	18	15	5	2	0
2004	84	49	14	9	49	38	10	17	14	5	3	0
2005	82	47	13	9	48	37	10	18	14	5	3	0
2006	79	46	13	8	48	36	9	17	14	4	3	0
2007	77	45	12	8	47	35	9	16	14	4	3	0
2008	75	45	12	7	47	34	8	16	14	4	2	0
2009	73	43	11	7	47	33	8	16	13	4	2	0

Toelichting

Akkerbouwgewassen

Inclusief braakland, van 1938 af inclusief vroege aardappelen. Tot en met 1935 exclusief bouwland of gras in de boomgaard.

Gras

Tot en met 1935 exclusief bouwland of gras in de boomgaard.

Tuinbouwgewassen open grond

Van 1936 af exclusief boomgaarden met onderteelt; vóór 1938 inclusief vroege aardappelen.

Totaal

Exclusief tuinen voor eigen gebruik.

Oppervlakte akkerbouwgewassen

Tenzij in de toelichting bij de kolommen anders is vermeld, zijn alle oppervlaktegegevens tot 1950 in kadastrale maat. Vanaf 1950 is de gemeten maat aangehouden.

Erwten

Inclusief schokkers, kapucijners en grauwe erwten. Vóór 1962 inclusief groen geoogste erwten.

Aardappelen

Vóór 1955 exclusief vroege aardappelen.

Landbouwpaarden

Paarden en pony's van 3 jaar of ouder op landbouwbedrijven.

Vlees

Vlees met been, exclusief afsnijvet, van 1955 af vlees met been inclusief eetbare afvallen. Kalfsvlees: vlees van vette kalveren en graskalveren.

Stikstof

Bemestingsjaren: 1976 = 1976/'77, enzovoort. Voor N: 1 juli tot 30 juni.

Fosfaat

Bemestingsjaren: 1976 = 1976/'77, enzovoort. Voor P_2O_5 : 1 mei tot 30 april.

Kalium

Bemestingsjaren: 1976 = 1976/'77, enzovoort. Voor K_2O : 1 mei tot 30 april.

Bronnen:

Akkerbouw, veehouderij en veestapel: Landbouwtelling.

Meststoffen: Landbouw-Economisch Instituut.

Vlees: Produktschap voor Vee en Vlees.

9. Internationale handel

Tabel 9a
Goederenhandel

	Invoerwaarde						
	totaal	voeding, dranken en tabak	grondstoffen, oliën en vetten	minerale brandstoffen	chemische producten	fabricaten	machines energie
	<i>mln euro</i>						
1917							
1918							
1919							
1920	1 518	292	346	152	72	526	129
1921							
1922							
1923							
1924							
1925	1 114	325	280	78	53	312	66
1926							
1927							
1928							
1929							
1930	1 101	236	250	89	54	361	112
1931							
1932							
1933							
1934							
1935	444	80	101	30	27	162	44
1936	486	86	121	33	29	173	44
1937	728	134	195	48	37	247	68
1938	663	126	160	45	37	216	79
1939	708	113	158	54	44	252	87
1940	464	79	82	32	29	187	55
1941	338	20	47	18	34	164	54
1942	219	16	35	15	29	92	31
1943	191	19	34	15	27	74	23
1944							
1945							
1946	1 001	173	175	81	67	368	136
1947	1 942	315	432	147	112	595	341
1948	2 253	431	519	170	117	691	325
1949	2 420	387	575	210	122	750	377
1950	3 544	617	839	350	157	1 118	463
1951	4 402	734	1 101	507	202	1 354	504
1952	3 834	632	837	594	151	1 097	523
1953	4 096	677	887	522	184	1 215	611
1954	4 928	827	1 033	657	237	1 405	770
1955	5 532	834	1 043	786	265	1 661	943
1956	6 424	943	1 112	966	298	1 924	1 181
1957	7 079	999	1 166	1 194	345	2 058	1 316
1958	6 250	963	946	1 060	345	1 752	1 184
1959	6 792	1 054	1 060	924	420	2 042	1 293
1960	7 813	1 089	1 173	1 020	517	2 350	1 664
1961	8 464	1 107	1 105	1 089	506	2 584	2 072
1962	8 784	1 168	1 037	1 133	528	2 609	2 310
1963	9 802	1 349	1 130	1 193	601	3 011	2 518
1964	11 593	1 568	1 468	1 276	734	3 740	2 807
1965	12 257	1 532	1 522	1 249	830	4 063	3 061
1966	13 171	1 686	1 536	1 261	971	4 529	3 188
1967	13 696	1 875	1 517	1 425	1 081	4 572	3 226
1968	15 264	2 052	1 645	1 549	1 237	5 157	3 624
1969	18 131	2 441	1 869	1 761	1 507	6 524	4 035
1970	22 055	2 770	2 118	2 395	1 722	7 810	5 240
1971	23 730	2 902	2 119	3 076	1 807	8 152	5 674
1972	24 831	3 232	2 191	3 300	1 960	8 657	5 491
1973	30 204	4 268	2 734	3 986	2 439	10 182	6 595
1974	39 851	4 938	3 682	7 165	3 640	12 839	7 587
1975	39 937	5 509	3 087	7 044	3 116	12 576	8 605
1976	47 307	6 340	3 653	9 182	3 956	14 864	9 311
1977	50 812	6 966	3 994	9 330	4 045	15 686	10 791
1978	51 900	7 038	3 856	8 175	4 085	16 590	12 155
1979	61 208	7 814	4 516	12 343	5 238	17 885	13 412
1980	69 101	8 706	4 928	16 476	5 766	19 847	13 378
1981	74 420	9 583	5 316	19 572	6 453	19 802	13 693
1982	75 938	10 038	5 147	19 608	6 642	19 930	14 573
1983	78 751	10 174	5 392	19 981	7 030	19 805	16 370
1984	90 217	11 211	6 939	21 418	8 454	22 854	19 342
1985	98 020	11 940	6 899	21 732	9 841	25 189	22 419
							22 510

Uitvoerwaarde							
totaal	voeding, dranken en tabak	grondstoffen, oliën en vetten	minerale brandstoffen	chemische producten	fabricaten	machines	energie
781	322	143	10	45	222	38	
821	405	123	32	46	176	39	
784	315	117	50	41	180	82	
323	105	55	19	24	86	34	
361	123	59	21	25	100	33	
546	176	88	33	36	160	54	
490	161	70	32	32	133	62	
457	151	64	29	32	122	59	
295	129	48	16	17	57	28	
288	116	32	16	8	83	33	
280	69	41	10	14	102	44	
291	74	45	10	15	114	33	
370	123	69	12	24	99	43	
859	282	108	20	72	226	150	
1 234	437	129	46	113	366	142	
1 748	687	172	75	134	468	211	
2 436	931	239	168	186	631	281	
3 362	1 131	342	262	275	961	391	
3 637	1 237	313	352	271	1 050	413	
3 712	1 234	314	327	261	1 057	519	
4 162	1 333	350	447	296	1 124	611	
4 634	1 445	383	524	332	1 276	673	
4 935	1 492	447	603	373	1 325	696	
5 341	1 499	447	764	454	1 400	778	
5 548	1 541	424	729	470	1 477	908	
6 218	1 763	486	668	550	1 664	1 088	
6 945	1 856	570	812	580	1 843	1 283	
7 130	1 796	614	849	625	1 855	1 390	
7 531	1 913	638	888	670	1 885	1 538	
8 151	2 082	704	829	735	2 111	1 690	
9 541	2 280	835	869	880	2 505	2 172	
10 502	2 575	909	916	1 073	2 836	2 194	
11 092	2 582	1 011	806	1 254	3 069	2 370	
11 971	2 838	1 060	942	1 462	3 257	2 412	
13 703	3 289	1 158	1 097	1 820	3 634	2 705	
16 429	3 795	1 339	1 358	2 130	4 676	3 132	
19 341	4 497	1 488	2 065	2 493	5 260	3 539	
22 133	4 850	1 522	2 637	2 803	6 274	4 048	
24 458	5 262	1 722	3 024	3 282	6 646	4 521	
30 348	6 657	2 149	3 945	4 337	7 958	5 302	
39 929	7 371	2 883	6 368	6 967	10 101	6 239	
40 230	8 534	2 427	7 066	5 826	9 373	7 004	7 219
48 108	9 611	2 792	8 508	7 177	11 204	8 817	
48 643	10 000	3 028	8 829	7 035	11 305	8 445	
49 094	10 345	3 153	7 931	7 270	11 318	9 077	
57 943	11 275	3 760	11 037	9 423	12 446	10 002	
66 691	12 470	4 094	14 782	10 191	13 935	11 218	15 366
77 493	15 419	4 364	18 595	11 746	15 110	12 259	
80 211	16 067	4 424	19 177	12 065	15 552	12 927	
83 655	16 095	4 852	20 013	13 473	15 711	13 512	
95 595	17 896	6 171	21 970	15 976	18 020	15 561	
102 562	18 464	6 415	23 676	16 980	19 874	17 154	24 438

Tabel 9a slot
Goederenhandel

	Invoerwaarde							
	totaal	voeding, dranken en tabak	grondstoffen, oliën en vetten	minerale brandstoffen	chemische producten	fabricaten	machines	energie
1986	83 973	10 880	5 153	9 903	8 813	25 684	23 539	10 334
1987	83 879	10 898	4 970	9 440	8 876	25 584	24 111	9 820
1988	88 851	11 868	5 655	8 326	9 667	27 902	25 433	8 776
1989	100 472	11 512	6 465	10 392	11 115	30 647	30 342	11 122
1990	104 236	11 397	6 078	10 878	10 926	32 690	32 267	11 363
<i>mln euro</i>								
1991	107 599	12 490	5 589	10 204	11 301	33 680	34 335	10 504
1992	107 363	13 239	5 689	9 214	11 539	33 736	33 947	9 584
1993	105 113	13 524	6 094	9 898	12 269	30 709	32 620	9 656
1994	110 179	14 111	6 532	8 910	14 030	31 814	34 781	9 307
1995	129 391	15 374	7 779	9 703	17 111	36 356	43 070	9 397
1996	139 913	16 132	7 354	11 462	16 822	34 170	47 973	11 832
1997	157 450	16 785	8 130	12 754	18 881	44 554	56 346	13 181
1998	168 404	16 762	8 599	9 657	19 662	47 293	66 430	10 110
1999	178 719	17 879	8 287	12 218	19 651	48 754	71 930	12 658
2000	216 057	19 123	9 700	22 176	24 096	54 943	86 019	22 925
2001	218 329	20 854	9 639	22 164	24 785	55 725	85 163	22 778
2002	205 575	20 242	9 332	20 686	25 018	52 707	77 590	21 730
2003	206 867	20 787	9 477	21 560	25 017	51 864	78 161	22 485
2004	228 247	21 168	10 947	26 724	28 616	54 069	86 724	28 118
2005	249 471	21 681	11 805	36 687	32 681	57 435	89 182	38 259
2006	285 370	23 759	13 176	47 553	36 030	67 243	97 608	49 319
2007	307 274	26 517	15 048	49 512	41 092	72 175	102 931	51 422
2008	335 921	30 181	17 180	61 118	48 461	76 953	102 029	63 143

Uitvoerwaarde							
totaal	voeding, dranken en tabak	grondstoffen, oliën en vetten	minerale brandstoffen	chemische producten	fabricaten	machines	energie
89 524	17 651	5 592	13 580	15 331	19 678	17 693	14 329
85 318	17 530	5 581	9 453	15 360	19 519	17 877	10 390
92 470	18 458	6 382	7 862	17 512	21 986	20 270	9 272
104 101	20 520	7 120	9 415	18 742	24 785	23 519	10 731
108 536	21 066	6 885	10 508	18 422	26 044	25 610	11 779
113 014	22 205	7 216	11 168	18 225	27 500	26 701	12 110
111 875	22 907	7 221	9 593	17 720	27 605	26 828	10 401
117 230	24 243	7 491	10 410	18 645	27 256	29 184	10 719
130 440	25 788	8 870	9 783	22 762	30 262	32 975	10 128
143 468	26 873	8 916	10 106	26 127	32 792	38 653	10 781
153 752	27 891	9 629	11 488	25 370	35 308	44 066	12 541
171 421	28 603	10 548	12 378	27 995	39 910	51 986	13 347
180 729	29 361	11 149	10 150	28 403	42 114	59 551	11 000
188 598	29 985	11 525	11 130	28 791	43 200	63 966	12 037
231 854	33 157	13 100	19 917	36 066	50 144	79 469	21 443
241 337	34 755	13 045	22 224	36 915	51 245	83 153	23 646
232 702	35 505	13 752	19 004	38 332	49 939	76 170	20 905
234 166	35 375	14 003	19 366	38 835	49 866	76 720	21 315
255 660	36 677	15 936	22 364	43 492	52 975	84 215	24 912
281 536	38 264	17 496	31 101	47 722	56 868	90 086	33 587
318 953	40 632	19 931	41 430	53 072	65 953	97 936	44 869
347 501	44 469	21 333	42 214	59 466	66 623	113 396	46 333
370 480	48 233	22 136	56 803	65 968	69 950	107 390	60 382

Tabel 9b
Handel naar continenten en landen

	Invoer											China	Australië en Oceanië	Overige Extra- handel
	totaal	Afrika	Verenigde Statens	Europa	w.v.									
				totaal	Frankrijk	België en Luxem- burg	Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Rusland	Overige Intra- handel			
mln euro														
1917	440	5	90	261	1	10	112	1	87			1		
1918	280	1	11	261	1	6	146		24					
1919	1 286	13	249	696	19	100	406	3	269	10		11		
1920	1 518	40	239	933	36	146	410	4	252	2		8	2	
1921	1 029	10	178	647	29	104	285	4	142	1		5	1	
1922	922	11	123	622	26	87	276	5	147	3		4	3	
1923	915	18	116	586	31	100	225	4	140	10		6	3	
1924	1 074	22	123	687	45	116	262	6	139	21		6	5	
1925	1 114	23	125	742	49	125	270	8	179	16		5	4	
1926	1 109	25	117	707	51	124	303	8	105	18		6	4	
1927	1 157	29	122	717	56	123	297	9	112	14		6	6	
1928	1 220	34	121	766	55	137	331	8	114	10		6	5	
1929	1 255	30	123	825	51	129	382	10	117	19		6	3	
1930	1 101	28	96	783	49	118	349	10	104	28		4	4	
1931	860	19	67	610	34	90	281	9	73	33		4	3	
1932	593	11	39	409	25	61	182	7	54	16		5	2	
1933	569	12	35	412	25	59	180	8	51	16		5	1	
1934	490	10	31	338	21	52	142	7	46	12		7	1	
1935	444	13	29	293	21	51	113	6	44	10		4	1	
1936	486	16	33	309	20	59	112	1	52	10		4	1	
1937	728	25	62	451	29	87	153	6	66	18		5	2	
1938	663	21	70	415	31	78	141	6	58	18		2	2	
1939	708	19	67	472	36	105	167	7	58	10		2	2	
1940	464	8	61	313	12	69	147	9	25	2		1		
1941	338		1	333	5	40	235	12	0					
1942	219			217	8	24	148	6	0					
1943	191			191	12	19	129	4	0	1				
1944														
1945														
1946	1 001	25	243	539	44	137	25	4	169	0			7	
1947	1 942	37	544	908	90	237	44	34	191	4		8	13	
1948	2 253	62	391	1 217	111	332	121	25	223	4		3	20	
1949	2 420	76	399	1 413	162	346	164	34	282	27		1	18	
1950	3 544	162	408	2 115	168	652	436	34	372	4		20	54	
1951	4 402	181	486	2 546	178	805	547	53	383	24		30	48	
1952	3 834	141	492	2 203	130	658	537	35	355	44		8	54	
1953	4 096	186	408	2 479	155	706	654	41	407	54		26	41	
1954	4 928	239	583	2 892	176	835	831	52	425	39		11	42	
1955	5 532	261	750	3 375	216	1 001	978	58	471	52		14	38	
1956	6 424	265	897	3 933	214	1 216	1 156	76	525	73		20	42	
1957	7 079	261	930	4 256	227	1 278	1 317	91	569	68		17	42	
1958	6 250	307	705	3 756	171	1 116	1 221	110	461	71		29	41	
1959	6 792	351	749	4 334	241	1 247	1 406	123	514	109		38	42	
1960	7 813	341	1 034	5 020	299	1 432	1 684	165	537	77		37	37	
1961	8 464	372	941	5 754	389	1 610	1 957	206	606	65		25	37	
1962	8 784	403	998	6 032	412	1 726	2 028	241	638	60		23	30	
1963	9 802	450	1 065	6 834	509	1 889	2 380	285	709	78		26	32	
1964	11 593	532	1 276	8 100	620	2 229	2 813	368	830	59		33	42	
1965	12 257	541	1 256	8 707	753	2 405	2 901	488	798	87		42	44	
1966	13 171	561	1 495	9 325	792	2 499	3 272	552	804	79		49	37	
1967	13 696	611	1 456	9 623	871	2 526	3 480	589	760	85		46	46	
1968	15 264	744	1 666	10 786	991	2 744	4 028	692	837	88		44	50	
1969	18 131	930	1 752	13 099	1 404	3 197	4 822	818	1 052	112		46	82	
1970	22 055	1 178	2 149	15 624	1 654	3 715	5 974	955	1 277	95		44	81	
1971	23 730	1 102	2 326	16 322	1 852	3 328	6 528	1 033	1 346	103		55	71	
1972	24 831	1 116	2 051	17 417	2 003	3 895	6 816	1 068	1 304	115		66	66	
1973	30 204	1 259	2 694	20 939	2 440	4 430	8 414	1 065	1 561	162		83	97	
1974	39 851	2 376	3 605	26 399	2 890	5 293	10 542	1 351	2 174	287		118	117	
1975	39 937	1 746	3 980	26 103	3 074	5 223	10 144	1 404	2 313	349		93	142	
1976	47 307	2 322	4 349	30 147	3 329	5 974	11 425	1 596	2 937	463		107	177	
1977	50 812	2 780	4 332	32 586	3 565	6 064	12 444	1 771	3 405	481		105	177	
1978	51 900	2 734	4 467	34 760	3 922	6 531	13 179	1 964	3 476	524		123	187	
1979	61 208	3 548	5 150	40 787	4 463	7 497	14 830	2 229	4 690	769		142	200	
1980	69 101	4 659	6 096	44 378	4 643	8 048	15 404	2 187	5 657	1 150		237	223	
1981	74 420	4 044	7 064	47 410	4 781	8 453	15 974	2 220	6 355	2 001		278	252	
1982	75 938	4 197	6 952	51 072	4 932	8 403	16 767	2 312	7 139	3 103		233	298	
1983	78 751	5 019	7 036	53 606	5 300	8 632	17 591	2 492	6 967	3 400		212	299	
1984	90 217	5 310	8 040	60 416	5 880	10 147	19 834	2 628	7 850	3 178		244	435	
1985	98 020	5 256	8 093	68 380	6 561	12 089	21 929	2 964	9 775	3 475		283	476	

totaal	Uitvoer											China	Australië en Oceanië	Overige Extra-handel
	Afrika	Verenigde Staten	Europa	w.v.										
				totaal	Frankrijk	België en Luxemburg	Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Rusland	Overige Intra-handel			
373	5	17	323	10	29	144			93					
175	3	6	156	5	9	70		1	34					
647	4	26	539	22	84	262		5	220	13		1		
781	25	35	560	28	82	191		5	149	1		3	3	
628	9	21	480	39	78	115		5	160	2		1	2	
558	10	28	428	52	80	76		7	137	2		1	3	
595	14	31	460	57	64	85		6	163	1		2	3	
766	18	26	631	51	69	213		8	188	5		2	3	
821	21	32	652	39	75	213		10	212	8		3	4	
794	21	36	609	38	66	173		10	219	1		3	5	
862	25	29	671	59	72	211		12	206	2		3	5	
903	29	31	680	56	79	212		17	196	2		3	5	
910	27	32	663	53	94	207		14	185	1		4	6	
784	22	22	593	62	88	163		9	172	2		3	5	
597	15	15	472	53	79	114		6	144	2		3	2	
386	12	13	307	39	54	81		6	73	2		2	2	
342	10	15	270	34	48	73		6	58	2		1	1	
334	10	13	272	27	39	82		7	62	4		1	1	
323	11	19	250	23	36	59		7	67	7			2	
361	13	26	268	27	46	54		2	77	8		1	2	
546	19	34	396	36	64	81		5	115	10		1	3	
490	19	21	351	29	52	71		6	108	13			3	
457	17	21	319	25	44	63		5	104	10			3	
295	5	5	249	9	29	141		4	35	5				
288			287	7	29	228		3						
280			280	12	20	220		3						
291			290	10	20	243		1						
370	15	27	280	26	77	24		5	40	0		1	1	
859	42	28	620	63	134	26		25	110	3		2	8	
1 234	60	39	897	100	192	73		25	178	5		1	15	
1 748	66	59	1 259	124	232	187		34	285	9			12	
2 436	102	123	1 777	110	330	503		32	358	1			39	
3 362	154	204	2 305	152	497	467		48	535	3			87	
3 637	213	243	2 416	159	568	507		59	455	8			78	
3 712	208	315	2 448	167	574	522		69	399	39		7	76	
4 162	242	285	2 841	171	587	662		83	481	57		2	105	
4 634	268	273	3 192	223	640	796		113	573	27		5	124	
4 935	291	308	3 418	270	700	898		127	578	14		10	124	
5 341	303	274	3 798	253	829	994		145	581	33		10	134	
5 548	324	312	3 974	266	830	1 060		152	660	19		20	129	
6 218	330	357	4 511	329	912	1 345		168	667	21		19	149	
6 945	367	342	5 165	409	991	1 566		222	761	20		12	153	
7 130	351	319	5 381	444	1 077	1 647		227	710	33		7	164	
7 531	365	329	5 822	500	1 109	1 826		271	796	53		6	156	
8 151	343	334	6 457	643	1 222	2 109		373	784	39		21	171	
9 541	378	368	7 622	846	1 455	2 569		441	873	25		10	205	
10 502	428	400	8 431	887	1 560	2 100		486	913	48		31	225	
11 092	466	505	8 780	992	1 672	2 984		512	912	41		26	215	
11 971	466	563	9 494	1 100	1 763	3 124		588	1 057	109		20	267	
13 703	482	717	10 954	1 443	1 960	3 809		658	1 170	77		48	295	
16 429	604	736	13 377	1 900	2 283	4 864		810	1 250	92		38	321	
19 341	639	831	15 879	1 929	2 696	6 295		1 046	1 353	75		36	403	
22 133	693	889	18 427	2 282	3 158	7 459		1 154	1 612	74		28	435	
24 458	776	916	20 687	2 558	3 691	8 292		1 320	1 798	80		15	410	
30 348	916	1 077	25 683	3 069	4 399	9 898		1 683	2 395	99		41	515	
39 929	1 406	1 592	32 940	3 945	5 610	12 032		2 115	3 638	206		75	1 046	
40 230	1 690	1 107	32 971	4 142	5 572	12 225		2 034	3 685	237		152	1 134	
48 108	1 811	1 367	39 905	5 116	7 104	14 867		2 485	3 996	230		48	1 314	
48 643	1 997	1 668	39 654	5 106	7 133	15 015		2 324	3 633	227		58	1 376	
49 094	1 874	1 625	40 003	5 259	7 300	15 131		2 446	3 671	206		129	1 151	
57 943	2 132	1 628	48 277	6 156	8 969	17 670		3 071	4 875	277		145	1 232	
66 691	2 714	1 673	55 067	7 038	10 018	19 968		3 847	5 253	459		133	1 670	
77 493	3 286	2 494	62 832	8 105	11 112	22 813		4 331	6 404	697		108	2 082	
80 211	3 202	2 604	65 808	8 342	11 372	23 663		4 433	7 423	512		80	1 887	
83 655	3 193	3 582	67 916	8 637	11 649	25 455		4 447	7 459	692		172	2 066	
95 595	3 089	4 798	77 295	9 912	13 338	28 369		5 277	9 025	441		263	2 143	
102 562	3 193	5 374	83 841	10 624	14 476	30 714		5 902	9 715	512		368	2 237	

Tabel 9b slot
Handel naar continenten en landen

	Invoer											China	Australië en Oceanië	Overige Extra-handel
	totaal	Afrika	Verenigde Staten	Europa	w.v.									
				totaal	Frankrijk	België en Luxemburg	Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Rusland	Overige Intra-handel			
mln euro														
1986	83 973	2 823	6 611	61 838	6 044	11 928	22 184	3 192	6 903	1 156		298	438	
1987	83 879	2 687	6 050	62 034	6 104	12 109	22 274	3 147	6 421	1 255		323	448	
1988	88 851	2 467	6 808	65 318	6 541	13 049	23 449	3 343	6 863	1 014		419	414	
1989	100 472	2 641	8 492	73 020	7 630	14 187	25 821	3 656	7 913	1 270		484	384	
1990	104 236	2 884	8 194	76 413	8 036	14 569	26 717	3 900	8 523	1 266		604	446	
1991	107 599	3 032	8 703	78 109	8 119	15 207	27 458	3 982	9 312	918		891	414	
1992	107 363	2 540	8 368	78 958	8 473	15 242	27 056	3 879	9 279	880		798	435	
1993	105 113	2 317	8 523	74 617	8 053	12 406	24 804	3 952	9 808	792		1 156	375	
1994	116 367	2 455	9 064	83 071	8 818	13 927	27 118	4 313	11 132	808		1 478	428	
1995	129 391	2 545	10 323	93 499	9 529	15 244	30 171	4 642	13 030	963		1 628	345	
1996	140 284	2 950	11 283	99 607	9 971	15 977	31 898	5 417	13 354	1 293		1 965	325	31
1997	157 437	3 042	14 310	108 891	11 179	16 836	32 761	5 622	16 175	1 669		2 681	361	22
1998	168 445	3 131	15 617	112 668	11 681	17 649	33 251	5 670	16 334	1 381	0	3 396	519	21
1999	178 719	3 434	16 963	117 506	11 565	17 903	34 426	5 652	17 371	1 510	5	3 697	576	24
2000	216 057	4 336	22 065	135 570	12 312	20 034	38 485	6 126	20 653	2 890	18	6 917	902	59
2001	218 329	5 530	21 525	136 602	12 617	20 236	40 253	6 173	19 458	3 463	29	8 845	1 032	70
2002	205 575	4 412	18 248	133 772	11 838	22 663	39 932	6 251	16 476	3 784	63	8 929	790	29
2003	206 867	4 477	16 243	135 577	11 371	23 616	41 084	5 876	15 028	4 618	63	10 631	752	24
2004	228 247	4 344	18 230	145 846	12 390	24 998	44 869	5 964	14 665	6 117	177	14 532	716	46
2005	249 845	6 514	19 674	156 066	12 808	27 087	47 563	6 592	15 571	8 342	99	19 055	814	26
2006	285 370	7 200	23 757	179 106	14 266	31 181	55 504	7 121	18 136	10 969	144	23 001	901	58
2007	307 274	9 087	24 100	194 546	14 931	33 159	61 750	7 607	19 479	10 682	188	26 342	968	86
2008	335 921	10 844	27 042	213 316	16 884	34 064	64 622	7 962	21 224	13 036	233	25 000	1 023	199

	Uitvoer											China	Australië en Oceanië	Overige Extra- handel
	totaal	Afrika	Verenigde Staten	Europa	w.v.									
					totaal	Frankrijk	België en Luxem- burg	Duitsland	Italië	Verenigd Koninkrijk	Rusland			
89 524	2 711	4 236	74 398	9 645	12 732	25 270	5 661	9 118	371		233	1 300		
85 318	2 435	3 704	71 349	9 271	12 366	23 336	5 490	8 787	378		167	1 188		
92 470	2 578	3 979	77 256	9 956	13 618	24 132	5 930	9 975	426		240	1 287		
104 101	2 713	4 734	87 678	11 336	15 226	26 853	6 873	11 532	648		236	1 293		
108 536	2 503	4 370	92 739	12 134	15 855	29 964	7 212	11 053	475		160	1 345		
113 014	2 416	4 409	96 689	12 040	16 181	33 215	7 233	10 555	557		257	1 314		
111 875	2 195	4 599	94 956	11 797	15 979	32 172	7 152	10 288	604		354	1 295		
117 230	2 401	4 748	97 688	12 400	15 023	34 211	6 549	10 925	969		590	1 493		
130 440	2 163	5 149	110 219	13 999	17 274	37 607	7 256	13 042	1 098		544	1 581		
143 468	2 437	4 726	122 752	15 991	18 550	40 917	7 999	13 990	1 262		598	1 432		
154 457	2 590	5 299	132 297	16 567	21 304	43 997	8 624	14 516	1 388		592	572	961	
171 420	2 846	6 501	145 457	17 789	22 476	46 551	9 653	17 135	1 796		745	718	1 020	
180 724	3 282	7 102	154 732	19 424	22 550	47 779	10 545	18 405	1 494	2	675	716	946	
188 598	3 112	7 983	160 925	20 306	23 029	49 192	11 236	20 281	1 215	20	752	731	703	
231 854	3 605	10 860	195 972	24 503	27 687	59 654	13 711	25 067	1 725	57	1 091	844	1 063	
241 337	3 909	10 559	205 071	24 944	28 857	61 697	15 076	26 884	2 131	76	1 219	892	1 255	
232 702	3 995	11 396	195 416	23 399	27 889	56 465	14 275	25 525	2 467	94	1 521	913	1 200	
234 166	4 375	11 469	196 874	23 459	27 867	56 777	14 154	23 960	2 789	86	1 625	1 004	1 345	
255 660	4 646	11 922	213 904	24 681	29 896	60 907	15 631	25 764	3 219	179	2 314	1 124	1 518	
281 300	5 574	13 596	234 047	25 734	33 424	66 957	16 087	25 907	4 276	267	2 556	1 235	1 797	
318 953	6 549	16 166	263 302	26 285	40 182	78 917	16 007	28 427	5 294	257	3 263	1 325	2 251	
347 501	8 670	17 162	284 213	28 577	41 632	81 940	17 260	31 866	6 552	231	3 620	1 413	2 582	
370 480	9 654	16 472	304 986	32 375	43 481	90 618	19 608	33 586	6 559	359	3 852	1 696	3 405	

Toelichting

Invoerwaarde

Bij invoer uit EU-landen is dit de waarde van de goederen inclusief vracht- en verzekeringskosten tot aan de Nederlandse grens. Bij invoer uit niet-EU-landen is dit de waarde inclusief vracht- en verzekeringskosten tot aan de buitengrens van de Europese Unie.

Uitvoerwaarde

De waarde van de geleverde goederen, inclusief vracht- en verzekeringskosten tot aan de Nederlandse grens.

Energie

Ruwe aardolie, aardolieproducten, aardgas, elektriciteit en steenkool.

10. Woningbouw

Ouders en kinderen apart

Rond 1900 woonden zeven op de tien Nederlanders in een woning met drie of minder vertrekken (inclusief keuken). Woningen waren overvol. Dat was een ongezonde, maar ook een immorele situatie. De kans op een besmetting was groot. Net als de kans van kinderen om het nachtelijke gesprek, of nog erger: het liefdesleven van de ouders mee te beleven. De 'overvulling' van woningen was één van de vele kwesties in het beschavingsdebat. Het gaat hier om het ongewenste samen slapen van adolescente broers en zussen (12 jaar en ouder), dat rond 1910 in de meeste grote gemeenten regelmatig voorkwam. Ruimere woningen waren hard nodig. Alleen op die manier kon een hoge morele standaard worden behouden.

Noodzakelijk aantal vertrekken

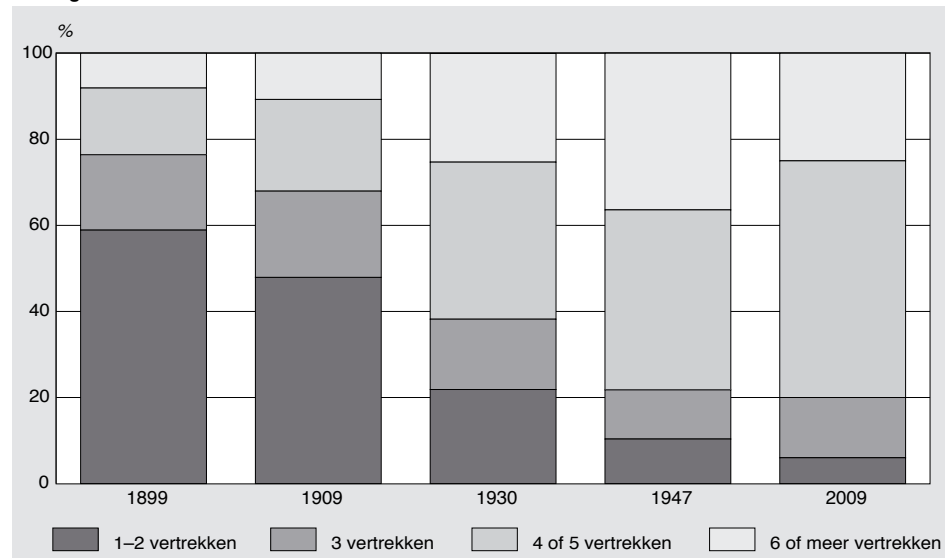
Krachtens de Woningwet (1901) kon worden ingegrepen als een woning volgens de voorschriften van de plaatselijke verordening 'overbevolkt' was. Dat kon in veel gevallen al als een eenkamerwoning bewoond werd door vier personen, een tweekamerwoning door zes personen en een driekamerwoning door negen personen. Voor de inrichting van de slaapkamers waren aanvullende richtlijnen geformuleerd. Te allen tijde moest worden voorkomen dat jongvolwassenen van verschillend geslacht een slaapkamer deelden. Dat gold in de meeste gemeenten ook voor de situatie waarin een alleenstaande ouder met een (ouder kind) in dezelfde kamer sliep. De Amsterdamse woningambtenaar H. Nijkamp stelde een formule op waarmee hij het noodzakelijke aantal vertrekken in een zogeheten hygiënische woning kon berekenen. Zo'n woning bestond uit een woonkamer, een keuken en voldoende slaapkamers: één voor de ouders, waar ook plaats was voor een kinderledikant, en een aantal slaapkamers voor de kinderen. Dat aantal was afhankelijk van het aantal kinderen, en het moesten er zoveel zijn dat meisjes en jongens op eigen kamers konden slapen.

Verderfelijke kostgangers

Het was mede dankzij dit soort moreel ongewenste situaties dat nieuwe woonstandaarden zijn geformuleerd. Het 'gesloten gezin' werd de norm. De ideale situatie was dat een gezin geen voordeur of opgang hoefde te delen met andere gezinnen, maar ook geen gemeenschappelijke kelders en zolders – vaak gemeenschappelijke slaapvertrekken van meerdere gezinnen, – en geen plaatsen waar gezamenlijk moest worden gewassen en gekookt. En volgens beleidsambtenaren betekende het ook dat 'verderfelijke' kostgangers moesten worden geweerd. Er gingen verhalen dat in ziekenhuizen in Wenen een derde van de geslachtszieke kinderen door de eigen familieleden of door kostgangers waren besmet.

Sinds de Woningwet (1901) is fors geïnvesteerd in woningverbetering. Het aantal woningen met een of twee vertrekken is vandaag de dag gering (6 procent). Veertien procent van de woningen telt drie vertrekken, 80 procent van de woningen telt vier vertrekken of meer.

Woningvoorraad naar het aantal vertrekken

Bron: CBS.

Tabel 10
Woningbouw

	Bouwvergunning verleend	Wijzigingen woningvoorraad				Woningvoorraad op 31 december	
		woningtoevoegingen			woning- onttrekkingen		saldo- vermeerdering
		totaal	door nieuwbouw	anderszins			
	<i>aantal</i>						<i>x 1 000</i>
1921		40 364			1 895	38 469	1 480
1922		45 496			2 035	43 461	1 524
1923		43 132			2 629	40 503	1 564
1924		46 640			3 616	43 024	1 607
1925		47 191			4 477	42 714	1 650
1926		51 289	48 833	2 456	6 926	44 363	1 694
1927		52 358	50 246	2 112	7 668	44 690	1 739
1928		50 073	47 335	2 738	9 371	40 702	1 780
1929		49 823	47 347	2 476	8 669	41 154	1 821
1930		53 741	51 501	2 240	9 210	44 531	1 865
1931		53 062	50 580	2 482	9 992	43 070	1 909
1932		44 229	41 341	2 888	6 928	37 301	1 946
1933		47 565	44 425	3 140	5 939	41 626	1 987
1934		55 798	52 591	3 207	5 858	49 940	2 037
1935		50 598	45 231	5 367	7 605	42 993	2 080
1936		38 226	30 285	7 941	10 887	27 339	2 108
1937		36 339	29 119	7 220	11 362	24 977	2 133
1938		42 909	38 375	4 534	8 778	34 131	2 167
1939		41 316	36 830	4 486	9 108	32 208	2 199
1940		21 097	17 661	3 436	34 158	-13 061	2 186
1941		20 028	16 450	3 578	5 910	14 118	2 200
1942		11 783	8 355	3 428	5 387	6 396	2 207
1943		5 557	3 228	2 329	13 587	-8 030	2 198
1944		2 103	675	1 428	23 579	-21 476	2 177
1945		1 453	389	1 064	29 381	-27 928	2 149
1946		5 900	1 593	4 307	7 586	-1 686	2 147
1947		12 382	9 243	3 139	3 669	8 713	2 095
1948		38 880	36 391	2 489	1 917	36 963	2 132
1949		47 095	42 791	4 304	2 484	44 611	2 178
1950		55 403	47 300	8 103	3 154	52 249	2 230
1951		65 141	58 666	6 475	3 238	61 903	2 291
1952		57 614	54 601	3 013	3 423	54 191	2 345
1953	66 483	63 354	59 597	3 757	8 343	55 011	2 399
1954	61 087	70 884	68 487	2 397	9 976	60 908	2 460
1955	69 183	61 921	60 819	1 102	9 601	52 320	2 512
1956	85 548	69 175	68 284	891	9 604	59 571	2 583
1957	80 841	89 250	88 397	853	9 138	80 112	2 664
1958	77 755	89 960	89 037	923	9 476	80 484	2 744
1959	84 372	84 306	83 632	674	10 337	73 969	2 818
1960	85 362	84 609	83 815	794	11 062	73 547	2 872
1961	103 191	83 354	82 687	667	12 817	70 537	2 942
1962	81 724	78 876	78 375	501	13 163	65 713	3 008
1963	90 024	80 137	79 523	614	13 375	66 762	3 072
1964	116 132	101 695	100 978	717	13 910	87 785	3 160
1965	127 651	115 608	115 027	581	14 464	101 144	3 261
1966	118 606	122 136	121 699	437	16 901	105 235	3 366
1967	136 695	128 010	127 433	577	16 898	111 112	3 477
1968	130 439	123 426	122 773	653	18 290	105 136	3 582
1969	128 635	123 827	123 117	710	18 309	105 518	3 687
1970	130 669	118 035	117 284	751	18 544	99 491	3 787
1971	132 450	137 538	136 595	943	18 590	118 948	3 906
1972	162 105	153 008	152 272	736	16 641	136 367	4 042
1973	144 234	156 329	155 412	917	15 321	141 008	4 183
1974	117 873	147 240	146 174	1 066	17 079	130 161	4 313
1975	112 445	121 919	120 774	1 145	14 667	107 252	4 388
1976	120 779	108 212	106 813	1 399	14 724	93 488	4 480
1977	107 389	112 570	111 047	1 523	14 719	97 851	4 578
1978	104 110	107 306	105 725	1 581	13 468	93 838	4 672
1979	104 965	89 558	87 522	2 036	14 008	75 550	4 747
1980	108 652	116 368	113 756	2 612	15 002	101 366	4 850
1981	126 376	121 582	117 759	3 823	14 229	107 353	4 957
1982	114 017	126 261	123 310	2 951	12 572	113 689	5 072
1983	116 821	114 397	111 127	3 270	11 304	103 093	5 178
1984	106 428	117 387	112 732	4 655	11 590	105 797	5 289
1985	106 384	103 355	98 131	5 224	10 121	93 234	5 384
1986	109 188	108 887	103 330	5 557	11 524	97 363	5 483
1987	110 343	115 729	110 091	5 638	12 445	103 284	5 589
1988	121 280	123 523	118 446	5 077	12 673	110 850	5 699
1989	102 657	115 577	111 233	4 344	12 953	102 624	5 802
1990	89 747	101 399	97 384	4 015	11 548	89 851	5 892
1991	82 160	86 914	82 888	4 026	12 754	74 160	5 966
1992	87 034	90 461	86 164	4 297	11 659	78 802	6 043
1993	89 534	87 669	83 689	3 980	12 984	74 685	6 116
1994	107 764	92 327	87 369	4 958	15 561	76 766	6 192
1995	98 405	98 759	93 836	4 923	13 691	85 068	6 276

Tabel 10 slot
Woningbouw

	Bouwvergunning verleend	Wijzigingen woningvoorraad					Woningvoorraad op 31 december	
		woningtoevoegingen			woning- onttrekkingen	saldo- vermeerdering		
		totaal	door nieuwbouw	anderszins				
<i>aantal</i>								<i>x 1 000</i>
1996	102 119	94 582	88 934	5 648	11 513	83 069	6 358	
1997	101 501	96 645	92 315	4 330	12 527	84 118	6 441	
1998	87 673	95 477	90 516	4 961	13 098	82 379	6 522	
1999	84 201	82 576	78 625	3 951	14 354	68 222	6 590	
2000	78 563	74 769	70 650	4 119	13 529	61 240	6 651	
2001	62 326	77 612	72 958	4 654	15 555	62 057	6 710	
2002	67 183	71 279	66 704	4 575	16 410	54 869	6 764	
2003	72 454	64 837	59 629	5 208	17 763	47 074	6 810	
2004	76 180	71 609	65 314	6 295	19 313	52 296	6 859	
2005	83 273	74 370	67 016	7 354	19 057	55 313	6 912	
2006	96 447	79 670	72 382	7 288	21 656	58 014	6 967	
2007	87 918	87 537	80 193	7 344	23 840	63 697	7 029	
2008	87 198	86 096	78 882	7 214	22 373	63 723	7 107	
2009	72 646	89 880	82 932	6 948	19 004	70 876	7 175	

Toelichting

Woningvoorraad op 31 december

De woningvoorraadcijfers zijn gebaseerd op de Volks- annex woningtellingen, een tussentijdse enquête bij de gemeenten per ultimo 1975 en de door de gemeenten via de woningstatistiek gemelde mutaties. Met ingang van 1992 zijn de voorraadcijfers gebaseerd op de administratieve woningtelling met peildatum 1 januari 1992 en de daarna door de gemeenten via de woningstatistiek gemelde mutaties.

De woningvoorraad is een optelling van de woningvoorraad vorige periode met de saldo-vermeerdering. Bij afwijking van deze berekening is sprake van een administratieve correctie. Als gevolg van de woningtelling van 1947 is in dat jaar de woningvoorraad met 61 duizend woningen verminderd. Om dezelfde reden is het aantal woningen in 1956 met 11 duizend vermeerderd, in 1960 met 20 duizend verminderd en in 1975 is de woningvoorraad met 32 duizend woningen verminderd.

11. Criminaliteit en branden

Tabel 11a
Criminaliteit

	Geregistreerde misdrijven									Opge- helderde misdrijven	Bij politie bekend geworden verdachten				
	totaal	Wetboek van Straf- recht	gewelds- misdrijven	vermo- gens- misdrijven	vernieling en open- bare orde	Wegenverkeerswet			totaal		mannen	vrouwen	jongens (<18 jaar)	meisjes (<18 jaar)	
						totaal	rijden onder invloed	doorrijden na ongeval							
x 1 000															
1949	98								63						
1950	96	93	13	61	9				61						
1951	116	108	13	75	10				74						
1952	113	102	13	70	10	4			73	83	62	9	10	1	
1953	107	96	13	65	9	4			71	83	61	9	11	1	
1954	102	91	12	61	9	5			68	80	57	9	11	1	
1955	103	91	12	62	9	5			67	78	56	8	12	1	
1956	105	93	12	65	9	6			66	78	54	8	14	1	
1957	118	105	12	76	9	6			70	84	57	8	17	1	
1958	124	111	13	81	9	5	1		72	87	58	8	18	1	
1959	125	111	13	79	11	5	2		73	87	58	8	18	1	
1960	131	116	14	84	11	6	2		73	91	59	8	21	1	
1961	135	119	13	88	11	6	2		74	92	59	8	22	2	
1962	145	127	12	97	12	6	3		78	82	54	7	19	1	
1963	148	129	13	100	12	6	3		79	83	55	7	19	1	
1964	161	140	14	109	12	7	4		84	88	58	7	20	1	
1965	169	147	14	114	14	8	4		87	90	60	7	20	1	
1966	184	157	14	123	15	7	5		88	92	63	7	19	1	
1967	196	166	15	131	15	8	5		93	97	67	8	20	1	
1968	216	182	15	146	16	9	6		100	104	71	8	22	1	
1969	239	203	15	166	18	8	7		104	109	74	9	23	2	
1970	265	225	15	188	18	9	8		109	113	78	9	23	2	
1971	307	264	16	225	20	9	9		115	122	84	9	26	2	
1972	348	302	17	260	22	10	9		125	130	89	10	28	2	
1973	388	340	18	294	26	11	10		133	135	92	10	30	2	
1974	425	374	18	324	29	12	11		137	136	93	9	30	2	
1975	453	398	18	343	34	21	11		149	147	105	10	28	2	
1976	525	462	21	397	40	25	14		173	167	118	12	34	3	
1977	550	479	21	403	52	30	17		177	179	127	12	36	3	
1978	570	492	22	403	63	32	19		186	184	132	12	36	3	
1979	622	532	24	433	71	33	23		199	196	141	13	37	3	
1980	705	615	26	500	84	35	24		210	209	152	15	38	4	
1981	812	715	29	590	91	36	26		234	230	168	17	40	4	
1982	922	825	31	684	106	37	26		247	247	179	19	44	4	
1983	986	888	32	750	102	38	27		257	254	188	20	40	4	
1984	1 083	986	34	832	114	38	30		272	269	199	23	41	5	
1985	1 093	999	37	840	117	36	33		262	265	194	24	40	6	
1986	1 097	1 005	39	840	121	34	31		261	258	190	22	40	5	
1987	1 129	1 024	40	850	129	31	32		266	254	188	23	37	5	
1988	1 146	1 041	45	856	134	33	34		266	253	188	24	35	4	
1989	1 159	1 047	50	846	144	36	36		266	256	192	24	35	4	
1990	1 150	1 037	49	840	146	34	39		255	249	186	24	33	4	
1991	1 181	1 083	51	875	151	32	43		238	244	181	23	35	4	
1992	1 268	1 168	58	950	154	28	49		242	248	182	24	36	5	
1993	1 272	1 173	61	955	150	24	54		237	242	179	25	32	4	
1994	1 313	1 206	67	978	155	27	53		236	242	178	25	34	4	
1995	1 226	1 126	65	904	152	27	55		209	247	180	25	35	5	
1996	1 186	1 076	67	834	170	32	61		204	252	177	24	44	6	
1997	1 219	1 104	74	846	180	30	64		197	263	188	26	42	6	
1998	1 234	1 104	76	843	179	38	71		210	276	203	26	40	5	
1999	1 303	1 159	87	877	189	41	83		210	279	205	26	41	6	
2000	1 328	1 183	91	895	190	43	84		206	282	208	26	41	6	
2001	1 379	1 223	101	921	193	47	86		233	294	219	27	39	7	
2002	1 401	1 238	104	927	197	52	87		256	319	236	31	43	7	
2003	1 369	1 189	106	880	192	57	91		280	346	255	35	46	8	
2004	1 319	1 139	109	815	203	58	90		288	360	262	37	52	9	
2005	1 255	1 076	110	743	211	59	89		278	349	248	36	54	10	
2006	1 218	1 039	109	703	215	61	87		278	358	249	38	58	12	
2007	1 215	1 032	112	684	223	62	90		276	354	245	39	56	13	

Tabel 11b
Branden

	Branden		Schadebedrag	Gefailleerden
	totaal	met opgegeven schadebedrag		
	<i>aantal</i>		<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>
1900				1 096
1901				1 201
1902				1 334
1903				1 464
1904				1 553
1905				1 473
1906				1 602
1907				1 838
1908				1 952
1909				1 736
1910				1 770
1911				1 769
1912				1 663
1913				1 705
1914				1 391
1915				1 293
1916				964
1917				818
1918				854
1919				953
1920				1 283
1921				2 016
1922				2 940
1923				3 602
1924				4 036
1925				3 765
1926				3 501
1927				3 327
1928				2 996
1929				2 589
1930				2 895
1931				3 228
1932				4 332
1933	11 054			4 361
1934				4 353
1935	9 580			4 563
1936	9 038			4 322
1937	8 607			3 006
1938	10 342			2 395
1939	9 488			2 058
1940	7 817			1 146
1941	9 292			599
1942	8 586			337
1943				262
1944				
1945				
1946	7 837	3 334	8	287
1947	10 516	4 225	12	783
1948	8 951	4 130	15	1 051
1949	10 301	4 395	12	1 539
1950	9 925	4 315	14	1 782
1951	9 534	4 050	18	2 106
1952	10 538	4 422	14	1 904
1953	10 746	4 523	19	1 610
1954	12 594	4 849	21	1 304
1955	11 764	5 120	15	1 123
1956	13 370	5 484	21	1 144
1957	11 248	4 986	25	1 304
1958	10 722	4 940	18	1 569
1959	16 117	6 497	29	1 594
1960	11 701	5 110	24	1 496
1961	11 008	5 437	27	1 356
1962	13 350	6 103	34	1 382
1963	13 978	6 493	63	1 400
1964	16 195	7 089	68	1 346
1965	14 279	6 595	65	1 432
1966	13 784	6 622	54	1 628
1967	15 659	6 850	78	2 068
1968	16 135	6 947	121	2 031
1969	17 779	7 455	82	2 037
1970	20 307	8 142	112	2 285
1971	21 494	8 281	116	2 418
1972	23 050	9 296	134	2 306
1973	24 711	9 244	144	2 223
1974	22 747	8 590	140	2 780
1975	22 389	8 811	169	3 055

**Tabel 11b slot
Branden**

	Branden		Schadebedrag	Gefailleerden
	totaal	met opgegeven schadebedrag		
	<i>aantal</i>		<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>
1976	33 445	9 691	191	3 009
1977	24 548	9 090	230	2 879
1978	26 472	9 070	266	2 752
1979	28 646	9 334	280	3 198
1980	32 127	10 189	313	4 727
1981	28 930	10 456	339	6 904
1982	35 902	12 392	326	8 289
1983	35 168	12 163	300	7 343
1984	36 244	13 679	319	5 976
1985	36 988	19 442	348	5 161
1986	42 022	19 684	395	4 222
1987	39 173	20 449	407	3 587
1988	36 174	18 680	331	3 672
1989	42 266	19 665	359	3 494
1990	42 360	20 055	638	3 343
1991	44 762	20 904	379	3 906
1992	43 257	21 139	468	4 849
1993	43 520	22 420	598	6 234
1994	43 039	22 043	530	6 258
1995	46 112	23 616	479	5 647
1996	55 205	25 945	561	5 388
1997	49 487	25 161	553	5 398
1998	43 980	24 034	555	4 835
1999	48 081	26 039	591	3 657
2000	45 999	22 443	723	4 303
2001	46 494	26 957	890	5 654
2002	46 507	28 275	993	6 588
2003	53 953	32 547	1 272	8 533
2004	43 038	26 409	945	9 108
2005	43 199	25 949	735	9 757
2006	49 770	29 326	715	8 878
2007	47 327	26 876	864	7 703
2008	45 354	27 245	1 007	6 665

Toelichting

Geregistreeerde criminaliteit

Door rijks- en gemeentepolitie (tot 1993), regiokorpsen (vanaf 1993) en de Koninklijke Marechaussee geregistreeerde misdrijven en verdachten.

Bij politie bekend geworden verdachten

Cijfers vanaf 1952 beschikbaar. Met ingang van 1962 is een verdachte nooit meer dan eenmaal per maand geteld, ook als hij in een maand meer dan één misdrijf heeft gepleegd. Tot 1962 werd voor elk opgehelderd misdrijf een verdachte geteld. Met ingang van 1986 betreffen de verdachten, de daadwerkelijk gehoorde verdachten.

12. Politiek

Tabel 12a
Kiezers en verkiezingen

	Tweede Kamer				Provinciale Staten				Europees Parlement			
	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen
	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>			%	<i>x 1 000</i>			%	<i>x 1 000</i>	
1900	570											
1901	610											
1902	624											
1903	644											
1904	670											
1905	751											
1906	753											
1907	789											
1908	812											
1909	844											
1910	855											
1911	873											
1912	891											
1913	961											
1914	972											
1915	1 017											
1916	1 055											
1917	1 080											
1918	1 517											
1919	1 563											
1920	3 250											
1921												
1922	3 300											
1923												
1924												
1925	3 543	91,4	3 237	151								
1926												
1927												
1928												
1929	3 822	92,7	3 542	162								
1930												
1931												
1932												
1933	4 126	94,5	3 900	178								
1934												
1935												
1936												
1937	4 463	94,4	4 213	155								
1938												
1939												
1940												
1941												
1942												
1943												
1944												
1945												
1946	5 276	93,1	4 912	151	5 244	92,2	4 833	159				
1947												
1948	5 434	93,7	5 090	157								
1949												
1950					5 542	91,9	5 093	249				
1951												
1952	5 793	95,0	5 502	166								
1953												
1954					5 921	93,4	5 529	200				
1955												
1956	6 125	95,5	5 850	122								
1957												
1958					6 321	94,4	5 968	193				
1959	6 428	95,6	6 143	144								
1960												
1961												
1962					6 653	93,5	6 221	186				
1963	6 749	95,1	6 420	161								
1964												
1965												
1966					7 363	94,6	6 963	212				
1967	7 453	94,9	7 076	198								
1968												
1969												
1970					7 901	68,9	5 442	63				

Tabel 12a slot
Kiezers en verkiezingen

	Tweede Kamer				Provinciale Staten				Europees Parlement			
	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen	kiesge- rechtigden	opkomst	totaal stemmen	ongeldige stemmen
	<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>			%	<i>x 1 000</i>			%	<i>x 1 000</i>	
1971	8 049	79,1	6 365	47								
1972	8 917	83,5	7 445	51								
1973												
1974					9 058	75,1	6 800	48				
1975												
1976												
1977	9 506	88	8 366	48								
1978					9 578	79,6	7 621	43				
1979									9 808	58,1	5 701	33
1980												
1981	10 040	87	8 738	47								
1982	10 217	81	8 274	37	10 089	68,4	6 905	51				
1983												
1984									10 485	50,9	5 335	38
1985												
1986	10 728	85,8	9 200	27								
1987					10 778	66,3	7 148	29				
1988												
1989	11 112	80,3	8 920	26					11 099	47,5	5 270	28
1990												
1991					11 234	52,3	5 877	26				
1992												
1993												
1994	11 456	78,8	9 028	46					11 619	35,7	4 147	13
1995					11 499	50,2	5 768	17				
1996												
1997												
1998	11 755	73,3	8 622	14					11 863	30,0	3 561	16
1999					11 801	45,6	5 387	16				
2000												
2001												
2002	12 036	79,1	9 515	14								
2003	12 077	80,0	9 667	12	12 055	47,6	5 741	7				
2004									12 169	39,3	4 777	11
2005												
2006	12 265	80,4	9 855	16								
2007					12 239	46,4	5 679	24				
2008												
2009									12 445	36,8	4 574	20

Tabel 12b
Zetelverdeling per partij (1918–1956)

	Aantal zetels	ARP	CHU	RKSP	KVP	SGP	CPN	CDU	SDAP	VDB	PvdA	PvdV	VVD	Overige partijen
<i>aantal</i>														
1918	100	13	7	30		–	2	1	22	5		15		5
1922	100	16	11	32		1	2	–	20	5		10		3
1925	100	13	11	30		2	1	–	24	7		9		3
1929	100	12	11	30		3	2	–	24	7		8		3
1933	100	14	10	28		3	4	1	22	6		7		5
1937	100	17	8	31		2	3	2	23	6		4		4
1946	100	13	8		32	2	10				29	6		–
1948	100	13	9		32	2	8				27		8	1
1952	100	12	9		30	2	6				30		9	2
1956	100	10	8		33	2	4				34		9	–

Tabel 12c
Zetelverdeling per partij (1959–2006)

	Aantal zetels	ARP	CHU	KVP	CDA	GPV	RPF	Christen- Unie	SGP	D66	DS'70	CPN	PSP
<i>aantal</i>													
1959	150	14	12	49		–			3			3	2
1963	150	13	13	50		1			3			4	4
1967	150	15	12	42		1			3	7		5	4
1971	150	13	10	35		2			3	11	8	6	2
1972	150	14	7	27		2			3	6	6	7	2
1977	150				49	1	–		3	8	1	2	1
1981	150				48	1	2		3	17	–	3	3
1982	150				45	1	2		3	6	–	3	3
1986	150				54	1	1		3	9		–	1
1989	150				54	2	1		3	12			
1994	150				34	2	3		2	24			
1998	150				29	2	3		3	14			
2002	150				43			4	2	7			
2003	150				44			3	2	6			
2006	150				41			6	2	3			

PPR	EVP	GROEN- LINKS	PvdA	BP / PLM	SP	VVD	AOV / Unie 55+	CD (Centrum- demo- craten)	LN	LPF	Groep Wilders / Partij voor de Vrijheid	PvdD	Overige partijen
			48	–		19							–
			43	3		16							–
			37	7		17							–
2			39	1		16							2
7			43	3		22							1
3			53	1	–	28		–					–
3	–		44	–	–	26		–					–
2	1		47	–	–	36		1					–
2	–		52		–	27		–					–
		6	49		–	22		1					–
		5	37		2	31	7	3					–
		11	45		5	38	–	–					–
		10	23		9	24			2	26			–
		8	42		9	28			–	8		–	–
		7	33		25	22					9	2	–

Totaal aantal zetels

Het aantal Kamerleden (zetels) bedroeg tot en met de verkiezing van 13 juni 1956 100. Na de grondwetswijziging van 1956 is dit aantal in oktober 1956 uitgebreid tot 150 leden.

LN: Leefbaar Nederland (1992)

LPF: Lijst Pim Fortuyn (*officieel: Politieke Vereniging Lijst Pim Fortuyn*) (2002)

Opgericht na de breuk tussen Pim Fortuyn en Leefbaar Nederland. In 2006 nam de partij deel aan de verkiezingen onder de naam Lijst vijf Fortuyn.

ARP: Anti-Revolutionaire Partij (*ook wel afgekort als AR*) (1879)

In 1980 ging de partij samen met de Katholieke Volkspartij (KVP) en de Christelijk-Historische Unie (CHU) op in het Christen-Democratisch Appèl (CDA). Vanaf 1973 vormden de drie partijen al een federatie onder dezelfde naam, waarmee in 1977 aan de Tweede-Kamerverkiezingen is deelgenomen.

CHU: Christelijk-Historische Unie (1908)

Ontstaan door samenvoeging van Christelijk-Historische Partij en Bond van Kiesverenigingen op Christelijk-Historischen Grondslag in de provincie Friesland (Friese Bond). In 1973 een federatie samen met de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en de Katholieke Volkspartij (KVP) die in 1980 is omgezet in een partij, het Christen-Democratisch Appèl (CDA).

RKSP: Rooms-Katholieke Staatspartij (1926)

De opvolger van de Algemeene Bond van RK-kiesverenigingen, na de oorlog Katholieke Volkspartij (KVP).

KVP: Katholieke Volkspartij

Opvolger van de Rooms-Katholieke Staatspartij (RKSP). In 1948 scheidde een beweging zich af onder leiding van oud-minister Welter. Hier kwam de Katholieke Nationale Partij (KNP) uit voort, die in 1955 weer terug keerde naar de KVP. In 1968 stapte enkele leden uit de partij om de Politieke Partij Radicalen te vormen. De KVP vormde in 1973 een federatie met de Anti-Revolutionaire Partij (ARP) en de Christelijk-Historische Unie (CHU) onder de naam Christen-Democratisch Appèl (CDA).

CDA: Christen-Democratisch Appèl (1980)

In 1980 is ontstaan uit Anti-Revolutionaire Partij (ARP), Christelijk-Historische Unie (CHU) en Katholieke Volkspartij (KVP).

GPV: Gereformeerd Politiek Verbond (1948)

In 2000 is de partij samengegaan met de Reformatorisch Politieke Federatie (RPF) onder de naam ChristenUnie.

RPF: Reformatorische Politieke Federatie (1975)

In 1985 trad het kamerlid Wagenaar uit om de Antirevolutionairen 1985 (AR'85) op te richten. In 2000 is de RPF gefuseerd met het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV) onder de naam ChristenUnie.

ChristenUnie (2004)

Ontstaan als samenwerkingsverband tussen Gereformeerd Politiek Verbond (GPV) en Reformatorisch Politieke Federatie (RPF). In 2004 is de partij officieel opgericht, maar sinds 2001 werd de naam ChristenUnie al gebruikt.

SGP: Staatkundig Gereformeerde Partij (1918)

D66: Democraten 66 (1966)

DS'70: Democratisch Socialisten '70 (1970)

Afsplitsing van de Partij van de Arbeid (PvdA). In 1983 opgeheven.

CPN: Communistische Partij van Nederland (1909)

Opgericht onder de naam Sociaal-Democratische Partij (SDP). Naamsverandering in in Communistische Partij Holland (CPH, 1918) en Communistische Partij van Nederland (CPN, 1935). In 1989 vormde de partij onder de naam GROENLINKS een gezamenlijke lijst met PSP, PPR en EVP.

PSP: Pacifistisch-Socialistische Partij (1957)

In 1989 nam PSP samen met CPN, de PPR en de EVP deel aan de verkiezingen onder de naam GROENLINKS. In 1990 werd dit samenwerkingsverband omgezet in een nieuwe partij, waarna in 1991 de oude partijen werden opgeheven.

PPR: Politieke Partij Radicalen (1968)

Opgericht door oud-leden van de KVP en de ARP. In 1989 nam de PPR samen met de Communistische Partij van Nederland (CPN), de Evangelische Volkspartij (EVP) en de Pacifistisch-Socialistische Partij (PSP) deel aan de verkiezingen onder de naam GROENLINKS. In 1990 werd dit samenwerkingsverband omgezet in een nieuwe partij, waarna in 1991 de oude partijen werden opgeheven.

EVP: Evangelische Volkspartij (1981)

Ontstaan door samenvoeging van de Evangelische Progressieve Volkspartij (EPV) en een deel van de CDA-werkgroep Niet Bij Brood Alleen (NBBA). Opgeheven in 1991 na vorming van GROENLINKS.

GROENLINKS (1990)

Ontstaan door samenvoeging van de PSP, PPR, EVP en CPN. In 1989 vormden de vier partijen al een gezamenlijke kieslijst voor de Tweede-Kamerverkiezingen onder de naam GROENLINKS.

CDU: Christelijk Democratische Unie (1926)

Gevormd uit de Christelijk-Sociale Partij, de Christen-Democratische Partijen en een gedeelte van de Bond van Christen-Socialisten. In 1946 opgegaan in de Partij van de Arbeid (PvdA).

SDAP: Sociaal-Democratische Arbeiderspartij

Partij die in 1894 is opgericht. In 1946 werd samen met de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB) en de Christelijk-Democratische Unie (CDU) de Partij van de Arbeid (PvdA) opgericht.

Vrijzinnig Democratische Bond

Partij die in 1901 is opgericht door oud-leden van de Liberale Unie (LU) en de Radicale Bond. In 1946 ging de VDB samen met de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) en de Christelijk-Democratische Unie (CDU) op in de Partij van de Arbeid (PvdA)

PvdA: Partij van de Arbeid (1946)

Ontstaan uit de SDAP, VDB en CDU.

BP: Boeren-Partij (in Noord-Brabant: Partij voor Landbouw en Middenstand, PLM) (1958)

Voortzetting van de Vrije Boeren, in 1981 hernoemd tot Rechtse Volkspartij (RVP).

SP: Socialistische Partij (1971)

Ontstaan uit de Kommunistische Partij Nederland/Marxisties Leninisties (KPN/ML).

PvdV: Partij van de Vrijheid (1946)

Opvolger van de Liberale Staatspartij (LSP). In 1948 opgehouden te bestaan.

LSP: Liberale Staatspartij 'De Vrijheidsbond' (1921)

Ontstond uit de fusie van de Liberale Unie, de Bond van Vrije Liberalen en een aantal kleine partijen. In 1946 ging de LSP op in de Partij van de Vrijheid.

VVD: Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (1948)

Partij die in 1948 is opgericht door de Partij van de Vrijheid (PvdV) en oud-leden van de Vrijzinnig-Democratische Bond (VDB).

AOV: Algemeen ouderen verbond (1993)

In 1998 samen met Unie 55+ opgegaan in de Verenigde Senioren Partij (VSP) en de Ouderenunie.

Unie 55+ (1992)

Opgericht onder de naam 'Politieke Unie 55+'. In 1998 ging de Unie 55+ samen met het Algemeen ouderen verbond (AOV) op in de Ouderenunie.

VSP: Verenigde Senioren Partij (2001)

Ontstaan door samenvoeging van de Algemene Senioren Partij en de Ouderenunie.

CD (Centrumdemocraten) (1984)

Afsplitsing van de Centrumpartij (CP86). De partij deed niet mee aan de Tweede-Kamer-verkiezingen van 2002 en is inmiddels opgeheven.

CP86 (1980)

Centrumpartij (later CP '86 genoemd). Partij kwam voort uit de Nederlandse Volks-Unie (NVU).

Groep Wilders / Partij voor de Vrijheid

PvdD: Partij voor de Dieren (2002)

13. Onderwijs

Schoolverzuim

Onderwijs was volgens negentiende-eeuwse hervormers één van de belangrijkste middelen tot opvoeding en verheffing van het volk. Om die reden was onderwijs volgens hen een staatszorg. Onderwijs stelde iedere burger in staat zich verstandelijk en zedelijk te ontwikkelen. Schoolverzuim fnuikte die ambitie en was de voornaamste oorzaak van de gebrekkige opleidingsgraad van de bevolking en de immoraliteit van de samenleving. Hoe groot het verzuim rond 1900 precies was, wisten maar weinigen, want een betrouwbare verzuimstatistiek ontbrak. Een overzicht van het schoolbezoek en -verzuim, verkregen uit uiteenlopende metingen, publiceerde het CBS in zijn eerste *Statistiek van het betrekkelijk schoolverzuim* in 1902.

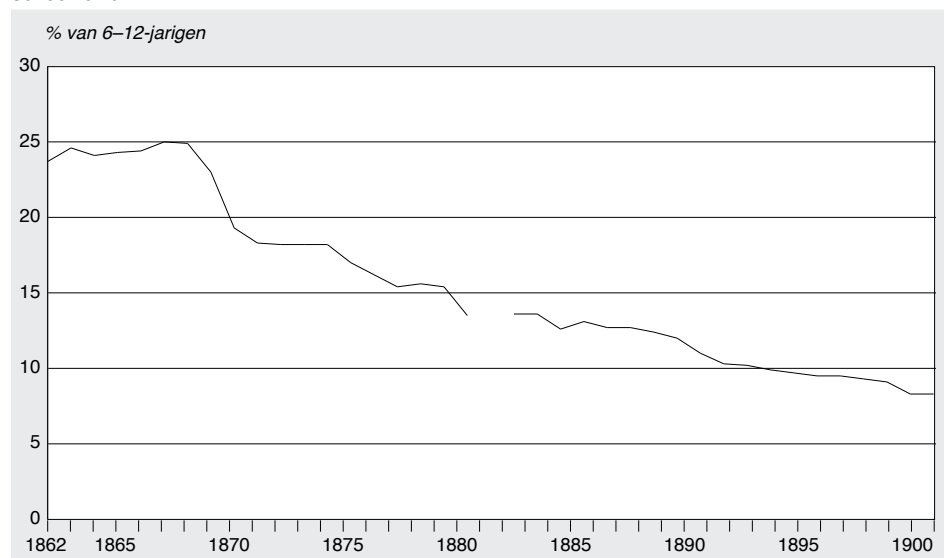
De Centrale Commissie voor de Statistiek, de voorganger van het CBS, had in 1896 al wat voorwerk gedaan voor zo'n statistiek. Dat onderzoek was beperkt geweest tot enkele arrondissementen. Ziekte en werk waren de belangrijkste verzuimcategorieën. Werken, thuis in de huishouding, op het veld of in de venen, verklaarde tot wel 50 procent van het schoolverzuim.

Leerplicht moest het verzuim tegengaan. De Leerplichtwet (1901) betekende een grote stap in die richting. De kinderarbeid, de grote kwestie van de negentiende eeuw, kon er effectief mee worden aangepakt.

Maar ook mét de sanctiemogelijkheden die de leerplichtwet biedt, is het incidentele schoolverzuim groot. Nog steeds. Uit recente schoolloopbaanonderzoeken is bekend dat bijna de helft van de bovenbouwleerlingen op havo en vwo wel eens heeft gespijbelde. Het vermijden van tussenuren en onbelangrijke lessen, het doen van ander schoolwerk zijn de voornaamste redenen.

Aan spijbelen hangt een prijskaartje, want spijbelaars doen het minder goed op school: ze scoren minder punten op een prestatiemotivatieschaal en spijbelende vwo'ers hebben lagere rapportcijfers dan niet-spijbelers. Voor de havo kon een verband tussen spijbelen en schoolprestaties niet worden aangetoond.

Schoolverzuim

Bron: CBS.

Tabel 13a
Leerlingen

	Primair onderwijs		Speciaal onderwijs	Voortgezet onderwijs					
	kleuter- onderwijs	basis- onderwijs		gymnasium	HBS-A en B	handels- onderwijs	MMS	lycea	nijverheids- onderwijs
x 1 000									
1900	117,5	739,8		3,0	8,6	0,2	1,6		20,7
1901	113,6	755,0							
1902	118,0	801,0							
1903	118,2	819,8							
1904	121,9	831,6							
1905	122,5	845,1		2,9	10,5	0,3	1,5		30,2
1906	125,0	857,1							
1907	125,9	866,8							
1908	126,1	879,3							
1909	133,0	891,7							
1910	135,6	904,1		3,5	13,0	0,6	1,7	0,1	40,1
1911	138,8	916,6							
1912	140,8	928,8							
1913	143,9	943,2							
1914	143,2	959,1							
1915	143,8	981,4		4,8	15,4	1,4	2,3	0,2	51,3
1916	145,1	994,4							
1917	149,6	1 008,4							
1918	149,9	1 018,9							
1919	147,1	1 023,8							
1920	138,5	1 031,7		5,2	22,1	4,0	2,4	1,4	75,1
1921	136,8	1 040,7							
1922	143,1	1 038,8							
1923	144,5	1 062,6							
1924	149,9	1 089,2							
1925	160,1	1 078,0		6,7	25,1	3,1	2,8	7,3	111,4
1926	163,3	1 076,8		7,0	24,2	3,1	2,7	6,5	
1927	166,4	1 096,5		7,2	23,7	3,6	2,9	6,9	
1928	176,9	1 118,0		7,2	23,3	3,7	2,7	7,6	
1929	174,0	1 161,4		7,6	23,5	3,6	2,6	7,9	
1930	178,7	1 182,5		7,8	23,6	3,0	2,3	8,5	125,1
1931	182,8	1 200,5		7,8	20,1	3,0	2,3	9,3	
1932	191,4	1 199,6		8,1	21,1	3,1	2,3	10,1	
1933	203,5	1 175,9		8,7	25,6	3,3	2,4	10,4	
1934	208,5	1 149,3		9,1	26,4	3,0	2,4	11,3	
1935	210,1	1 142,0		9,2	27,2	3,1	2,5	12,0	131,5
1936	212,4	1 143,2		9,2	27,7	3,1	2,6	13,4	
1937	213,4	1 144,1		9,3	30,7	2,2	2,8	14,6	
1938	213,4	1 143,1		9,2	31,7	2,3	3,3	15,2	152,8
1939	211,3	1 144,4		9,1	32,1	2,3	3,4	15,6	
1940	210,7	1 143,4		8,8	33,0	2,3	3,2	16,1	
1941	225,1	1 140,5		8,5	33,2	2,1	3,3	16,3	
1942	227,4	1 128,7		8,9	34,6	2,0	3,6	17,1	
1943	226,8	1 172,3		9,4	36,3	2,0	3,8	18,5	
1944									
1945	209,7	1 172,3		10,3	39,4	1,8	4,0	20,8	155,4
1946	244,1	1 181,7		11,0	40,6	2,0	4,7	25,9	186,9
1947	261,6	1 154,4		11,5	39,7	1,6	2,5	31,2	198,5
1948	289,7	1 154,2		11,2	36,7	1,6	3,1	32,4	219,2
1949	315,7	1 167,2		10,8	34,8	1,7	3,1	32,9	236,7
1950				10,9	33,7	1,6	3,2	33,9	258,9
1950/'51	341,5	1 215,8							
1951/'52	364,6	1 239,7							
1952/'53	369,9	1 288,6							
1953/'54	368,2	1 356,7							
1954/'55	371,4	1 413,4							
1955/'56	370,2	1 452,2							
1956/'57	349,1	1 469,6							
1957/'58	361,9	1 479,1							
1958/'59	372,8	1 475,5							
1959/'60	384,2	1 448,1							
1960/'61	397,8	1 415,7							
1961/'62	411,7	1 397,8							
1962/'63	422,4	1 395,0							
1963/'64	435,5	1 395,4							
1964/'65	446,8	1 397,8							
1965/'66	457,1	1 409,0							
1966/'67	469,0	1 418,7							
1967/'68	481,2	1 428,0							
1968/'69	488,8	1 438,8							
1969/'70	493,1	1 450,6							

[illegible]

Tabel 13a vervolg
Leerlingen

	Primair onderwijs		Speciaal onderwijs	Voortgezet onderwijs					
	kleuter- onderwijs	basis- onderwijs		gymnasium	HBS-A en B	handels- onderwijs	MMS	lycea	nijverheids- onderwijs
x 1 000									
1970/'71	491,7	1 462,4							
1971/'72	491,5	1 464,5							
1972/'73	495,1	1 461,5							
1973/'74	506,0	1 455,0							
1974/'75	513,6	1 448,2							
1975/'76	518,9	1 453,5							
1976/'77	498,8	1 448,1							
1977/'78	466,0	1 434,7							
1978/'79	438,2	1 413,3							
1979/'80	418,5	1 379,9							
1980/'81	409,6	1 333,3							
1981/'82	399,8	1 269,9							
1982/'83	398,8	1 201,5							
1983/'84	396,9	1 140,0							
1984/'85	399,5	1 095,0							
1985/'86		1 468,7							
1986/'87		1 447,8							
1987/'88		1 431,4							
1988/'89		1 428,6							
1989/'90		1 432,8							
1990/'91		1 442,9							
1991/'92		1 407,8	55,4						
1992/'93		1 414,7	55,7						
1993/'94		1 426,6	56,4						
1994/'95		1 451,1	57,1						
1995/'96		1 477,1	57,5						
1996/'97		1 501,6	55,6						
1997/'98		1 520,2	54,6						
1998/'99		1 533,9	53,6						
1999/'00		1 543,1	52,1						
2000/'01		1 546,6	51,6						
2001/'02		1 552,5	51,9						
2002/'03		1 550,0	52,1						
2003/'04		1 547,7	51,5						
2004/'05		1 549,1	50,1						
2005/'06		1 549,5	48,3						
2006/'07		1 549,0	46,3						
2007/'08		1 552,5	44,9						
2008/'09		1 553,3	44,1						

totaal	w.v.								
	avo brugjaar 1	avo brugjaar 2 en 3	gymnasium 2-6	atheneum/hbs 2-6	vwo ongedeeld/lyceum 2-6	havo/msvm 2-5	mavo/(m)ulo 2-4	midden-school	handels-dagschool
915,6	143,8	10,4	38,7	93,2		87,9	217,0		0,2
961,6	156,4	14,1	39,0	89,3		108,5	219,0		
1 005,9	160,7	14,7	40,3	89,7		129,4	227,2		
1 053,9	167,8	15,2	39,2	102,1	2,7	138,0	241,6		
1 090,1	171,4	17,7	37,3	104,7	9,0	145,1	255,0		
1 169,3	175,1	21,2	36,7	104,2	15,2	151,7	262,3		
1 206,9	179,6	22,6	36,5	104,8	19,6	161,2	270,4		
1 224,7	178,6	25,3	35,7	103,0	25,8	169,3	273,8	0,4	
1 220,4	176,7	27,2	34,8	100,8	29,9	171,1	269,2	1,5	
1 229,3	173,9	28,8	33,6	99,7	35,4	175,9	274,2	1,9	
1 226,4	172,1	30,2	32,7	99,8	39,0	176,3	271,9	1,8	
1 233,1	177,2	31,7	31,8	100,1	41,8	177,1	267,2	1,9	
1 241,3	176,2	34,4	31,7	102,4	45,0	180,0	263,7	2,9	
1 233,6	171,2	37,3	31,2	102,2	49,3	181,6	256,2	3,9	
1 205,4	166,0	45,3	31,0	101,2	51,5	176,7	245,8	5,1	
1 163,0	155,9	47,8	30,6	98,7	53,7	172,2	239,1	5,8	
1 105,1	148,6	48,8	30,2	95,6	53,8	165,7	227,7	5,5	
1 046,6	146,2	48,8	29,8	92,0	52,3	157,5	214,7	5,8	
990,8	142,4	50,1	29,6	90,6	49,9	151,0	200,4	4,5	
949,6	141,4	46,2	29,5	88,2	48,8	146,4	190,8	5,9	
916,5									
894,6									
885,4									
882,7									
876,4									
867,5									
857,7									
852,2									
884,5									
891,0									
894,1									
904,4									
913,7									
920,7									
934,8									
939,9									
942,8									
941,1									
935,0									

**Tabel 13a slot
Leerlingen**

Voortgezet onderwijs												
totaal												
lager (en individueel) beroepsonderwijs						brugjaren 1-3	vwo 3-6	havo 3-5	mavo 3-4 (tot 2002)	vmbo 3-4 (inclusief indicatie lwoo)		
lbo/ibo brugjaar	lto/ito 1-4	lao/lao 1-4	leao/lavo/ lmo 1-4	lhno/ihno 1-4	lwoo avmb					totaal	techniek	land- bouw
x 1 000												
1950/'51	367,1	54,4	17,9	25,4	53,0							
1951/'52	387,3	57,2	18,9	31,8	58,0							
1952/'53	408,3	59,7	20,3	35,5	61,1							
1953/'54	426,3	60,1	21,1	37,4	62,5							
1954/'55	448,1	62,0	21,7	38,7	63,1							
1955/'56	478,4	65,7	21,6	39,3	66,4							
1956/'57	517,2	70,9	20,9	41,9	71,6							
1957/'58	559,4	80,7	20,1	42,2	77,1							
1958/'59	619,0	91,2	20,1	44,6	86,3							
1959/'60	683,2	103,9	20,7	45,8	96,4							
1960/'61	731,1	113,6	20,6	48,0	103,3							
1961/'62	752,3	119,9	20,8	45,7	103,2							
1962/'63	761,4	123,8	20,3	43,7	101,5							
1963/'64	769,7	126,8	19,0	43,8	98,9							
1964/'65	782,5	131,1	17,7	44,3	99,4							
1965/'66	797,3	138,1	16,2	44,9	99,7							
1966/'67	809,8	143,7	15,2	45,3	101,1							
1967/'68	835,2	150,4	15,4	45,1	104,4							
1968/'69	860,4	153,0	15,8	38,4	110,6							
1969/'70	883,1	155,1	15,2	37,8	113,3							
1970/'71	915,6	158,1	14,3	38,1	114,0							
1971/'72	961,6	163,4	13,0	39,9	118,9							
1972/'73	1 005,9	171,7	12,7	41,3	118,1							
1973/'74	1 053,9	175,0	13,9	41,3	117,1							
1974/'75	1 090,1	176,6	16,5	42,4	114,2							
1975/'76	1 169,3	192,8	20,1	46,4	143,6							
1976/'77	1 206,9	197,4	23,6	47,8	143,4							
1977/'78	1 224,7	197,6	26,0	49,1	140,0							
1978/'79	1 220,4	198,5	27,2	49,0	134,6							
1979/'80	1 229,3	200,0	27,6	49,3	128,8							
1980/'81	1 226,4	203,2	28,0	48,9	122,6							
1981/'82	1 233,1	208,3	29,2	48,6	118,3							
1982/'83	1 241,3	211,3	31,2	47,6	115,0							
1983/'84	1 233,6	209,0	34,2	47,5	109,9							
1984/'85	1 205,4	198,7	35,9	45,7	102,5							
1985/'86	1 163,0	186,1	35,4	44,3	93,5							
1986/'87	1 105,1	169,7	33,0	42,5	84,1							
1987/'88	1 046,6	124,5	28,8	37,5	66,9							
1988/'89	990,8	112,8	24,4	34,4	59,9							
1989/'90	949,6	103,5	21,0	31,5	54,9							
1990/'91	916,5					381,8	139,0	125,0	130,9		69,3	11,3
1991/'92	894,6					378,5	135,0	123,2	127,0		65,0	10,5
1992/'93	885,4	1,0				380,3	133,7	120,4	122,9		54,1	10,5
1993/'94	882,7	1,3				383,2	132,6	118,8	120,7		52,5	10,8
1994/'95	876,4	1,5				375,7	132,2	119,9	119,7		52,1	11,5
1995/'96	867,5	1,6				361,5	133,8	123,9	117,9		50,9	12,6
1996/'97	857,7	1,7				360,1	132,1	125,6	110,8		49,3	13,2
1997/'98	852,2	2,1				366,3	130,4	127,3	102,2		47,2	13,4
1998/'99	884,5	2,0				378,5	128,6	127,0	100,1		45,0	13,7
1999/'00	891,0	1,8				389,4	128,2	122,8	100,4		44,3	14,3
2000/'01	894,1	1,4				395,9	128,2	117,3	101,0		43,5	15,0
2001/'02	904,4	0,7				395,5	128,4	121,1	52,6	118,0	20,2	7,3
2002/'03	913,7	0,0				404,5	131,8	124,4		229,2	0,6	0,0
2003/'04	920,7					404,4	136,3	128,5		226,3		
2004/'05	934,8					407,2	142,6	132,6		225,6		
2005/'06	939,9					399,5	149,7	137,2		226,2		
2006/'07	942,8					394,1	155,9	141,8		223,4		
2007/'08	941,1					390,0	161,3	145,3		217,5		
2008/'09	935,0					385,6	164,7	145,6		212,2		

Middelbaar beroepsonderwijs													
mbo-bol								bbo-bbl					
econo- mie	zorg en welzijn	totaal	w.v.					totaal	w.v.				
			techniek	land- bouw	econo- mie	zorg en welzijn	combi- natie van sectoren		techniek	land- bouw	econo- mie	zorg en welzijn	combi- natie van sectoren
		9,9	2,3	3,4	0,1	4,0		59,9					
		10,3	2,6	3,4	0,1	4,2		58,1					
		11,0	3,0	3,4	0,1	4,6		56,4					
		12,1	3,6	3,4	0,1	5,0		56,1					
		13,0	4,0	3,5	0,1	5,5		59,8					
		14,5	5,0	3,6	0,1	5,9		63,5					
		16,1	5,9	3,7	0,1	6,4		64,3					
		18,3	7,2	3,9	0,1	7,0		68,1					
		21,0	9,0	3,9	0,1	8,0		70,4					
		23,1	10,1	4,0	0,1	8,9		72,4					
		24,8	11,5	4,0	0,1	9,1		78,0					
		26,9	13,0	3,9	0,1	10,0		82,1					
		30,9	14,6	3,9	0,1	12,3		88,5					
		36,7	16,5	4,2	0,1	15,8		92,8					
		41,5	18,2	4,7	0,1	18,6		98,5					
		46,6	20,2	5,0	0,6	20,8		99,9					
		51,7	22,1	5,1	1,8	22,6		98,9					
		58,0	24,1	5,3	3,3	25,3		96,4					
		64,9	26,9	5,2	5,1	27,8		97,4					
		71,2	29,9	5,1	7,1	29,0		99,9					
		77,2	33,0	5,0	9,5	29,8		99,2					
		85,4	36,5	5,2	11,8	31,8		98,6					
		94,3	38,8	5,4	13,8	36,2		101,0					
		102,7	41,7	6,2	15,6	39,1		98,8					
		109,2	44,2	6,8	16,9	41,3		98,4					
		103,4	46,2	7,9	19,0	30,4		81,6					
		113,3	48,9	9,3	22,4	32,7		84,0					
		126,4	51,0	10,6	25,4	39,5		90,0					
		138,0	53,0	11,6	28,4	45,0		97,4					
		146,7	55,5	12,3	32,1	46,8		105,9					
		157,8	58,6	13,1	36,6	49,6		100,5					
		172,1	62,6	13,9	41,7	53,9		99,0					
		190,8	68,2	15,0	48,6	59,0		98,1					
		213,1	75,2	16,9	57,8	63,2		99,3					
		253,1	78,9	18,0	65,5	69,6	21,1	105,2					
		274,0	81,0	19,1	75,5	72,6	25,8	113,8					
		288,3	82,0	18,7	82,6	77,1	27,9	129,4					
		295,5	82,9	19,3	89,9	74,7	28,7	140,8					
		298,6	83,3	18,7	94,9	72,6	29,1	140,0					
		294,4	83,7	17,5	95,7	69,0	28,6	144,4					
21,7	37,6	288,4	91,1	16,0	105,5	62,7	13,0	136,3	77,6	9,1	31,6	18,0	
19,5	35,9	284,4	90,3	15,0	102,8	62,1	14,2	135,8	77,5	8,5	31,1	18,8	
35,2	27,2	282,6	88,7	14,9	100,4	63,9	14,5	133,4	76,2	8,8	30,1	18,3	
35,4	27,3	285,2	88,0	16,3	98,6	67,2	15,3	131,7					
35,5	28,3	289,8	88,1	16,8	97,5	70,8	16,6	129,5					
35,5	29,9	288,7	86,9	16,8	95,2	72,7	17,1	115,6					
34,4	30,5	285,1	86,0	16,7	90,5	74,6	17,4	110,5	67,2	7,6	24,4	11,2	
33,0	30,4	285,4	86,3	16,7	96,6	80,8	5,0	127,5	68,6	7,9	25,3	25,8	
30,6	30,3	275,0	82,0	16,5	96,8	77,9	1,8	130,8	69,4	8,1	26,2	27,1	
30,0	30,3	271,9	79,0	16,4	97,4	78,9	0,3	142,9	73,4	8,1	30,0	31,5	
30,5	31,0	271,6	75,8	16,0	100,8	79,0		153,1	75,2	8,1	34,9	34,9	
14,6	14,9	270,7	70,6	15,5	106,4	78,2		161,9	75,6	8,5	36,2	41,6	
0,4	0,1	279,9	67,8	15,0	110,8	86,3		166,6	72,8	8,7	38,0	47,1	
		296,2	68,3	15,0	118,3	94,7		161,8	67,9	9,2	37,1	47,6	
		315,8	70,5	15,6	127,8	101,9		142,7	63,0	9,3	31,5	39,0	
		331,4	74,8	16,2	127,4	112,0	1,0	137,1	61,6	8,6	33,3	33,6	0,1
		341,5	76,9	16,9	126,7	118,7	2,2	140,8	64,3	8,8	34,4	33,0	0,3
		337,7	76,0	16,8	123,2	119,5	2,0	160,0	72,7	9,3	40,4	36,9	0,7
		331,9	75,2	16,8	121,6	116,4	1,9	172,0	78,0	10,3	42,2	40,3	1,3

Tabel 13b
Studenten hoger beroepsonderwijs

	Naar sector								Naar ISCED							
	totaal	hoger agra- risch onder- wijs	hoger tech- nisch onder- wijs	hoger gezond- heids- zorg- onder- wijs	hoger econo- misch onder- wijs	hoger sociaal- agogisch onder- wijs	hoger kunst- onder- wijs	hoger peda- gogisch onder- wijs	onder- wijs	taal- weten- schap- pen, geschie- denis, kunst	sociale weten- schap- pen, bedrijfs- kunde	natuur- weten- schap- pen, infor- matica	techniek, indus- trie, bouw- kunde	land- bouw, dier- genees- kunde	gezond- heids- zorg, welzijn	per- soonlijke dienst- verle- ning, vervoer
x 1 000																
1900																
1901																
1902																
1903																
1904																
1905																
1906	1,1															
1907	1,1															
1908	1,2															
1909	1,2															
1910	1,1															
1911	1,2															
1912	1,3															
1913	1,4															
1914	1,5															
1915	1,3															
1916	1,5															
1917	2,1															
1918	2,2															
1919	3,1															
1920	3,3															
1921	3,4															
1922	3,4															
1923	3,4															
1924	3,0															
1925	2,8															
1926	2,3															
1927	2,1															
1928	2,1															
1929	2,2															
1930	2,3															
1931	2,6															
1932	2,9															
1933	3,0															
1934	3,0															
1935	3,0															
1936	2,9															
1937	2,9															
1938																
1939																
1940																
1941																
1942																
1943																
1944																
1945																
1946																
1947																
1948																
1949																
1950/'51	26,1	0,7	11,4	0,1		0,7		13,2								
1951/'52	27,7	0,8	11,8	0,1		0,8	0,2	14,1								
1952/'53	29,6	0,7	12,0	0,1	0,1	0,8	1,2	14,6								
1953/'54	30,7	0,7	12,1	0,1	0,1	0,8	1,2	15,5								
1954/'55	32,6	0,7	12,6	0,1	0,1	0,9	1,3	16,9								
1955/'56	34,5	0,7	12,8	0,1	0,1	1,0	1,4	18,4								
1956/'57	35,9	0,8	13,1	0,2	0,1	1,1	1,6	19,0								
1957/'58	36,8	0,8	13,7	0,2	0,1	1,4	1,8	18,7								
1958/'59	37,4	0,9	13,9	0,3	0,2	1,5	2,0	18,7								
1959/'60	38,3	0,9	14,1	0,2	0,2	1,7	2,2	19,0								
1960/'61	40,4	1,0	14,2	0,2	0,2	1,7	2,3	20,8								
1961/'62	44,0	1,1	14,8	0,2	0,2	1,7	2,3	23,7								
1962/'63	47,1	1,2	15,3	0,2	0,3	1,7	2,4	26,1								
1963/'64	49,9	1,3	15,6	0,2	0,3	1,7	2,6	28,1								
1964/'65	53,6	1,5	16,0	0,3	0,3	1,9	2,9	30,8								
1965/'66	58,0	1,6	16,6	0,3	0,4	2,3	2,9	33,9								
1966/'67	65,3	1,9	16,7	0,3	0,7	2,7	5,8	37,2								
1967/'68	68,7	2,1	16,9	0,4	1,3	3,2	6,2	38,8								
1968/'69	71,6	2,1	18,4	0,5	2,2	3,8	6,7	37,8								
1969/'70	75,8	2,2	20,1	0,7	3,3	4,3	7,2	38,1								

Tabel 13b slot
Studenten hoger beroepsonderwijs

	Naar sector								Naar ISCED							
	totaal	hoger agra- risch onder- wijs	hoger tech- nisch onder- wijs	hoger gezond- heids- zorg- onder- wijs	hoger econo- misch onder- wijs	hoger sociaal- agogisch onder- wijs	hoger kunst- onder- wijs	hoger peda- gogisch onder- wijs	onder- wijs	taal- weten- schap- pen, geschie- denis, kunst	sociale weten- schap- pen, bedrijfs- kunde	natuur- weten- schap- pen, infor- matica	techniek, indus- trie, bouw- kunde	land- bouw, dier- genees- kunde	gezond- heids- zorg, welzijn	per- soonlijke dienst- verle- ning, vervoer
<i>x 1 000</i>																
1970/'71	79,1	2,2	22,3	0,7	4,1	4,8	7,5	37,6								
1971/'72	87,0	2,2	24,1	0,9	4,7	5,3	8,0	41,7								
1972/'73	93,7	2,3	26,2	1,4	5,5	6,1	8,7	43,5								
1973/'74	100,4	2,4	26,8	1,7	5,8	7,2	9,3	47,3								
1974/'75	108,2	2,6	27,2	2,1	6,2	8,3	9,9	51,9								
1975/'76	121,7	3,0	28,0	9,8	7,1	9,5	10,2	54,1								
1976/'77	128,4	3,4	29,1	10,5	8,2	11,0	10,7	55,7								
1977/'78	133,2	3,9	30,1	11,4	9,3	12,4	10,8	55,3								
1978/'79	134,9	4,2	31,2	12,9	10,5	13,5	11,3	51,3								
1979/'80	136,6	4,5	32,4	14,0	12,2	14,5	12,0	47,0								
1980/'81	138,4	4,8	33,3	14,8	14,4	14,9	12,5	43,6								
1981/'82	141,3	4,9	33,9	16,1	16,8	15,3	13,1	41,2								
1982/'83	147,5	5,2	35,1	16,9	19,4	15,8	13,9	41,2								
1983/'84	150,3	5,5	36,4	17,4	21,8	15,7	14,5	39,0								
1984/'85	149,5	6,1	37,0	18,4	24,4	15,3	14,9	33,4								
1985/'86	149,0	6,5	37,5	19,0	27,7	14,4	15,4	28,5								
1986/'87	151,4	7,0	38,1	19,8	30,8	13,5	16,1	26,0								
1987/'88	160,1	7,4	40,4	20,2	35,6	13,1	16,7	26,8								
1988/'89	168,9	7,7	42,7	20,0	40,4	14,0	16,6	27,6								
1989/'90	180,0	8,0	44,9	19,7	46,2	15,6	16,9	28,6								
1990/'91	191,9								37,4	11,8	50,9	6,8	35,6	4,6	32,9	12,0
1991/'92	202,6								39,5	12,3	56,3	7,5	35,6	4,4	33,6	13,4
1992/'93	211,1								41,0	12,3	60,6	7,6	36,7	4,3	34,2	14,5
1993/'94	219,6								42,7	12,2	64,9	7,9	36,7	4,0	36,2	15,1
1994/'95	225,9								43,9	12,8	66,6	7,7	36,8	4,0	39,1	15,0
1995/'96	228,9								43,4	13,3	68,2	8,0	35,0	4,1	41,0	16,0
1996/'97	232,2								42,6	13,4	69,2	8,7	33,1	3,9	44,7	16,5
1997/'98	235,9								42,3	13,9	70,1	10,0	31,6	4,1	46,3	17,5
1998/'99	240,9								39,9	14,2	74,8	11,7	30,5	4,2	47,0	18,6
1999/'00	249,5								41,1	14,3	79,6	13,2	30,0	4,1	47,6	19,4
2000/'01	252,8								42,3	14,8	81,0	14,8	29,4	3,9	47,0	19,6
2001/'02	256,3								42,4	16,1	82,8	15,8	28,7	4,1	45,9	20,6
2002/'03	258,2								42,3	16,6	84,0	16,3	28,2	4,0	45,1	21,7
2003/'04	268,8								44,7	17,7	86,4	17,6	27,3	4,1	46,5	24,5
2004/'05	280,8								47,1	18,6	88,4	18,2	27,0	4,1	49,8	27,5
2005/'06	292,8								49,1	19,4	90,7	18,9	26,6	4,0	53,8	30,3
2006/'07	304,7								50,8	20,2	94,1	18,9	26,8	4,0	57,5	32,4
2007/'08	313,5								50,5	20,7	99,0	18,5	27,4	3,8	59,6	34,0
2008/'09*	322,0								49,4	21,3	104,0	19,0	28,2	3,7	61,1	35,3

Tabel 13c
Studenten wetenschappelijk onderwijs

	Totaal	Naar faculteit										
		letteren	god-geleerd- heid	wijs- begeerte	genees- kunde	tandheel- kunde	dier- genees- kunde	overige medische weten- schappen	wiskunde en natuur- weten- schappen	technische weten- schappen	landbouw- weten- schappen	rechts- geleerdheid
x 1 000												
1900	2,8	0,2	0,4		1,3				0,4			0,5
1901	2,8	0,2	0,4		1,3				0,4			0,6
1902	2,9	0,2	0,4		1,3				0,4			0,6
1903	2,9	0,2	0,4		1,3				0,5			0,6
1904	3,0	0,2	0,3		1,3				0,5			0,6
1905	4,4	0,2	0,5		1,4				0,5	1,1		0,7
1906	4,5	0,3	0,4		1,4				0,5	1,1		0,7
1907	4,5	0,3	0,4		1,4				0,6	1,2		0,8
1908	4,6	0,3	0,4		1,5				0,5	1,2		0,7
1909	4,7	0,3	0,4		1,6				0,5	1,1		0,8
1910	4,9	0,3	0,4		1,7				0,5	1,2		0,9
1911	5,0	0,3	0,4		1,7				0,5	1,3		0,9
1912	5,2	0,3	0,3		1,7				0,5	1,4		0,9
1913	5,5	0,4	0,3		1,8				0,5	1,5		1,0
1914	4,5	0,3	0,3		1,5				0,4	1,1		0,7
1915	5,1	0,4	0,3		1,7				0,5	1,4		0,8
1916	6,0	0,4	0,3		1,9				0,4	1,8		1,0
1917	6,5	0,4	0,3		1,9				0,7	1,8		1,0
1918	7,6	0,5	0,3		2,0		0,2		0,8	2,1	0,2	1,2
1919	8,3	0,5	0,3		2,1		0,2		0,9	2,3	0,3	1,2
1920	8,6	0,5	0,3		2,1		0,2		0,9	2,4	0,3	1,2
1921	9,0	0,7	0,4		2,1		0,2		1,1	2,4	0,3	1,3
1922	9,7	0,8	0,4		2,2		0,1		1,3	2,4	0,3	1,4
1923	9,5	0,9	0,4		2,4		0,1		1,3	2,1	0,3	1,3
1924	9,5	0,9	0,5		2,5		0,2		1,3	1,9	0,3	1,3
1925	9,4	1,0	0,5		2,6		0,2		1,4	1,7	0,3	1,1
1926	10,0	1,1	0,6		2,9		0,2		1,6	1,5	0,3	1,2
1927	10,4	1,1	0,6		3,0		0,2		1,7	1,4	0,4	1,2
1928	11,1	1,2	0,7		3,1		0,2		1,8	1,5	0,4	1,3
1929	11,5	1,3	0,7		3,2		0,2		1,8	1,5	0,4	1,3
1930	12,1	1,4	0,8		3,2		0,2		1,8	1,7	0,5	1,3
1931	12,7	1,4	0,8		3,4		0,2		1,9	1,9	0,5	1,3
1932	13,5	1,5	0,8		3,6		0,1		2,0	1,9	0,5	1,5
1933	13,7	1,5	0,9		3,8		0,1		2,1	1,9	0,5	1,4
1934	13,1	1,4	0,9		3,7		0,1		1,9	1,9	0,4	1,4
1935	12,6	1,4	0,9		3,6		0,1		1,7	1,8	0,4	1,4
1936	12,4	1,2	0,8		3,7		0,1		1,7	1,8	0,4	1,4
1937	12,5	1,1	0,8		3,7		0,1		1,6	1,8	0,4	1,4
1938	12,6	1,0	0,8		3,7		0,1		1,5	1,9	0,5	1,4
1939	11,3	0,9	0,8		3,5		0,1		1,3	1,7	0,4	1,2
1940	14,8	1,1	0,8		3,9		0,2		1,8	2,6	0,7	1,8
1941	16,1	1,1	0,8		4,0		0,2		2,0	2,9	0,8	1,9
1942	13,4	0,9	0,6		3,0		0,1		1,7	2,8	0,7	1,5
1943												
1944												
1945	21,8	1,3	0,9		5,8		0,4		2,3	4,0	1,1	2,4
1946	24,7	1,5	1,0		6,6		0,4		2,5	5,1	1,2	2,5
1947	26,0	1,5	1,0		6,3	0,8	0,4		2,6	5,5	1,1	2,5
1948	27,0	1,6	1,1		6,6	0,7	0,4		2,8	5,5	1,0	2,7
1949	28,6	1,8	1,1		7,0	0,7	0,5		3,1	5,5	1,0	2,8
1950/'51	29,7	1,8	1,1	0,0	7,1	0,7	0,6		3,4	5,6	1,1	2,9
1951/'52	29,9	2,0	1,2	0,0	6,9	0,6	0,6		3,6	5,4	1,0	3,3
1952/'53	28,7	2,0	1,1	0,0	6,5	0,6	0,5		3,7	5,0	0,9	3,0
1953/'54	28,0	2,2	1,1	0,0	6,1	0,6	0,5		3,8	4,8	0,8	2,7
1954/'55	28,8	2,6	1,1	0,0	5,9	0,6	0,5		4,1	4,9	0,8	2,6
1955/'56	29,6	2,9	1,1	0,0	5,7	0,7	0,5		4,2	5,1	0,8	2,5
1956/'57	30,9	3,2	1,0	0,0	5,4	0,7	0,5		4,6	5,5	0,8	2,5
1957/'58	32,6	3,6	1,0	0,1	5,2	0,7	0,4		4,8	6,0	0,9	2,5
1958/'59	35,1	4,1	1,0	0,1	5,3	0,7	0,5		5,3	6,7	0,9	2,6
1959/'60	37,7	4,7	1,0	0,1	5,4	0,8	0,4		5,7	7,2	1,1	2,8
1960/'61	40,7	5,2	1,0	0,1	5,5	0,9	0,5		6,3	7,9	1,1	3,0
1961/'62	43,9	5,6	1,0	0,1	5,6	0,9	0,5		6,9	8,6	1,2	3,3
1962/'63	47,9	6,1	1,0	0,1	6,1	1,0	0,6		7,5	9,2	1,4	3,7
1963/'64	52,4	6,5	1,1	0,1	6,7	1,1	0,7		8,1	9,8	1,5	4,4
1964/'65	58,4	6,8	1,2	0,2	7,4	1,2	0,8		8,8	10,8	1,8	5,2
1965/'66	64,5	7,1	1,4	0,2	8,1	1,2	0,8		9,3	11,6	1,9	6,3
1966/'67	71,3	7,6	1,6	0,3	9,1	1,3	0,9		10,2	12,1	2,1	7,4
1967/'68	78,0	8,1	1,8	0,3	9,9	1,4	1,0		10,8	12,7	2,3	8,3
1968/'69	84,9	8,0	1,9	0,4	10,7	1,6	1,2		11,4	13,6	2,4	9,7
1969/'70	93,7	8,5	2,0	0,5	11,2	1,7	1,2		12,5	14,9	2,7	11,2

[illegible]

Tabel 13c slot
Studenten wetenschappelijk onderwijs

	Totaal	Naar faculteit										
		letteren	god-geleerdheid	wijs-begeerte	genees-kunde	tandheel-kunde	dier-genees-kunde	overige medische wetenschappen	wiskunde en natuur-wetenschappen	technische wetenschappen	landbouw-wetenschappen	rechts-geleerdheid
x 1 000												
1970/'71	103,5	9,0	2,3	0,7	11,8	1,8	1,2		13,2	16,4	2,9	12,8
1971/'72	113,0	9,8	2,3	0,9	12,7	1,9	1,3		14,0	17,6	3,3	14,0
1972/'73												
1973/'74												
1974/'75	113,9	11,9	2,0	0,9	12,7	2,3	1,2		13,0	16,1	3,5	14,6
1975/'76	122,4	14,7	2,2	1,1	13,1	2,5	1,2		13,9	16,6	4,1	15,6
1976/'77	127,9	17,2	2,1	1,5	13,2	2,6	1,2		14,5	16,6	4,2	16,1
1977/'78	136,1	19,5	2,3	1,7	13,5	2,7	1,2		15,4	17,1	4,5	17,3
1978/'79	141,9	21,4	2,3	1,9	13,7	2,7	1,2		15,6	17,4	4,8	18,5
1979/'80	154,3	23,7	2,4	2,1	14,0	2,8	1,2		15,8	18,1	5,5	22,2
1980/'81	155,5	24,1	2,3	1,9	14,0	2,7	1,3	0,1	15,3	18,4	5,4	23,4
1981/'82	157,0	24,4	2,1	1,8	13,8	2,7	1,3	0,2	15,1	18,6	5,7	24,7
1982/'83	159,0	24,2	1,9	1,7	13,9	2,6	1,3	0,4	14,8	19,1	5,9	26,4
1983/'84	168,8	24,8	1,9	1,7	14,3	2,6	1,4	0,8	14,9	20,8	6,1	29,8
1984/'85	175,0	25,7	1,9	1,7	14,0	2,4	1,4	1,2	15,0	21,6	6,3	32,5
1985/'86	179,6	26,3	1,9	1,6	13,7	2,0	1,4	1,5	14,8	22,8	6,5	32,9
1986/'87	185,9	27,0	1,7	1,7	13,2	1,8	1,4	1,8	14,9	24,2	6,6	34,0
1987/'88	192,9	28,2	1,7	1,8	13,0	1,4	1,3	2,3	14,9	25,5	6,7	35,4
1988/'89	185,4	26,2	1,6	1,5	12,1	1,1	1,3	2,8	13,6	24,4	5,9	34,6
1989/'90	190,5	26,4	1,4	1,6	11,6	0,9	1,4	3,2	13,3	25,2	5,8	35,1
1990/'91	182,0											
1991/'92	187,8											
1992/'93	189,7											
1993/'94	186,9											
1994/'95	185,0											
1995/'96	177,7											
1996/'97	166,2											
1997/'98	160,7											
1998/'99	160,5											
1999/'00	163,0											
2000/'01	166,3											
2001/'02	173,1											
2002/'03	180,1											
2003/'04	189,5											
2004/'05	199,6											
2005/'06	205,9											
2006/'07	208,6											
2007/'08	212,7											
2008/'09	220,3											

					Naar ISCED									Open universiteit
econo- mische weten- schappen	sociale weten- schappen	geografie en pre- historie	bedrijfs- kunde	licha- melijke opvoeding	onderwijs	taalweten- schappen, geschiede- nis, kunst	sociale weten- schappen, bedrijfs- kunde	natuur- weten- schappen, infor- matica	techniek, industrie, bouw- kunde	landbouw, dier- genees- kunde	gezond- heidszorg, welzijn	persoon- lijke dienst- verlening, vervoer		
10,6	18,7	2,1												
11,2	21,2	2,7												
10,2	21,9	3,1	0,2	0,1										
10,6	23,1	3,4	0,2	0,2										
10,7	23,8	3,7	0,3	0,2										
11,1	25,1	4,1	0,3	0,3										
11,5	25,8	4,4	0,4	0,4										
13,3	27,6	4,4	0,6	0,4										
13,4	27,5	4,3	0,8	0,4										
13,5	27,2	4,3	0,9	0,5										
13,6	26,8	4,3	1,4	0,5										
15,1	26,2	4,4	1,9	0,6										
16,1	27,6	4,4	2,0	0,6										
18,0	28,7	4,2	2,1	0,7										14,5
20,1	29,7	4,1	2,2	0,7										18,1
22,5	30,0	4,1												17,8
23,8	28,2	3,6												20,2
25,6	30,0	3,5												28,8
					5,2	31,2	85,7	17,3	19,8	3,4	17,7	1,7		36,1
					5,4	32,6	89,2	17,0	20,3	3,4	17,8	2,0		35,3
					5,6	31,8	92,0	16,9	20,5	3,3	17,7	2,0		35,5
					5,7	29,1	92,0	16,4	20,5	3,1	18,1	2,1		32,1
					6,0	27,5	91,7	15,6	20,1	2,9	18,9	2,2		27,2
					5,8	25,8	88,1	14,5	19,3	2,8	19,2	2,1		25,1
					5,5	23,2	81,6	13,5	18,1	2,7	19,6	2,1		21,6
					5,3	21,6	78,7	13,1	17,3	2,6	20,0	2,0		22,6
					5,3	20,7	79,3	13,3	17,1	2,6	20,4	1,9		20,5
					5,5	20,4	81,7	13,4	17,1	2,6	20,4	1,9		20,1
					6,0	20,4	83,6	13,9	17,4	2,5	21,0	1,5		19,3
					6,4	21,2	87,6	14,3	17,7	2,5	22,0	1,5		19,4
					6,9	22,0	92,1	14,8	17,3	2,5	22,9	1,5		19,2
					7,3	23,1	97,0	15,1	17,7	2,6	24,8	1,7		18,9
					7,9	25,1	101,3	16,0	17,8	2,6	26,9	1,8		16,9
					8,2	26,6	103,7	16,2	17,8	2,6	28,9	1,8		16,3
					8,1	28,2	103,2	16,4	17,7	2,6	30,4	1,9		15,2
					8,3	28,9	104,5	16,2	18,6	2,5	31,5	1,7		13,7
					8,5	29,9	108,1	16,6	19,5	2,6	31,7	1,6		13,1

Tabel 13d
Geslaagden voortgezet onderwijs

	Algemeen voortgezet onderwijs					Beroepsonderwijs						
	vwo	havo/msvm	mavo/(m)ulo	midden-school	handels-dagschool	lbo					vbo	
						lto-ito	lao-iao	leao-lavo (vanaf 1967/68)	lhno-ihno	lmo	techniek	landbouw
<i>x 1 000</i>												
1950/'51	8,5	3,5	18,4		0,3	19,4	3,8		3,0	0,1		
1951/'52	8,1	3,8	20,2		0,4	20,2	3,8		3,1	0,1		
1952/'53	8,0	3,5	21,2		0,3	21,8	4,0		3,3	0,1		
1953/'54	8,2	3,6	22,0		0,3	22,6	4,0		4,2	0,1		
1954/'55	8,2	4,0	22,6		0,3	22,3	4,4		4,4	0,1		
1955/'56	8,5	4,8	24,0		0,4	23,2	4,7		4,9	0,2		
1956/'57	8,7	5,0	25,7		0,3	23,3	4,7		5,7	0,1		
1957/'58	10,0	5,2	26,1		0,4	22,6	5,1		6,7	0,2		
1958/'59	10,0	5,7	29,3		0,4	24,0	5,7		8,2	0,1		
1959/'60	10,9	6,4	31,0		0,4	25,6	5,5		8,3	0,1		
1960/'61	12,5	7,3	32,3		0,4	27,1	4,7		10,0	0,2		
1961/'62	12,7	7,5	36,9		0,4	29,2	4,2		11,6	0,3		
1962/'63	14,7	7,6	41,0		0,4	31,0	4,4		14,9	0,4		
1963/'64	16,5	8,5	43,8		0,5	31,2	4,3		15,6	0,5		
1964/'65	17,4	9,6	44,6		0,6	32,3	4,3		17,7	0,7		
1965/'66	20,1	10,0	43,5		0,7	33,1	3,8		18,9	0,9		
1966/'67	18,8	10,8	44,6		0,8	34,5	3,4		20,8	0,8		
1967/'68	21,4	11,3	45,2		0,8	37,7	3,5	0,5	22,6	1,0		
1968/'69	21,5	13,5	47,9		0,5	39,2	3,3	0,5	24,1	1,2		
1969/'70	21,2	15,3	49,2		0,3	39,3	3,2	0,5	25,5	1,2		
1970/'71	22,2	19,0	61,3		0,2	41,4	3,5	5,0	30,6	1,4		
1971/'72	26,4	20,5	64,7			40,9	3,5	5,0	32,5	1,6		
1972/'73	13,7	29,3	59,8			42,9	2,9	5,9	33,5	1,6		
1973/'74	19,6	31,4	61,1			43,6	2,8	4,3	34,9	1,7		
1974/'75	22,5	34,3	68,5			27,0	2,7	3,3	3,1	1,9		
1975/'76	23,6	36,2	70,5			39,7	3,3	6,9	29,0	1,9		
1976/'77	26,7	39,2	72,1			42,1	4,1	8,3	31,0	1,8		
1977/'78	27,8	41,4	75,7			43,2	4,9	8,9	31,2	1,9		
1978/'79	27,9	41,1	73,3			43,8	5,7	9,3	31,3	1,8		
1979/'80	28,3	41,8	75,3	0,1		43,9	5,9	10,0	30,4	1,9		
1980/'81	29,6	42,5	74,8	0,1		44,8	6,4	10,6	29,7	2,0		
1981/'82	29,6	42,0	75,1	0,2		49,2	6,6	11,0	29,4	2,1		
1982/'83	30,8	41,7	79,6	0,3		51,3	7,0	11,1	28,6	2,1		
1983/'84	31,2	41,4	74,3	0,2		52,9	7,4	11,2	28,3	2,2		
1984/'85	31,7	40,6	73,6	1,3		52,0	8,1	11,1	27,4	2,3		
1985/'86	33,1	41,0	73,6	1,8		50,0	8,7	10,7	27,2	2,7		
1986/'87	34,9	41,1	70,7	0,5		45,3	9,1	10,1	24,7	2,6		
1987/'88	34,2	39,8	70,2	0,2		42,0	8,4	10,3	23,2	3,0		
1988/'89	33,5	38,1	62,7	0,4		38,1	7,4	9,6	21,1	2,9		
1989/'90	33,1	36,1	60,4	0,3		34,8	6,0	8,9	19,0	2,7		
1990/'91	31,8	35,0	56,1	0,3		31,5	5,3	7,7	17,3	2,3		
1991/'92	29,2	35,6	52,4	0,3		29,3	4,8	7,4	15,9	2,0		
1992/'93	28,8	34,1	52,0	0,3		27,5	4,5	7,9	13,7	1,9		
1993/'94	29,1	34,3	51,5	0,6		26,7	4,9	7,4	14,4	1,9		
1994/'95	28,0	33,9	52,0	0,4							26,5	4,9
1995/'96	28,5	34,9	51,4	0,1							25,8	5,4
1996/'97	27,9	35,1	51,9								21,5	5,8
1997/'98	28,0	34,8	46,8								21,0	5,9
1998/'99	27,5	37,5	44,6								19,5	6,1
1999/'00	26,7	38,7	45,2								18,6	6,1
2000/'01	27,0	30,2	44,6								18,2	6,3
2001/'02	24,1	32,0	47,1								18,2	6,8
2002/'03	26,1	34,5									0,3	0,0
2003/'04	27,3	36,4										
2004/'05	28,3	36,7										
2005/'06	29,3	38,1										
2006/'07	30,3	39,8										
2007/'08*	32,4	41,4										

			vmbo							
economie	zorg en welzijn	lwoo avmb	leerwegen				sectoren			
			theoretische	gemengde	kaderberoeps- gerichte	basisberoeps- gerichte	techniek	landbouw	economie	zorg en welzijn
9,6	14,1	0,6								
9,3	14,5	0,6								
15,2	13,7	0,6								
14,4	13,8	0,7								
13,4	13,6	0,7								
12,3	13,4	0,6								
12,5	13,2	0,5								
13,3	14,1	0,4								
0,3	0,0		38,1	4,8	23,0	30,8	18,1	6,4	16,9	17,3
			39,6	5,0	24,8	31,2	17,8	7,8	17,7	17,8
			38,4	5,2	24,6	29,2	17,0	7,2	17,0	17,9
			40,7	5,8	26,8	27,6	16,4	7,7	16,7	19,5
			41,6	6,0	27,6	26,1	16,5	8,0	15,9	19,3
			41,9	6,2	27,2	24,2	15,6	8,0	14,8	17,9

Tabel 13e
Geslaagden middelbaar beroepsonderwijs

	Mbo-bol naar sector					
	totaal	landbouw	techniek	economie	zorg en welzijn	combinatie van sectoren
<i>x 1 000</i>						
1950/'51	3,0		0,3		2,8	
1951/'52	3,4		0,5		3,0	
1952/'53	3,8		0,5		3,2	
1953/'54	4,3		0,6		3,7	
1954/'55	4,5		0,7		3,8	
1955/'56	4,8		0,7		4,1	
1956/'57	5,3		0,9		4,3	
1957/'58	5,9		1,3		4,6	
1958/'59	6,6		1,3	0,0	5,2	
1959/'60	7,1		1,4	0,0	5,7	
1960/'61	9,4	1,7	1,8	0,0	5,9	
1961/'62	10,8	1,6	2,0	0,0	7,1	
1962/'63	12,0	1,6	2,4	0,0	8,0	
1963/'64	13,8	1,6	2,7	0,0	9,5	
1964/'65	15,9	1,8	2,9	0,1	11,2	
1965/'66	17,7	1,8	3,3	0,1	12,5	
1966/'67	18,7	2,0	3,7	0,1	13,0	
1967/'68	21,6	2,0	4,2	0,9	14,5	
1968/'69	23,4	2,0	4,4	0,9	16,0	
1969/'70	24,3	2,0	4,7	1,2	16,4	
1970/'71	25,6	1,9	5,2	1,8	16,8	
1971/'72	24,6	1,9	5,6	2,1	15,0	
1972/'73	27,9	1,2	5,8	2,7	18,2	
1973/'74	30,2	1,7	6,4	2,8	19,3	
1974/'75	32,4	1,8	7,1	3,3	20,2	
1975/'76	31,0	2,0	7,7	3,5	17,7	
1976/'77	25,3	2,3	8,0	3,8	11,2	
1977/'78	28,5	2,6	8,1	4,6	13,1	
1978/'79	33,3	3,1	8,3	5,5	16,3	
1979/'80	35,3	3,3	8,9	5,8	17,3	
1980/'81	36,6	3,6	9,5	6,8	16,7	
1981/'82	40,5	3,8	10,5	7,8	18,4	
1982/'83	43,5	4,0	11,4	9,2	19,0	
1983/'84	46,5	4,4	12,0	10,8	19,3	
1984/'85	50,6	4,8	12,8	11,6	20,2	
1985/'86	49,7	4,9	13,7	14,0	15,8	
1986/'87	56,0	5,1	14,6	15,8	19,5	
1987/'88	57,2	5,1	13,9	17,4	19,7	
1988/'89	58,9	5,2	14,0	19,4	19,1	
1989/'90	59,2	4,9	14,1	21,0	17,9	
1990/'91	57,4	4,4	14,1	20,9	16,7	
1991/'92	51,4	3,4	13,4	18,7	13,6	
1992/'93	50,7	2,3	13,9	18,7	13,6	
1993/'94	58,7	3,7	15,5	21,3	16,0	
1994/'95	63,5	4,2	16,0	24,0	17,1	
1995/'96	69,1	4,3	16,3	27,3	18,8	
1996/'97	66,7	4,0	17,2	23,5	19,6	
1997/'98	67,4	4,0	17,3	24,6	19,7	
1998/'99	70,8	4,2	16,6	27,5	21,4	
1999/'00	70,1	4,3	17,3	28,3	20,0	
2000/'01	75,0	4,7	16,1	31,9	22,3	
2001/'02	69,2	3,0	15,4	31,7	19,0	
2002/'03	70,0	3,0	15,5	29,6	21,8	
2003/'04	75,4	3,0	16,0	32,0	24,3	
2004/'05	82,4	4,1	15,2	36,9	26,3	
2005/'06	82,0	4,1	16,0	34,0	27,9	0,1
2006/'07	84,6	4,2	17,4	33,1	29,8	0,1
2007/'08	83,3	4,3	17,3	31,8	29,8	0,1

havo-mbo	Bbo-bbl naar sector					
	totaal	landbouw	techniek	economie	zorg en welzijn	combinatie van sectoren
1,2						
1,2						
1,2						
1,1						
1,2						
1,3						
1,4						
1,4						
1,3						
1,4						
1,4						
1,4						
1,6						
1,3	35,6	2,6	16,8	9,0	7,2	
0,2	37,8	2,8	17,8	9,1	8,2	
0,0	45,1	2,7	21,9	10,5	9,9	
	49,3	2,9	23,7	11,1	11,6	
	57,8	2,8	24,6	14,8	15,5	
	59,5	2,9	24,7	14,3	17,6	
	60,3	3,2	24,3	14,6	18,2	
	55,9	3,5	22,4	14,0	16,0	
	46,7	3,5	18,3	12,2	12,7	13,8
	45,4	3,4	18,4	12,1	11,4	15,2
	51,0	3,5	19,8	14,7	12,6	18,0

Tabel 13f
Geslaagden hoger beroepsonderwijs

	Bachelor naar sector								Bachelor naar ISCED		
	totaal	hoger agrarisch onderwijs	hoger technisch onderwijs	hoger gezondheidszorg-onderwijs	hoger economisch onderwijs	hoger sociaal-agogisch onderwijs	hoger kunst-onderwijs	hoger pedagogisch onderwijs	totaal	onderwijs	taalwetenschappen, geschiedenis, kunst
<i>x 1 000</i>											
1950/'51	5,7		1,7	0,1		0,2	0,2	3,5			
1951/'52	7,0		1,9	0,1		0,2	0,3	4,4			
1952/'53	7,1		2,0	0,2	0,0	0,2	0,3	4,4			
1953/'54	7,4		2,0	0,2	0,0	0,2	0,3	4,7			
1954/'55	7,2		2,2	0,1	0,0	0,2	0,3	4,3			
1955/'56	7,3		2,1	0,2	0,0	0,2	0,3	4,5			
1956/'57	9,7		2,2	0,2	0,0	0,0	0,3	7,0			
1957/'58	10,1		2,2	0,2	0,0	0,3	0,3	7,1			
1958/'59	10,0		2,0	0,2	0,1	0,3	0,3	7,1			
1959/'60	10,4		2,2	0,2	0,0	0,4	0,4	7,2			
1960/'61	11,1	0,3	2,2	0,2	0,0	0,4	0,4	7,6			
1961/'62	12,1	0,3	2,2	0,2	0,1	0,4	0,5	8,5			
1962/'63	13,2	0,3	2,2	0,2	0,1	0,4	0,4	9,6			
1963/'64	14,1	0,4	2,4	0,2	0,1	0,3	0,5	10,3			
1964/'65	14,4	0,3	2,4	0,2	0,1	0,3	0,5	10,6			
1965/'66	15,3	0,4	2,5	0,2	0,1	0,4	0,9	10,8			
1966/'67	17,6	0,4	2,6	0,2	0,2	0,4	0,9	13,0			
1967/'68	19,5	0,5	2,9	0,2	0,2	0,5	1,0	14,2			
1968/'69	19,9	0,6	2,5	0,2	0,3	0,7	1,0	14,7			
1969/'70	16,7	0,5	2,3	0,3	0,6	0,7	1,1	11,1			
1970/'71	16,1	0,5	3,2	0,2	0,9	0,8	1,1	9,3			
1971/'72	16,8	0,5	3,8	0,2	1,2	1,1	1,0	9,0			
1972/'73	16,8	0,5	4,1	0,3	1,3	1,1	1,2	8,4			
1973/'74	19,1	0,4	4,0	0,4	1,5	1,2	1,3	10,3			
1974/'75	22,2	0,5	4,5	1,6	1,5	1,3	1,3	11,7			
1975/'76	22,7	0,6	4,9	1,8	1,7	1,5	1,3	11,0			
1976/'77	24,2	0,5	5,0	2,0	2,0	1,7	1,4	11,6			
1977/'78	25,7	0,6	5,0	2,2	2,1	1,9	1,6	12,2			
1978/'79	26,6	0,7	5,3	2,3	2,2	2,4	1,7	12,0			
1979/'80	27,8	0,8	5,9	2,6	2,6	2,7	1,8	11,4			
1980/'81	27,2	0,9	6,1	2,8	2,9	2,8	2,0	9,9			
1981/'82	27,7	1,0	6,2	3,1	3,5	3,0	1,9	9,1			
1982/'83	27,1	0,9	5,8	3,1	3,7	3,0	2,0	8,6			
1983/'84	27,5	0,9	5,7	3,2	4,0	3,1	2,2	8,4			
1984/'85	28,5	0,9	6,0	3,4	4,6	3,0	2,2	8,2			
1985/'86	29,3	1,1	6,7	3,7	5,4	3,0	2,1	7,4			
1986/'87	24,0	0,9	6,7	3,4	4,7	2,7	2,3	3,3			
1987/'88	28,0	1,3	7,1	4,2	5,8	2,5	2,5	4,5			
1988/'89	27,3	1,4	7,0	4,1	5,5	2,5	2,3	4,5			
1989/'90	28,3	1,4	7,6	4,4	4,5	2,4	2,8	5,2			
1990/'91									29,6	5,7	1,6
1991/'92									33,0	6,2	1,7
1992/'93									34,4	6,0	1,8
1993/'94									37,1	7,0	1,8
1994/'95									40,2	7,8	2,2
1995/'96									43,0	8,0	2,3
1996/'97									42,8	7,9	2,0
1997/'98									42,6	8,1	2,2
1998/'99									42,7	7,2	2,3
1999/'00									44,3	7,3	2,4
2000/'01									44,1	7,4	2,2
2001/'02									45,7	7,7	2,5
2002/'03									47,0	8,2	2,4
2003/'04									48,1	8,3	2,7
2004/'05									47,4	8,1	3,0
2005/'06									48,1	7,9	3,2
2006/'07									50,1	8,6	3,2
2007/'08									50,2	8,2	3,3

153

Tabel 13g
Geslaagden wetenschappelijk onderwijs

	Doctoraal naar faculteit													Doctoraal naar ISCED						
	lette- ren	godge- leerd- heid	wijsbe- geerte	ove- rige mede- sche weten- schap- pen	wis- kunde en natuur- weten- schap- pen	tech- nische weten- schap- pen	land- bouw- weten- schap- pen	rechts- ge- leerd- heid	econo- mische weten- schap- pen	sociale weten- schap- pen	geo- grafie en prehis- torie	be- drijfs- kunde	licha- melijke opvoe- ding	totaal	onder- wijs	taal- weten- schap- pen, ge- schie- denis, kunst	sociale weten- schap- pen, be- drijfs- kunde	natuur- weten- schap- pen, infor- matica	tech- niek, indus- trie, bouw- kunde	
x 1 000																				
1950/'51	0,2	0,2	0,0		0,2	0,6	0,1	0,5	0,2	0,0	0,0									
1951/'52	0,2	0,1	0,0		0,3	0,7	0,1	0,5	0,3	0,1	0,1									
1952/'53	0,2	0,1	0,0		0,3	0,7	0,1	0,5	0,3	0,1	0,0									
1953/'54	0,2	0,2	0,0		0,3	0,6	0,1	0,6	0,3	0,1	0,0									
1954/'55	0,2	0,1	0,0		0,3	0,6	0,1	0,5	0,3	0,1	0,0									
1955/'56	0,1	0,1	0,0		0,3	0,6	0,1	0,4	0,3	0,1	0,0									
1956/'57	0,2	0,1	0,0		0,3	0,5	0,1	0,3	0,2	0,1	0,0									
1957/'58	0,2	0,1	0,0		0,3	0,5	0,1	0,4	0,2	0,2	0,0									
1958/'59	0,2	0,1	0,0		0,3	0,5	0,1	0,3	0,2	0,2	0,0									
1959/'60	0,2	0,1	0,0		0,3	0,5	0,1	0,4	0,2	0,2	0,0									
1960/'61	0,3	0,1	0,0		0,4	0,6	0,1	0,3	0,2	0,2	0,0									
1961/'62	0,3	0,1	0,0		0,4	0,6	0,1	0,3	0,3	0,2	0,1									
1962/'63	0,3	0,1	0,0		0,4	0,7	0,1	0,3	0,3	0,2	0,1									
1963/'64	0,4	0,1	0,0		0,5	0,7	0,1	0,4	0,3	0,3	0,1									
1964/'65	0,4	0,1	0,0		0,5	0,8	0,1	0,4	0,3	0,3	0,1									
1965/'66	0,4	0,1	0,0		0,5	0,9	0,2	0,4	0,3	0,3	0,1									
1966/'67	0,5	0,1	0,0		0,6	0,9	0,1	0,6	0,4	0,4	0,1									
1967/'68	0,5	0,2	0,0		0,7	1,0	0,2	0,7	0,5	0,5	0,1									
1968/'69	0,5	0,2	0,0		0,9	1,1	0,1	0,8	0,6	0,5	0,1									
1969/'70	0,5	0,2	0,0		0,9	1,1	0,2	1,0	0,7	0,7	0,1									
1970/'71	0,5	0,2	0,0		1,0	1,3	0,2	1,0	0,7	0,8	0,1									
1971/'72	0,6	0,2	0,0		1,1	1,4	0,3	1,2	0,9	1,2	0,1									
1972/'73	0,6	0,2	0,0		1,1	1,4	0,3	1,2	0,9	1,2	0,1	0,0								
1973/'74	0,6	0,2	0,0		1,1	1,4	0,3	1,4	0,9	1,3	0,2	0,1	0,0							
1974/'75	0,6	0,2	0,0		1,1	1,5	0,3	1,4	0,8	1,5	0,2	0,0	0,0							
1975/'76	0,6	0,2	0,0		1,1	1,6	0,3	1,4	0,8	1,7	0,2	0,1	0,0							
1976/'77	0,7	0,2	0,0		1,2	1,6	0,3	1,5	0,9	1,7	0,2	0,1	0,0							
1977/'78	0,8	0,2	0,1		1,3	1,6	0,3	1,4	0,8	1,8	0,2	0,1	0,0							
1978/'79	0,9	0,1	0,0		1,2	1,5	0,4	1,4	0,8	1,9	0,3	0,1	0,0							
1979/'80	1,1	0,2	0,1		1,2	1,4	0,3	1,4	0,8	1,9	0,4	0,1	0,0							
1980/'81	1,1	0,2	0,1		1,2	1,5	0,4	1,5	0,8	2,0	0,3	0,1	0,0							
1981/'82	1,6	0,2	0,1		1,4	1,6	0,4	1,9	0,9	2,1	0,4	0,1	0,0							
1982/'83	2,0	0,2	0,1		1,5	1,6	0,5	2,2	1,1	2,5	0,4	0,2	0,0							
1983/'84	2,0	0,2	0,1	0,1	1,6	1,7	0,6	2,3	0,9	2,4	0,5	0,2	0,0							
1984/'85	2,0	0,2	0,1	0,1	1,7	2,0	0,6	2,5	1,1	2,7	0,5	0,3	0,0							
1985/'86	2,4	0,2	0,1	0,1	1,8	2,1	0,6	2,8	1,2	3,0	0,5	0,3	0,1							
1986/'87	3,1	0,1	0,1	0,1	2,1	2,8	0,7	3,1	1,5	3,3	0,6	0,4	0,0							
1987/'88	5,3	0,2	0,2	0,2	3,0	4,5	1,1	4,0	2,0	5,2	1,0	0,3	0,1							
1988/'89	4,2	0,3	0,2	0,2	2,3	3,0	1,7	3,5	2,2	4,2	0,7	0,2	0,1							
1989/'90	2,6	0,2	0,2	0,3	1,7	2,5	0,9	3,6	1,7	2,9	0,5	0,3	0,1							
1990/'91														19,1	0,8	3,0	8,5	2,1	1,9	
1991/'92														20,7	0,8	3,6	9,1	2,2	2,1	
1992/'93														22,6	0,8	3,6	10,4	2,4	2,3	
1993/'94														24,7	1,0	3,9	11,8	2,5	2,5	
1994/'95														25,4	1,0	3,8	12,7	2,3	2,6	
1995/'96														28,3	1,1	3,9	14,5	2,5	2,6	
1996/'97														25,4	0,9	3,4	13,0	2,1	2,7	
1997/'98														22,2	0,8	2,9	11,1	1,8	2,3	
1998/'99														20,5	0,7	2,5	10,7	1,7	2,1	
1999/'00														20,2	0,8	2,4	10,5	1,6	1,7	
2000/'01														20,4	0,8	2,2	10,6	1,6	1,8	
2001/'02														21,3	0,8	2,2	10,9	1,7	2,1	
2002/'03														20,5	0,9	2,1	11,4	1,6	1,0	
2003/'04														20,1	0,9	2,1	11,3	1,4	1,0	
2004/'05														19,0	1,0	1,9	10,7	1,2	1,0	
2005/'06														16,7	0,8	1,5	9,5	1,2	0,8	
2006/'07														11,2	0,4	1,4	5,4	0,9	0,6	
2007/'08														4,7	0,1	0,4	1,5	0,3	0,2	

Tabel 13h
Overheidsuitgaven voor onderwijs

	Totale uitgaven		Primair onderwijs	Secundair onderwijs	Tertiair onderwijs	Studiefinanciering en tegemoetkoming schoolkosten
	<i>mln euro</i>	<i>% van bbp</i>	<i>mln euro</i>			
1900	12	1,2	7	2	2	—
1901	12	1,1	8	2	2	—
1902	12	1,1	8	2	2	—
1903	12	1,1	8	2	2	—
1904	13	1,1	8	2	3	—
1905	16	1,3	10	3	3	—
1906	16	1,3	10	3	3	—
1907	17	1,3	10	3	3	—
1908	17	1,4	10	3	4	—
1909	18	1,4	13	2	3	—
1910	21	1,6	14	4	4	—
1911	20	1,4	14	3	3	—
1912	21	1,4	14	3	3	—
1913	22	1,4	15	3	4	—
1914	22	1,5	15	4	4	—
1915	27	1,5	18	5	5	—
1916	30	1,5	19	5	5	—
1917	48	2,4	27	11	10	—
1918	54	2,4	30	13	12	—
1919	68	2,2	38	15	15	—
1920	81	2,4	53	14	14	—
1921	74	2,3	47	13	13	—
1922	74	2,4	44	17	13	—
1923	73	2,5	56	10	7	—
1924	79	2,6	53	15	11	—
1925	88	2,8	58	19	10	—
1926	86	2,7	57	19	10	—
1927	91	2,7	59	20	11	—
1928	96	2,8	70	16	9	—
1929	100	2,8	70	20	10	—
1930	119	3,5	80	27	12	—
1931	107	3,4	73	25	10	—
1932	76	2,7	50	19	7	—
1933	76	2,8	48	21	7	—
1934	76	2,8	47	22	7	—
1935	77	2,9	45	24	8	—
1936	96	3,5	59	27	9	—
1937	84	2,8	49	27	9	—
1938	89	3,0	53	27	9	—
1939	90	2,7	53	27	10	—
1940	107	2,9	61	35	12	—
1941	116	2,8	65	38	13	—
1942	112	2,9	63	35	13	—
1943	117	2,8	66	36	14	—
1944	112	2,8	63	35	14	—
1945	107	2,5	62	36	9	—
1946	143	2,6	87	41	15	1
1947	163	2,4	94	49	19	1
1948	195	2,5	111	60	23	1
1949	213	2,5	121	65	26	2
1950	252	2,7	139	77	33	2
1951	276	2,6	154	82	37	3
1952	306	2,7	170	92	43	2
1953	360	3,0	198	108	51	3
1954	424	3,2	218	141	62	3
1955	503	3,4	260	166	75	2
1956	597	3,7	296	204	90	6
1957	703	4,0	341	237	116	9
1958	733	4,1	344	257	122	9
1959	821	4,3	367	287	152	15
1960	909	4,3	379	334	177	19
1961	1 058	4,8	420	392	223	23
1962	1 203	5,0	463	450	270	20
1963	1 379	5,3	516	505	325	34
1964	1 704	5,5	638	592	441	33
1965	1 999	5,8	723	715	510	51
1966	2 280	6,0	801	806	632	40
1967	2 621	6,3	888	919	759	56
1968	2 873	6,2	980	1 003	833	57
1969	3 385	6,5	1 128	1 227	952	78
1970	3 683	6,3	1 214	1 313	1 066	90
1971	4 324	6,6	1 400	1 552	1 262	111
1972	4 980	6,7	1 622	1 832	1 381	145
1973	5 643	6,7	1 864	2 007	1 607	164
1974	6 512	6,6	2 177	2 310	1 839	186
1975	7 688	7,2	2 576	2 812	2 073	227

Tabel 13h slot
Overheidsuitgaven voor onderwijs

	Totale uitgaven		Primair onderwijs	Secundair onderwijs	Tertiair onderwijs	Studiefinanciering en tegemoetkoming schoolkosten
	<i>mln euro</i>	<i>% van bbp</i>	<i>mln euro</i>			
1976	8 885	7,3	2 928	3 196	2 478	284
1977	9 522	7,3	3 151	3 331	2 713	328
1978	10 265	7,2	3 427	3 627	2 849	362
1979	10 847	7,2	3 552	3 906	2 979	410
1980	11 306	6,9	3 663	4 024	3 105	514
1981	11 707	6,8	3 750	4 202	3 163	592
1982	12 021	6,8	3 875	4 324	3 172	650
1983	12 015	6,5	3 674	4 297	3 198	846
1984	11 652	6,0	3 511	4 179	3 130	831
1985	12 050	6,0	3 816	4 281	3 182	771
1986	12 626	6,1	3 971	4 303	3 229	1 123
1987	13 428	6,4	3 799	4 311	3 332	1 986
1988	13 226	6,1	3 825	4 225	3 178	1 997
1989	13 183	5,7	3 736	4 139	3 319	1 989
1990	13 530	5,6	3 818	4 182	3 491	2 038
1991	14 193	5,5	3 951	4 656	3 535	2 050
1992	14 832	5,5	4 044	4 893	3 685	2 210
1993	14 751	5,3	4 169	4 847	3 823	1 912
1994	15 187	5,2	4 304	5 020	3 855	2 008
1995	15 665	5,1	4 616	5 262	3 871	1 916
1996	16 140	5,0	4 852	5 535	3 832	1 921
1997	16 464	4,8	5 100	5 491	3 876	1 997
1998	17 903	4,9	5 720	6 114	4 049	2 020
1999	18 905	4,9	6 026	6 567	4 238	2 074
2000	20 725	5,0	6 651	7 267	4 391	2 416
2001	22 647	5,1	7 540	8 050	4 738	2 318
2002	24 084	5,2	8 377	8 600	4 956	2 152
2003	25 848	5,4	9 127	8 908	5 130	2 682
2004	26 798	5,5	9 123	9 354	5 334	2 986
2005	28 147	5,5	9 473	10 024	5 597	3 053
2006	29 485	5,5	9 609	10 386	5 720	3 769
2007	30 258	5,3	9 704	11 064	6 033	3 457
2008	32 453	5,4	10 222	11 905	6 369	3 957

Tabel 13i
Geslaagden voor beroepsdiploma

	Naar faculteit				Naar ISCED					
	genees- kunde	tandheel- kunde	diergenees- kunde	economische wetenschap- pen	totaal	onderwijs	taalweten- schappen, geschiedenis, kunst	sociale weten- schappen, bedrijfskunde	landbouw, diergenees- kunde	gezondheids- zorg, welzijn
<i>x 1 000</i>										
1950/'51	0,5	0,2	0,0	0,0						
1951/'52	0,5	0,1	0,1	0,0						
1952/'53	0,6	0,1	0,1	0,0						
1953/'54	0,8	0,1	0,1	0,0						
1954/'55	0,8	0,0	0,1	0,0						
1955/'56	0,8	0,1	0,1	0,0						
1956/'57	0,7	0,1	0,1	0,0						
1957/'58	0,7	0,1	0,1	0,0						
1958/'59	0,6	0,1	0,1	0,0						
1959/'60	0,5	0,1	0,1	0,0						
1960/'61	0,5	0,1	0,1	0,0						
1961/'62	0,4	0,1	0,0	0,0						
1962/'63	0,4	0,1	0,1	0,0						
1963/'64	0,4	0,1	0,0	0,0						
1964/'65	0,5	0,1	0,1	0,0						
1965/'66	0,5	0,1	0,1	0,0						
1966/'67	0,6	0,1	0,1	0,0						
1967/'68	0,6	0,1	0,1	0,0						
1968/'69	0,7	0,2	0,1	0,0						
1969/'70	0,8	0,2	0,1	0,1						
1970/'71	1,0	0,2	0,1	0,1						
1971/'72	1,0	0,2	0,1	0,1						
1972/'73	1,3	0,2	0,1	0,1						
1973/'74	1,3	0,2	0,1	0,1						
1974/'75	1,5	0,2	0,1	0,1						
1975/'76	1,4	0,3	0,1	0,1						
1976/'77	1,3	0,3	0,1	0,1						
1977/'78	1,4	0,3	0,1	0,1						
1978/'79	1,5	0,3	0,1	0,1						
1979/'80	1,6	0,4	0,1	0,1						
1980/'81	1,4	0,3	0,1	0,1						
1981/'82	1,4	0,4	0,1	0,1						
1982/'83	1,5	0,3	0,1	0,1						
1983/'84	1,5	0,4	0,1	0,1						
1984/'85	1,5	0,5	0,1	0,1						
1985/'86	1,7	0,3	0,1	0,1						
1986/'87	1,5	0,4	0,1	0,1						
1987/'88	1,8	0,3	0,2	0,1						
1988/'89	1,6	0,3	0,1	0,1						
1989/'90	1,6	0,2	0,1	0,1						
1990/'91					2,2	0,3		0,1	0,1	1,7
1991/'92					2,2	0,4		0,1	0,1	1,5
1992/'93					2,0	0,4		0,1	0,1	1,4
1993/'94					2,1	0,5		0,0	0,1	1,4
1994/'95					2,2	0,6		0,0	0,2	1,4
1995/'96					2,4	0,6		0,0	0,2	1,7
1996/'97					2,5	0,6			0,1	1,8
1997/'98					2,4	0,5			0,1	1,7
1998/'99					2,5	0,4			0,2	1,9
1999/'00					2,3	0,4			0,2	1,7
2000/'01					2,4	0,5			0,2	1,8
2001/'02					2,6	0,5			0,2	1,9
2002/'03					2,7	0,5			0,2	2,1
2003/'04					2,9	0,6			0,2	2,1
2004/'05					2,9	0,7			0,2	2,1
2005/'06					3,1	0,7	0,0		0,2	2,2
2006/'07					3,2	0,6	0,0		0,2	2,4
2007/'08					3,1	0,6	0,0		0,2	2,4

Toelichting

Primair onderwijs

Bestaat uit het basisonderwijs, particulier onderwijs op dit niveau en het speciaal onderwijs.

Basisonderwijs

Vanaf 1 augustus 1985 inclusief het kleuteronderwijs en vanaf 1991/'92 zonder het speciaal basisonderwijs.

Overheidsuitgaven aan onderwijs

De uitgaven van de Rijksoverheid, provincies en gemeenten aan onderwijsinstellingen en uitgaven ten behoeve van onderwijs aan huishoudens, bedrijven en non-profit instellingen. Het betreft de overheidsuitgaven aan regulier onderwijs volgens de OESO-bepaling.

Studiefinanciering

Verstreking van een studietoelage aan studenten in het hoger onderwijs en deelnemers in de beroepsopleidende leerweg (mbo bol, vanaf 18 jaar).

Volgens de bepalingen van de OESO worden de overheidsuitgaven aan studiefinanciering niet verrekend met de terugbetaalde leningen.

Tegemoetkoming schoolkosten

De (gedeeltelijke) vergoeding van de kosten van het volgen van een opleiding door leerlingen in het voortgezet onderwijs en deelnemers tot 18 jaar in de beroepsopleidende leerweg. De tegemoetkoming in de schoolkosten is een gift voor (ouders van) leerlingen tot 18 jaar in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs.

Nijverheidsonderwijs

Dagambachts- en dagvakscholen, dagscholen voor de nijverheid, avondnijverheidsscholen, opleidingen volgens het leerlingstelsel, dagscholen voor u.l.n.o, U.l.n.o.- en v.m.t.o.-cursussen, middelbare technische dagscholen, overige middelbare nijverheidsscholen, kunst(nijverheids)scholen, opleidingen tot leerkracht bij het lager n.o. voor jongens, binnenvaartscholen, zeevisserijscholen, zeevaartscholen, scholen voor scheeps- en vliegtuigwerktuigkundigen, scholen voor maatschappelijk werk, scholen voor winkelpersoneel, cursussen verbonden aan scholen, ambulante landbouwhuishoudcursussen.

Lbo/ibo brugjaar

In 1987 zijn voor het eerst leerlingen in het lager beroepsonderwijs (lbo) en het individueel beroepsonderwijs (ibo) geteld in het brugjaar. Vanaf 1990 worden de brugklasleerlingen van het voorbereidend beroepsonderwijs geteld bij de brugklassen van het hele voortgezet onderwijs. Reden hiervoor is het samengaan van veel scholen voor algemeen voortgezet onderwijs (avo) en scholen voor voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) in scholengemeenschappen.

Lto-ito

Lager en individueel technisch onderwijs.

Lao-iao

Lager en individueel agrarisch onderwijs.

Leao-lavo (vanaf 1967/'68)

Lager economisch en administratief onderwijs en het lager algemeen voortgezet onderwijs.

Lhno-ihno

Lager en individueel huishoud- en nijverheidsonderwijs.

Lmo

Lager middenstandsonderwijs.

Lwoo avmb

Leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) algemene voorbereiding voor maatschappij en beroep (avmb). Bij de invoering van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) is deze opleiding gestopt.

Mbo-bol

Leerlingen in de beroepsopleidende leerweg. Vóór 1997/'98 was de bol bekend onder de naam middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Mbo en bol zijn inclusief het deeltijdonderwijs.

Bbo-bbl

Leerlingen in het beroepsbegeleidend onderwijs (bbo) en de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het middelbaar beroepsonderwijs. Vóór 1997/'98 was de bbl bekend onder de naam beroepsbegeleidend onderwijs (bbo). Het bbo bestond voor het grootste deel uit onderwijs in het kader van het leerlingwezen.

ISCED

International Standard Classification of Education. In deze historische reeks zijn de gegevens over het aantal ingeschrevenen vanaf 1990 gebaseerd op uitkomsten van het Project één cijfer Hoger Onderwijs. Voltijdonderwijs is inclusief duaal onderwijs.

14. Kerkelijke gezindte en kerkbezoek

Toenemende onkerkelijkheid

Rond 1900 was het kerkelijke landschap in ons land nog overzichtelijk: 90 procent van de Nederlanders ging naar de Nederlandse hervormde kerk, de katholieke kerk of een gereformeerde kerk. Zes procent ging naar een andere kerk, 2 procent van de Nederlanders voelde zich niet verbonden met een kerk.

Ruim honderd jaar later is het beeld totaal anders. In 2008 rekenden nog geen zes op de tien Nederlanders zich tot een kerkgenootschap. De helft van hen (29 procent) was katholiek, 9 procent was hervormd, 4 procent gereformeerd, 6 procent van de Protestantse Kerk in Nederland (een verbinding van de Nederlandse hervormde kerk, de Gereformeerde kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in 2004). De overige gezindten waren gegroeid tot 10 procent. De onkerkelijkheid is in 2008 getalsmatig de belangrijkste hoofdstroming (42 procent).

Waardenpatronen

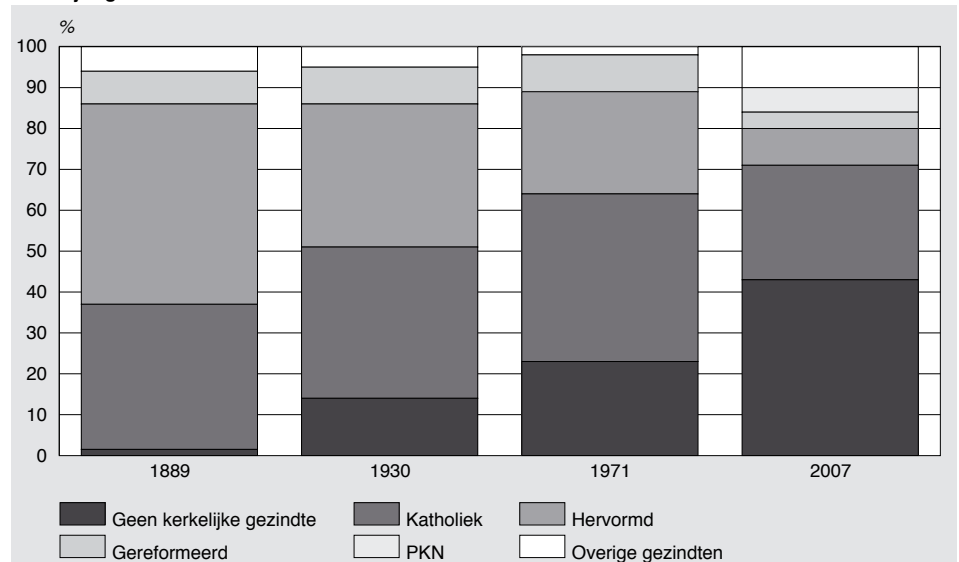
Functioneverlies, dat is de verklaring voor de toenemende onkerkelijkheid. De modernisering van de samenleving bracht een grotere institutionele differentiatie en pluriformiteit op het gebied van zingeving en levensbeschouwing. Denk aan de, aanvankelijk sterk anti-kerkelijke, socialistische arbeidersbeweging. Nieuwe instituties namen de rol van kerk en godsdienst over in, bijvoorbeeld, de armenzorg en het verenigingsleven, kerkelijke en godsdienstige waardenpatronen boetten aan betekenis in.

De toenemende onkerkelijkheid heeft ook een sociale oorzaak: meer welvaart, een grotere mobiliteit, een hoger opleidingsniveau en niet te vergeten: de komst van de televisie, zorgden ervoor dat kerken hun greep op hun leden begonnen te verliezen.

Actieve betrokkenheid

Dat secularisatie tot zoveel formele onkerkelijkheid heeft geleid, is uniek. Nergens in de wereld was die ontwikkeling zo sterk als in ons land. Het betekent, aan de andere kant, dat het lidmaatschap van een kerk in ons land, veel meer dan elders, een bewuste persoonlijke keuze is. Dat verklaart bijvoorbeeld de actievere betrokkenheid van kerkleden met hun kerk vergeleken met andere landen.

Kerkelijke gezindte

Bron: CBS.

Tabel 14
Kerkelijke gezindte en kerkbezoek

	Kerkelijke gezindte						Kerksheid				
	geen	rooms-katholiek	PKN	Nederlands hervormd	gereformeed	overige gezindten	rooms-katholiek	PKN	Nederlands hervormd	gereformeed	overige gezindten
	%										
1899	2	35		48	8	6					
1909	5	35		44	9	6					
1920	8	36		41	9	6					
1930	14	36		35	9	5					
1947	17	38		31	9	5					
1960	18	40		28	9	4					
1971	23	40		24	9	2	20		8	7	2
1972											
1973											
1974											
1975	26	38		23	10	3	20		8	8	3
1976											
1977	26	38		22	9	3	19		8	8	2
1978											
1979											
1980	26	38		21	9	5	20		8	7	3
1981											
1982											
1983	30	36		20	9	6	18		6	6	3
1984											
1985	31	37		19	9	5	16		7	7	3
1986	33	36		19	8	5	16		7	6	3
1987	32	36		19	8	5					
1988	32	36		19	8	6	15		6	6	4
1989	37	31		18	8	6	14		7	6	3
1990	38	33		17	8	5	13		6	6	3
1991	37	34		17	8	5	10		5	5	3
1992	39	33		15	8	6	10		5	6	3
1993	40	32		15	7	6	12		5	5	3
1994	39	31		14	8	8	11		5	6	4
1995	40	33		14	7	8	11		5	4	4
1996	40	32		15	8	7	10		6	6	4
1997	39	32		15	7	8	10		5	5	4
1998	40	31		14	7	9	9		5	5	4
1999	41	31		14	7	8	9		5	5	4
2000	40	32		14	7	8	9		5	5	4
2001	40	31		14	7	9	9		5	4	4
2002	40	31		14	7	8	8		5	4	4
2003	42	30		14	6	8	8		5	4	4
2004	41	30	3	12	6	8	7	2	3	3	4
2005	41	30	5	11	5	9	7	3	3	3	4
2006	42	30	5	9	4	9	6	3	2	3	4
2007	43	28	6	9	4	10	7	4	2	3	4
2008	42	29	6	9	4	10	7	4	2	2	4

Toelichting

Nederlands hervormd

Per 1 mei 2004 is de zogeheten Protestantse Kerk in Nederland (PKN) ontstaan als gevolg van een fusie van de Nederlands hervormde kerk, de gereformeerde kerken en de Evangelisch-Lutherse kerk.

Omdat bleek dat niet alle leden van de oorspronkelijke gezindten zich met de PKN identificeren is besloten om zowel de oorspronkelijke gezindten waartoe de mensen zich (nog steeds) rekenden als de nieuwe PKN weer te geven. Dit heeft tot gevolg dat vanaf 2004 de percentages voor de categorieën 'Nederlands hervormden', 'gereformeerden' en 'anders-gelovigen' niet meer vergelijkbaar zijn met de cijfers van voorgaande jaren. Op deze categorieën is daarom een trendbreuk van toepassing.

Kerksheid

Kerks zijn diegenen die eenmaal of vaker per maand naar de kerk gaan of een levens-beschouwelijke bijeenkomst bezoeken. Het betreft hier het percentage van de bevolking dat én kerks is én zich tot de betreffende kerkelijke gezindte rekent.

Bronnen:

CBS, volkstellingen, gehele bevolking vanaf 1849 tot 1971.

CBS, Doorlopend leefsituatie onderzoek, bevolking vanaf 18 jaar en ouder, 1971–1996.

CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), bevolking vanaf 18 jaar en ouder, vanaf 1997.

15. Vakanties

Wisselen van decor

De toenemende welvaart en de verandering van leefgewoonten zorgden ervoor dat er na 1945 meer ruimte kwam voor ontspanning. Vakantie was geen luxe meer, maar een behoefte en een recht. Het Onderzoek naar de vakantiebesteding (1947), uitgevoerd door de Nederlandse Stichting voor Statistiek (NSS), bracht het vakantiepatroon in kaart.

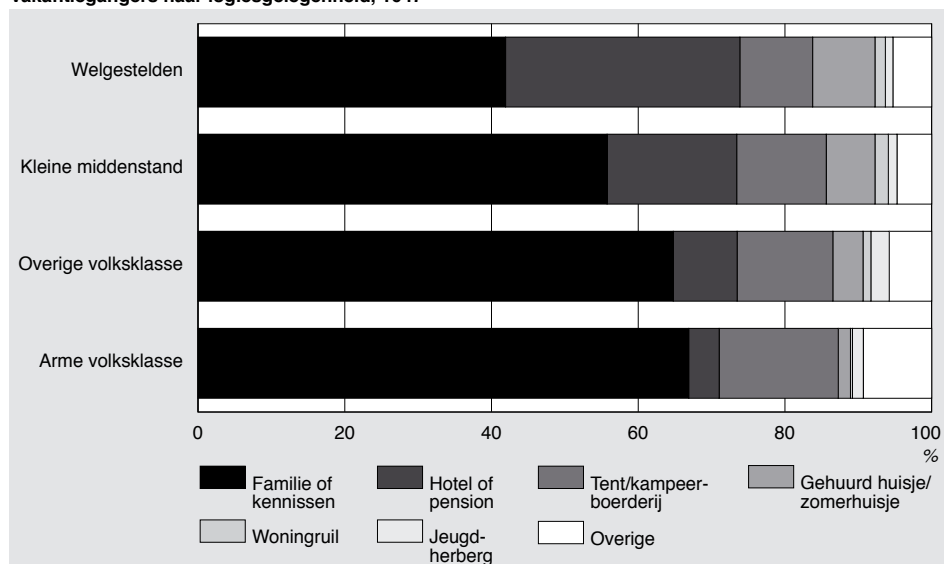
Familiebezoek

Ruim de helft van de geënquêteerden die deelnamen aan het Onderzoek naar de vakantiebesteding was in de vakantie op pad geweest. De rijkere gingen het vaakst wel (21 procent thuisblijvers), arbeiders gingen het minst vaak weg (67 procent thuisblijvers). Een derde bleef onvrijwillig thuis: zij hadden het te druk op het werk, geen geld, geen recht op vakantie, of geen behoefte aan vakantie. Familiebezoek was het belangrijkste vakantiemotief, de mogelijkheid van goedkoop logies een van de voornaamste redenen voor het bezoek.

Van de gerenommeerde vakantiebestemmingen waren de Noorzebadplaatsen (16 procent) en de Veluwe (18 procent) favoriet. Al ver vóór de Tweede Wereldoorlog stonden daar verreweg de meeste campings, kamphuisjes en bungalowbedrijven. Op de Veluwe zaten in de zomer vooral mensen uit het westen van het land. Die voorkeur zochten de enquêteurs in het andere karakter van de vakantieomgeving. Gewend aan het polderland-schap waarin zij woonden, wisselden zij in de vakantie van decor.

Voor binnenlandse vakanties zijn de Noordzebadplaatsen en de Veluwe nog steeds aantrekkelijk. Volgens de meest recente meting trokken in 2009 2,5 miljoen Nederlanders naar accommodaties aan de kust (13 procent van alle Nederlandse gasten), 1,8 miljoen gasten bezochten de Veluwe (9 procent).

Vakantiegevers naar logiesgelegenheid, 1947

Bron: CBS.

Tabel 15
Vakanties

	Totaal vakanties	w.v.							
		in Nederland	in het buitenland	w.v.					
				in Europa	w.v.				
				totaal	België, Luxemburg	Frankrijk	Spanje	Zwitserland	Groot-Brittannië
	<i>mln</i>			<i>x 1 000</i>					
1969	7,1	4,1	3,0		291	255	558	222	87
1970	8,1	4,8	3,3		346	326	478	290	124
1971	9,1	5,5	3,6		297	333	594	279	117
1972	9,1	5,3	3,8		471	495	537	291	111
1973	9,1	5,0	4,1		378	567	720	234	153
1974	9,8	5,7	4,2		327	627	693	291	157
1975	10,7	6,0	4,7		366	792	802	259	207
1976	11,2	6,2	5,0		462	881	551	264	345
1977	12,0	6,4	5,5		439	878	689	314	430
1978	12,5	6,3	6,2		437	988	909	341	394
1979	13,2	6,6	6,6		507	1 284	946	310	345
1980	13,6	6,8	6,8		411	1 446	786	425	299
1981	13,8	7,0	6,8		501	1 250	872	390	205
1982	13,8	7,3	6,5		635	1 197	854	443	208
1983	13,4	7,3	6,1	5 906	625	1 049	847	381	213
1984	13,9	7,2	6,7	6 565	745	1 152	870	348	203
1985	14,1	7,1	7,1	6 917	711	1 344	925	378	210
1986	14,4	7,3	7,1	6 930	703	1 461	936	311	152
1987	14,9	7,0	7,8	7 623	684	1 419	972	236	212
1988	15,4	6,6	8,8	8 544	812	1 586	1 106	374	256
1989	16,5	7,1	9,4	9 108	971	1 835	946	354	264
1990	16,4	7,5	8,9	8 506	930	1 991	764	376	241
1991	16,8	7,4	9,4	8 894	794	1 970	760	389	358
1992	16,5	7,1	9,4	8 652	840	2 014	752	395	271
1993	17,5	7,5	10,0	9 340	968	2 200	895	476	398
1994	18,0	7,2	10,8	9 853	918	2 319	1 317	337	483
1995	17,9	7,8	10,1	9 111	840	1 958	1 146	344	546
1996	18,6	8,2	10,4	9 321	907	1 910	1 234	356	545
1997	18,1	7,6	10,5	9 408	802	2 018	1 401	314	544
1998	19,0	7,7	11,3	10 054	912	2 098	1 513	344	426
1999	19,3	7,6	11,7	10 461	893	2 270	1 582	383	344
2000	19,0	7,5	11,5	10 254	913	2 226	1 416	322	347
2001	19,8	8,1	11,8	10 622	905	2 169	1 610	334	235
2002	22,4	9,2	13,2	11 641	1 203	2 647	1 641	393	456
2003	22,0	9,0	13,0	11 183	1 201	2 316	1 600	355	394
2004	21,6	7,4	14,2	11 443	1 228	2 283	1 477	370	428
2005	22,2	8,5	13,8	11 349	1 173	2 169	1 574	345	387
2006	22,4	8,8	13,5	11 864	1 039	2 192	1 454	335	364
2007	22,4	7,5	14,8	12 229	1 055	2 094	1 513	362	357
2008	23,6	8,5	15,1	13 196	1 056	2 373	1 732	335	365
2009	23,3	8,7	14,6	12 794	1 018	2 290	1 456	323	427

							Vakantie- uitgaven	w.v. aan	
								binnenlandse vakanties	buitenlandse vakanties
				buiten Europa	w.v.				
Duitsland	Italië	Griekenland	Overige landen	totaal	Verenigde Staten	Overige landen buiten Europa			
							<i>mln euro</i>		
591	381	12					1,0	0,3	0,7
652	392	10					1,2	0,4	0,8
666	402	12							
561	330	27							
618	372	60					1,8	0,5	1,3
789	384	45							
790	457	24							
835	427	81							
1 003	430	60					2,8	0,8	2,0
1 024	483	88							
867	553	128			70				
1 041	477	123			54		3,9	1,0	2,9
1 061	452	159			52		4,1	1,1	3,1
995	414	118			40		4,0	1,0	2,9
932	413	125	41	172	40	132	3,7	1,0	2,7
1 058	351	179	61	125	19	106	4,1	1,1	3,0
1 072	367	242	71	173	32	141	4,3	1,0	3,3
1 125	368	268	27	207	36	171	4,4	1,1	3,3
1 532	332	308	104	404	96	308	4,6	1,0	3,6
1 337	408	366	113	357	113	244	5,1	0,9	4,1
1 532	429	376	97	386	94	292	5,4	1,0	4,4
1 283	336	411	158	476	111	365	5,7	1,1	4,6
1 523	397	378	154	463	139	324	6,0	1,1	4,9
1 271	337	395	181	729	194	535	6,5	1,1	5,3
1 163	378	443	285	682	211	471	6,9	1,2	5,7
1 118	444	459	223	921	234	687	7,5	1,2	6,3
927	468	490	227	1 041	230	811	7,5	1,3	6,2
1 144	456	367	288	1 053	210	843	7,5	1,3	6,2
1 108	604	376	280	1 092	198	894	7,9	1,3	6,6
1 110	597	508	294	1 253	334	919	8,7	1,3	7,4
1 210	598	593	228	1 243	220	1 023	9,1	1,4	7,7
1 258	608	582	264	1 251	250	1 001	9,3	1,5	7,8
1 232	649	570	272	1 164	205	959	9,7	1,6	8,1
1 507	764	561	266	1 532	229	734	10,8	1,9	8,9
1 488	715	526	269	1 824	236	900	10,8	1,8	9,0
1 664	697	518	322	2 168	273	1 111	11,1	1,7	9,4
1 610	698	543	350	2 445	287	1 247	11,2	1,7	9,6
1 634	824	642	340	1 654	327	1 327	11,5	1,7	9,7
1 738	884	731	371	1 664	309	1 355	12,1	1,8	10,3
1 878	947	729	417	1 899	376	1 523	13,5	1,8	11,8
2 060	919	625	358	1 798	400	1 398	13,2	1,8	11,4

Toelichting

Vakanties

Tot 2002: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste één overnachting, anders dan bij familie of kennissen thuis doorgebracht.

Vanaf 2002: een verblijf buiten de eigen woning voor ontspanning of plezier met ten minste één overnachting. Ook het logeren bij familie, vrienden of kennissen in het buitenland valt onder het begrip vakantie. Een verblijf bij familie, vrienden of kennissen in Nederland telt echter niet mee, tenzij de bewoners de hele tijd of de meeste dagen afwezig waren.

Als gevolg van de gewijzigde opzet van het Continu Vakantie Onderzoek zit in de reeks een trendbreuk.

Europa

Inclusief het Aziatische deel van Turkije.

16. Sparen en beleggen

Ook aandelen bloeien in het voorjaar

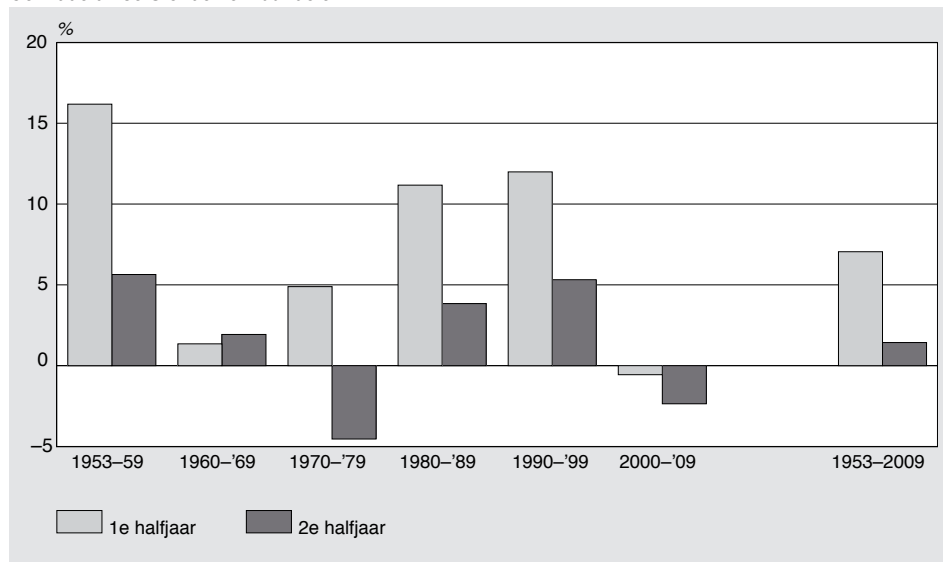
De aandelenmarkten zijn door de kredietcrisis volledig van slag. Het uitbreken van de crisis in 2008 zorgde voor een enorme koersdaling, die werd gevolgd door een forse stijging in 2009. Beleggers missen de zekerheden waarop zij jarenlang hun beleggingsbeleid hebben gebaseerd. Moeten zij nu kiezen voor de fundamentele- of technische analyse, voor *stockpicking*, of moeten zij met *trackers* de index volgen?

Misschien willen zij wel terugvallen op de oude beurswijsheid 'Sell in May and go away, but remember come back in September.' Deze befaamde stelling suggereert dat de ontwikkeling van aandelenkoersen een specifiek jaarpatroon kent.

Aandelenkoersen zijn de resultante van een groot aantal factoren. Uitgangspunt is de waarde van de onderneming gedeeld door het aantal aandelen. Naast het eigen vermogen zijn ook factoren als verzamelde kennis en machtspositie op een bepaalde markt van invloed. De waarde van een onderneming wordt voorts bepaald door de koers-winstverhouding van de onderneming. Macro-economische effecten zoals wisselkoersen, inflatie, de fiscus en winstonzekerheid maken het geheel nog complexer. De koersvorming heeft ook een subjectief aspect. Als iedereen denkt dat de beurs gaat stijgen en daarom aandelen gaat kopen, dan stijgen de aandelen als hier geen fundamentele gronden voor zijn. Uit de cijfers over de afgelopen 57 jaar blijkt dat er grote verschillen in koersstijging zijn tussen de eerste en de tweede helft van het jaar. Over de eerste helft van het jaar was de koersstijging nog ruim 7 procent, in de tweede helft van het jaar was dit maar 1,5 procent. Hierbij moet ook worden bedacht dat in de eerste helft van het jaar meer dividend wordt uitgekeerd dan in de tweede helft.

Het seizoenpatroon is opmerkelijk stabiel in de tijd. Met uitzondering van de jaren zestig is in de vijf decennia van de vorige eeuw het koersrendement in het eerste halfjaar substantieel hoger dan in het tweede halfjaar. De 21ste eeuw heeft voor beleggers nog niet veel goeds gebracht. Tot het jaar 2000 zijn de aandelen altijd meer waard geworden. Daarna daalden de rendementen voor beleggers door de internetbubbel en de kredietcrisis. Het gemiddelde rendement was zowel voor het eerste als het tweede halfjaar negatief. Wel was het verlies in het tweede halfjaar gemiddeld 2 procent groter dan in de eerste helft. Januari is de beste maand voor aandelenbeleggers. De gemiddelde koersstijging in de 57 januarimaanden sinds 1953 bedraagt 2,2 procent. Ook de maanden maart en april geven over deze periode een gemiddelde koerswinst van meer dan 2 procent (ondanks de dividenduitkeringen die bedrijven doen in deze maanden). September is de enige maand die over de periode 1953–2009 duidelijke koersverliezen laat zien, gemiddeld ruim 2 procent. Uit de analyses blijkt dat de oude beurswijsheid enige aanpassing behoeft. Eind juli is de beste maand om te verkopen om pas begin oktober weer in de markt te stappen. De belegger die het zo had gedaan, had gemiddeld ruim 2 procent meer koerswinst gemaakt.

Gemiddeld koersrendement aandelen

Bron: CBS.

Tabel 16a
Spaartegoeden

	Stortingen	Terugbetalingen	Spaarverschil	Bijgeschreven rente	Besparingen	Spaartegoed
<i>mln euro</i>						
1900	27	25	1	1	2	76
1901	29	25	4	1	5	80
1902	31	29	2	3	5	85
1903	34	32	2	3	5	90
1904	39	34	4	3	7	97
1905	42	38	5	1	5	102
1906	45	41	4	3	7	109
1907	49	49	0	4	3	113
1908	53	49	4	6	10	122
1909	60	54	6	5	10	133
1910	63	61	2	4	6	138
1911	69	64	5	5	10	149
1912	73	69	4	5	8	157
1913	79	74	5	4	9	166
1914	69	75	-6	4	-3	163
1915	75	64	10	4	15	178
1916	102	78	24	5	29	207
1917	115	89	26	5	31	238
1918	147	113	34	8	41	279
1919	182	152	31	8	39	318
1920	172	168	3	9	12	330
1921	194	170	25	14	39	369
1922						
1923						
1924						
1925					18	425
1926	210	195	15	8	23	448
1927	220	201	19	6	25	473
1928	241	216	25	9	34	507
1929	257	235	22	10	32	539
1930	283	248	34	10	44	583
1931	300	284	17	10	27	610
1932	265	262	3	12	15	625
1933	250	247	3	13	16	642
1934	265	260	5	13	17	659
1935	249	264	-15	13	-2	657
1936	249	251	-2	26	11	668
1937	325	269	57	45	102	770
1938	343	315	28	15	42	815
1939	275	329	-54	20	-34	763
1940	219	350	-132	18	-113	655
1941	254	268	-14	16	2	648
1942	324	225	99	18	117	764
1943	550	254	296	22	319	1 077
1944	461	215	246	28	274	1 350
1945	517	0	448	39	940	2 281
1946	559	961	-402	38	-364	1 926
1947	489	520	-31	35	5	1 929
1948	550	646	-96	38	-58	1 871
1949	640	620	20	38	58	1 933
1950	632	692	-61	40	-21	1 921
1951	674	746	-72	40	-32	1 893
1952	836	754	82	44	126	2 012
1953	916	778	138	49	186	2 195
1954	1 054	869	184	53	237	2 435
1955	1 213	948	264	59	324	2 747
1956	1 310	1 131	178	68	246	3 006
1957	1 383	1 348	34	82	116	3 166
1958	1 635	1 321	314	99	413	3 631
1959	1 885	1 500	386	117	502	4 216
1960	2 118	1 738	380	138	518	4 921
1961	2 858	2 296	562	161	723	5 630
1962	3 138	2 568	570	184	754	6 377
1963	3 723	3 033	690	210	900	7 275
1964	4 587	3 922	665	253	918	8 183
1965	5 069	4 442	627	292	909	9 093
1966	5 698	5 084	614	332	943	10 025
1967	6 610	5 591	1 018	388	1 406	11 430
1968	7 592	6 722	870	463	1 332	12 764
1969	8 748	7 776	972	537	1 508	14 267
1970	9 856	8 917	938	654	1 593	15 861
1971	11 890	10 075	1 816	744	2 560	18 421
1972	13 943	12 074	1 870	859	2 728	21 137
1973	15 595	14 781	813	979	1 792	22 939
1974	12 252	12 582	-331	1 130	799	23 321
1975	15 389	12 129	3 260	1 180	4 441	27 809

Tabel 16a slot
Spaartegoeden

	Stortingen	Terugbetalingen	Spaarverschil	Bijgeschreven rente	Besparingen	Spaartegoed
<i>mln euro</i>						
1976	16 038	15 011	1 027	1 280	2 307	30 177
1977	19 507	15 486	4 021	1 507	5 528	35 687
1978			3 667	1 674	5 342	42 493
1979	24 409	21 193	3 216	1 880	5 096	47 622
1980	25 616	23 335	2 281	2 224	4 505	52 189
1981	27 662	24 693	2 969	2 536	5 505	57 815
1982	28 355	27 778	577	2 693	3 270	61 085
1983	26 011	28 090	-2 079	2 375	295	61 355
1984	29 693	29 258	435	2 447	2 882	64 234
1985	29 434	29 082	353	2 311	2 664	64 980
1986	30 158	29 149	1 009	2 289	3 298	68 277
1987	31 440	33 136	-1 696	2 365	668	68 946
1988	34 194	33 955	239	2 185	2 424	71 366
1989	37 833	36 424	1 410	2 257	3 667	75 021
1990	43 557	40 023	3 534	2 522	6 056	81 032
1991	52 319	50 695	1 623	2 759	4 383	89 762
1992	62 795	61 799	996	2 997	3 992	93 755
1993	73 068	73 522	-454	3 201	2 746	96 500
1994	70 548	70 635	-88	3 323	3 235	98 402
1995	55 190	52 246	2 945	3 477	6 422	104 824
1996	57 911	54 109	3 801	3 352	7 153	111 977
1997	50 955	50 535	419	3 761	4 181	114 775
1998	57 292	52 609	4 684	3 671	8 353	122 197
1999	80 219	75 367	4 928	3 347	8 275	130 345
2000	84 413	83 568	845	3 057	3 901	134 245
2001	121 290	105 969	15 321	3 269	18 590	152 887
2002	91 283	82 206	9 077	3 500	12 577	167 766
2003	100 863	88 957	11 906	4 123	16 029	185 094
2004	97 964	87 282	10 682	3 570	14 252	201 718
2005	126 865	121 019	5 846	3 808	9 654	210 968
2006	133 244	126 278	6 966	3 578	10 544	221 339
2007	300 141	288 871	11 270	4 522	15 792	237 131
2008	317 743	307 876	9 867	3 411	13 278	251 258
2009	244 733	232 374	12 359	4 721	17 080	284 782

Tabel 16b
Koerswaarde van ondernemingen

	Koerswaarde van ondernemingen		Koersindex voor aandelen
	totale koerswaarde	w.v.	
		internationale concerns	
		lokale ondernemingen	
	<i>mln euro</i>		<i>ultimo 1899 = 100</i>
1900			101
1901			97
1902			96
1903			94
1904			102
1905			110
1906			113
1907			104
1908			110
1909			119
1910			111
1911			122
1912			121
1913			115
1914			110
1915			111
1916			129
1917			140
1918			128
1919			143
1920			118
1921			77
1922			65
1923			65
1924			65
1925			75
1926			74
1927			83
1928			85
1929			72
1930			47
1931			28
1932			28
1933			30
1934			30
1935			33
1936			52
1937			54
1938			56
1939			48
1940			66
1941			82
1942			77
1943			87
1944			84
1945			
1946			
1947			109
1948			104
1949			100
1950			95
1951	2 676		89
1952	2 818		88
1953	3 418		103
1954	5 692	3 843	173
1955	7 150	4 839	203
1956	7 413	5 263	215
1957	6 562	4 599	187
1958	9 474	7 059	253
1959	12 238	8 691	323
1960	12 957	8 758	330
1961	13 798	9 501	331
1962	13 097	9 104	296
1963	14 790	10 100	320
1964	16 254	11 374	364
1965	15 439	10 630	323
1966	12 565	8 295	261
1967	16 391	11 913	337
1968	21 685	16 201	441
1969	20 581	15 296	408
1970	19 209	13 824	370
1971	17 328	11 762	331
1972	22 025	13 927	419
1973	17 817	11 023	339
1974	13 058	7 450	248
1975	18 734	11 642	351

Tabel 16b slot
Koerswaarde van ondernemingen

	Koerswaarde van ondernemingen			Koersindex voor aandelen
	totale koerswaarde	w.v.		
		internationale concerns	lokale ondernemingen	
	<i>mln euro</i>			<i>ultimo 1899 = 100</i>
1976	18 779	12 039	6 740	349
1977	19 667	12 061	7 606	359
1978	20 055	11 425	8 630	356
1979	21 167	12 774	8 392	371
1980	23 915	16 011	7 904	413
1981	22 278	14 631	7 647	381
1982	26 176	16 865	9 312	438
1983	39 306	25 769	13 537	664
1984	49 262	33 199	16 063	811
1985	64 940	36 858	28 082	1 032
1986	70 933	40 841	30 092	1 082
1987	57 553	36 532	21 020	855
1988	76 770	43 898	32 872	1 101
1989	103 677	56 738	46 939	1 347
1990	87 829	47 748	40 081	1 117
1991	100 759	54 548	46 211	1 271
1992	106 385	55 693	50 692	1 315
1993	153 992	76 520	77 471	1 864
1994	169 275	76 210	93 065	1 846
1995	199 269	86 621	112 648	2 135
1996	281 868	115 568	166 300	2 904
1997	411 521	176 468	235 052	4 109
1998	494 714	169 398	325 315	4 878
1999	662 139	221 812	440 327	6 195
2000	651 926	246 168	405 757	5 956
2001	546 308	216 918	329 390	4 701
2002	358 026	152 159	205 867	3 129
2003	375 944	155 950	219 994	3 290
2004	396 886	151 013	245 873	3 476
2005	502 541	181 291	321 250	4 355
2006	566 502	183 658	382 844	5 071
2007	560 776	196 655	364 121	5 314
2008	230 037	116 467	113 570	2 577
2009	310 685	144 682	166 002	3 528

Tabel 16c
Openbare emissies

	Totaal emissies	Rijk	Overige openbare emissies	
			aandelen	obligaties
mln euro				
1920	522		206	316
1921				
1922				
1923				
1924				
1925	84		24	60
1926				
1927				
1928				
1929				
1930	133		9	124
1931				
1932				
1933				
1934				
1935	16	0	1	15
1936	70	48	1	21
1937	34		21	13
1938	18		10	7
1939	190	136	7	47
1940	105	104	1	0
1941	455	448	6	0
1942	457	271	5	182
1943	461	453	6	2
1944	26		10	16
1945				0
1946	947		60	887
1947	116		45	71
1948	403	122	240	41
1949	56		13	43
1950	149	91	26	33
1951	290	168	89	33
1952	408		41	367
1953	397	335	14	48
1954	339	202	24	113
1955	784	386	200	199
1956	450	180	66	204
1957	455		30	425
1958	982	111	408	463
1959	868	358	52	458
1960	980	425	77	478
1961	796	292	61	444
1962	982	135	368	479
1963	840	452	34	353
1964	849	296	95	458
1965	1 085	197	59	829
1966	1 067	203	31	833
1967	1 067	359	27	681
1968	1 154	330	67	756
1969	1 335	599	84	652
1970	1 516	495	19	1 001
1971	1 865	540	34	1 291
1972	1 756	746	29	982
1973	1 341	526	41	774
1974	1 866	815	34	1 017
1975	3 367	1 419	168	1 780
1976	2 867	1 453	36	1 378
1977	4 541	1 633	168	2 740
1978	4 735	1 459	225	3 051
1979	5 021	1 799	91	3 131
1980	6 544	3 351	160	3 033
1981	7 641	4 845	169	2 627
1982	10 893	8 133	13	2 748
1983	13 846	10 395	387	3 064
1984	14 993	11 403	320	3 270
1985	14 372	9 279	877	4 216
1986	12 674	6 499	1 124	5 051
1987	14 740	9 687	1 208	3 845
1988	18 623	14 005	708	3 910
1989	19 168	14 823	2 320	2 025
1990	18 140	16 136	1 273	731
1991	19 768	18 457	653	658
1992	20 901	20 355	348	198
1993	19 542	17 820	1 674	501
1994	15 939	12 466	2 040	923
1995	24 963	23 898	790	275

Tabel 16c slot
Openbare emissies

	Totaal emissies	Rijk	Overige openbare emissies	
			aandelen	obligaties
mln euro				
1996	19 949	15 260	4 041	648
1997	9 899	5 690	3 661	549
1998	27 276	21 343	5 155	779
1999	75 098	22 356	15 726	37 016
2000	87 601	15 046	25 202	47 353
2001	95 962	19 810	6 139	70 013
2002	76 424	22 615	7 218	46 591
2003	111 537	34 236	11 409	65 892
2004	99 401	32 295	6 617	60 489
2005	113 958	32 889	7 104	73 965
2006	116 556	21 490	7 772	87 294
2007	172 298	21 090	21 594	129 614
2008	121 613	29 004	5 112	87 497
2009	177 861	48 979	12 782	116 100

Tabel 16d
Consumptief krediet

	Verstrekt krediet	Uitstaand krediet
	<i>mln euro</i>	
1940		
1941	8	
1942	6	
1943	3	
1944	2	
1945	2	
1946	6	
1947	10	
1948	15	
1949	22	
1950	26	
1951	31	
1952	32	
1953	33	
1954	36	
1955	39	
1956	41	
1957	44	
1958	49	
1959	56	
1960	65	
1961	188	228
1962	217	262
1963	255	297
1964	283	356
1965	328	398
1966	355	442
1967	434	519
1968	653	725
1969	630	821
1970	814	1 022
1971	909	1 193
1972	1 104	1 408
1973	1 351	1 681
1974	1 684	2 172
1975	1 959	2 646
1976	2 656	2 995
1977	3 420	3 858
1978	3 962	4 752
1979	3 940	5 413
1980	3 704	5 690
1981	3 262	5 590
1982	3 150	5 421
1983	3 011	5 179
1984	3 123	5 008
1985	3 318	5 066
1986	3 757	5 479
1987	4 071	5 924
1988	4 289	6 253
1989	4 549	6 675
1990	4 901	7 143
1991	5 444	7 854
1992	6 754	9 095
1993	7 027	9 312
1994	7 169	9 704
1995	7 521	10 129
1996	8 328	10 638
1997	9 313	11 527
1998	9 931	12 663
1999	9 989	13 931
2000	10 660	15 244
2001	10 234	15 938
2002	10 366	16 595
2003	10 454	17 322
2004	10 625	18 101
2005	10 100	17 594
2006	10 351	17 429
2007	10 446	17 525
2008	10 877	17 996
2009	9 689	17 888

Toelichting

Spaargelden

Tegoeden op spaarrekeningen en deposito's van particulieren, met dien verstande dat per rekening niet meer dan 226 890 euro als spaargeld wordt aangemerkt. Particulieren zijn natuurlijke personen, verenigingen en stichtingen met uitzondering van coöperatieve verenigingen, financiële instellingen, ziekenhuizen, alsmede andere verenigingen en stichtingen met een zakelijk doel. Vanaf 1992 is de bovengrens komen te vervallen en zijn de spaartegoeden inclusief onderlinge overboekingen tussen spaarrekeningen en deposito's.

Per januari 1998 is met een nieuwe reeks gestart in verband met een definitiewijziging. Vanaf dat moment worden alle spaartegoeden deposito's genoemd en vallen ook de tegoeden op termijnspaarrekeningen onder de definitie.

In januari 2001 is een nieuwe reeks gestart als gevolg van een wijziging in de samenstelling van de aan DNB rapportageplichtige banken. Vanaf januari 2009 worden de spaarcijfers van DNB, samengesteld middels een vernieuwde ophoogmethode, door het CBS één op één overgenomen waardoor de gepubliceerde spaarcijfers van beide instanties niet meer van elkaar verschillen. DNB heeft de reeksbreuk als gevolg van de vernieuwde ophoogmethode teruggelegd tot november 2005.

Koerswaarde

Totale koerswaarde van de uitstaande gewone aandelen van alle Nederlandse ondernemingen die genoteerd staan op Euronext Amsterdam per het einde van de maand.

Internationals

Koerswaarde van Akzo-Nobel, Koninklijke Olie, Philips, Unilever.

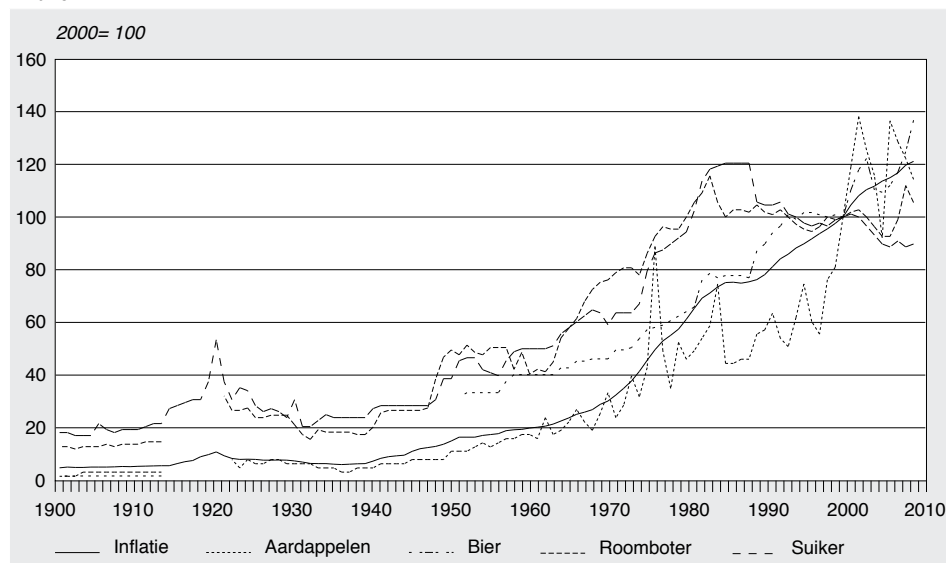
17. Prijzen

Inflatie sinds 1900 3,2 procent

De inflatie in ons land was in de twintigste eeuw gemiddeld 3,2 procent per jaar. In deze eeuw zijn grote inflatieschokken opgetreden. De hoogste inflatie in Nederland was 19,2 procent in 1918. In reactie op de sterke prijsstijgingen door voedsel- en woningtekorten in de Eerste Wereldoorlog volgden prijsdalingen, waarvan de grootste in 1921 was (–13,4 procent). Wereldoorlogen en de oliecrisis van de jaren zeventig hebben een sterk prijsopdrijvend effect gehad. Ook de hoogconjunctuur van de jaren vlak na de Eerste en Tweede Wereldoorlog, en de depressie van de jaren dertig komen duidelijk naar voren. Deflatie komt nauwelijks voor. Een prijsdaling is sinds de Grote Depressie van de jaren dertig alleen in 1987 voorgekomen (–0,5 procent). De oorzaak was de sterke daling van de olieprijs. Extreme prijschommelingen zoals in de jaren 1918–1950 komen de laatste decennia niet meer voor. Sinds de invoering van de euro in 1999 is de jaarlijkse inflatie gemiddeld 2,3 procent geweest.

De verschillen in prijsontwikkeling zijn soms groot. Een liter bier is tussen 1900 en 2008 73 keer zo duur geworden, de prijs van een kg aardappelen steeg tussen 1900 en 2008 zelfs met een factor 77. Roomboter en suiker stegen in ruim een eeuw tijd het minst in prijs. Het waren rond 1900 relatief luxe producten die in arbeidersbudgetten nog weinig voorkwamen. Roomboter is in 2008 negenmaal zo duur, suiker vijfmaal zo duur als in 1900.

Inflatie

Bron: CBS.

Tabel 17
Prijzen

	Consumentenprijs-index	Inflatie	Consumentenprijzen													
			aard-appelen	brood	ham-lappen	rib-lappen	kaas	eieren	melk	room-boter	koffie	thee	bier	marga-rine	rijst	suiker
	1900 = 100	%	euro/kg	euro/ brood	euro/kg			euro/stuk	euro/liter	euro/ 250 gram	euro/ 500 gram	euro/ 80 gram	euro/liter	euro/ 500 gram	euro/kg	
1900	100,0		0,01	0,05	0,25	0,26	0,21	0,01	0,03	0,14	0,16	0,04	0,02	0,11	0,05	0,16
1901	106,1	6,1	0,01	0,05	0,25	0,27	0,20	0,01	0,03	0,14	0,15	0,03	0,02	0,11	0,05	0,16
1902	103,0	-2,9	0,01	0,05	0,30	0,29	0,21	0,01	0,03	0,13	0,16	0,04	0,02	0,15	0,05	0,15
1903	103,0	0,0	0,02	0,05	0,29	0,31	0,20	0,01	0,03	0,14	0,13	0,04	0,02	0,11	0,05	0,15
1904	106,1	2,9	0,02	0,05	0,27	0,29	0,22	0,02	0,03	0,14	0,14	0,04	0,02	0,11	0,05	0,15
1905	106,1	0,0	0,02	0,05	0,28	0,29	0,21	0,02	0,03	0,14	0,14	0,03	0,02	0,13	0,05	0,19
1906	106,1	0,0	0,02	0,05	0,31	0,30	0,22	0,02	0,03	0,15	0,15	0,04	0,02	0,13	0,05	0,17
1907	107,6	1,4	0,02	0,05	0,34	0,31	0,21	0,02	0,03	0,14	0,15	0,04	0,02	0,13	0,05	0,16
1908	110,6	2,8	0,02	0,05	0,33	0,31	0,23	0,02	0,03	0,15	0,16	0,04	0,02	0,16	0,06	0,17
1909	109,1	-1,4	0,02	0,06	0,35	0,32	0,25	0,02	0,03	0,15	0,18	0,04	0,02	0,17	0,06	0,17
1910	112,1	2,8	0,02	0,06	0,38	0,34	0,26	0,02	0,03	0,15	0,20	0,04	0,02	0,15	0,06	0,17
1911	113,6	1,4	0,02	0,05	0,36	0,35	0,29	0,02	0,04	0,16	0,22	0,04	0,02	0,13	0,06	0,18
1912	115,2	1,3	0,02	0,05	0,35	0,37	0,28	0,02	0,04	0,16	0,24	0,04	0,02	0,17	0,07	0,19
1913	116,7	1,3	0,02	0,06	0,37	0,37	0,28	0,02	0,04	0,16	0,21	0,04	0,02	0,15	0,07	0,19
1914	116,7	0,0					0,48				0,30	0,08		0,23	0,14	0,24
1915	133,3	14,3					0,52				0,31	0,08		0,24	0,14	0,25
1916	148,5	11,4					0,50				0,35	0,09		0,26	0,16	0,26
1917	157,6	6,1					0,52				0,42	0,10		0,28	0,16	0,27
1918	187,9	19,2					0,70				0,63	0,10		0,31	0,16	0,27
1919	204,5	8,9					0,79				0,59	0,11		0,34	0,25	0,33
1920	225,8	10,4					0,88				0,52	0,11		0,38	0,44	0,47
1921	195,5	-13,4		0,12	1,11	1,17	0,95	0,07	0,10	0,35	0,40	0,09		0,33	0,22	0,33
1922	174,2	-10,9	0,05	0,10	1,01	0,99	0,78	0,05	0,08	0,29	0,40	0,09		0,29	0,18	0,27
1923	166,7	-4,3	0,03	0,09	0,94	0,85	0,77	0,04	0,07	0,29	0,41	0,12		0,29	0,16	0,31
1924	168,2	0,9	0,05	0,09	0,94	0,88	0,78	0,04	0,07	0,30	0,46	0,13		0,27	0,16	0,30
1925	166,7	-0,9	0,04	0,10	0,94	0,87	0,72	0,04	0,08	0,26	0,53	0,15		0,27	0,17	0,25
1926	160,6	-3,6	0,04	0,10	0,84	0,81	0,72	0,04	0,07	0,26	0,53	0,15		0,27	0,17	0,23
1927	160,6	0,0	0,05	0,10	0,77	0,76	0,67	0,04	0,07	0,27	0,50	0,14		0,25	0,17	0,24
1928	162,1	0,9	0,05	0,10	0,75	0,77	0,72	0,04	0,07	0,27	0,49	0,13		0,25	0,17	0,23
1929	160,6	-0,9	0,04	0,09	0,86	0,79	0,71	0,04	0,07	0,27	0,49	0,13		0,25	0,17	0,21
1930	154,5	-3,8	0,04	0,09	0,84	0,84	0,64	0,03	0,06	0,23	0,45	0,13		0,25	0,16	0,27
1931	145,5	-5,9	0,04	0,07	0,65	0,72	0,55	0,03	0,05	0,19	0,40	0,12		0,23	0,15	0,18
1932	134,8	-7,3	0,04	0,07	0,49	0,55	0,41	0,02	0,05	0,17	0,37	0,11		0,20	0,14	0,18
1933	133,3	-1,1	0,03	0,07	0,53	0,53	0,39	0,02	0,05	0,21	0,37	0,11		0,26	0,12	0,20
1934	133,3	0,0	0,03	0,07	0,53	0,62	0,35	0,02	0,05	0,20	0,35	0,11		0,26	0,11	0,22
1935	128,8	-3,4	0,03	0,08	0,50	0,53	0,29	0,02	0,05	0,20	0,33	0,10		0,26	0,10	0,21
1936	125,8	-2,4	0,02	0,08	0,49	0,52	0,31	0,02	0,05	0,20	0,31	0,10		0,25	0,10	0,21
1937	128,8	2,4	0,02	0,08	0,54	0,60	0,32	0,02	0,05	0,20	0,30	0,11		0,25	0,11	0,21
1938	131,8	2,4	0,03	0,08	0,57	0,62	0,34	0,02	0,05	0,19	0,30	0,11		0,25	0,11	0,21
1939	133,3	1,1	0,03	0,08	0,56	0,59	0,34	0,02	0,05	0,19	0,30	0,11		0,26	0,11	0,21
1940	152,9	14,7	0,03	0,08	0,62	0,66	0,44	0,03	0,06	0,22	0,34	0,12		0,29	0,13	0,24
1941	175,2	14,5	0,04	0,08	0,75	0,74	0,69	0,04	0,07	0,28		0,13		0,30	0,15	0,25
1942	188,2	7,5	0,04		0,82	0,73	0,77	0,05	0,08	0,29				0,31	0,15	0,25
1943	194,8	3,5	0,04		0,82	0,73	0,77	0,05	0,08	0,29				0,31	0,17	0,25
1944	200,0	2,7	0,04		0,82	0,73	0,77	0,05	0,08	0,29				0,31	0,18	0,25
1945	230,1	15,0	0,05		0,82	0,73	0,80	0,07	0,08	0,29	0,36			0,31	0,23	0,25
1946	251,0	9,1	0,05		1,06	0,91	0,87	0,10	0,08	0,29	0,46	0,18		0,31	0,23	0,25
1947	260,1	3,6	0,05		1,17	0,98	0,88	0,08	0,09	0,30	0,69	0,21		0,31	0,23	0,25
1948	269,3	3,5	0,05	0,16	1,35	0,98	1,03	0,08	0,10	0,42	0,74	0,29		0,31	0,32	0,27
1949	286,3	6,3	0,05	0,16	1,53	1,03	1,47	0,08	0,09	0,51	0,88	0,28		0,31	0,45	0,34
1950	312,4	9,1	0,07	0,17	1,70	1,65	1,46	0,08	0,09	0,54	1,18	0,32		0,32	0,46	0,34
1951	342,5	9,6	0,07	0,19	1,96	1,75	1,56	0,08	0,10	0,52	1,74	0,26	0,37	0,45	0,49	0,40
1952	342,5	0,0	0,07	0,19	2,18	1,74	1,55	0,09	0,10	0,56	1,85	0,24	0,39	0,41	0,56	0,41
1953	342,5	0,0	0,08	0,18	2,08	1,67	1,52	0,09	0,10	0,53	1,91	0,23	0,39	0,40	0,69	0,41
1954	356,2	4,0	0,09	0,19	2,19	1,71	1,51	0,08	0,11	0,52	2,30	0,32	0,39	0,39	0,56	0,37
1955	363,0	1,9	0,08	0,19	2,18	1,68	1,55	0,09	0,13	0,55	2,06	0,36	0,39	0,36	0,46	0,36
1956	369,9	1,9	0,09	0,19	2,34	1,92	1,55	0,09	0,14	0,55	1,72	0,30	0,39	0,34	0,45	0,35
1957	393,9	6,5	0,10	0,20	2,45	1,95	1,61	0,08	0,15	0,55	1,73	0,30	0,44	0,35	0,48	0,40
1958	400,7	1,7	0,10	0,20	2,49	1,78	1,47	0,08	0,16	0,46	1,62	0,29	0,47	0,34	0,48	0,43
1959	404,1	0,9	0,11	0,20	2,60	1,88	1,58	0,08	0,16	0,53	1,50	0,29	0,47	0,35	0,47	0,44
1960	414,4	2,5	0,11	0,20	2,54	1,78	1,49	0,08	0,18	0,44	1,38	0,32	0,47	0,33	0,45	0,44
1961	421,3	1,7	0,10	0,20	2,70	1,84	1,52	0,08	0,19	0,46	1,34	0,32	0,47	0,33	0,45	0,44
1962	429,4	1,9	0,15	0,21	2,67	1,79	1,53	0,07	0,19	0,45	1,33	0,32	0,47	0,31	0,46	0,44
1963	445,8	3,8	0,11	0,23	2,94	1,81	1,59	0,09	0,20	0,49	1,33	0,32	0,47	0,32	0,46	0,45
1964	470,3	5,5	0,12	0,25	3,26	2,58	1,84	0,08	0,22	0,59	1,59	0,30	0,50	0,33	0,46	0,49
1965	494,9	5,2	0,14	0,26	3,29	2,65	1,93	0,09	0,22	0,63	1,62	0,29	0,50	0,37	0,52	0,51

Producentenprijzen

prijzen afzet binnenland

Ingevoerde grondstoffen, halffabrikaten

BBP-

deflator
Prijzen
nieuwbouw-
woningen

totaal indus- trie	voe- dings- en genot- mid- delen ind.	textiel- indus- trie	kle- ding- indus- trie	papier- en papier- waren- indus- trie	aard- olie- indus- trie	che- mische indus- trie	me- taal- en elektro- technische ind.	totaal indus- trie	voe- dings- en genot- mid- delen ind.	textiel- indus- trie	kle- ding- indus- trie	leder- en leder- waren- indus- trie	papier- en papier- waren- indus- trie	aard- olie- indus- trie	chemi- sche indus- trie	me- taal- en elektro- technische ind.
--------------------------	---	----------------------------	---------------------------------	--	----------------------------------	----------------------------------	---	--------------------------	---	----------------------------	---------------------------------	--	--	----------------------------------	----------------------------------	---

2000 = 100

%
mutatie

2000 =
vorig
jaar

% t.o.v.
vorig
jaar

1,8
1,9 5,9

2,5 27,8
3,5 39,1
4,8 37,5
5,4 13,6
5,7 6,0

5,1 -11,3
-10,5 3,9 -23,4
-5,7 3,1 -19,4
-1,7 3,0 -3,4
-0,8 2,9 -3,6

-4,4 2,9 0,0
-1,4 2,8 -3,7
0,4 2,8 0,0
1,1 2,8 0,0
-2,4 2,7 -3,8

-4,2 2,5 -8,0
-8,4 2,3 -8,7
-4,0 2,3 0,0
-0,6 2,2 -4,8

6,9 10,9 9,3 4,3 7,4 7,3 4,8 14,3 7,1 4,5 5,6 -4,1 1,9 -10,0

6,9 11,8 8,3 5,2 7,4 6,4 4,8 16,2 9,2 4,5 6,5 -3,9 1,8 -5,6
8,6 11,8 10,2 7,0 9,0 8,2 6,4 20,0 14,3 9,8 10,2 3,3 2,2 17,6
8,6 11,8 9,3 7,0 9,0 8,2 4,8 16,2 10,2 6,3 8,3 5,0 2,1 -5,0
8,6 11,8 9,3 7,0 9,0 9,1 6,4 17,1 11,2 5,4 9,3 1,7 2,3 10,5
10,3 12,7 12,0 8,7 12,3 10,9 8,8 21,9 12,2 10,7 12,0 3,2 42,9

12,1 14,5 15,7 9,6 13,1 11,8 8,8 24,8 12,2 10,7 12,0 4,5 40,0
12,1 15,5 15,7 9,6 13,9 11,8 8,8 24,8 12,2 10,7 10,2 5,4 19,0
12,1 15,5 17,6 9,6 14,8 11,8 8,8 24,8 12,2 10,7 10,2 6,1 12,0
12,9 16,4 18,5 9,6 14,8 11,8 8,8 24,8 12,2 10,7 10,2 6,5 7,1
14,7 19,1 19,4 11,3 18,0 11,8 11,2 30,5 14,3 12,5 10,2 6,9 6,7

20,7 24,5 28,7 17,4 27,9 21,8 15,2 39,0 23,5 17,0 20,4 6,9 0,0
21,6 25,5 30,6 18,3 27,9 22,7 18,4 42,9 24,5 25,0 22,2 7,6 9,4
22,4 25,5 31,5 20,9 27,9 22,7 19,2 42,9 31,6 27,7 24,1 7,7 1,4
23,3 26,4 35,2 20,9 29,5 23,6 20,0 45,7 35,7 18,8 25,0 7,6 -1,4
25,9 29,1 43,5 22,6 30,3 27,3 24,0 66,7 46,9 28,6 25,9 7,3 7,8 3,0

32,8 34,5 52,8 39,1 37,7 33,6 32,0 82,9 60,2 62,5 43,5 11,5 9,0 15,1
31,0 35,5 43,5 33,0 36,9 34,5 31,2 64,8 39,8 40,2 42,6 2,5 9,1 1,0
30,2 34,5 43,5 27,8 32,8 31,8 29,6 60,0 41,8 28,6 35,2 -1,8 8,9 -1,3
30,2 35,5 43,5 29,6 33,6 31,8 29,6 61,9 37,8 32,1 33,3 4,5 9,6 7,3
31,0 34,5 43,5 32,2 35,2 33,6 30,4 57,1 34,7 33,0 38,0 4,4 10,8 12,9

31,0 35,5 42,6 31,3 35,2 35,5 32,0 56,2 35,7 33,9 39,8 3,8 11,9 10,2
31,9 36,4 43,5 32,2 36,1 35,5 32,8 59,0 36,7 33,0 38,9 5,5 12,7 6,2
31,0 37,3 42,6 32,2 36,1 32,7 32,8 51,4 41,9 35,7 37,0 1,9 12,1 -4,3
31,0 37,3 40,7 31,3 35,2 33,6 32,0 48,6 41,0 46,9 30,6 1,9 12,0 -1,0
31,0 36,4 41,7 30,4 35,2 33,6 31,2 51,4 41,9 40,8 38,0 2,6 12,3 2,4

31,0 36,4 42,6 31,3 32,8 33,6 31,2 49,5 41,9 37,8 36,1 2,6 12,7 3,3
31,9 37,3 42,6 31,3 33,6 33,6 30,4 47,6 42,9 37,8 36,1 3,2 13,6 7,4
32,8 38,2 43,5 31,3 33,6 33,6 31,2 49,5 43,8 32,7 35,2 5,0 14,6 6,7
34,5 41,8 45,4 33,0 35,2 35,5 32,0 53,3 45,7 32,7 38,9 8,4 15,8 8,4
35,3 42,7 46,3 33,0 36,9 36,4 32,8 48,6 45,7 34,7 42,6 6,1 16,6 5,4

**Tabel 17 slot
Prijzen**

	Consu- men- prijs- index	Inflatie	Consumentenprijzen													
			aard- appelen	brood	ham- lappen	rib- lappen	kaas	eieren	melk	room- boter	koffie	thee	bier	marga- rine	rijst	suiker
	1900 = 100	%	euro/kg	euro/ brood	euro/kg			euro/stuk	euro/liter	euro/ 250 gram	euro/ 500 gram	euro/ 80 gram	euro/liter	euro/ 500 gram	euro/kg	
1966	523,5	5,8	0,17	0,29	3,42	2,68	2,14	0,08	0,23	0,67	1,72	0,29	0,53	0,34	0,54	0,53
1967	539,9	3,1	0,14	0,31	3,62	2,70	2,32	0,08	0,24	0,74	1,63	0,30	0,53	0,34	0,61	0,55
1968	559,8	3,7	0,12	0,33	3,77	2,78	2,38	0,09	0,25	0,79	1,63	0,30	0,54	0,36	0,69	0,57
1969	601,5	7,5	0,16	0,35	4,27	3,06	2,60	0,09	0,25	0,82	1,64	0,30	0,54	0,35	0,74	0,56
1970	628,1	4,4	0,21	0,36	4,52	3,12	2,68	0,08	0,29	0,83	1,98	0,31	0,54	0,48	0,83	0,52
1971	675,5	7,6	0,15	0,39	4,52	3,24	3,18	0,09	0,31	0,86	2,01	0,32	0,58	0,52	0,90	0,56
1972	728,3	7,8	0,18	0,43	4,86	3,79	3,25	0,09	0,34	0,88	1,98	0,34	0,58	0,48	0,93	0,56
1973	786,5	8,0	0,25	0,46	5,59	4,25	3,35	0,10	0,36	0,88	2,11	0,33	0,59	0,54	0,93	0,56
1974	862,3	9,6	0,20	0,53	5,29	4,10	3,55	0,10	0,39	0,85	2,11	0,34	0,63	0,78	1,11	0,59
1975	950,0	10,2	0,27	0,59	5,55	4,37	3,96	0,10	0,43	0,94	2,03	0,36	0,67	0,68	1,09	0,70
1976	1 034,0	8,8	0,56	0,64	6,23	4,89	4,16	0,11	0,45	1,01	2,88	0,36	0,68	0,64	1,01	0,76
1977	1 103,0	6,7	0,31	0,67	6,23	5,11	4,48	0,11	0,49	1,05	4,95	0,48	0,69	0,69	1,13	0,77
1978	1 148,0	4,1	0,22	0,73	6,31	5,32	4,74	0,10	0,50	1,04	3,75	0,49	0,71	0,68	1,17	0,79
1979	1 196,0	4,2	0,33	0,75	6,32	5,51	4,73	0,10	0,50	1,04	3,26	0,48	0,73	0,70	1,16	0,81
1980	1 275,0	6,5	0,29	0,79	6,60	5,73	5,05	0,11	0,52	1,09	3,30	0,54	0,75	0,69	1,21	0,83
1981	1 360,0	6,7	0,31	0,87	6,93	6,21	5,15	0,13	0,56	1,15	2,98	0,55	0,77	0,74	1,23	0,90
1982	1 441,0	6,0	0,34	0,94	7,46	6,78	5,44	0,11	0,60	1,19	3,23	0,57	0,89	0,75	1,24	1,00
1983	1 482,0	2,8	0,37	0,95	7,33	6,90	5,54	0,12	0,60	1,26	3,26	0,61	0,92	0,79	1,28	1,04
1984	1 531,0	3,3	0,47	0,98	7,12	6,85	5,67	0,13	0,58	1,15	3,88	0,82	0,90	1,17	1,41	1,05
1985	1 565,0	2,3	0,28	0,98	7,24	6,90	5,80	0,12	0,59	1,09	3,92	0,79	0,91	1,12	1,54	1,06
1986	1 568,0	0,2	0,28	0,98	7,23	6,92	5,79	0,11	0,60	1,12	4,14	0,66	0,91	0,89	1,62	1,06
1987	1 560,0	-0,5	0,29	0,99	6,87	6,82	5,94	0,11	0,59	1,12	2,70	0,63	0,91	0,81	1,59	1,06
1988	1 571,0	0,7	0,29	1,01	6,68	6,82	6,22	0,11	0,61	1,11	2,65	0,63	0,90	0,80	1,70	1,06
1989	1 588,0	1,1	0,35	1,00	7,10	7,07	6,39	0,11	0,63	1,14	2,72	0,63	1,02	0,83	1,69	0,93
1990	1 627,0	2,5	0,36	1,02	7,51	7,42	6,43	0,11	0,62	1,11	2,25	0,68	1,05	0,85	1,72	0,92
1991	1 690,0	3,9	0,40	1,04	7,52	7,50	6,46	0,11	0,62	1,10	2,25	0,68	1,10	0,92	1,74	0,92
1992	1 753,0	3,7	0,34	1,09	7,81	7,75	6,51	0,11	0,64	1,12	2,25	0,69	1,13	0,96	1,74	0,93
1993	1 789,0	2,1	0,32	1,12	7,51	7,77	6,61	0,12	0,66	1,09	2,27	0,70	1,18	0,98	1,72	0,89
1994	1 838,0	2,8	0,39	1,11	7,40	8,94	6,60	0,12	0,65	1,06	3,00	0,69	1,16	1,14	1,87	0,88
1995	1 871,0	1,8	0,47	1,10	7,33	8,71	6,52	0,11	0,65	1,04	3,35	0,70	1,19	1,04	2,12	0,86
1996	1 910,0	2,1	0,38	1,11	7,47	8,59	6,53	0,13	0,66	1,03	2,89	0,69	1,19	1,03	2,11	0,85
1997	1 952,0	2,2	0,35	1,09	7,99	8,57	6,59	0,13	0,67	1,05	3,43	0,73	1,18	1,03	2,09	0,86
1998	1 989,0	1,9	0,48	1,12	8,06	8,56	6,83	0,11	0,69	1,09	3,45	0,78	1,17	1,05	2,09	0,85
1999	2 032,0	2,2	0,51	1,14	7,82	8,79	6,92	0,11	0,69	1,08	3,02	0,77	1,18	1,06	2,05	0,87
2000	2 083,0	2,5	0,63	1,29	7,63	8,65	7,01	0,14	0,51	1,09	3,08	0,78	1,17	1,27	2,12	0,88
2001	2 179,0	4,6	0,75	1,34	8,81	9,27	7,34	0,14	0,57	1,11	2,98	0,84	1,29	1,37	2,21	0,89
2002	2 252,0	3,4	0,87	1,38	8,12	9,40	7,58	0,14	0,61	1,12	2,88	0,88	1,38	1,44	2,27	0,88
2003	2 300,0	2,1	0,79	1,39	8,00	9,01	7,67	0,19	0,62	1,09	2,77	0,86	1,43	1,52	2,27	0,85
2004	2 327,0	1,2	0,73	1,41	7,75	8,59	7,34	0,16	0,60	1,05	2,47	0,74	1,29	1,46	1,81	0,82
2005	2 367,0	1,7	0,58	1,43	7,55	8,60	7,18	0,14	0,60	1,01	2,75	0,67	1,28	1,35	1,50	0,79
2006	2 394,0	1,1	0,86	1,37	7,93	9,00	7,24	0,14	0,60	1,01	2,90	0,65	1,31	1,35	1,39	0,78
2007	2 432,0	1,6	0,81	1,35	7,73	9,02	7,11	0,14	0,58	1,08	3,00	0,64	1,37	1,39	1,48	0,80
2008	2 493,0	2,5	0,77	1,48	7,84	9,19	8,39	0,15	0,70	1,22	3,30	0,69	1,46	1,55	1,73	0,78
2009	2 523,0	1,2	0,72	1,46	8,29	9,29	8,15	0,15	0,71	1,15	3,29	0,70	1,60	1,57	2,03	0,79

Producentenprijzen

prijzen afzet binnenland

Ingevoerde grondstoffen, halffabrikaten

BBP-
deflator Prijzen
nieuwbouw-
woningen

totaal indus- trie	voe- dings- en genot- mid- delen ind.	textiel- indus- trie	kle- ding- indus- trie	papier- en papier- waren- indus- trie	aard- olie- indus- trie	che- mische indus- trie	me- taal- en elektro- technische ind.	totaal indus- trie	voe- dings- en genot- mid- delen ind.	textiel- indus- trie	kle- ding- indus- trie	leder- en leder- waren- indus- trie	papier- en papier- waren- indus- trie	aard- olie- indus- trie	chemi- sche indus- trie	me- taal- en elektro- technische ind.				
2000 = 100																	% mutatie	2000 = 100	% t.o.v. vorig jaar	
37,1	46,4	47,2		33,9		37,7	39,1	34,4		49,5	46,7	45,9	29,5			42,6	5,9	17,6	5,9	
37,1	46,4	48,1		33,9		37,7	39,1	32,8		47,6	46,7	37,8	29,5			40,7	4,1	17,7	0,4	
37,9	48,2	48,1		33,9		38,5	40,0	32,8		48,6	46,7	37,8	28,6			39,8	3,9	18,8	6,4	
40,5	50,9	50,0		35,7		41,0	41,8	35,2		50,5	46,7	44,9	30,4			43,5	6,1	21,0	11,7	
41,4	52,7	50,9	39,8	39,1	19,0	41,8	44,5	36,8	73,9	51,4	48,6	43,9	34,8	12,7	26,5	47,2	5,6	23,2	10,6	
43,1	53,6	51,9	42,5	41,7	21,2	43,4	47,3	37,6	72,1	51,4	49,5	44,9	35,7	15,8	27,3	46,3	8,8	26,4	13,5	
45,7	56,4	53,7	45,1	42,6	21,2	45,1	49,1	37,6	74,8	53,3	50,5	50,0	34,8	14,5	26,5	46,3	8,2	28,7	9,1	
48,3	60,9	57,4	46,9	44,3	25,7	47,5	51,8	43,2	88,3	58,1	55,2	52,0	35,7	17,6	28,8	52,8	8,5	32,1	11,7	
53,4	64,5	64,8	52,2	52,2	34,1	53,3	56,4	57,6	91,0	70,5	61,9	51,0	49,1	44,2	47,7	65,7	12,9	36,4	13,3	
56,9	68,2	66,7	55,8	59,1	34,6	59,8	60,9	58,4	90,1	63,8	62,9	52,0	58,0	44,2	49,2	62,0	8,1	39,3	8,0	
61,2	73,6	68,5	59,3	58,3	38,0	61,5	63,6	63,2	96,4	69,5	65,7	61,2	58,9	48,5	52,3	66,7	9,0	42,7	8,7	
64,7	80,9	73,1	61,9	61,7	36,9	63,1	65,5	64,8	101,8	71,4	68,6	65,3	58,9	49,7	51,5	65,7	5,3	46,6	9,3	
66,4	80,9	73,1	65,5	60,9	36,9	63,9	65,5	62,4	98,2	70,5	68,6	66,3	53,6	44,2	50,0	65,7	5,3	50,9	9,2	
68,1	80,9	75,0	68,1	61,7	41,9	65,6	69,1	70,4	100,0	75,2	71,4	79,6	58,9	55,2	62,1	70,4	4,8	56,0	9,9	
73,3	85,5	78,7	71,7	67,8	52,0	70,5	71,8	83,2	103,6	81,0	77,1	74,5	67,9	92,1	72,0	75,0	6,2	60,3	7,8	
78,4	92,7	82,4	74,3	73,9	63,1	77,9	75,5	100,0	116,2	86,7	82,9	76,5	80,4	127,9	84,1	81,5	6,4	62,1	3,0	
82,8	97,3	84,3	77,0	77,4	65,4	81,1	79,1	101,6	116,2	91,4	84,8	81,6	82,1	127,9	86,4	84,3	4,6	60,8	-2,1	
83,6	98,2	86,1	77,0	76,5	64,8	80,3	80,9	101,6	120,7	92,4	86,7	84,7	80,4	121,2	84,8	86,1	1,4	60,5	-0,5	
87,9	104,5	89,8	79,6	80,0	68,7	84,4	82,7	109,6	138,7	98,1	91,4	96,9	93,8	131,5	90,2	88,9	2,3	60,3	-0,3	
87,9	101,8	92,6	82,3	83,5	69,8	87,7	85,5	109,6	130,6	100,0	95,2	104,1	89,3	130,3	93,9	94,4	0,9	59,6	-1,3	
82,8	95,5	91,7	84,1	81,7	48,0	79,5	86,4	80,8	110,8	97,1	95,2	99,0	82,1	53,9	75,0	88,0	0,2	60,8	2,0	
81,9	89,1	90,7	85,8	80,9	50,3	79,5	85,5	76,8	95,5	95,2	95,2	96,9	83,0	53,9	68,2	86,1	-1,0	63,2	4,0	
82,8	91,8	90,7	85,8	83,5	48,6	81,1	87,3	75,2	101,8	95,2	95,2	100,0	88,4	44,2	66,7	88,9	0,8	65,0	3,0	
84,5	95,5	91,7	86,7	86,1	52,5	82,0	90,9	81,6	102,7	96,2	95,2	103,1	97,3	55,8	73,5	94,4	1,3	66,3	1,9	
86,2	90,9	92,6	88,5	87,0	55,9	82,0	90,9	80,0	90,1	95,2	95,2	102,0	89,3	60,6	75,8	92,6	1,6	67,9	2,4	
87,9	92,7	93,5	90,3	87,8	55,9	82,8	91,8	78,4	91,0	95,2	96,2	95,9	84,8	53,3	75,0	91,7	3,1	69,6	2,5	
87,9	94,5	94,4	92,0	87,8	50,8	78,7	92,7	75,2	89,2	94,3	96,2	96,9	80,4	49,1	72,0	90,7	2,5	72,7	4,5	
87,1	92,7	95,4	92,9	84,3	48,6	77,9	91,8	72,8	87,4	92,4	94,3	98,0	73,2	45,5	68,2	89,8	1,6	75,1	3,4	
87,9	94,5	96,3	92,9	86,1	45,8	80,3	91,8	73,6	91,9	91,4	93,3	102,0	75,9	42,4	68,2	90,7	2,1	76,9	2,3	
89,7	94,5	98,1	92,9	96,5	45,8	84,4	94,5	75,2	91,0	95,2	95,2	96,9	89,3	41,2	71,2	93,5	2,1	80,0	4,0	
91,4	97,3	98,1	92,0	92,2	54,7	83,6	94,5	78,4	95,5	95,2	96,2	96,9	83,0	52,1	73,5	92,6	1,3	83,1	3,9	
93,1	100,0	98,1	92,9	89,6	60,3	86,1	96,4	81,6	103,6	97,1	97,1	103,1	82,1	54,5	78,0	95,4	2,6	86,2	3,8	
92,2	98,2	99,1	95,6	91,3	50,8	84,4	97,3	76,8	100,0	98,1	98,1	99,0	83,9	37,0	72,0	95,4	1,9	89,5	3,8	
92,2	95,5	99,1	98,2	92,2	62,6	85,2	97,3	88,0	91,9	97,1	97,1	94,9	83,0	54,5	75,8	93,5	1,8	95,0	6,1	
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	4,1	100,0	5,3	
102,0	105,2	101,4	101,3	103,8	91,3	97,3	101,9	97,5	100,5	101,8	102,4	102,4	99,7	89,4	98,2	99,6	5,1	106,9	6,9	
101,4	104,7	101,7	103,6	102,8	83,8	92,4	103,2	95,6	102,6	100,3	101,1	101,1	95,5	86,1	95,4	97,0	3,8	118,6	10,9	
102,6	105,4	103,5	104,3	102,3	84,9	96,7	104,9	95,4	99,6	100,0	99,3	99,3	93,7	89,1	97,3	94,9	2,2	123,2	3,9	
106,3	108,6	103,8	104,8	100,8	99,7	109,9	108,0	103,5	100,6	100,5	98,2	98,2	91,4	111,2	105,6	100,4	0,7	120,1	-2,5	
111,3	108,5	104,5	106,5	99,3	130,4	123,2	112,5	116,4	98,6	104,0	99,6	99,6	93,1	150,4	121,8	105,0	2,4	123,0	2,4	
115,9	109,7	105,8	108,0	101,4	145,3	138,2	116,9	129,3	102,1	105,9	100,4	100,4	97,0	184,4	133,4	112,5	1,8	123,1	0,1	
121,9	119,2	107,9	108,3	106,4	148,3	142,7	121,4	136,0	115,3	107,6	100,9	100,9	100,2	189,1	136,9	120,6	1,6	129,2	4,9	
130,8	129,5	110,1	109,7	106,4	181,3	157,3	126,4	152,7	129,4	110,1	101,7	101,7	103,7	235,8	153,7	122,3	2,7	136,9	6,0	

Toelichting

Inflatie

Jaar-op-jaar ontwikkeling van de consumentenprijsindex.

Prijzen:

Aardappelen

Tot 2000 verschillende aardappelen van zeer kruimig tot vast. Vanaf 2000 alleen vastkokende aardappelen.

Bier

Pilsener bier.

Brood

Standaardhoeveelheid 1 heel gesneden brood. Tot 2000 witbrood op waterbasis, vanaf 2000 uitsluitend wit tijgerbrood.

Hamlappen

Varkensvlees.

Kaas

Belegen Goudse kaas, vers van het mes.

Kippeneieren

Maat: middelgroot. Vanaf 2000 alleen scharreleieren.

Margarine

Tot 1970 harde margarine in vetvrij papier. Vanaf 1970 smeerbare margarine in kuipjes.

Melk

Tot 2000 volle melk, eerst losse melk, later verpakt. Vanaf 2000 halfvolle melk.

Riblappen

Rundvlees.

Rijst

Witte rijst.

Roomboter

Ongezouten roomboter.

Thee

Engelse thee. Tot 1980 losse thee, daarna in zakjes.

Ingevoerde grondstoffen, halffabrikaten

De prijzen van deze goederen zijn gemeten onder de conditie 'cost, insurance, freight' (cif) of franco Nederlandse grens, dat wil zeggen: prijzen van goederen voor inklaren.

Prijsindex bouwkosten incl. BTW

Tot en met 1991 gebaseerd op geanalyseerde gegevens van woningen uit de sociale huursector. Van 1992 tot en met 1994 gebaseerd op gegevens van de verleende bouwvergunningen van woningen uit de sociale huursector, vanaf 1995 op de verleende bouwvergunningen van alle woningen.

18. Consumptie en verbruik

Rond de gestampte pot

In 1913 wijdde CBS-directeur H.W. Methorst een onderzoek aan het probleem van de arbeidersvoeding. Arbeiders aten volgens hem te eenzijdig – teveel aardappelstampotten, te weinig eiwitten.

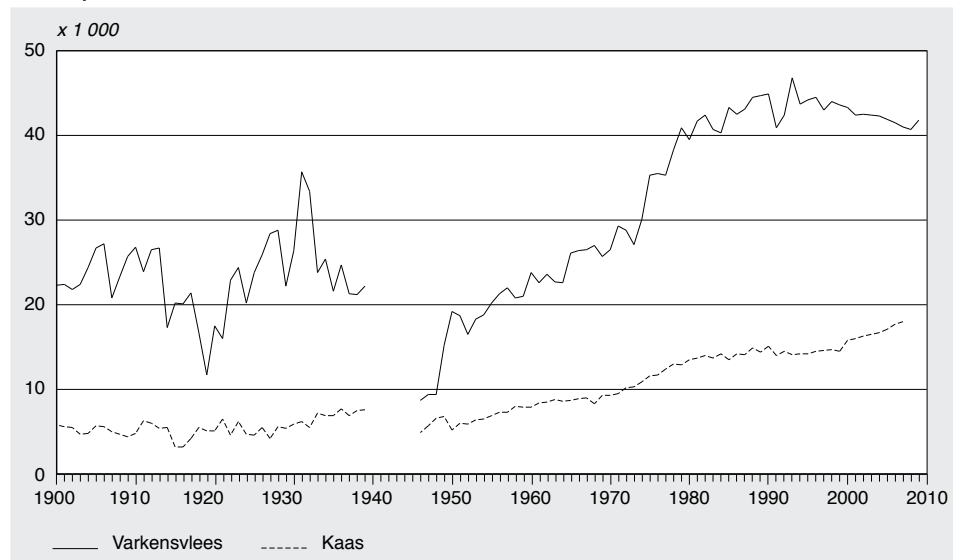
Het probleem dat CBS-directeur Henri Methorst aansneed, was zeker niet nieuw. De grote plaats van 'de aardappelcultuur' en het tekort aan eiwitten in de maaltijd was al lang bekend. Rijkere gezinnen aten beter en gevarieerder. In het bijzonder steeg bij hogere lonen het eiwitgehalte van de maaltijd door een toename van het gebruik van vlees en een verminderd gebruik van brood.

In de verspreiding van kennis omtrent de voedzame, smakelijke én goedkope maaltijd zag Methorst een voortrekkersrol voor de kookscholen. De kookscholen waren er in geslaagd de bevolking in de grote steden te winnen voor de erwten en de boon door de vrouw te leren die klaar te maken met uitgebraden spek of met een uien- of speksaus, waardoor de flauwe smaak verdween. Ook nam de weerzin af tegen het gebruik van het goedkope paardenvlees, margarine en taptemelk. Het waren precies die producten die moesten bijdragen aan de verbetering van het volksvoedsel. De meerconsumptie van erwten en bonen, van rijst, taptemelk en karnemelk, van (paarden)vlees, stokvis en zoutevis, kaas en margarine verhoogde het eiwitgehalte van de voeding.

Sinds het midden van de negentiende eeuw is er veel gewonnen. Tussen 1852/1856 en 1907/1911 verdriedubbelde het verbruik van tarwe en van rund- en kalfsvlees, het hoofdelijke verbruik van rijst nam in die periode toe van 6,6 kg tot bijna 12 kg.

In de loop van de twintigste eeuw werd het voedselpakket meer divers. Het verbruik van aardappelen verminderde van bijna 130 kg per hoofd rond 1900 tot nog geen 80 kg thans. De consumptie nam varkensvlees nam tussen 1900 en 2008 met zo'n 20 kg per hoofd toe, het kaasverbruik verdrievoudigde.

Consumptie van varkensvlees en kaas

Bron: CBS.

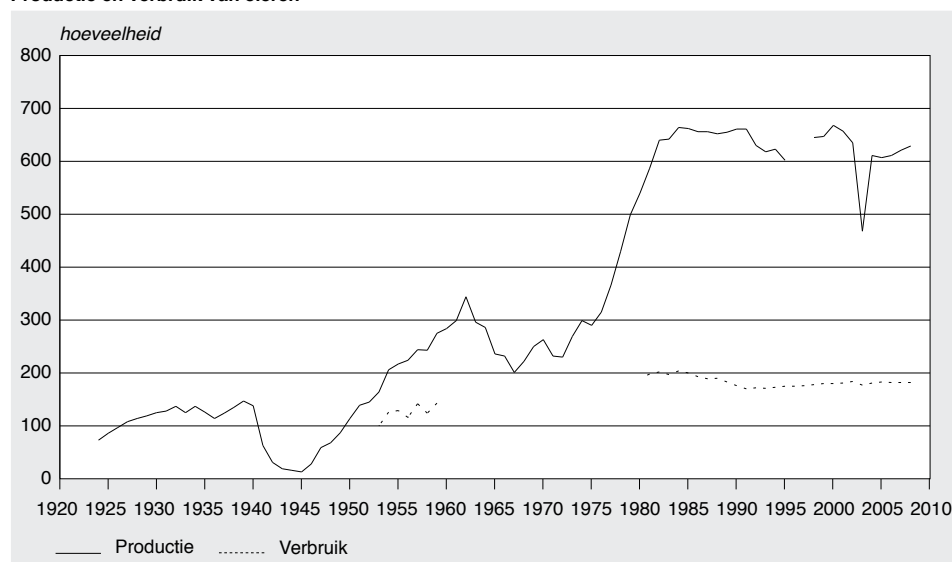
Eieters

Rond 1890 was de omvang van de kippenhouderij nog beperkt. Op de boerderijen scharrelden niet meer dan enkele kippen rond die op het erf zelf hun kostje bij elkaar zochten. Gangbaar was een aantal van 40 tot 50 kippen op de kleinere boerderijen tot hooguit honderd kippen op de grotere hoeven. Meer kon de boerin niet overzien. Slechts in enkele plaatsen, zoals in Ede en Barneveld, vond grootschalige pluimveeteelt voor de markt plaats.

De legkippenhouderij is sinds 1890 explosief gegroeid. De productie van eieren nam snel toe, van 73 miljoen kg in 1924 naar 147 miljoen kg in 1939 en tot ruim 660 miljoen kg in 1984 en 2000. Inmiddels is de productie 630 miljoen kg (2008).

Aan die productiestijging lag een geweldige stijging van de productiviteit ten grondslag. Betere voeding, efficiëntere huisvesting en doelbewuste selectie van legkippen op productiviteit leidden al voor de Tweede Wereldoorlog tot een spectaculaire toename van de productiviteit. Op het einde van de negentiende eeuw gaf een hen nog 80 tot 85 eieren per jaar, in 1930 waren dat er al 116. Inmiddels ligt het gemiddelde ruim boven de 300 eieren. Het ei gold als voedzaam en versterkend, was goedkoop, gemakkelijk in de keuken en gezond. Nederlanders aten er in de jaren vijftig van de twintigste eeuw elk jaar ongeveer 130 van. De consumptie van eieren nam toe van 170 stuks begin jaren negentig tot 182 stuks thans (2008). Daarmee behoort de Nederlandse consument tot de grootgebruikers in Europa.

Productie en verbruik van eieren

Bron: CBS.

Tabel 18
Consumptie en verbruik

	Boter	Kaas	Koffie	Thee	Vlees		Wijn	Bier	Gedistilleerd
					rund-	varkens-			
	<i>kg</i>						<i>liter</i>		
1900	1,8	5,8	7,2	0,7	16,8	22,3	1,9	39,7	9,6
1901	1,6	5,6	7,8	0,7	17,5	22,4	1,9	41,1	9,8
1902	1,6	5,5	9,4	0,7	17,1	21,8	1,8	39,0	9,5
1903	1,0	4,7	7,2	0,7	15,0	22,4	1,6	39,2	9,0
1904	1,2	4,8	5,1	0,7	15,8	24,4	1,6	39,7	9,3
1905	1,9	5,7	5,6	0,7	18,7	26,7	1,6	38,1	8,7
1906	1,8	5,6	7,3	0,7	19,2	27,2	1,6	38,1	8,9
1907	1,2	5,0	6,4	0,8	18,7	20,8	1,5	36,7	8,9
1908	0,9	4,7	6,5	0,8	17,3	23,3	1,4	34,2	8,8
1909	0,6	4,4	6,7	0,8	17,0	25,7	1,4	32,1	8,7
1910	0,9	4,8	7,0	0,8	17,4	26,8	1,4	33,6	7,6
1911	2,2	6,3	6,5	0,9	16,4	23,9	1,4	37,6	6,7
1912	1,7	6,0	7,7	0,9	15,4	26,5	1,4	34,9	7,3
1913	1,0	5,4	5,8	0,9	16,0	26,7	1,4	36,7	7,6
1914		5,5		1,0	16,0	17,3	1,1	37,9	5,6
1915		3,2		1,0	18,8	20,2	1,0	37,9	4,4
1916	6,5	3,2		0,8	17,8	20,1	1,5	36,9	4,8
1917	6,2	4,2		0,8	18,9	21,4	0,5	22,6	5,0
1918	6,5	5,5		0,1	19,5	16,7	0,4	10,0	3,2
1919	5,7	5,1		1,3	11,8	11,7	2,4	13,0	4,2
1920	5,6	5,1		1,2	13,0	17,5	1,6	17,5	5,2
1921	6,3	6,5	4,0	1,4	13,8	16,0	1,7	23,0	2,8
1922	6,6	4,6	4,3	1,4	17,4	22,9	2,0	24,6	2,8
1923	6,8	6,2	4,4	1,8	15,5	24,4	1,4	26,0	2,4
1924	6,0	4,7	4,1	1,2	14,7	20,2	1,7	25,1	2,2
1925	5,6	4,6	3,5	1,0	14,6	23,8	2,0	25,2	2,0
1926	5,8	5,5	4,0	1,3	17,7	25,9	2,1	25,8	2,0
1927	5,7	4,2	3,7	1,4	18,9	28,4	1,9	25,4	2,0
1928	5,8	5,6	3,7	1,4	20,8	28,8	1,8	27,8	1,8
1929	5,9	5,4	3,6	1,4	19,1	22,2	1,8	28,0	2,4
1930	6,5	5,9	4,2	1,4	17,0	26,4	1,6	27,5	2,4
1931	7,3	6,2	3,7	1,5	15,1	35,7	1,5	25,3	2,2
1932	7,8	5,5	4,6	1,7	16,3	33,4	1,1	21,6	1,8
1933	5,7	7,2	4,2	1,2	20,2	23,8	0,9	19,0	1,6
1934	5,7	6,9	2,8	1,2	19,0	25,4	0,9	17,5	1,4
1935	5,2	6,9	3,5	1,4	18,6	21,6	0,9	15,3	1,4
1936	5,1	7,7	3,1	1,2	16,0	24,7	1,1	14,0	1,4
1937	5,1	6,9	3,6	1,2	16,2	21,3	1,1	14,1	1,4
1938	5,5	7,5	3,6	1,2	15,4	21,2	1,1	14,9	1,4
1939	5,7	7,6	3,6	1,5	17,2	22,2	1,3	16,2	1,6
1940	6,9								
1941	8,4								
1942	7,9								
1943	5,5								
1944	5,3								
1945	3,8								
1946	5,5	4,9	1,5	0,6	11,8	8,7	0,6	19,1	1,2
1947	5,3	5,7	1,8	0,6	13,1	9,4	0,8	16,9	2,2
1948	5,4	6,6	1,7	0,6	11,7	9,4	1,1	13,6	3,2
1949	2,9	6,8	1,8	0,8	11,7	15,2	0,6	10,4	3,2
1950	2,7	5,2	1,3	0,8	14,1	19,2	0,5	10,9	3,0
1951	2,8	6,0	1,4	0,7	15,3	18,7	0,7	10,9	2,6
1952	2,5	5,9	1,8	0,7	15,4	16,5	0,6	11,3	2,2
1953	2,8	6,4	2,1	0,8	15,9	18,3	0,7	12,7	2,2
1954	2,9	6,5	2,1	0,8	17,5	18,8	0,9	13,9	2,2
1955	3,0	6,9	2,4	0,7	18,5	20,2	1,2	16,7	2,2
1956	2,9	7,3	2,9	0,9	18,0	21,3	1,4	17,9	2,6
1957	3,9	7,3	2,8	0,7	17,6	22,0	1,5	20,7	2,0
1958	4,9	8,0	3,2	0,8	17,8	20,8	1,5	20,7	2,2
1959	4,1	7,9	3,2	0,8	17,8	21,0	1,6	23,0	2,2
1960	4,8	7,9	3,6	0,8	18,4	23,8	1,9	23,9	2,2
1961	4,9	8,4	3,9	0,8	19,7	22,6	2,3	26,4	2,4
1962	5,4	8,5	4,2	0,8	22,3	23,6	2,5	27,7	2,8
1963	5,7	8,8	4,5	0,7	23,3	22,7	2,6	31,2	2,8
1964	5,0	8,6	4,6	0,7	18,5	22,6	2,9	35,0	3,0
1965	4,6	8,7	4,9	0,7	18,6	26,1	3,3	37,2	3,8
1966	4,4	8,9	4,9	0,7	20,3	26,4	3,5	39,0	2,8
1967	3,4	9,0	5,2	0,7	21,2	26,5	4,1	44,2	3,2
1968	2,6	8,3	5,4	0,6	20,0	27,0	4,3	45,4	3,4
1969	3,2	9,3	5,6	0,6	19,5	25,7	4,9	51,8	3,8
1970	3,0	9,3	6,0	0,6	19,7	26,5	5,1	57,4	4,0
1971	2,5	9,5	6,1	0,6	18,9	29,3	6,2	62,4	4,2
1972	2,3	10,2	6,5	0,6	18,0	28,8	7,8	65,9	4,6
1973	2,5	10,3	6,5	0,7	18,6	27,1	8,9	73,3	5,2
1974	2,0	10,9	6,6	0,7	19,9	30,1	10,4	75,7	5,6
1975	3,2	11,6	7,1	0,6	23,2	35,3	10,3	78,9	6,8

Tabel 18 slot
Consumptie en verbruik

	Boter	Kaas	Koffie	Thee	Vlees		Wijn	Bier	Gedistilleerd
					rund-	varkens-			
	<i>kg</i>				<i>liter</i>				
1976	2,7	11,7	7,3	0,7	23,7	35,5	11,3	83,9	5,0
1977	3,0	12,4	5,2	0,7	23,7	35,3	12,0	83,9	5,8
1978	3,2	13,0	6,5	0,6	23,4	38,3	12,2	85,2	6,0
1979	3,5	12,9	7,0	0,6	23,0	40,9	12,0	84,9	6,8
1980	3,6	13,5	7,3	0,7	22,2	39,5	12,9	86,4	5,4
1981	3,5	13,7	7,4	0,7	21,3	41,7	13,0	89,5	5,0
1982	3,5	14,0	7,5	0,7	20,0	42,4	14,2	81,9	5,2
1983	3,5	13,7	7,7	0,7	19,0	40,7	13,9	87,3	5,2
1984	3,9	14,2	7,6	0,6	19,5	40,3	15,2	83,0	4,8
1985	4,0	13,5	7,9	0,7	19,1	43,3	15,0	85,0	4,4
1986	4,1	14,2	7,9	0,6	16,4	42,5	14,9	86,0	4,4
1987	4,0	14,1	8,2	0,7	20,1	43,1	14,6	84,0	4,2
1988	3,8	14,9	8,1	0,7	19,2	44,5	14,8	83,0	4,2
1989	3,4	14,4	8,0	0,7	18,3	44,7	14,9	88,0	3,8
1990	3,4	15,1	8,3	0,7	19,4	44,9	14,5	91,0	4,0
1991	3,4	14,0	8,2	0,7	20,3	40,9	15,3	91,0	4,0
1992	3,3	14,5	8,4	0,6	19,3	42,4	15,9	95,0	3,6
1993	3,3	14,1	8,4	0,7	19,2	46,8	15,2	85,0	3,8
1994	3,3	14,2	8,2	0,7	20,2	43,7	15,7	86,0	3,5
1995	3,5	14,2	7,8	0,7	20,3	44,2	16,6	85,8	3,5
1996	3,4	14,5	7,8	0,6	20,4	44,5	17,1	85,1	3,6
1997	3,5	14,6	7,6	0,7	20,2	43,0	17,5	86,4	3,4
1998	3,3	14,7	7,7	0,7	19,7	44,0	18,4	84,0	3,4
1999	3,5	14,5	7,4	0,7	19,6	43,6	18,6	84,0	1,7
2000	3,3	15,8	7,3	0,8	19,2	43,3	18,8	83,0	1,7
2001	3,3	16,0	7,1	0,8	18,9	42,4	18,9	81,0	1,7
2002	3,3	16,3	7,0	0,8	19,2	42,5	19,0	80,0	1,7
2003	3,3	16,5	6,8	0,8	19,1	42,4	19,6	80,0	1,5
2004	3,2	16,7	7,1	0,8	19,5	42,3	20,6	79,0	1,4
2005	3,3	17,1	6,8	0,8	19,1	41,9	21,3	78,0	1,3
2006	3,3	17,7	6,7	0,8	19,0	41,5	21,5	77,0	1,3
2007	3,4	18,0	6,9	0,8	19,3	41,0	21,6	77,0	1,3
2008	3,3		7,0	0,8	19,2	40,7	21,6		1,3
2009					19,2	41,8			

Toelichting

Algemeen

Vleesgewicht is inclusief slachtafval. Deze afvallen bedragen ongeveer de helft van het verbruik op basis van het karkasgewicht (gewicht met been). De daadwerkelijke consumptie is circa de helft lager.

Geslacht pluimvee

Vlees van vleeskuikens, kippen en hanen, kalkoenen, eenden, ganzen en parelhoenders.

Consumptie en verbruik

Beschikbaar gekomen voedingsmiddelen per hoofd van de bevolking.

19. Financiën van grote ondernemingen

Tabel 19
Financiën grote ondernemingen

	Aantal ondernemingen	Aantal werknemers	Balanstotaal eindstand	Balans activa eindstand				
				immateriële vaste activa	materiële vaste activa	deel- nemingen	langlopende vorderingen en beleggingen	voorraden
	<i>aantal</i>	<i>x 1 000 fte</i>	<i>mln euro</i>					
1977	318		74 017	553	23 627	19 822	2 529	10 495
1978	320		78 128	539	25 218	20 611	2 664	10 771
1979	353		90 621	499	27 833	24 908	3 240	13 334
1980	573		118 210	575	35 121	32 509	3 573	18 438
1981	625		128 774	748	36 667	36 115	4 147	19 050
1982	663		127 688	858	35 774	36 978	4 276	18 167
1983	776		154 919	1 058	46 842	43 125	5 433	19 162
1984	850		174 738	729	51 266	50 974	6 318	21 843
1985	900		182 729	667	55 856	48 188	6 388	22 706
1986	980		182 974	845	61 140	45 215	7 717	21 053
1987	1 011		190 312	1 136	65 407	44 777	9 231	20 283
1988	1 052	1 094,0	209 087	1 207	70 192	52 735	11 606	22 152
1989	1 170	1 241,1	243 880	2 248	84 519	56 088	13 817	23 946
1990	1 265	1 310,7	261 681	2 985	90 782	56 681	18 346	24 942
1991	1 356	1 352,6	284 771	3 208	97 394	63 115	20 012	26 666
1992	1 428	1 371,3	299 976	3 653	103 493	67 335	21 501	27 344
1993	1 441	1 349,6	301 559	4 000	103 974	71 066	20 194	25 796
1994	1 444	1 307,6	311 101	4 633	105 342	75 035	20 957	26 164
1995	1 477	1 281,6	327 647	6 293	108 084	81 144	21 619	27 648
1996	1 494	1 305,6	355 349	7 720	112 058	91 843	25 723	27 501
1997	1 528	1 385,7	388 404	9 149	114 208	101 233	32 970	29 830
1998	1 619	1 510,7	419 848	14 059	120 875	95 094	41 551	31 909
1999	1 755	1 628,8	495 468	17 675	130 694	115 837	52 319	34 410
2000	1 818	1 631,5	621 279	25 616	139 073	147 351	76 582	39 204
2001	1 839	1 652,1	662 358	33 204	142 259	139 956	88 394	40 538
2002	1 762	1 577,7	648 635	32 686	142 766	121 540	83 070	39 315
2003	1 691	1 502,7	626 341	35 692	140 722	115 656	104 440	38 320
2004	1 640	1 463,8	641 496	35 278	138 851	123 404	107 091	38 855
2005	1 673	1 447,5	698 343	37 734	143 209	158 026	99 417	42 219
2006	1 594	1 465,4	755 794	41 620	147 428	174 004	111 572	43 318
2007	1 678	1 466,4	815 175	67 048	159 538	201 349	97 865	49 046
2008	1 704	1 443,5	902 682	74 372	173 496	244 699	112 386	51 732

Balans passiva eindstand								
kortlopende vorderingen en beleggingen	liquide middelen	eigen vermogen	w.v.				langlopende schulden	kortlopende schulden
			aandelenkapitaal	agioreserve	herwaarderings- reserve	niet verdeelde winst en overige reserves		
14 106	2 885	31 312	6 240	1 855	3 536	19 680	23 646	19 060
15 567	2 757	31 679	6 426	1 876	3 478	19 899	25 027	21 422
17 923	2 885	37 154	6 696	2 244	4 024	24 190	28 348	25 119
23 788	4 206	48 530	8 181	2 963	5 813	31 573	33 778	35 902
26 746	5 302	52 784	8 631	3 237	7 426	33 490	36 349	39 642
25 601	6 034	54 379	8 742	2 792	7 159	35 686	33 773	39 536
31 021	8 278	65 464	10 159	3 113	6 323	45 869	42 656	46 799
34 085	9 523	77 441	10 943	3 736	6 987	55 775	45 727	51 570
37 734	11 190	77 602	11 375	5 146	6 333	54 748	49 354	55 773
35 947	11 058	77 667	12 501	5 816	6 893	52 457	51 636	53 671
38 124	11 353	78 826	12 766	7 145	6 702	52 214	56 626	54 860
40 341	10 855	87 290	14 076	8 461	7 581	57 173	61 682	60 115
50 322	12 941	98 502	17 293	12 506	7 676	61 027	72 204	73 174
54 620	13 324	101 627	18 161	14 114	7 545	61 807	81 266	78 788
60 774	13 603	109 611	20 738	16 360	7 400	65 112	86 150	89 011
62 197	14 454	112 376	22 648	18 192	2 467	69 069	93 761	93 838
61 833	14 696	118 151	23 525	21 324	2 244	71 058	95 375	88 033
62 268	16 703	126 904	24 800	27 711	2 090	72 303	96 758	87 439
64 527	18 331	133 813	26 200	32 435	2 048	73 131	99 302	94 532
72 296	18 208	146 899	30 099	32 904	2 190	81 706	105 992	102 458
82 286	18 728	163 388	29 328	35 261	2 274	96 525	112 936	112 080
90 705	25 655	167 444	25 807	46 593	2 519	92 525	123 613	128 791
114 703	29 830	199 091	24 782	60 493	2 369	111 447	149 883	146 494
158 426	35 027	243 918	27 583	77 849	3 434	135 052	191 690	185 671
175 189	42 817	252 192	28 848	103 055	3 345	116 945	211 444	198 722
192 637	36 622	237 920	27 801	104 361	2 883	102 876	198 409	212 306
153 540	37 970	247 758	29 244	106 943	3 211	108 360	193 620	184 963
154 411	43 606	255 186	29 862	116 914	3 054	105 356	191 973	194 337
179 471	38 267	299 870	29 900	103 159	6 559	160 252	202 200	196 273
194 778	43 074	334 115	30 736	125 490	6 583	171 307	211 939	209 740
181 192	59 138	371 619	29 257	109 421	11 499	221 442	228 754	214 803
199 409	46 589	396 120	33 901	126 468	10 767	224 984	272 387	234 175

Toelichting

Grote ondernemingen

Niet-financiële ondernemingen met een balanstotaal van 23 miljoen euro of meer.

Balanstotaal eindstand

Waarde van alle activa (of van alle passiva) aan het einde van een boekjaar (kalenderjaar).

Immateriële vaste activa

Niet-fysieke activa die wordt gebruikt voor de productie en aflevering van goederen of diensten, voor verhuur aan derden of voor administratieve doeleinden. Voorbeelden: concessies, vergunningen, octrooien, patenten, goodwill.

Materiële vaste activa

Fysieke activa die bestemd zijn voor de duurzame ondersteuning van de bedrijfsvoering, zoals bedrijfsgebouwen, machines, installaties, computers, transportmiddelen.

Deelnemingen totaal

De deelname in het kapitaal van andere ondernemingen.

Langlopende vorderingen en beleggingen

Totaal aan vorderingen en beleggingen met een (resterende) looptijd langer dan een jaar.

Kortlopende vorderingen en beleggingen

Vorderingen met een looptijd korter dan een jaar, beleggingen met een looptijd korter dan een jaar en de waarde van het onderhanden werk.

Vorraden

Totaal van grond- en hulpstoffen, onderhanden werk, gereed product, handelsgoederen en vooruitbetalingen op voorraden.

Liquide middelen

Activa die vrijwel direct in geld zijn om te zetten. Voorbeelden: kasmiddelen, wissels, cheques, termijndeposito's, rekening-courant tegoeden en daggeldleningen.

Eigen vermogen

Het (gestort en opgevraagd) aandelenkapitaal, de agioreserve, de herwaarderingsreserve, de niet verdeelde winsten en overige reserves.

Agioreserve

Verskil tussen de prijs van de aandelen bij uitgifte en de nominale waarde van die aandelen.

Herwaarderingsreserve

Verskil tussen de actuele waarde en de historische kostprijs van vaste activa en voorraden.

Niet verdeelde winst en overige reserves

Dit is de winst van het lopende boekjaar en van de voorgaande boekjaren waarover nog geen besluit is genomen over de bestemming, inclusief de overige reserves.

Langlopende schulden; niet rentedragend

Financiële verplichtingen en reserveringen met een (resterende) looptijd van een jaar of langer. Zowel rentedragende als niet-rentedragende schulden, zoals belang van derden (bij consolidatie), egalisatierekening (correctie bij meerjarige subsidie en premies) en toekomstige verplichtingen.

Kortlopende schulden

Schulden met een (resterende) looptijd van een jaar of minder.